

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΑΪΤΑΝΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΡΑΠΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΙΘΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

Οι εκφάνσεις της θρησκευτικότητας στην ιστορία της ανθρωπότητας

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ
Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ
Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης Συντονιστής - Αξιολογητής	Καρακόλης Χρήστος Εν ενεργεία μέλος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου
Αξιολογητής	Γκίκας Αλέξανδρος Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Αξιολογήτρια	Καλογεράκη Δέσποινα Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Τεχνικός Εμπειρογνώμονας	Καραϊσαρλής Θρασύβουλος Πτυχιούχος Πληροφορικής
Επικοινωνιακή Εμπειρογνώμονας	Παγάνη Ευγενία Πτυχιούχος Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών
Υπεύθυνη του μαθήματος/γνωστικού αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης	Ειρήνη Παπαδάκη, Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ , μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΑΪΤΑΝΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΡΑΠΗΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΙΘΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

Οι εκφάνσεις της θρησκευτικότητας
στην ιστορία της ανθρωπότητας

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ
Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ
BARBOUNAKIS

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Στοιχεία συγγραφής

Συγγραφείς:

Γεώργιος Γαϊτάνος

Γεώργιος Κράπης

Κωνσταντίνος Λιδηρόπουλος

Επιμέλεια:

Τρύφων Σημάδης

Επιλογή εικόνων:

Γεώργιος Γαϊτάνος

Σχεδιασμός (Layout-Σελιδοποίηση):

Εκδόσεις Μπαρμπουνάκης

Περιεχόμενα

Εισαγωγή-Ταυτότητα του βιβλίου	7
<1> Το φαινόμενο της θρησκείας στον κόσμο που μας περιβάλλει	
1 Η αναζήτηση του Θεού και η θρησκεία	17
2 Θρησκεία, τέχνη, πολιτισμός, κοινωνική οργάνωση	22
3 Θρησκεία, λατρεία και ο άνθρωπος	31
4 Η επιλογή να ζει κανείς χωρίς Θεό	36
5 Διάλογος με τη θρησκευτική ετερότητα από τη σκοπιά της Ορθόδοξης πίστης	40
<2> Χριστιανισμός στην Ανατολή και τη Δύση	
6 Οι Χριστιανοί της Αιγύπτου, της Αιθιοπίας, της Αρμενίας, της Συρίας και της Ινδίας	44
7 Η πορεία του Χριστιανισμού στη Δύση	49
8 Όψεις θεολογίας και ζωής στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία σήμερα	56
9 Η Μεταρρύθμιση και οι συνέπειές της	65
10 Σύγχρονες όψεις θεολογίας και ζωής στον χώρο του Προτεσταντισμού	70
11 Οικουμενικός διάλογος	76
<3> Θρησκείες στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων	
12 Ο Ιουδαϊσμός στην ιστορία και στο παρόν	80
13 Ιστορία και θεολογία του Ισλάμ	88
14 Το Ισλάμ στον σύγχρονο κόσμο	94
<4> Θρησκείες της Ανατολής	
15 Παραδοσιακές θρησκείες της Ινδίας	100
16 Παραδοσιακές μορφές του Βουδισμού	106
17 Θρησκείες και θρησκευτικός πολιτισμός στην Κίνα	113
18 Σίντο και θρησκείες της Ιαπωνίας	118
<5> Αρχέγονες όψεις της θρησκείας και θρησκείες της μετανεωτερικότητας	
19 Αρχέγονη θρησκευτικότητα	124
20 Αρχαιοελληνική θρησκεία	129
21 Νέα θρησκευτικά κινήματα	134
22 Θρησκευτικότητα του 21 ^{ου} αιώνα	143
<6> Ο Θεός φροντίζει τον κόσμο	
23 Θεία Οικονομία	147

Εισαγωγή - Ταυτότητα του βιβλίου

Σε αυτό το διαδραστικό εγχειρίδιο για τα Θρησκευτικά της Γ΄ Γυμνασίου θα έχετε την ευκαιρία να γνωρίσετε με έναν πιο άμεσο και δημιουργικό τρόπο τις θρησκευτικές παραδόσεις, τις διαφορετικές κοσμοθεωρίες και τη θέση τους στον σύγχρονο κόσμο. Ο βασικός στόχος είναι να συνδυάσετε τη μάθηση με την ενεργή συμμετοχή, μέσα από δραστηριότητες που σας δίνουν τη δυνατότητα να εξερευνήσετε και να κατανοήσετε καλύτερα τα θρησκευτικά ζητήματα που περιλαμβάνονται στο νέο πρόγραμμα σπουδών. Χάρη στη χρήση διαδικτυακών εργαλείων και ψηφιακού υλικού, θα μπορέσετε να συμμετέχετε σε μια πιο ζωντανή, συνεργατική και ουσιαστική εκπαιδευτική εμπειρία, αξιοποιώντας τεχνολογικά μέσα και πολυμεσικές πηγές. Η συμμετοχή σας σε αυτό το εγχειρίδιο σας δίνει την ευκαιρία να αλληλεπιδράτε όχι μόνο με το υλικό που περιλαμβάνεται, αλλά και μεταξύ σας, δημιουργώντας ένα περιβάλλον όπου μπορείτε να μάθετε, να συνεργαστείτε και να ψυχαγωγηθείτε ταυτόχρονα. Καθώς θα προχωράτε στα διάφορα μέρη του μαθήματος, θα ανακαλύψετε ότι η γνώση δεν περιορίζεται σε απλή μετάδοση πληροφοριών, αλλά βασίζεται στην ανταλλαγή απόψεων, στη συζήτηση και στην εξάσκηση των ιδεών, μέσα από δραστηριότητες που σας τοποθετούν στο επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας.

• Καλλιέργεια δεξιοτήτων κριτικής σκέψης

Ένα σημαντικό στοιχείο του εγχειριδίου είναι η έμφαση στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. Μέσα από διάφορες δραστηριότητες, θα έχετε την ευκαιρία να αξιολογήσετε και να επεξεργαστείτε τα δεδομένα και τις πληροφορίες που θα συναντάτε, καθώς και να διαμορφώνετε τη δική σας γνώμη και να αναπτύσσετε τα επιχειρήματά σας με τεκμηριωμένο και δημιουργικό τρόπο. Η κριτική σκέψη δεν προϋποθέτει ότι θα συμφωνήσετε όλοι στην ίδια άποψη, αλλά ότι θα διερευνήσετε με ενδιαφέρον τις διαφορετικές οπτικές και θα σκεφτείτε πώς διαμορφώνονται οι πεποιθήσεις σας. Με αυτόν τον τρόπο, η ενασχόλησή σας με τα θρησκευτικά φαινόμενα δεν θα μένει επιφανειακή, αλλά θα συμβάλλει στη βαθύτερη κατανόηση της πολυπλοκότητας που υπάρχει γύρω μας.

• Αποτελεσματική μάθηση μέσω συνεργασίας και αλληλεπίδρασης

Κατά την εξερεύνηση του υλικού, θα διαπιστώσετε πως δεν θα μαθαίνετε μόνοι σας. Οι εργασίες και οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται σας παροτρύνουν να συζητήσετε, να ανταλλάξετε ιδέες και να συνεργαστείτε με τους συμμαθητές σας. Όταν εργάζεστε ομαδικά, μοιράζεστε πληροφορίες, βοηθάτε ο ένας τον άλλο και αξιοποιείτε τις διαφορετικές εμπειρίες και δεξιότητες που μπορεί να υπάρχουν στην τάξη. Αυτή η διαδικασία συνεργασίας θα σας επιτρέψει να αναπτύξετε την επικοινωνιακή ικανότητα, την ομαδικότητα και την ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, δεξιότητες απαραίτητες για την καθημερινή ζωή και τις μελλοντικές σας δραστηριότητες.

• Χρήση τεχνολογίας για συναρπαστικές μαθησιακές εμπειρίες

Στο πλαίσιο αυτού του εγχειριδίου θα έρθετε σε επαφή με ψηφιακά εργαλεία, όπως υπερσύνδεσμοι και κώδικες QR. Σαρώνοντας έναν κώδικα με το κινητό ή το tablet σας, μπορείτε να μεταφερθείτε απευθείας σε σχετικό υλικό, όπως διαδραστικές δραστηριότητες. Με αυτόν τον τρόπο, το μάθημα γίνεται πιο ζωντανό, καθώς δεν περιορίζεστε σε μια απλή ανάγνωση κειμένων, αλλά έχετε πρόσβαση σε πολυμεσικό περιεχόμενο που μπορεί να σας βοηθήσει να κατανοήσετε καλύτερα τις θρησκευτικές έννοιες, τις παραδόσεις και την ιστορία των θρησκειών. Επιπλέον, αξιοποιώντας τις ψηφιακές δραστηριότητες, θα μπορέσετε να καταγράψετε τις σκέψεις σας, να απαντήσετε σε ερωτήσεις που σας κινούν το ενδιαφέρον και να μοιραστείτε ιδέες με τους συμμαθητές σας σε πραγματικό χρόνο.

- **Διευκόλυνση της αξιολόγησης και της ανατροφοδότησης σε πραγματικό χρόνο**

Ένα από τα πλεονεκτήματα του διαδραστικού υλικού είναι ότι μπορείτε να βλέπετε άμεσα τα αποτελέσματα της προσπάθειάς σας. Μέσα από τα διαδραστικά κουίζ και τις ηλεκτρονικές δραστηριότητες, θα λαμβάνετε ανατροφοδότηση σε πραγματικό χρόνο, με διορθώσεις ή καθοδήγηση ανάλογα με τις απαντήσεις σας. Αυτή η άμεση ανταπόκριση σας βοηθά να εντοπίζετε πιο εύκολα τα σημεία στα οποία δυσκολεύεστε και σας δίνει τη δυνατότητα να προχωρήσετε με περισσότερη αυτοπεποίθηση. Στόχος είναι να έχετε πάντα την ευκαιρία να βελτιώνεστε, χωρίς να αγχώνεστε ότι κάνετε λάθη, γιατί ακριβώς τα λάθη είναι ένας φυσιολογικός τρόπος μάθησης. Έτσι, η πρόοδός σας γίνεται μια ευχάριστη διαδικασία, ενώ εσείς ανακαλύπτετε καλύτερα τον ρυθμό και τις ατομικές σας ανάγκες.

- **Προώθηση κοινοτήτων συνεργατικής μάθησης**

Η δυναμική της συνεργασίας δημιουργεί μια μικρή κοινότητα μάθησης μέσα στην τάξη σας. Δουλεύοντας μαζί σε ένα διαδραστικό περιβάλλον, μοιράζεστε ιδέες, επεξεργάζεστε περιεχόμενο και συμβάλλετε στη μάθηση των συμμαθητών σας. Κάθε μέλος της ομάδας σας μπορεί να εμπλουτίσει τη διαδικασία με διαφορετικά βιώματα και γνώσεις, ενώ ταυτόχρονα θα αναπτύσσετε δεξιότητες όπως η επικοινωνία, η διαπραγμάτευση, η αναζήτηση πληροφοριών και η επίλυση προβλημάτων. Οι δραστηριότητες είναι σχεδιασμένες με τέτοιον τρόπο, ώστε να συνειδητοποιήσετε τη δύναμη της ομαδικής δουλειάς, αλλά και το πόσο σημαντικό είναι να σέβεστε ο ένας τον άλλο, να ακούτε με προσοχή και να αξιολογείτε με κριτική σκέψη τα στοιχεία που μοιράζεστε.

- **Ενδυνάμωση μέσω ενεργητικής μάθησης**

Σε αυτό το εγχειρίδιο θα διαπιστώσετε ότι δεν υπάρχει μία μονόπλευρη ροή πληροφοριών. Αντίθετα, οι δραστηριότητες και οι ασκήσεις σας παροτρύνουν να αναζητήσετε νέες γνώσεις μέσα από την έρευνα και τη διερεύνηση. Με άλλα λόγια, θα μπειτε στον ρόλο του ερευνητή, θα θέτετε ερωτήματα και θα αξιοποιείτε τις πηγές που διατίθενται για να βρίσκετε απαντήσεις. Πρόκειται για μια ενεργητική διαδικασία μάθησης, που σας προτρέπει να κάνετε συνδέσεις με τη δική σας ζωή, τις εμπειρίες και την προσωπική σας κοσμοθεωρία. Η δυνατότητα να ανακεφαλαιώνετε τα συμπεράσματα που βγάζετε και να αξιολογείτε πώς αυτά σχετίζονται με τις δικές σας αξίες και αντιλήψεις είναι καθοριστική, γιατί ενισχύει την αυτογνωσία σας και σας προτρέπει να σκέφτεστε με περισσότερη επίγνωση και ωριμότητα.

- **Διδασκαλία του θρησκευτικού φαινομένου και των θρησκειών**

Το περιεχόμενο του εγχειριδίου για τη Γ΄ Γυμνασίου επικεντρώνεται στο θέμα «Θρησκεία - Κοσμοθεωρίες», ένα πεδίο που σας επιτρέπει να γνωρίσετε καλύτερα όχι μόνο τον Χριστιανισμό, με τον οποίο έχετε ήδη έρθει σε επαφή, αλλά και άλλες θρησκείες ή μη θρησκευτικές στάσεις ζωής. Καθώς μεγαλώνετε και διαμορφώνετε την προσωπική σας ταυτότητα, η ανακάλυψη του θρησκευτικού φαινομένου σε όλο το εύρος του μπορεί να σας βοηθήσει να καταλάβετε πιο καθαρά τον κόσμο γύρω σας. Θα μελετήσετε, για παράδειγμα, πώς διαφορετικές θρησκείες ανταποκρίθηκαν διαχρονικά στις πνευματικές ανησυχίες των ανθρώπων, τι πιστεύουν για τον Θεό ή αν επιλέγουν να ζουν χωρίς θρησκευτικές αναφορές. Έτσι, θα αναπτύξετε μια πιο σφαιρική αντίληψη, που θα σας επιτρέψει να σέβεστε την πολυμορφία και να συμπορεύεστε αρμονικά με ανθρώπους που ενδεχομένως έχουν διαφορετικό υπόβαθρο από εσάς.

- **Εξερευνώντας θρησκευτικά φαινόμενα στο πρόγραμμα σπουδών της Γ΄ τάξης**

Σε όλη τη σχολική χρονιά, θα προσεγγίσετε έξι βασικές ενότητες, που θα καλύψουν ποικίλα θρησκευτικά φαινόμενα. Στην πρώτη ενότητα θα μελετήσετε ευρύτερα ζητήματα γύρω από την αναζήτηση του Θεού ή την επιλογή κάποιων ανθρώπων να ζουν χωρίς θρησκευτική πίστη, κατανοώντας

πώς ο διάλογος με τη χριστιανική άποψη μπορεί να ανοίξει δρόμους για ανταλλαγή επιχειρημάτων και στοχασμό. Στη συνέχεια, θα δείτε πτυχές της ζωής και της ιστορίας των Ανατολικών και των Δυτικών Χριστιανικών Εκκλησιών, θα εμβαδύνετε στη φύση των μονοθεϊστικών θρησκειών και θα κάνετε ένα ταξίδι στις θρησκευτικές παραδόσεις της Ανατολής. Παράλληλα, θα έχετε την ευκαιρία να διερευνήσετε αρχαίες και σύγχρονες μορφές θρησκευτικής πρακτικής, αναζητώντας το πώς αυτές εκδηλώνονται σε έναν μεταμοντέρνο κόσμο με ποικίλες προκλήσεις. Τέλος, θα ασχοληθείτε με το θέμα της φροντίδας του Θεού για ολόκληρο τον κόσμο, προσεγγίζοντας τη σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον, την κοινωνία και την πνευματική διάσταση της ζωής.

- **Ενίσχυση της βιωματικής μάθησης στη θρησκευτική εκπαίδευση**

Για να κατανοήσετε ουσιαστικά τα θρησκευτικά ζητήματα που εξετάζονται, η βιωματική προσέγγιση παίζει πολύ σημαντικό ρόλο. Μέσα σε κάθε διδακτική ενότητα, θα συνδέετε όσα μαθαίνετε με τις δικές σας εμπειρίες και τα ήδη γνωστά στοιχεία από την καθημερινή σας ζωή. Η νέα θρησκευτική γνώση που θα προσλαμβάνετε δεν θα μένει σε θεωρητικό επίπεδο, αλλά θα αποτυπώνεται μέσα από ασκήσεις, συζητήσεις, θεατρικά δρώμενα, δημιουργικά πρότζεκτ και άλλες πρακτικές δραστηριότητες που σας καλούν να εκφραστείτε, να ανακαλύψετε και να επικοινωνήσετε με έναν πιο ελεύθερο και ουσιαστικό τρόπο. Αυτός ο βιωματικός χαρακτήρας του μαθήματος δεν στοχεύει να σας επιβάλλει συγκεκριμένες απόψεις, αλλά να σας δώσει χώρο και ερεθίσματα για να αντιληφθείτε με περισσότερη σαφήνεια πώς οι διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις και κοσμοθεωρίες συνδέονται με την καθημερινότητα. Καθώς θα ολοκληρώνετε δραστηριότητες όπως παιχνίδια ρόλων, ομαδικές συζητήσεις ή διαδικτυακές παρουσιάσεις, θα αξιολογείτε στην πράξη πόσο κατανοήσατε τα θέματα που προσεγγίσατε. Θα έχετε τη δυνατότητα να εκφράσετε τις απόψεις σας, να θέσετε ερωτήματα και να αναθεωρήσετε τυχόν λανθασμένες εντυπώσεις. Με αυτόν τον τρόπο, η μάθηση γίνεται μια ζωντανή διαδικασία που εξελίσσεται με βάση το ενδιαφέρον σας και τις πνευματικές σας ανησυχίες, ενώ μπορείτε να αισθάνεστε ότι όλοι συνεισφέρετε σε μια συλλογική διερεύνηση της αλήθειας.

- **Η σημασία της προσωπικής και πολιτισμικής ταυτότητας**

Κατά τη μελέτη των διαφορετικών θρησκειών, των δοξασιών και των τρόπων ζωής, θα δείτε πώς αυτά συνδέονται με την προσωπική σας πορεία και με το πολιτισμικό πλαίσιο στο οποίο ζείτε. Πολλές φορές, στις σελίδες αυτού του εγχειριδίου θα συναντήσετε αναφορές σε ανθρώπους και ομάδες που, μέσα από τη δράση τους, επηρέασαν δεικτικά το περιβάλλον και την κοινότητά τους. Αυτές οι ιστορίες μπορούν να σας δείξουν πώς οι θρησκευτικές ή κοσμικές αντιλήψεις μεταφράζονται σε πρακτικές στάσεις ζωής, όπως η αλληλεγγύη, η προσφορά και η κοινωνική δικαιοσύνη. Η επαφή με τέτοια παραδείγματα θα σας βοηθήσει να συνειδητοποιήσετε ότι, ανεξάρτητα από θρησκευτικές πεποιθήσεις, μπορούμε να αναζητούμε κοινό έδαφος και να εργαζόμαστε για ένα καλύτερο μέλλον με σεβασμό και διάδοση συνεργασίας.

- **Ο ρόλος σας στη διαδικασία μάθησης**

Είναι σημαντικό να θυμάστε πως, ανεξάρτητα από το περιεχόμενο που προσφέρει το εγχειρίδιο, εσείς είστε εκείνοι που θα κάνετε τη μάθησή σας ουσιαστική. Όσο περισσότερο εμβαδύνετε, ρωτάτε, αμφισβητείτε και αναζητάτε απαντήσεις, τόσο πιο ζωντανή και ενδιαφέρουσα θα γίνεται η εκπαιδευτική σας εμπειρία. Μη διστάσετε να εκφράσετε απορίες και να ανοίξετε συζητήσεις, ακόμη και αν νιώθετε ότι οι ερωτήσεις σας είναι πρωτότυπες ή «εκτός θέματος». Συχνά, οι καλύτερες στιγμές μάθησης ξεκινούν από μια φαινομενικά απλή απορία, που οδηγεί σε συναρπαστικές ανακαλύψεις. Η προσωπική σας εμπλοκή στη διαδικασία θα σας επιτρέψει να αναπτύξετε την κριτική σκέψη και την ικανότητα να εφαρμόζετε όσα μαθαίνετε στην πραγματική ζωή.

- **Η σημασία της κατανόησης και του διαλόγου**

Κατά τη διάρκεια της μελέτης σας, θα διαπιστώσετε πως η γνώση γύρω από τις θρησκείες και τις κοσμοθεωρίες δεν αφορά μόνο την κατανόηση των δοξασιών ή των παραδόσεών τους, αλλά και τη σημασία του διαλόγου. Ο διάλογος είναι ένα εργαλείο που επιτρέπει στους ανθρώπους να επικοινωνούν, να ανταλλάσσουν απόψεις και να κατανοούν καλύτερα ο ένας τον άλλο. Σε έναν κόσμο που χαρακτηρίζεται από διαφορετικότητα, η ικανότητα να ακούτε και να συζητάτε με σεβασμό τις απόψεις των άλλων είναι ιδιαίτερα σημαντική.

Μέσα από τις δραστηριότητες αυτού του εγχειριδίου, θα έχετε την ευκαιρία να συμμετέχετε σε διαλόγους που αφορούν τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, τις πολιτισμικές διαφορές και τις κοινές αξίες των ανθρώπων. Θα μάθετε πώς να εκφράζετε τις σκέψεις σας με σαφήνεια και σεβασμό, πώς να ακούτε προσεκτικά τους συνομιλητές σας και πώς να αναζητάτε κοινά σημεία μέσα από τις διαφορές.

- **Θρησκευτική ταυτότητα και σύγχρονος κόσμος**

Σε έναν κόσμο που αλλάζει συνεχώς, η κατανόηση των θρησκευτικών και φιλοσοφικών ρευμάτων μπορεί να σας βοηθήσει να προσεγγίσετε με μεγαλύτερη επίγνωση την προσωπική και κοινωνική σας ταυτότητα. Οι θρησκείες δεν είναι απλώς αρχαίες παραδόσεις, αλλά εξακολουθούν να επηρεάζουν σημαντικά την καθημερινή ζωή, τις ηθικές αξίες και τις κοινωνικές σχέσεις σε όλο τον κόσμο. Η ενασχόλησή σας με αυτές τις έννοιες θα σας επιτρέψει να δείτε πώς οι πεποιθήσεις επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων, τη συμπεριφορά των ανθρώπων και την κοινωνική συνοχή.

Ένα ακόμη στοιχείο που θα εξερευνήσετε είναι το πώς οι σύγχρονες προκλήσεις, όπως η τεχνολογία, η επιστήμη και η παγκοσμιοποίηση, επηρεάζουν τις θρησκείες και τις κοσμοθεωρίες. Θα ανακαλύψετε πώς οι άνθρωποι σήμερα προσαρμόζουν τις παραδόσεις τους στις νέες συνθήκες και πώς διαφορετικές κοσμοθεωρίες μπορούν να συνυπάρχουν και να επηρεάζουν η μία την άλλη.

- **Η αξία της ανεκτικότητας και του αλληλοσεβασμού**

Η μελέτη των θρησκευτικών φαινομένων δεν έχει ως στόχο να σας κάνει να υιοθετήσετε συγκεκριμένες απόψεις, αλλά να σας βοηθήσει να κατανοήσετε καλύτερα τον κόσμο γύρω σας. Σε μια κοινωνία όπου συνυπάρχουν άνθρωποι με διαφορετικά πιστεύω, η ανεκτικότητα και ο αλληλοσεβασμός είναι απαραίτητα στοιχεία για την ειρηνική συνύπαρξη. Η γνώση και η κατανόηση των διαφορετικών θρησκευτικών και κοσμοθεωρητικών προσεγγίσεων μπορεί να μειώσει τις προκαταλήψεις και να ενισχύσει τη συνεργασία και την αλληλεγγύη μεταξύ των ανθρώπων.

Με τη βοήθεια των δραστηριοτήτων που θα συναντήσετε στο εγχειρίδιο, θα έχετε την ευκαιρία να αναστοχαστείτε πάνω στις δικές σας πεποιθήσεις, να εκτιμήσετε τη διαφορετικότητα και να αναπτύξετε μια πιο ανοιχτή και κριτική στάση απέναντι στις πολυάριθμες όψεις του θρησκευτικού φαινομένου.

Η ενασχόληση λοιπόν με τις θρησκείες και τις κοσμοθεωρίες δεν είναι απλώς ένα μάθημα στο σχολείο, αλλά ένα ταξίδι στη γνώση, στον πολιτισμό και στον διάλογο. Μέσα από αυτό το εγχειρίδιο, θα αποκτήσετε δεξιότητες που δεν περιορίζονται μόνο στον χώρο των Θρησκευτικών, αλλά είναι χρήσιμες σε κάθε πτυχή της ζωής σας. Η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, η κατανόηση της πολυμορφίας και η ικανότητα να συνυπάρχετε αρμονικά με άλλους ανθρώπους είναι στοιχεία που θα σας συνοδεύουν σε όλη σας τη ζωή, βοηθώντας σας να γίνετε ενεργοί και συνειδητοποιημένοι πολίτες του κόσμου.

Συνοψίζοντας, αυτό το εγχειρίδιο για τα Θρησκευτικά της Γ΄ Γυμνασίου είναι σχεδιασμένο για να σας προσφέρει μια ευέλικτη και δημιουργική μαθησιακή εμπειρία. Θα βρείτε ευκαιρίες για έρευνα, συζήτηση, πρακτικές εφαρμογές και ανατροφοδότηση σε πραγματικό χρόνο. Μέσα από αυτή τη διαδρομή, θα εμβαδύνετε στις έννοιες της πίστης, της θρησκείας, των κοσμοθεωριών, της ιστορίας και των πολιτισμών, ενώ παράλληλα θα καλλιεργείτε τις δεξιότητες της συνεργασίας, της κριτικής ανάλυσης και της αυτοαξιολόγησης.

Το πιο σημαντικό, όμως, είναι να αντιληφθείτε ότι η εκπαίδευση σε αυτόν τον τομέα δεν περιορίζεται απλώς σε θεωρητικά ζητήματα. Αντίθετα, αγγίζει πλευρές της δικής σας προσωπικότητας, σας δίνει αφορμές να αναρωτηθείτε για την ύπαρξη, τη σχέση με τον εαυτό και τους άλλους, τον σεβασμό στη διαφορετικότητα και τον τρόπο με τον οποίο μπορείτε να συμβάλλετε σε μια κοινωνία ανοικτή, πολυπολιτισμική και συνεργατική. Ακόμη κι αν δεν ταυτιστείτε με όλες τις απόψεις που θα μελετήσετε, η γνωριμία με διαφορετικούς τρόπους σκέψης και η ενασχόληση με ποικίλες θρησκευτικές ή μη θρησκευτικές κοσμοθεωρίες μπορούν να γίνουν το εφελτήριο για να αναπτύξετε μια πιο ουσιαστική και κριτική στάση ζωής.

Ευχή όλων μας είναι να αξιοποιήσετε με ενθουσιασμό και περιέργεια αυτό το διαδραστικό ταξίδι. Είστε οι πρωταγωνιστές στη διερεύνηση της πνευματικότητας, της ιστορίας και των θρησκευτικών παραδόσεων· μια διερεύνηση που όχι μόνο θα σας εμπλουτίσει σε επίπεδο γνώσεων, αλλά θα σας βοηθήσει να αναπτυχθείτε ως προσωπικότητες με ελεύθερη και συνειδητοποιημένη σκέψη, που μπορούν να στέκονται με σεβασμό απέναντι στη διαφορετικότητα και να λειτουργούν με αίσθημα αλληλεγγύης στον σύγχρονο κόσμο. Καλό ταξίδι μάθησης σε όλους!

Θεματικά Πεδία

<1> Το φαινόμενο της θρησκείας στον κόσμο που μας περιβάλλει

Στο πρώτο θεματικό πεδίο «Το φαινόμενο της θρησκείας στον κόσμο που μας περιβάλλει» τονίζεται πως η θρησκεία είναι ένα δεμελιώδες κομμάτι των ανθρώπινων κοινωνιών παγκοσμίως, διαμορφώνοντας πολιτισμούς, πιστεύω, παραδόσεις και κοινωνικές αλληλεπιδράσεις. Οι άνθρωποι αναζητούν το θείο για διάφορους λόγους, όπως την εύρεση νοήματος και σκοπού στη ζωή, την αναζήτηση παρηγορίας σε δύσκολες στιγμές ή τη σύνδεση με κάτι μεγαλύτερο από τον εαυτό τους.

• Κύρια Χαρακτηριστικά της Θρησκείας

Η θρησκεία περιλαμβάνει ένα σύνολο από πιστεύω, πρακτικές, τελετουργίες και αξίες που καθοδηγούν τα άτομα στο πνευματικό τους ταξίδι. Συχνά περιλαμβάνει λατρεία, προσευχή, ηθικούς κώδικες και διδάγματα, που μεταδίδονται από γενιά σε γενιά.

• Η Θρησκεία στην Τέχνη, τον Πολιτισμό και την Κοινωνική Οργάνωση

Η θρησκεία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην τέχνη, τη λογοτεχνία, τη μουσική, την αρχιτεκτονική και σε άλλες πολιτιστικές εκφράσεις. Συμβάλλει επίσης στην κοινωνική συνοχή παρέχοντας αίσθηση κοινότητας, κοινής ταυτότητας και ηθικής καθοδήγησης.

• Λατρεία και Προσευχή

Κεντρικής σημασίας στις περισσότερες θρησκείες είναι οι πράξεις λατρείας και προσευχής, όπου τα άτομα εκδηλώνουν την αφοσίωσή τους, αναζητούν καθοδήγηση ή εκφράζουν ευγνωμοσύνη προς το θείο. Αυτές οι πρακτικές ποικίλλουν σημαντικά, ανάλογα με τα διαφορετικά θρησκευτικά συστήματα.

- **Η Σημασία της Αλληλεπίδρασης του Ανθρώπου με το Ιερό**

Η καθημερινή ζωή συνδέεται συχνά με θρησκευτικές πρακτικές, καθώς οι άνθρωποι ασχολούνται με τελετουργίες, τελετές και πράξεις αφοσίωσης για να διατηρήσουν μια σύνδεση με το ιερό στις καθημερινές τους εμπειρίες.

- **Κριτικές και Προβληματισμοί για τη Θρησκεία**

Ερευνητές και σκεπτικιστές προσεγγίζουν τη θρησκεία από διάφορες οπτικές γωνίες, συμπεριλαμβανομένων της επιστημονικής, της δετικιστικής, της μαρξιστικής και άλλων, αμφισβητώντας τον ρόλο της στην κοινωνία, την εγκυρότητά της και τις επιπτώσεις της στις προσωπικές και συλλογικές κοσμοθεωρίες.

- **Επίδραση Αθεϊστικών Απόψεων και Φιλοσοφιών**

Οι αθεϊστικές πεποιθήσεις και κοσμοθεωρίες διαμορφώνουν επίσης τους τρόπους ζωής και τις απόψεις των ατόμων, προκαλώντας τα παραδοσιακά θρησκευτικά πρότυπα και προσφέροντας εναλλακτικούς τρόπους κατανόησης του κόσμου και της ύπαρξης.

- **Προώθηση Διαλόγου και Κατανόησης**

Αναγνωρίζοντας την ποικιλία των πιστεύω και των ιδεολογιών, η προώθηση διαλόγου μεταξύ θρησκευτικών κοινοτήτων και ατόμων με διαφορετικές κοσμοθεωρίες είναι ουσιώδης για την προώθηση του αμοιβαίου σεβασμού, της ανοχής και της ειρηνικής συμβίωσης στις πολυπολιτισμικές κοινωνίες της σύγχρονης εποχής.

Συμπερασματικά, το θρησκευτικό φαινόμενο αποτελεί ένα πολύπλοκο και πολυδιάστατο κομμάτι της ανθρωπίνης εμπειρίας που επηρεάζει κοινότητες και κοινωνίες με βαθύ τρόπο. Μέσω της εξερεύνησης και της κατανόησης των διαφόρων διαστάσεων της θρησκείας και της ανάγκης συμμετοχής σε διάλογο που θα διέπεται από σεβασμό, μπορούμε να προωθήσουμε τη διαπολιτισμική κατανόηση και αρμονία στον διασυνδεδεμένο κόσμο μας.

<2> Χριστιανισμός στην Ανατολή και τη Δύση

Στο δεύτερο θεματικό πεδίο, «Χριστιανισμός στην Ανατολή και τη Δύση», παρουσιάζεται ο Χριστιανισμός, με την πλούσια ιστορία του να εκτείνεται από την Ανατολή έως τη Δύση, με σημαντικά γεγονότα που διαμόρφωσαν την εξέλιξή του.

Σε περιοχές όπως η Αίγυπτος, η Αιθιοπία, η Αρμενία, η Συρία και η Ινδία, οι Χριστιανοί άκμαζαν και συνέβαλαν στην τέχνη και τον πολιτισμό. Ωστόσο, η ενότητα της «Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας» διερράγη μετά τη Δ΄ Οικουμενική Σύνοδο και η οριστική ρήξη επήλθε μετά το Μεγάλο Σχίσμα μεταξύ Ανατολής και Δύσης το 1054. Αυτό οδήγησε στη σταδιακή διαφοροποίηση μεταξύ Δυτικού και Ανατολικού Χριστιανισμού.

Η ιστορική πορεία του Χριστιανισμού στη Δύση χαρακτηρίζεται από κρίσιμα γεγονότα που έχουν επηρεάσει την πορεία του. Η σύγχρονη θεολογία και η ζωή της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας αντικατοπτρίζουν βασικά χαρακτηριστικά που μπορούν να εξερευνηθούν από τους μαθητές.

Μέσω της παρουσίασης των προσπαθειών γεφύρωσης της Δυτικής Εκκλησίας με τον σύγχρονο κόσμο, εξετάζονται πρόσωπα και ιστορίες, συμπεριλαμβανομένων της ζωής και των πράξεων του Μαρτίνου Λούθηρου, ο οποίος διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στη γέννηση του Προτεσταντισμού. Η εποχή της Μεταρρύθμισης προκάλεσε σημαντικές ιστορικές εξελίξεις με θρησκευτικές διαστάσεις.

Ο 20ός αιώνας είδε θεολογικές και κοινωνικές ανάγκες που οδήγησαν στον εκκλησιαστικό διάλογο, υπογραμμίζοντας τη σημασία της ενότητας και της συνεργασίας μεταξύ διαφορετικών χριστιανικών Ομολογιών.

<3> Θρησκείες στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων

Στο τρίτο θεματικό πεδίο, «Θρησκείες στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων», γίνεται λόγος για τις θρησκείες που έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση πολιτισμών και κοινωνιών σε ολόκληρο τον κόσμο. Σ' αυτό το πεδίο ενοτήτων εξετάζονται βασικά στοιχεία του Ιουδαϊσμού, η σχέση του με μείζονα γεγονότα του 20ού αιώνα, η εμφάνιση του Ισλάμ, τα θεμελιώδη στοιχεία της ισλαμικής θεολογίας και λατρείας, η σημασία αυτών των στοιχείων για έναν πιστό, οι διαστάσεις της μουσουλμανικής κοινότητας (ούμα) και η σημασία της για τον ισλαμικό κόσμο σήμερα. Συζητιούνται επίσης παραδείγματα από διάφορες πτυχές της ισλαμικής πνευματικότητας και ζωής στον σύγχρονο κόσμο.

• Ιουδαϊσμός

Ο Ιουδαϊσμός, μία από τις παλαιότερες μονοθεϊστικές θρησκείες, έχει βαθιές ρίζες στην ιστορία του εβραϊκού λαού. Μεταξύ των σημαντικών προσωπικοτήτων του Ιουδαϊσμού συγκαταλέγονται ο Αβραάμ, ο Μωσής και ο βασιλιάς Δαβίδ. Κεντρικές πεποιθήσεις περιλαμβάνουν τη διαθήκη-συμφωνία μεταξύ του Θεού και του εβραϊκού λαού, τη σημασία της Τορά και την τήρηση ηθικών πρακτικών. Σημαντικές εορτές είναι το Πάσχα, το Γιομ Κιπούρ και η Χανουκά. Η εβραϊκή πίστη συχνά σχετίζεται με μείζονα γεγονότα του 20ού αιώνα, όπως το Ολοκαύτωμα κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, το οποίο είχε βαθύ αντίκτυπο στις εβραϊκές κοινότητες παγκοσμίως.

• Ισλάμ

Το Ισλάμ, που αναδύθηκε τον 7ο αιώνα στην αραβική χερσόνησο, διαδόθηκε υπό την ηγεσία του Προφήτη Μωάμεθ. Η ισλαμική πίστη υπογραμμίζει τον μονοθεϊσμό, την προσευχή, την ελεημοσύνη, τη νηστεία και το προσκύνημα στη Μέκκα. Κεντρικής σημασίας στην ισλαμική θεολογία είναι οι πεποιθήσεις για τη μοναδικότητα του Θεού, την προφητεία και την Ημέρα της Κρίσης. Αυτά τα θεολογικά στοιχεία έχουν μεγάλη σημασία για τους Μουσουλμάνους, καθοδηγώντας τις πεποιθήσεις και τις πρακτικές τους στην καθημερινή ζωή. Η μουσουλμανική κοινότητα, γνωστή ως ούμα, αντιπροσωπεύει ένα συλλογικό δεσμό μεταξύ πιστών σε όλο τον κόσμο, υπογραμμίζοντας την ενότητα και αλληλεγγύη μέσα στη μουσουλμανική πίστη. Σήμερα, η ούμα συνεχίζει να αποτελεί έναν ουσιαστικό πυλώνα υποστήριξης και ταυτότητας για τους Μουσουλμάνους παγκοσμίως.

• Ισλαμική πνευματικότητα και ζωή

Η ισλαμική πνευματικότητα περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα πρακτικών και ερμηνειών. Από τις μυστικιστικές παραδόσεις του σουφισμού έως τη σύγχρονη ισλαμική τέχνη και λογοτεχνία, το πνευματικό τοπίο του Ισλάμ είναι ποικίλο και ζωντανό. Οι μουσουλμανικές κοινότητες σε όλο τον κόσμο συμμετέχουν σε πράξεις λατρείας, πρωτοβουλίες κοινωνικής δικαιοσύνης και πολιτιστικές εκφράσεις που αντικατοπτρίζουν την πίστη τους. Ο πλούτος της ισλαμικής πνευματικότητας και ζωής εκδηλώνεται στις ποικίλες παραδόσεις, πεποιθήσεις και εκφράσεις που διαμορφώνουν τη μουσουλμανική εμπειρία στις μέρες μας.

Συμπερασματικά, η διασταύρωση του Ιουδαϊσμού και του Ισλάμ στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων είχε ως αποτέλεσμα μια σύνθεση θρησκευτικής ποικιλομορφίας και πολιτιστικού πλούτου. Κατανοώντας τις θεμελιώδεις πτυχές αυτών των θρησκειών και τη σύγχρονη σημασία τους, αποκτούμε μια εικόνα για τις πνευματικές κληρονομίες που συνεχίζουν να αντηχούν στον διασυνδεδεμένο κόσμο μας.

<4> Θρησκείες της Ανατολής

Στο τέταρτο θεματικό πεδίο, «Θρησκείες της Ανατολής», περιλαμβάνεται μια ευρεία γκάμα πεποιθήσεων και πρακτικών, που έχουν διαμορφώσει κοινωνίες και ατομικότητες για αιώνες. Θα εξετάσουμε τα κύρια χαρακτηριστικά των διαφόρων φάσεων του Ινδοϊσμού, την ιστορική και πνευματική εξέλιξη του Βουδισμού, τον συγκριτικό χαρακτήρα του θρησκευτικού πολιτισμού στην Κίνα και την πολύπτυχη παραδοσιακή θρησκεία του ιαπωνικού λαού.

• Ινδοϊσμός

Ο Ινδοϊσμός, μία από τις παλαιότερες θρησκείες στον κόσμο, είναι ένα σύστημα πεποιθήσεων με ποικίλες φάσεις. Η κατανόηση των κύριων θρησκευτικών διδαγμάτων που βρίσκονται στα ιερά κείμενα του Ινδοϊσμού είναι ζωτικής σημασίας για τους πιστούς, καθώς αυτά τα διδάγματα κρατούν σημαντική θέση στις ζωές τους. Επιπλέον, η εξερεύνηση σύγχρονων εκφάνσεων του Ινδοϊσμού που σχετίζονται με επιδραστικές φυσιογνωμίες παρέχει μια εισαγωγή στην ανάπτυξη της θρησκείας.

• Βουδισμός

Η ιστορική και πνευματική πορεία του Βουδισμού είναι αλληλένδετη με τη ζωή του ιδρυτή του και τις Τέσσερις Ευγενείς Αλήθειες. Μέσα από την εξέταση παραδειγμάτων βουδιστικών πνευματικών παραδόσεων και τη σημασία τους για τους πιστούς, μπορεί κανείς να αποκτήσει μια βαθύτερη κατανόηση των διδαγμάτων και των πρακτικών του Βουδισμού.

• Θρησκευτικός Πολιτισμός στην Κίνα

Ο θρησκευτικός πολιτισμός της Κίνας χαρακτηρίζεται από τον συγκρητιστικό του χαρακτήρα. Η σύνοψη των κύριων χαρακτηριστικών του Ταοϊσμού μέσα από σχετικά παραδείγματα ατόμων ή ιστοριών και η σύνδεση των δεμελιωδών αρχών του Κομφουκισμού με σύγχρονες αντιλήψεις και στάσεις προς τη ζωή, ενισχύει την κατανόησή μας για την κινεζική θρησκευτική σκέψη.

• Παραδοσιακή Θρησκεία της Ιαπωνίας

Οι ιαπωνικές θρησκευτικές παραδόσεις είναι ποικίλες και βαθιά ενσωματωμένες στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων της. Η αναγνώριση των στοιχείων των πολύπλευρων παραδοσιακών πεποιθήσεων και των πρακτικών λατρείας των Ιαπώνων ρίχνει φως στη σχέση ανάμεσα στην ιαπωνική πνευματικότητα και την καθημερινή ζωή των ανθρώπων.

Μέσα από την εξερεύνηση αυτών των πτυχών των ανατολικών θρησκειών, αποκτούμε μια βαθύτερη κατανόηση του πλούσιου καμβά θρησκευτικών αντιλήψεων, διδαγμάτων και πρακτικών που έχουν επηρεάσει κουλτούρες και ατομικότητες σε ολόκληρη την Ανατολή για αιώνες.

<5> Αρχέγονες όψεις της θρησκείας και θρησκείες της μετανεωτερικότητας

Στο πέμπτο θεματικό πεδίο, «Αρχέγονες όψεις της θρησκείας και θρησκείες της μετανεωτερικότητας», γίνεται λόγος για αρχέγονες θρησκευτικές πεποιθήσεις, την αρχαία ελληνική θρησκεία, τα νέα θρησκευτικά κινήματα και τη θρησκευτικότητα του 21^{ου} αιώνα.

• Αρχέγονες Θρησκευτικές Πεποιθήσεις

Οι αρχέγονες θρησκευτικές πεποιθήσεις περιλαμβάνουν τον ανιμισμό και τη λατρεία των πνευμάτων, την πίστη σε έναν δημιουργό Θεό, το σαμανισμό, τη σημασία των ιερών τόπων, τις εναρκτήριες τελετουργίες και την πρακτική της μαγείας.

- **Προκλήσεις Αντιμετώπισης της Σύγχρονης Κοινωνίας**

Όταν οι πρωτόγονες φυλές έρχονται σε επαφή με τον σύγχρονο κόσμο, προκύπτουν προκλήσεις όπως η αποσύνδεση από τη γη, ο αποικισμός, η κατάρρευση των κοινωνικών δεσμών και η επαφή με εναλλακτικά πολιτιστικά μοντέλα στον τομέα της θρησκείας.

- **Αρχαία Ελληνική Θρησκεία**

Η αρχαία ελληνική θρησκεία χαρακτηρίστηκε από την έννοια της «εθνικής» θρησκείας, τον ανθρωπομορφικό πολυθεϊσμό, τις δυσιαστικές πρακτικές και φιλοσοφικές ερμηνείες του θείου.

- **Μνημεία και Γιορτές στην Αρχαία Ελληνική Θρησκεία**

Τα μνημεία στην αρχαία Ελλάδα συνδέονταν στενά με θρησκευτικές γιορτές, λειτουργώντας ως τόποι τελετών, εορτασμών και λατρείας των θεών όπως ο Δίας, η Αθηνά και ο Απόλλωνας.

- **Νέα Θρησκευτικά Κινήματα**

Τα νέα θρησκευτικά κινήματα εκδηλώνουν χαρακτηριστικά όπως ο μυστικισμός, η αχρονία, η εσωτερικότητα και ο συγκρητισμός, προσφέροντας εναλλακτικές πνευματικές οδούς σε ανθρώπους που αναζητούν κάτι διαφορετικό πνευματικά στη σύγχρονη κοινωνία.

- **Παραδείγματα Σύγχρονων Θρησκευτικών Κινήματων**

Παραδείγματα σύγχρονων θρησκευτικών κινήσεων περιλαμβάνουν την Κίνηση της Νέας Εποχής, τη Θεοσοφία, το Νεοσαμανισμό και το Νεοπαγανισμό, με διακριτές φιλοσοφίες και πρακτικές.

- **Μορφές Νέας Πνευματικότητας στον 21ο Αιώνα**

Στον 21ο αιώνα, εμφανίζονται νέες μορφές πνευματικότητας, που περιλαμβάνουν πρακτικές και συνήθειες του ανθρώπου από το μακρινό ή πρόσφατο παρελθόν του, όπως η μαγεία, η λατρεία σύγχρονων προσωπικοτήτων, η πίστη σε υπερήρωες και άλλες μη συμβατικές εκφράσεις πίστης και πνευματικότητας.

- **Κριτική Αξιολόγηση των Σύγχρονων Πνευματικών Πρακτικών**

Είναι ουσιώδες να αξιολογήσουμε κριτικά τις διάφορες μορφές νέας πνευματικότητας στον 21ο αιώνα, λαμβάνοντας υπόψη την επίδρασή τους στα άτομα, τις κοινότητες και το ευρύτερο πολιτιστικό τοπίο, προκειμένου να κατανοήσουμε την εξελισσόμενη φύση της θρησκείας στη σύγχρονη εποχή. Μέσω αυτής της εξερεύνησης των αρχαίων όψεων της θρησκείας και των σύγχρονων θρησκευτικών κινήσεων, θα αποκτήσετε βαθύτερη κατανόηση των ποικίλων πεποιθήσεων και πρακτικών που έχουν διαμορφώσει και συνεχίζουν να επηρεάζουν την ανθρώπινη πνευματικότητα και πολιτισμό.

<6> Ο Θεός φροντίζει τον κόσμο

Στο έκτο θεματικό πεδίο, «Ο Θεός φροντίζει τον κόσμο», αναλύεται η βαθιά ριζωμένη σημασία της παρουσίας του Θεού στον κόσμο στο πλαίσιο της σωτηρίας στη χριστιανική θεολογική διδασκαλία. Κατά την εξερεύνηση αυτής της ιδέας, είναι ουσιώδες να διακρίνουμε τις τρεις φάσεις της Θείας Οικονομίας και να συσχετίσουμε τον Ιωνά, τον Χριστό και τον παγκόσμιο χαρακτήρα της σωτηρίας.

Η πρώτη φάση της Θείας Οικονομίας αφορά τη δημιουργία διά της οποίας ο Θεός δεμελιώνει τον κόσμο. Αυτή η φάση υπογραμμίζει τον ρόλο του Θεού ως απόλυτου δημιουργού και φύλακα του σύμπαντος, επισημαίνοντας τη σημασία της αρμονίας και της ισορροπίας στη φυσική τάξη.

Η δεύτερη φάση περιστρέφεται γύρω από την απολύτως αναγκαία λύτρωση, μια κρίσιμη πτυχή του Θεού που φροντίζει τον κόσμο. Αυτή η φάση συμβολίζεται από την ιστορία του Ιωνά, που κλήθηκε να μεταφέρει ένα μήνυμα μετάνοιας και σωτηρίας στους ανθρώπους της Νινευή. Το ταξίδι του Ιωνά αντανακλά την αποστολή του Χριστού στη Γη, υπογραμμίζοντας το θέμα της συγχώρεσης και των δεύτερων ευκαιριών στη θεία παρέμβαση.

Η τελική φάση της Θείας Οικονομίας επικεντρώνεται στη σωτηρία και τον αιώνιο προορισμό της ανθρωπότητας. Συσχετίζοντας τον Ιωνά με τον Χριστό, αναγνωρίζουμε τον πανανθρώπινο και περιεκτικό χαρακτήρα της σωτηρίας, υπερβαίνοντας τις ατομικές πεποιθήσεις και τα πολιτισμικά περιβάλλοντα. Η έννοια της πανανθρώπινης σωτηρίας αναδεικνύει την πίστη ότι η φροντίδα του Θεού αγκαλιάζει ολόκληρη την ανθρωπότητα, ανεξαρτήτως διαφορών και ιδιαιτεροτήτων.

Στην ουσία, ο Θεός φροντίζει τον κόσμο ενσωματώνοντας μια βαθιά κατανόηση της πρόνοιας, της φροντίδας και του καθοδηγητικού ρόλου. Διακρίνοντας τις τρεις φάσεις της Θείας Οικονομίας και συνδέοντας τον Ιωνά με τον Χριστό και την πανανθρώπινη πτυχή της σωτηρίας, καταλαβαίνουμε την πολυπλοκότητα της παρέμβασης του Θεού και της πνευματικής πορείας των ανθρώπων.

1

Η Αναζήτηση του Θεού και η Θρησκεία

Μια Πρώτη Ματιά: Η αναζήτηση του Θεού απασχόλησε τον άνθρωπο από την αρχή της παρουσίας του στον κόσμο. Το περιβάλλον στο οποίο ζούσαν οι άνθρωποι ήταν ένα μεγάλο μυστήριο γι' αυτούς. Φυσικά φαινόμενα που αδυνατούσαν να εξηγήσουν, το μεγαλείο του κόσμου πλασμένου τόσο τέλεια και αρμονικά, καθώς και το θεμελιώδες ερώτημα της ζωής και του θανάτου, έκαναν τους ανθρώπους να αναρωτιούνται, στρέφοντας το βλέμμα τους προς τον ουρανό.

Τι θα μάθετε σήμερα

- Να αναλογιστείτε και να περιγράψετε τους λόγους που οι άνθρωποι αναζητούν τον Θεό.
- Να προσεγγίσετε τη βάση της καθολικής αναζήτησης του θείου στο πλαίσιο της ανθρώπινης ιστορίας, αναγνωρίζοντας τα κίνητρα αυτής της αναζήτησης από την πλευρά του ανθρώπου.
- Να περιγράψετε τη σχέση της αναζήτησης του Θεού με τη διαμόρφωση της θρησκείας.
- Να αναφέρετε τα κύρια χαρακτηριστικά του θρησκευτικού φαινομένου.

Ορισμός: Επειδή τα κύρια χαρακτηριστικά του θρησκευτικού φαινομένου είναι πολλαπλά και πολύμορφα, δεν υπάρχει ένας και μοναδικός ορισμός. Έτσι εντοπίζουμε προσεγγίσεις και ερμηνείες που προκύπτουν από την πλευρά της φιλοσοφίας, της ψυχολογίας, της κοινωνιολογίας, της ιστορίας κ.ά. Το θρησκευτικό φαινόμενο, όμως, εμφανίζει πολυμορφία και αριθμητικά, αφού εντοπίζεται και στον ενικό του αριθμό (π.χ. ο ένας Θεός) όσο και στον πληθυντικό (π.χ. τα πνεύματα, οι δώδεκα θεοί του Ολύμπου κ.ά.).

*Πολλοί άνθρωποι αναζητούν
τον Θεό κοιτώντας ψηλά στον ουρανό.*

ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Τα βασικά χαρακτηριστικά της θρησκείας περιλαμβάνουν: α) Την πίστη, δηλαδή την εμπιστοσύνη του ανθρώπου στο θείο. Η πίστη αποκρυσταλλώνεται και δεσμοδετείται μέσω του δόγματος, ενώ η αναλυτική της προσέγγιση διαμορφώνει τη θεολογία. β) Το ήθος, που αποτελεί συνέπεια της πίστης και εκφράζεται μέσα από ένα σύνολο κανόνων και συμπεριφορών, καθορίζοντας την καθημερινή στάση ζωής των πιστών. γ) Τον ιερό φόβο, ο οποίος αφορά είτε την τιμωρία είτε την αποτυχία επίτευξης της σωτηρίας σε περίπτωση απόκλισης από τις ηθικές αρχές της θρησκείας. Το θείο θεωρείται ανώτερο από τον άνθρωπο, είτε πρόκειται για έναν Θεό (μονοθεΐα) είτε για πολλούς θεούς (πολυθεΐα). Σε θρησκείες που δεν διαθέτουν προσωπικό Θεό ή θεούς, ο ιερός φόβος σχετίζεται με την αποτυχία της σωτηρίας, ανεξάρτητα από τον τρόπο με τον οποίο αυτή νοείται. δ) Τη λατρεία, η οποία περιλαμβάνει τόσο τις τελετουργικές πράξεις (προσευχές, ύμνους) όσο και τα υλικά στοιχεία που τις συνοδεύουν (ναούς, μοναστήρια, αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά), επιτρέποντας στη θρησκευτική κοινότητα να εκφράσει τη λατρεία της προς το θείο. Τέλος, η λύτρωση αποτελεί τον ύστατο σκοπό της θρησκευτικής εμπειρίας, προσφέροντας στον άνθρωπο την απελευθέρωση από το κακό.

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑ ΩΣ ΚΑΘΟΛΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

Σε όλη την ανθρώπινη ιστορία και σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης, δεν υπήρξε ποτέ κοινωνία που να μην ενδιαφέρθηκε για το θείο και να μην ανέπτυξε κάποια μορφή θρησκευτικότητας.

Με βάση τα παραπάνω, θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι η θρησκευτικότητα βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τον ανθρώπινο πολιτισμό και κατέχει σπουδαίο ρόλο στις εκφράσεις του στο κοινωνικό επίπεδο διαμορφώνοντας τις σχέσεις μεταξύ των μελών της κοινότητας, αλλά και το πολιτιστικό του υπόβαθρο.

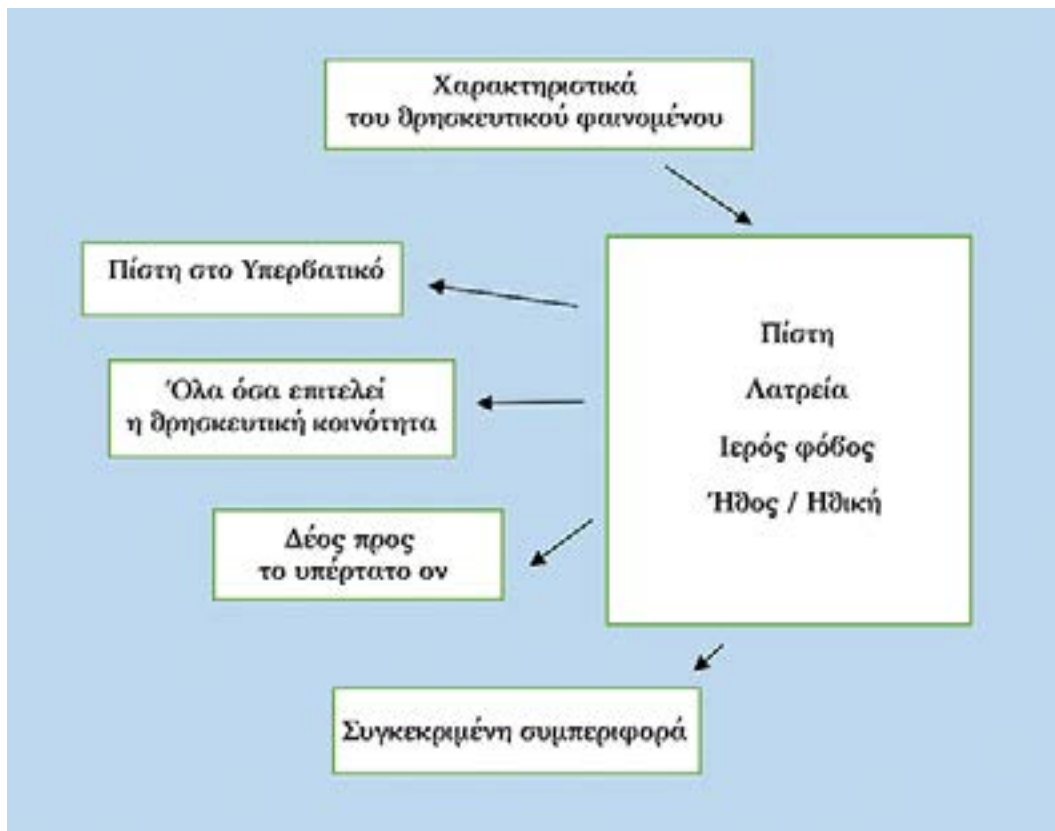
Σκάνναρε εδώ:

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ

Αν προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε την ιστορία χωρίς το θρησκευτικό πρίσμα, θα αντιμετωπίσουμε ανυπέρβλητα εμπόδια. Ας αναλογιστούμε αν θα νιώδαμε το ίδιο δέος για μνημεία όπως ο Παρθενώνας, η Αγία Σοφία, οι Πυραμίδες και η Παναγία των Παρισίων, αν δεν ήταν συνδεδεμένα με τη θρησκεία. Η θρησκεία προσπαθεί να δώσει απάντηση στα κρίσιμα ερωτήματα του ανθρώπου καθοδηγώντας τον σε μια προσωπική σχέση με το θείο, που όμως διαχέεται και στα επίπεδα της εγκόσμιας κοινωνίας στην οποία ζει. Η λύτρωση και η προσδοκία της διαμορφώνουν την καθημερινή συμπεριφορά του ανθρώπου τόσο απέναντι στον συνάνθρωπο όσο και στο περιβάλλον. Ο τελικός σκοπός, που είναι η σωτηρία, βρίσκεται στο κέντρο της ανθρώπινης ύπαρξης, ολοκληρώνοντας τον ίδιο τον άνθρωπο.

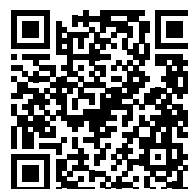
ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

*Βλεπόμεστε πρόσωπο με πρόσωπο,
Κύριε. Τόσο είσαι κοντά μου.
Όταν ανοίγω το παράθυρο, όποια
ώρα κι αν είναι, βλεπόμεστε.
Έχω τα μάτια μου κι έχεις κι
Εσύ όλου του γύρω μας κόσμου
τα μάτια. Τα λουλούδια με βλέπουν.
Κάθε που αγκαλιάζω έναν
άνθρωπο, Κύριε, θαρρώ
πως κρεμιέμαι από το λαιμό Σου*

Νικηφόρος Βρεττάκος, «Πρόσωπο με πρόσωπο»,
Ηλιακός λύχνος, εκδ. Τρία Φύλλα, Άθήνα 1984, σ.22.

Σκάνναρε εδώ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1 · 2 · 3 · 4 · 5

1. Να σχηματίσετε ομάδες και αφού προβληματιστείτε, να συζητήσετε σχετικά με την έννοια του Θεού ως φίλου του ανθρώπου, από τη μία μεριά, και του Θεού-τιμωρού, που αναμένει το οποιοδήποτε λάθος από τον άνθρωπο για να τον τιμωρήσει παραδειγματικά, από την άλλη μεριά.
2. Χωριστείτε σε δύο ομάδες ή σε ζευγάρια και συζητήστε: Πώς φαντάζεστε τον Θεό; Ως φίλο του ανθρώπου που τον αγαπά και τον στηρίζει ή ως τιμωρό που περιμένει το παραμικρό λάθος για να τον τιμωρήσει;
3. Να σχηματίσετε ομάδες και αφού συζητήσετε μεταξύ σας να αναφέρετε στην τάξη παραδείγματα από την καθημερινή σας ζωή που κατά τη γνώμη σας συνδέονται με θρησκευτικές εκφράσεις.
4. Να σχεδιάσετε σε ένα λευκό χαρτί διάφορα θρησκευτικά αντικείμενα που γνωρίζετε, έστω και εάν αυτά ανήκουν σε άλλες θρησκείες και να τα περιγράψετε στην τάξη.
5. Να περιγράψετε τη σημασία των παρακάτω θρησκευτικών εκφράσεων:

Κύριε ελέησον _____

Ο αναμάρτητος πρότος τον λίθον βαλέτω _____

Δόξα σοι ο Θεός _____

Είπα και ελάλησα και αμαρτίαν ουκ έχω _____

Οι πληγές του Φαραώ _____

Ως πρόβατον επί σφαγήν _____

Να σκεφτείτε και να γράψετε τι σημαίνει ο όρος «Θρησκεία».

Τι ρόλο παίζει η Θρησκεία για τον καθένα από σας.

Να σκεφτείτε πώς η παρουσία της Θρησκείας εκδηλώνεται στον κόσμο.

Τι μάθατε τελικά;

- Μάθατε ότι το θρησκευτικό φαινόμενο είναι πολύμορφο.
- Ότι το θρησκευτικό φαινόμενο είναι καθολικό και διαχρονικό.
- Μάθατε ότι η σωτηρία του ανθρώπου (όποια και αν είναι αυτή) είναι συνδεδεμένη με τη θρησκευτικότητα.

2

Θρησκεία, τέχνη, πολιτισμός, κοινωνική οργάνωση

Μια Πρώτη Ματιά: Η θρησκεία, η τέχνη, ο πολιτισμός και η κοινωνική οργάνωση αποτελούν σημαντικά στοιχεία της ανθρωπίνης εμπειρίας, που διαμορφώνουν τις κοινωνίες μας. Η θρησκεία αναφέρεται σε πεποιθήσεις και πρακτικές που αφορούν την πνευματική εμπειρία και τη σχέση με το υπερβατικό. Ο Χριστιανισμός, το Ισλάμ, ο Ιουδαϊσμός, ο Βουδισμός και πολλές άλλες θρησκείες παρέχουν διαφορετικές προσεγγίσεις στην πνευματικότητα και την ηθική. Η τέχνη αποτελεί έκφραση της ανθρωπίνης δημιουργικότητας και φαντασίας μέσω διαφόρων μέσων, όπως η ζωγραφική, η μουσική, η λογοτεχνία, η αρχιτεκτονική και ο κινηματογράφος. Από τις αρχαίες πολιτισμικές παραδόσεις μέχρι τις σύγχρονες εκφάνσεις της, η τέχνη αντικατοπτρίζει τις αξίες και τις εμπειρίες της κοινωνίας. Ο πολιτισμός περιλαμβάνει τη γλώσσα, τις παραδόσεις, την τέχνη, τα έθιμα και τα συστήματα πεποιθήσεων που διέπουν το κοινωνικό σύνολο. Κάθε κοινωνία έχει τη δική της πολιτιστική ταυτότητα, η οποία διαμορφώνεται μέσω της ιστορίας, της γεωγραφίας και των αλληλεπιδράσεων με άλλες κουλτούρες. Τέλος, η κοινωνική οργάνωση αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι οργανώνονται και λειτουργούν ως σύνολο προσώπων. Συμπεριλαμβάνει τα συστήματα πολιτειακής διοίκησης, τους κοινωνικούς δεσμούς και τις κοινωνικές αξίες που καθορίζουν τη ζωή εντός της κοινωνίας. Κατανοώντας αυτά τα θέματα, θα αποκτήσετε μια πιο ευρεία και βαθιά κατανόηση της πολυμορφίας και της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς που χαρακτηρίζει τον κόσμο μας.

Τι θα μάθετε σήμερα

- Θα ανακαλύψετε όψεις της θρησκείας στην τέχνη, τον πολιτισμό και την κοινωνική οργάνωση σε παγκόσμιο επίπεδο.
- Θα «ψηλαφήσετε» τα ίχνη που αφήνει η θρησκεία στον ιστορικό χωροχρόνο.
- Θα εξετάσετε πώς προσλαμβάνει η κοινωνία της ύστερης νεωτερικότητας τη σχέση της με το θρησκευτικό φαινόμενο.

Εσωτερικό Προτεσταντικής Εκκλησίας

Εξωτερικό Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΕΧΝΗ;

Επιγραμματικά, μπορεί να οριστεί ως η έκφραση της ανθρώπινης δημιουργικότητας και φαντασίας μέσω διαφόρων μέσων και μορφών, όπως η ζωγραφική, η γλυπτική, η μουσική, η λογοτεχνία, ο κινηματογράφος, το θέατρο, ο χορός και άλλα. Πέρα από την αισθητική αξία της, έχει επίσης σημαντικό ρόλο στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής και της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς συχνά αντιπροσωπεύει και απεικονίζει τις αξίες και τις παραδόσεις μιας κοινωνίας ή μιας εποχής. Επιπλέον, μπορεί να ενθαρρύνει τη σκέψη και να διεγείρει τη φαντασία, προκαλώντας τον θεατή ή τον ακροατή να αναρωτηθεί και να εξετάσει νέες ιδέες και προοπτικές.

Συνολικά, η τέχνη διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ανθρώπινη εμπειρία και κουλτούρα, αποτελώντας ένα ζωτικό στοιχείο της κοινωνίας και της ανθρώπινης εκφραστικότητας.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Πατερική Γραμματεία και Ραπ μουσική

Μελετήστε τα δύο κείμενα που ακολουθούν και επιδιώξτε να παρουσιάσετε στην τάξη εάν μπορεί να υπάρξει ή όχι συσχέτιση μεταξύ του «Κατηχητικού Λόγου» του Ιωάννου του Χρυσοστόμου (Πηγή 1) και των στίχων του τραγουδιού «Από τον Θάνατο στη Ζωή» του ράπερ Αρτέμη Φανουργιάκη (Πηγή 2). Η μετάφραση του λόγου του Ι. Χρυσοστόμου αντλήθηκε από την Wikipedia: <https://tinyurl.com/yam7484e>.

Πηγή 1

Αν κάποιος είναι ευσεβής και αγαπά τον Θεό, ας απολαύσει αυτή την όμορφη και λαμπρή γιορτή. Αν κάποιος είναι ευγνώμων, ας εισέλδει χαίρομενος στη χαρά του Κυρίου του. [...]
Μπείτε λοιπόν όλοι σας στη χαρά του Κυρίου σας. Κι οι πρώτοι κι οι δεύτεροι πάρτε την ανταμοιβή σας. Πλούσιοι και φτωχοί χορέψτε ο ένας με τον άλλο.
Ασκητικοί και αμελείς τύποι, γιορτάστε τούτη την ημέρα.
Εσείς που νηστέψατε κι εσείς που αγνοήσατε τη νηστεία, ευφρανθείτε σήμερα!
Το τραπέζι είναι γεμάτο: φάτε αρχοντικά όλοι σας!

Το μοσχάρι είναι μπόλικο: κανένας να μη φύγει πεινώντας! [...]
 Αυτός εκμηδένισε τον θάνατο, όντας αιχμάλωτός του!
 Αυτός που κατέβηκε στον Άδη, λήστεψε τον Άδη!
 Τον πίκρανε, όταν ο Άδης γεύτηκε τη σάρκα Του! Και προτού γίνει αυτό, ο Ησαΐας είχε αναφωνήσει:
 «Ο Άδης πικράθηκε όταν σε συνάντησε εκεί κάτω».
 Πικράθηκε, γιατί καταργήθηκε!
 Πικράθηκε, γιατί εμπαιχτήκε!
 Πικράθηκε, γιατί εξουδετερώθηκε!
 Πικράθηκε, γιατί έχασε την εξουσία του!
 Πικράθηκε, γιατί αλυσοδέθηκε! [...]
 Πού είναι η νίκη σου, Άδη;
 Αναστήθηκε ο Χριστός και συ Άδη έχασες την εξουσία σου!
 Αναστήθηκε ο Χριστός και καταβαρυνώθηκαν οι δαίμονες!
 Αναστήθηκε ο Χριστός και οι άγγελοι χαίρονται!
 Αναστήθηκε ο Χριστός και η ζωή κυβερνά!
 Αναστήθηκε ο Χριστός και κανένας νεκρός δε μένει σε τάφο!
 Γιατί ο Χριστός, με την ανάστασή του από τους νεκρούς, έγινε το πρότυπο για το τι θα απογίνουν
 οι κεκοιμημένοι.
 Σε αυτόν να είναι η δόξα και η δύναμη στους αιώνες των αιώνων.
 Αμήν.

Ιωάννης Χρυσόστομος, Κατηχητικός εις τὸ Ἅγιον Πάσχα, PG 59, 721-724

Πηγή 2

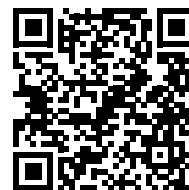
Διδάχτηκες από μικρός
 την έχδρα με τους Ουρανούς
 και αυτά με τα οποία
 έρχεται σε σκοτασμό (σκοτάδι) ο Νους.
 Έλαβες ρηχές πληροφορίες [5]
 θεωρώντας ότι είχες Γνώση,
 νόμιζες ότι προόδευες
 με το να σύρεσαι από πτώση σε πτώση.
 Βασανίστηκες από νωρίς,
 αναζητώντας χαρές θνησιγενείς (μεταφορικά: εφήμερες), [10]
 χάθηκες μέσα στις αποπνικτικές
 αναθυμιάσεις της παρακμής.
 Σπατάλησες χρόνο
 με ανθρώπους μανιακούς για την ένταση,
 επί μακρόν ολίσθησες (γλίστρησες) μαζί τους [15]
 από ψευδαισθήση σε ψευδαισθήση.
 Λόγισες (Θεώρησες) αρετή
 κάθε επαίσχυντο (ντροπιαστικό) συμβιβασμό,
 κάθε απίστευτη μικροψυχία,

Σκάνναρε εδώ:

κάθε ανεκδιήγητη ευτέλεια (χυδαιότητα), [20]
 κάθε σοβαροφανή αγυρτεία (απάτη),
 σε μία ατμόσφαιρα
 δηλητηριασμένη από την κακία,
 με τύπους μαινόμενους για τα αργύρια,
 σε καταναλωτική βακχεία (κραιπάλη). [25]
 Βίωσες την εκτεταμένη μωρία (ανοησία),
 σε μία ακοινωνήτη κοινωνία,
 όπου τα μέλη της δεν είχαν πρόσωπα,
 αλλά είχαν προσωπεία (μάσκες),
 μα ξάφνου μ' όλα αυτά ήρθες σε ρήξη (αντιστάθηκες), [30]
 όταν ήρθ' η άνωθεν κλήση
 κι αισθάνθηκες ότι
 μέσα από έναν εφιάλτη είχες ξυπνήσει!
 Από τον θάνατο προς τη ζωή
 και από τη γη στον ουρανό... [35]
 Από τον θάνατο προς τη ζωή...
 Μακάριοι (Ευτυχισμένοι) όσοι πορεύονται
 την Αιωνία Οδό!

Σκάνναρε εδώ:

Δίσκος: «*Mash Up Sessions II*» Σύνθεση: Νίκος Παπακώστας Στίχοι: Αρτέμης Φανουργιάκης

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΟΜΑΔΟΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Χωριστείτε σε ομάδες και παρατηρήστε τα ακόλουθα έργα τέχνης: Να επισημάνετε με ποιον τρόπο συνδέονται με τη θρησκεία, αιτιολογώντας τις επιλογές σας.

Η Πιετά (1497-1499) είναι ένα μαρμάρινο γλυπτό της Αναγέννησης, γνωστό και ως «Αποκαθήλωση», που φιλοτεχνήθηκε από τον Μιχαήλ Άγγελο και βρίσκεται στη Βασιλική του Αγίου Πέτρου, στην πόλη του Βατικανού.

Χειρόγραφος κώδικας Ευαγγελίου

Βιτρό, απεικόνιση του Αγίου Πατρικίου

Αγιογραφία στο εσωτερικό του τρούλου
Ορθόδοξης Εκκλησίας

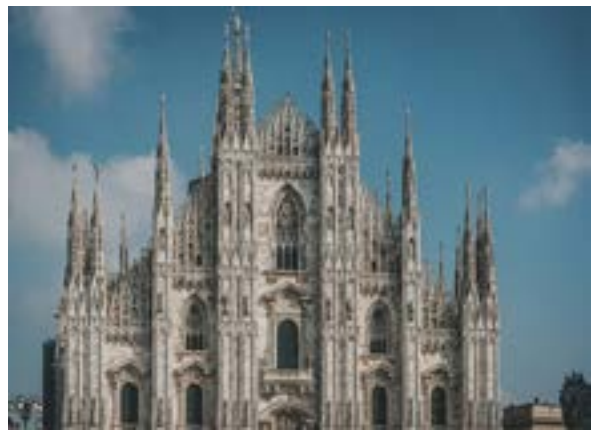
Καπέλα Σιστίνα, τοιχογραφία
που απεικονίζει τη Δευτέρα Παρουσία

Φωτογραφική αποτύπωση της δύσης του
ηλίου από τον περίβολο ενός παρεκκλησίου

Ναός της του Θεού Σοφίας,
Κωνσταντινούπολη

Καθεδρικός Ναός (Ντουόμο), Μιλάνο

Παιχνιδίσματα του φωτός στο εσωτερικό
Ρωμαιοκαθολικού Ναού

Το εκκλησιαστικό όργανο

Σκάνναρε εδώ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Θρησκείες και κοινωνική πρόοδος: Διαβάστε τις ακόλουθες πηγές. Κατόπιν, χωριστείτε σε δύο μεγάλες ομάδες μαθητών. Έπειτα, θα ακολουθήσει διάλογος. Η ομάδα Α΄ θα υποστηρίξει ότι οι θρησκείες συμβάλλουν στην κοινωνική πρόοδο και η ομάδα Β΄ θα έχει εκ διαμέτρου αντίθετη άποψη. Να αναπτύξετε τα επιχειρήματά σας.

Πηγή για την ομάδα Α΄

Πλήθος περίπου 150 νέων καταδίωξαν δύο τρανς άτομα της ΛΟΑΤ+ κοινότητας στην πλατεία Αριστοτέλους στη Θεσσαλονίκη, προπηλακίζοντάς τους και εκτοξεύοντας απειλές και ύβρεις. Αναλυτικά η δήλωση του Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Φιλοθέου: *Το τελευταίο αυτό περιστατικό βίας, μαζί με άλλα που έχουν προηγηθεί το τελευταίο χρονικό διάστημα (ενδοοικογενειακής και ενδοσχολικής βίας, βίας κατά ανηλίκων, ανθρωποκτονίες, επιθέσεις εναντίων Ιερών Ναών κ.α.), δημιουργούν στην τοπική μας κοινωνία τεράστια ανησυχία ως προς τις επικίνδυνες διαστάσεις που λαμβάνουν αυτά τα φαινόμενα. Ως Επίσκοπος της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Θεσσαλονίκης, δηλώνω ότι η βία δεν εκφράζει τον τρόπο της ζωής των Ορθόδοξων Χριστιανών. Η χρήση βίας δεν δικαιολογείται για κανένα λόγο, απεναντίας καταδικάζεται απερίφραστα και δεν έχει καμία απολύτως σχέση με το Ευαγγελικό ήθος. Ο Χριστός μας δεν «σταυρώνει», αλλά σταυρώνεται ο Ίδιος, δεν βιαιοπραγεί, αλλά δέχεται ο Ίδιος τη βία, δεν λαιμορροεί ποτέ την όποια ανθρωπινή συμπεριφορά, αλλά ακόμη κι όταν ο Ίδιος λαιμορροείται και βλασφημείται, ευλογεί τους πάντες και καλεί προς μετάνοια.*

Προς τον σκοπό αυτό και επειδή η χρήση της βίας απασχολεί έντονα ιδίως τους νέους ανθρώπους και αποτελεί ένα φαινόμενο που προκαλεί προβλήματα στις διαπροσωπικές σχέσεις των εφήβων, οδηγεί στον φόβο και την κοινωνική απομόνωση διαταράσσοντας την καθημερινότητά τους, η Ιερά Μητρό-

πολη Θεσσαλονίκης συνεργάζεται ήδη με τοπικούς φορείς, με τους οποίους τις επόμενες ημέρες θα προχωρήσει στην ανακοίνωση συγκεκριμένων δράσεων για την πρόληψη φαινομένων βίας.

Απόσπασμα δήλωσης του Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Φιλοθέου, ύστερα από ερώτηση δημοσιογράφων Τοπικών Μέσων Ενημέρωσης, σε σχέση με το περιστατικό της επίθεσης εναντίον δύο ατόμων στην Πλατεία Αριστοτέλους στη Θεσσαλονίκη, το βράδυ του Σαββάτου 9ης Μαρτίου 2024: <http://bit.ly/4lvwhMz>

Πηγή για την ομάδα Β΄

Βιώνουμε τον αποτρόπαιο και ατελείωτο μέχρι στιγμής πόλεμο στην Ουκρανία, όπου Ορθόδοξο κράτος μάχεται, με τις πατρικές και Πατριαρχικές ευλογίες της επισήμου Εκκλησίας, έναν άλλο αδελφό Ορθόδοξο λαό. Και καταλαβαίνετε ότι εννοώ εδώ τον Πατριάρχη της Ρωσίας Κύριλλο, ο οποίος ευλογεί με τα δύο χέρια του αυτόν τον αποτρόπαιο, διαβολικό πόλεμο, αντί να τον καταδικάσει. Ζούμε την παρά πάσαν έννοιαν εκκλησιαστικής νομιμότητας εισπήδηση μιας Ορθοδόξου Εκκλησίας, και πάλι της Ρωσικής Εκκλησίας, στο κανονικό έδαφος παλαιφάτου Πατριαρχείου της Ανατολής, στην Αφρική, που είναι έδαφος της δικαιοδοσίας του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας. Γευόμεθα επί σχεδόν πέντε χρόνια την αχαριστίαν και την αγνωμοσύνην διά της μονομερούς διακοπής κοινωνίας από μέρους θυγατρός Εκκλησίας, όχι βεβαίως διά λόγους δογματικούς, αλλά σαφώς για λόγους γεωπολιτικής σκοπιμότητας, ενδεδυμένους, μάλιστα, εσχάτως με το περίβλημα ασυναρτητών και προσβλητικών κατηγοριών εναντίον της Μητρός Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως.

Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρδολομαίος

<https://rb.gy/cblawn> (από το επίσημο site του Οικουμενικού Πατριαρχείου)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΟΥ / ΔΡΑΣΗΣ

Διάδρομος συνείδησης: Η θέση της γυναίκας και οι θρησκείες. Διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί και περιγράψτε τη θέση της γυναίκας κατά την περίοδο του Μεσαίωνα. Σήμερα, οι θρησκείες εξυψώνουν ή υποβαθμίζουν τον ρόλο και τη θέση της εντός του κοινωνικού συνόλου;

Σκιαγραφώντας το προφίλ της γυναίκας κατά τον Μεσαίωνα, υπό το πρίσμα των λόγων που εκφώνησε ο Αντώνιος της Πάδοβας (άγιος της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, 1195-1231).

Μελετώντας την ετυμολογία της λατινικής λέξης *mulier*-γυναίκα, μπορούμε να εξάγουμε ένα άκρως ενδιαφέρον συμπέρασμα: είναι ομόρριξη του ουσιαστικού *mollities* που σημαίνει μαλακότητα και ευδραυστότητα. Στον αντίποδα, ο άνδρας προσδιορίζεται με τη λέξη *vir* που παραπέμπει στην αρετή και στην ανδρεία-*virtus*. Πέρα από την ετυμολογία των λέξεων, που παρουσιάζει την ανωτερότητα του άνδρα σε σύγκριση με τη γυναίκα, οι μελετητές της μεσαιωνικής ιστορίας αποφαίνονται ότι, τόσο σε κοινωνικό όσο και οικονομικό επίπεδο, σε μια στρατιωτική και ανδροκρατούμενη κοινωνία, ο ρόλος της γυναίκας περιοριζόταν στην αναπαραγωγή και στην ικανοποίηση των σεξουαλικών επι-

θυμίων του άνδρα. Η καθεστηκυία τάξη περιόριζε την ενεργή συμμετοχή της, στο επίπεδο κυρίως της οικονομίας. Στην αγροτική τάξη, αλλά και στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, ο ρόλος της ήταν εξίσου σημαντικός με αυτόν του άνδρα. Η ένταξή της στο εργατικό δυναμικό συνδεόταν με την υφαντουργία στις αγροτικές περιοχές. Στα μεγάλα αστικά κέντρα κατείχε επικουρικό ρόλο στις βιοτεχνίες, γνέθοντας κυρίως μαλλί.

Επίσης, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι αμειβόταν λιγότερο σε σχέση με τους άνδρες συναδέλφους της. Στο επίπεδο της θεολογίας και της πνευματικής ανθρωπολογίας, η γυναίκα αποτελεί ένα αμφιλεγόμενο σύμβολο, καθώς ταυτίζεται με τις γυναίκες των βιβλικών κειμένων: i) εγκωμιάζεται, όπως η ενάρετη σύζυγος των Παροιμιών, ως σύμβολο πίστης και αφοσίωσης· ii) προβάλλεται ως σύμβολο αγάπης, όπως η σύζυγος στο 'Άσμα Ασμάτων'· iii) αλλά κατηγορείται και ως επιπόλαιη και πόρνη, φέροντας την ευθύνη για την εισδοχή του κακού στον κόσμο, διαμέσου της φιληδονίας. Την ανάληψη της ευθύνης και την ενοχή της για το προπατορικό αμάρτημα έρχεται να αποκαταστήσει η προβολή της λατρείας της Παρθένου, κυρίως κατά τον 12ο και 13ο αιώνα, ως νέας Εύας, τονίζοντας τον καθοριστικό ρόλο που έπαιξε στο σχέδιο της Θείας Οικονομίας. Η ευθύνη της ενοχής που τη συνοδεύει, σε θεολογικό επίπεδο, «θεραπεύεται» κατά κάποιο τρόπο από το νομικό πλαίσιο, που προβλέπει την ελευθερία ως προς την επιλογή του συζύγου. Από την πλήρη χειραγωγή της, όπως όριζε το ρωμαϊκό κληρονομικό δίκαιο, διαμέσου του *patria potestas* και του *manus*, μπορούσε πλέον να επιλέξει τον σύντροφό της ή να αφιερωθεί στον μοναχικό βίο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1·2·3·4·5

1. Μελετήστε διάφορες θρησκευτικές ιστορίες και σύμβολα και δημιουργήστε τοιχογραφίες ή ζωγραφίες ή και σχεδιάστε ένα γκραφίτι στο τετράδιό σας, που να αντιπροσωπεύει το πώς προσλαμβάνετε την έννοια της θρησκείας.
2. Μπορείτε να φτιάξετε μικρές κατασκευές που να αντιπροσωπεύουν διάφορες θρησκευτικές πρακτικές ή θρησκευτικά αντικείμενα;

Βραχιόλια Μάλα

3. Οργανώστε διαδραστικά παιχνίδια, για να εξερευνήσετε διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις και πρακτικές. Για παράδειγμα, διοργανώστε ένα παιχνίδι μνήμης με κάρτες που έχουν σύμβολα θρησκειών από διάφορα μέρη του κόσμου.
4. Μελετήστε τη μουσική και τον χορό μέσα από διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις και προσπαθήστε να αναπαράγετε ή να δημιουργήσετε παρόμοια τραγούδια ή τοιχογραφίες.
5. Δοκιμάστε μια εικονική περιήγηση στον ναό της Αγίας Σοφίας της Κωνσταντινούπολης, στο Άγιον Όρος ή και στο Βατικανό. Πριν ξεκινήσετε, συζητήστε στην ομάδα ποια στοιχεία θα μελετήσετε περισσότερο και καταγράψτε τα ευρήματά σας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 6 · 7

6. Γράψτε μια προσευχή προς τον Θεό. Στη συνέχεια, συγκεντρώστε τις προσευχές στην ολομέλεια της τάξης και προσπαθήστε να συνδέσετε τα κυριότερα αιτήματα για να συντάξετε την προσευχή της τάξης.

Παράδειγμα: *«Επουράνιε Πατέρα,
Όπως και αν σε αποκαλούν τα παιδιά σου επί γης
Άνευ έθνους, χρώματος δέρματος, θρησκείας και φύλου
Ευχαριστώ για όσα μου έχεις προσφέρει
Ευχαριστώ που μου χαρίζεις το αγαθό της υγείας
Δώσε δύναμη και υγεία σε γονείς, φίλους και δασκάλους
Δώσε δύναμη στα άτομα με αναπηρία
Παρηγόρησε όσους πάσχουν
Φώτισε τα σκοτεινά μονοπάτια της ψυχής μου
Όταν νιώθω η μοναξιά να με κυριεύει
Κράτα με σφιχτά στην πατρική αγκαλιά σου
Και εγώ θα βοηθώ όποιον είναι αδύναμος
Φτιάχνοντας έναν κόσμο καλύτερο
Δίχως φανατισμό, ρατσισμό, μίσος και βία
Προστατεύοντας το φυσικό περιβάλλον και τα ζώα
Η πίστη μου είναι η αγάπη
Αγάπα και κάνε ό,τι δεξ!»*
(2^ο Πειραματικό Γυμνάσιο Ρόδου, σχολικό έτος 2021-2022)

7. Βρείτε εικόνες με το ίδιο θέμα χριστιανικής εικονογραφίας (π.χ. Ευαγγελισμός) από διαφορετικές εποχές και τεχντροπιές. Προσπαθήστε να βάλετε τις εικόνες σε μια χρονογραμμή με βάση τα χαρακτηριστικά τους.

Αλληλεπιδράσεις Θρησκείας, Τέχνης και Κοινωνίας

Η θρησκεία, η τέχνη, ο πολιτισμός και η κοινωνία αποτελούν σημαντικά στοιχεία της ανθρώπινης εμπειρίας, ενώ ταυτόχρονα αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και διαμορφώνουν τον τρόπο ζωής και τις αξίες μιας κοινωνίας. Η θρησκεία, μέσω των διαφόρων παραδόσεών της, προσφέρει κατευθυντήριες αρχές και αξίες, που επηρεάζουν τη σκέψη και τη συμπεριφορά των ανθρώπων. Ταυτόχρονα, η τέχνη λειτουργεί ως μέσο έκφρασης της ανθρώπινης δημιουργικότητας και αντίληψης του κόσμου, αναδεικνύοντας συχνά θρησκευτικά ζητήματα. Ο πολιτισμός, που περιλαμβάνει παραδόσεις, τέχνες και έθιμα, αποτελεί την καρδιά μιας κοινωνίας και συνδέεται στενά με τη θρησκεία και την τέχνη. Μέσα από τον πολιτισμό, μεταδίδονται οι αξίες και οι παραδόσεις που δέτουν τα δεμέλια της κοινωνίας. Η κοινωνία, αποτελούμενη από ανθρώπους που ζουν και εργάζονται μαζί, διαμορφώνει τα παραπάνω στοιχεία και ταυτόχρονα επηρεάζεται από αυτά. Η ποικιλομορφία των θρησκειών, των τεχνών και των πολιτισμών που συνυπάρχουν σε μια κοινωνία ενισχύει την πολυμορφία, την αμοιβαία κατανόηση και την αποδοχή του διπλανού μας, ενώ παράλληλα προκαλεί γόνιμες συζητήσεις και ανταλλαγή απόψεων.

Όλα αυτά τα στοιχεία θα σας βοηθήσουν να καταλάβετε καλύτερα πώς βλέπει ο Χριστιανισμός τον άνθρωπο: ως ένα ξεχωριστό πρόσωπο με ελευθερία. Μέσα από αυτή τη ματιά, μπορείτε να γνωρίσετε καλύτερα τον εαυτό σας και τον κόσμο γύρω σας.

Τι μάδατε τελικά;

- Ανακαλύψατε τη σχέση θρησκείας, τέχνης, πολιτισμού και κοινωνίας.
- Κατανοήσατε τον ρόλο της τέχνης στην κοινωνική συνοχή και την πολιτιστική κληρονομιά.

3

Θρησκεία, λατρεία και ο άνθρωπος

Μια Πρώτη Ματιά: Ο άνθρωπος, ανάλογα με το δρήσκευμα στο οποίο ανήκει, αποδίδει με διαφορετικές λατρευτικές πρακτικές τη λατρεία και τη δόξα στον Θεό/ούς ή σε ό,τι θεωρεί ως ανώτερη προστατευτική και υπερφυσική δύναμη. Αυτή αποτελεί μια οικουμενική συνήθεια με σκοπό τη διαφύλαξη και την επίτευξη ασφάλειας για τον ίδιο, τους οικείους του και την ευρύτερη κοινωνία, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι δυσκολίες της ζωής. Η ατομική προσευχή στον ιδιωτικό μας χώρο, οι καθημερινές ακολουθίες της Εκκλησίας με τον Όρθρο, τις Ώρες, τη Θεία Λειτουργία, τον Εσπερινό, την Αγρυπνία, η προσευχή των Μουσουλμάνων πέντε φορές την ημέρα, ο διαλογισμός στα δρησκευάματα της Ινδίας και της Άπω Ανατολής, αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα προσευχής και επικοινωνίας με το δείο σε όλο τον κόσμο.

Το άναμμα του κεριού στην Εκκλησία αποτελεί ένα μέσο δοξολογίας του Θεού.

Τι θα μάθετε σήμερα

- Θα μάθετε για τη σημασία και τη σπουδαιότητα της λατρείας στη ζωή του ανθρώπου.
- Θα μάθετε για τη σημασία και τον ρόλο της προσευχής.
- Θα μάθετε για τον τρόπο προσευχής σε διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ;

Η προσευχή είναι μια πράξη επικοινωνίας του ανθρώπου με το δείο. Μπορεί να είναι λόγια, σκέψεις ή σιωπηλή περισυλλογή και να εκφράζει ευγνωμοσύνη, παράκληση, δοξολογία ή μετάνοια. Η προσευχή συνδέεται με την πίστη και την αναζήτηση νοήματος, γαλήνης ή καθοδήγησης στη ζωή.

Προσευχή

Η προσευχή είναι το μέσο με το οποίο **δοξολογούμε** την άπειρη δύναμη, την αγαδότητα, τη σοφία και την αγιότητα του Θεού, μέσο με το οποίο Τον **ευχαριστούμε** για τις αναρίθμητες ευεργεσίες, με τις οποίες μας προσφέρει αδιάκοπα, και μέσο με το οποίο Τον **παρακαλούμε**, ζητώντας την άφεση των αμαρτιών μας και κάθε υλικό και πνευματικό αγαδό.

Δ Ρ Α Σ Τ Η Ρ Ι Ο Τ Η Τ Α 1

1. Παρακάτω βλέπετε στιγμές προσευχής από διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις. Μπορείτε να τις σχολιάσετε, να αποτυπώσετε τα συναισθήματα και να πραγματοποιήσετε συγκρίσεις; Συζητήστε στην τάξη και σημειώστε ακολούθως τι επιδιώκουν οι άνθρωποι με την προσευχή.

Προσευχόμενος σε μια Εκκλησία

Βουδιστής μοναχός προσεύχεται.

Μαζική προσευχή Προτεσταντών

Προσευχή/διαλογισμός ενός γιόγκι-Ινδία

Προσευχή σε ναό του Σίντο

Προσευχή ενός Μουσουλμάνου

ΕΙΔΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Υπάρχουν διάφορα είδη και μορφές προσευχής, όπως η δοξολογία, η ευχαριστία, η αίτηση, η μετάνοια, η ατομική, η αυδόρμητη, η αδιάλειπτη προσευχή και η υμνολογία.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

2. Μπορείτε να ανακαλύψετε τη σημασία του κάθε είδους προσευχής, αφού σκανάρετε το ακόλουθο QR code.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

3. Μελετήστε το ακόλουθο απόσπασμα από τον λόγο του Αγίου Ι. Χρυσοστόμου «Εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῆς Χαναanaίας» και καταγράψτε τη σημασία της προσευχής για την Ορθόδοξη πίστη (PG 52, 449-460). Στο Θεοδώρου, Ευ. Ανθολόγιο Πατερικών κειμένων. Αθήνα: ΟΕΔΒ, σ. 134-137.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΙΣΤΗ

Όταν ειπώ σε κάποιον: παρακάλεσε τον Θεό, ζήτησέ Του ό,τι θέλεις, κέτευσέ Τον, απαντά: παρακάλεσα μία φορά, δύο φορές, τρεις, δέκα, είκοσι φορές κι ακόμη δεν έλαβα τίποτε. Να μη σταματήσεις την προσευχή, αδερφέ μου, ώσπου να λάβεις· δηλαδή η παράκληση στον Θεό για βοήθεια τελειώνει, όταν σου δοθεί εκείνο που ζητάς. Την προσευχή λοιπόν να τη σταματήσεις, όταν ικανοποιηθεί το αίτημά σου· ή καλύτερα ούτε τότε, αλλά να εξακολουθείς και πάλι να προσεύχεσαι. Και αν δε λάβεις, να ζητάς για να λάβεις· όταν όμως λάβεις, να ευχαριστήσεις επειδή έλαβες. Μπαίνουν πολλοί στο ναό, σχεδιάζουν και λένε αναρίθμητους στίχους προσευχής, και βγαίνουν χωρίς να ξέρουν τι είπαν· τα χείλη κινούνται, αλλ' η ακοή της ψυχής δεν ακούει. Συ ο ίδιος δεν ακούς την προσευχή σου και θέλεις να την εισακούσει ο Θεός; Γονάτισα, λες· η σκέψη σου όμως πετούσε έξω· το σώμα σου ήταν μέσα στην Εκκλησία, αλλά ο νους σου έξω - το στόμα έλεγε την προσευχή, αλλά η σκέψη λογάριαζε τόκους, συμβόλαια, συναλλαγές, χωράφια, κτήματα, συναναστροφές φίλων [...] Και αν είσαι μέσα σε λουτρό, να προσεύχεσαι και αν είσαι στο δρόμο και αν είσαι στο κρεβάτι· όπου και αν είσαι, να προσεύχεσαι. Είσαι ναός του Θεού, να μη ζητάς τόπο· η εσωτερική διάθεση και η σκέψη χρειάζεται μόνο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4

4. Μελετήστε σε ομάδες τις ακόλουδες προσευχές. Προσπαθήστε να εντοπίσετε τα αιτήματα που ζητούν οι άνθρωποι από το θείο και σημειώστε τα στον πίνακα της τάξης.

ΠΡΟΣΕΥΧΕΣ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Α. Κυριακή προσευχή

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς,
 ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου·
 γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ
 τῆς γῆς· τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν
 σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς
 καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· καὶ μὴ
 εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς
 ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ
 δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Μτ. 6,9-13

Προσευχή σε Ορθόδοξο ναό

Γ. Προσευχή στον Ιουδαϊσμό

«Ἄκουσον Ἰσραὴλ. Κύριος ὁ Θεός ἡμῶν, ὁ Κύριος (εἶναι) ἓνας. Καὶ δ' ἀγαπάς τὸν Κύριο τὸν Θεό σου με ὅλην τὴν καρδιά σου καὶ με ὅλην τὴν ψυχὴ σου καὶ με ὅλην τὴν δύναμή σου... καὶ θα γράφεις αὐτοὺς τοὺς λόγους ἐπὶ τῶν παραστάδων τῆς οικίας σου καὶ ἐπὶ τῶν πυλῶν σου».

Δευτερονόμιο 6,4-9

Πατέρα μας ουράνιε,
 ας δοξάζεται το ὄνομά Σου, ας απλωθεῖ ἡ βασι-
 λεία Σου, ας γίνεταί το θέλημά Σου ὅπως στον
 ουρανό ἔτσι κι ἐδῶ στη γη. Το καθημερινό μας
 το ψωμί δώσε μας σήμερα Εσύ. Καὶ συγχώρεσε
 τις αμαρτίες μας, ὅπως καὶ εμεῖς συγχωρούμε
 ὅσους μας αδικοῦν. Καὶ μὴν το επιτρέψεις να
 πέσουμε σε πειρασμό, ἀλλὰ να μας γλιτώσεις
 ἀπὸ τον πονηρό. Ἀμήν: Ναι, ας γίνει!

Β. Προσευχή στο Ισλάμ

Στο ὄνομα τοῦ ΑΛΛΑΧ τοῦ Παντελεήμονα,
 τοῦ Πολυεύσπλαχνο.

Ἡ Δόξα ἀνήκει στον ΑΛΛΑΧ, τὸν Ἄρχοντα
 ὅλων τῶν κόσμων.

Τὸν Παντελεήμονα, τὸν Πολυεύσπλαχνο.

Τὸν Ἡγεμόνα τῆς Ἡμέρας τῆς Κρίσης.

Εσένα μόνο λατρεύουμε καὶ Εσένα μόνο ικετεύ-
 ουμε, γιὰ να μας παρέχεις τὴ βοήθειά Σου.

Καθοδήγησέ μας στον ὀρθό δρόμο.

Τὸν δρόμο ἐκείνων που τοὺς χάρισες

τὴν Ευλογία Σου,

ὄχι ἐκείνων που περιέπεσαν στὴν Οργή Σου

καὶ που παραστράτησαν.

Κοράνιο, σούρα 1:1-7, ἐκδοση Χάρεη Πάτση.

Προσευχή στο Τείχος των Δακρύων, Ιερουσόλυμα

Δ. Προσευχή στον Βουδισμό

Βρίσκω καταφύγιο στον Βούδα. Βρίσκω καταφύγιο στο Ντάρμα. Βρίσκω καταφύγιο στη Σάνγκα. Καταφεύγω στον Βούδα, τον ασύγκριτα αξιότιμο. Καταφεύγω στο Ντάρμα, τιμητικό για την αγνότητά του. Καταφεύγω στη Σάνγκα, τιμητική για την αρμονική της ζωή.

Θιβετιανή προσευχή, Άγνωστος συγγραφέας,

(Book of Common Tibetan Buddhist Prayers, Blazing Wisdom Institute, 2008, σ. 42)

Ε. Προσευχή στον Ινδοϊσμό

Είδε η διάνοιά μου να είναι σταθερή χωρίς ταραχή.

Ας είναι ξεκάθαρο χωρίς θυμό ή πάθος.

Είδε το λαμπρό φως του ήλιου να ακτινοβολεί με τη διάνοιά μου

ότι η αντίληψη του κόσμου μπορεί να είναι ξεκάθαρη, η διάκρισή μου

λεπτή, η κρίση μου σωστή και γρήγορη και η

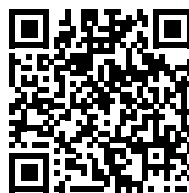
κατανόηση προσώπων και καταστάσεων ακριβής και σοφή.

«Gayatri Mantra», Rig Veda, Μαντάλα 3, Ύμνος 62, στίχος 10.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 5

5. Μπορείτε να καταγράψετε σε μία σύντομη παράγραφο την αξία της προσευχής και πόσο σημαντικό ρόλο παίζει στην επικοινωνία του ανθρώπου με τον Θεό;

Σκάνναρε εδώ:

Τι μάθατε τελικά;

- Μάθατε ότι οι άνθρωποι εκφράζουν τη λατρεία τους μέσα από διαφορετικές θρησκευτικές πρακτικές.
- Διαπιστώσατε ότι η προσευχή έχει πολλαπλές μορφές και λειτουργίες, όπως η δοξολογία, η ευχαριστία και η αίτηση.

4

Η επιλογή να ζει κανείς χωρίς Θεό

(αθεΐα και άλλες κοσμοθεωρίες)

Μια Πρώτη Ματιά: Η επιστήμη έχει συμβάλει σημαντικά στη βελτίωση της ζωής μας, καθιστώντας την πιο εύκολη και ποιοτικότερη. Βασίζεται στα μαθηματικά και την εμπειρία, αναζητώντας αλήθειες που όχι μόνο διευρύνουν τη γνώση μας, αλλά και αυξάνουν το προσδόκιμο ζωής. Από την άλλη, η θρησκεία προσφέρει αξίες και ηθικές αρχές που καθοδηγούν τον άνθρωπο προς έναν ενάρετο και αξιοπρεπή βίο. Ένας πραγματικά θρησκευόμενος άνθρωπος οφείλει να ζει ειρηνικά, χωρίς μισαλλοδοξία ή μίσος.

Σκεφτείτε, λοιπόν, πώς θα ήταν η ζωή χωρίς τις κατακτήσεις της επιστήμης ή, αντίστοιχα, χωρίς την ύπαρξη θρησκείας. Βλέπετε σύγκρουση ανάμεσα στις δύο ή μήπως απλώς διαφορετικούς δρόμους που οδηγούν στην κατανόηση του κόσμου και στη βελτίωση της ανθρώπινης ύπαρξης;

Σύμβολο αθεΐας

Τι θα μάθετε σήμερα

- Θα μάθετε τι είναι η αθεΐα και ποιες είναι οι διάφορες μορφές της.
- Θα αντιληφθείτε εάν η επιστήμη οδηγεί στην αθεΐα και συγκρούεται με τη θρησκεία.
- Θα κατανοήσετε ποια είναι η σχέση μεταξύ επιστήμης και θρησκείας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

1. Μελετήστε τους ακόλουθους ορισμούς και συζητήστε στην τάξη για τις επιμέρους διαφορές και ομοιότητες.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΑΘΕΪΑ;

- **Αθεΐα:** Η άποψη ότι δεν υπάρχει Θεός ή θεϊκές οντότητες.
- **Αγνωστικισμός:** Η πεποίθηση ότι δεν μπορούμε να γνωρίζουμε αν υπάρχει ή όχι Θεός.
- **Ντεϊσμός:** Η πίστη ότι υπάρχει Θεός που δημιούργησε τον κόσμο, αλλά δεν επεμβαίνει στη λειτουργία του.
- **Αθρησκεία:** Η στάση ζωής που απορρίπτει τη συμμετοχή ή τη δέσμευση σε θρησκείες και λατρευτικές πρακτικές.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 2 · 3

2. Από τους παραπάνω ορισμούς μπορείτε να σημειώσετε παρακάτω ποια είναι η αντίληψη των ακόλουθων κατηγοριών ανθρώπων περί θρησκείας ή Θεού;

Άθεος: _____

Άθρησκος: _____

Αγνωστικιστής: _____

Επιστήμη και θρησκεία

3. Μελετήστε τα δύο κείμενα που ακολουθούν και καταδέστε στην τάξη την άποψή σας σχετικά με το εάν μπορεί να υπάρξει ή όχι συσχέτιση μεταξύ πίστης και επιστήμης.

Πηγή 1

[...] Λένε ότι η επιστήμη τα καταφέρνει όλα, ότι δεν υπάρχει στην φύση μυστικό που η επιστήμη δεν μπορεί να ανακαλύψει. Εμείς τι μπορούμε να απαντήσουμε σ' αυτά;

Θα τους απαντήσουμε το εξής: Έχετε απόλυτο δίκαιο. Δεν μπορούμε να περιορίσουμε την ανθρωπινή διάνοια που ερευνά την φύση.

Άγιος Λουκάς,
Αρχιεπίσκοπος Κριμαίας

Ξέρουμε ότι σήμερα η επιστήμη γνωρίζει μόνον ένα μέρος απ' αυτά που θα έπρεπε εμείς να ξέρουμε για την φύση. Γνωρίζουμε επίσης ότι οι δυνατότητες της επιστήμης είναι μεγάλες. Σ' αυτό έχουν δίκαιο και δεν το αμφισβητούμε. Τι λοιπόν αμφισβητούμε εμείς; Γιατί δεν αρνούμαστε την θρησκεία όπως το κάνουν αυτοί και δεν την θεωρούμε αντίθετη προς την επιστημονική γνώση; Μόνο γιατί... είμαστε σίγουροι πως εκτός από τον υλικό κόσμο υπάρχει άπειρος και ασύγκριτα υψηλότερος πνευματικός κόσμος [...] και πάνω απ' αυτόν υπάρχει Μέγας και Παντοδύναμος Θεός. Αυτό που εμείς αμφισβητούμε είναι το δικαίωμα της επιστήμης να ερευνά με τις μεθόδους της τον πνευματικό κόσμο. Διότι ο πνευματικός κόσμος δεν ερευνάται με τις μεθόδους που ερευνούμε τον υλικό κόσμο. Οι μέθοδοι αυτές είναι εντελώς ακατάλληλες για να ερευνούμε μ' αυτές τον πνευματικό κόσμο.

< 1 > Το φαινόμενο της θρησκείας στον κόσμο που μας περιβάλλει

Από πού γνωρίζουμε ότι υπάρχει ο πνευματικός κόσμος; Ποιος μας είπε ότι υπάρχει; Αν μας το ρωτήσουν [...] θα τους απαντήσουμε το εξής: «Μας το είπε η καρδιά μας». Διότι υπάρχουν δύο τρόποι για να γνωρίσει κανείς κάτι. Ο πρώτος είναι αυτός [...] τον οποίο χρησιμοποιεί η επιστήμη για να γνωρίσει τον υλικό κόσμο. Υπάρχει όμως και ένας άλλος τρόπος, που η επιστήμη δεν τον ξέρει και δεν θέλει να τον ξέρει. Είναι η γνώση μέσω καρδιάς. Η καρδιά μας δεν είναι μόνο το κεντρικό όργανο του κυκλοφοριακού συστήματος, είναι και όργανο με το οποίο γνωρίζουμε τον άλλο κόσμο και αποκτάμε την ανώτατη γνώση. Είναι το όργανο που μας δίνει την δυνατότητα να επικοινωνούμε με τον Θεό και τον άνω κόσμο. Σ' αυτό μόνο εμείς διαφωνούμε με την επιστήμη. Εκτιμώντας τις μεγάλες επιτυχίες και τα κατορθώματα της επιστήμης, καθόλου δεν αμφισβητούμε την μεγάλη της σημασία και δεν περιορίζουμε την επιστημονική γνώση. Εμείς λέμε μόνο στους επιστήμονες: «Δεν έχετε εσείς την δυνατότητα με τις μεθόδους σας να ερευνάτε τον πνευματικό κόσμο, εμείς όμως μπορούμε να το κάνουμε με την καρδιά μας».

Άγιος Λουκάς, Αρχιεπίσκοπος Κριμαίας, Λόγοι και Όμιλίες,
τ. Γ', Θεσσαλονίκη: Όρθόδοξος Κυψέλη, 2014, σ. 32-35

Πηγή 2

Σύμφωνα με τον Ρώσο θεολόγο Ν. Μπερντιάεφ, κατά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, πολλοί Ευρωπαίοι διανοούμενοι πίστευαν, με βάση φαινομενικά επιστημονικά επιχειρήματα, ότι δεν υπάρχει Θεός και ότι η θρησκευτική πίστη δεν μπορεί να συνυπάρξει με την επιστήμη. Ωστόσο, αυτό το επιχειρήμα υπέρ του αθεϊσμού θεωρείται αδύναμο και επιπόλαιο. Βασίστηκε στην ιδέα ότι η επιστήμη είναι απόλυτα ανώτερη, όχι μόνο σε σχέση με τη γνώση, αλλά και με όλη την ανθρώπινη ζωή, και ότι μπορεί να λύσει κάθε πρόβλημα. Στην πραγματικότητα, η επιστήμη δεν απέδειξε πως ο Θεός δεν υπάρχει. Αυτή η άποψη προήλθε από μια φιλοσοφική θεωρία, που συνδέθηκε με την επιστήμη. Ο επιστημονισμός δεν είναι επιστήμη, αλλά μια φιλοσοφία που στηρίζεται σε μια συγκεκριμένη πίστη.

Μπερντιάεφ, Ν., Αλήθεια και Αποκάλυψη.
Εισαγωγή-μετάφραση-σημειώσεις Χ. Μαλεβίτσης, Δωδώνη, Αθήνα, 1967, 153 και 154.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4

4. Μέσα από τη μελέτη του αποσπάσματος του κειμένου του μακαριστού Μητροπολίτη Περγάμου Ιωάννη Ζηζιούλα με τίτλο «Ο άνθρωπος και το περιβάλλον: Ορθόδοξη θεολογική προσέγγιση» μπορείτε να αντλήσετε χρήσιμα συμπεράσματα για τη συζήτηση που αφορά τη διαφωνία ανάμεσα στην επιστήμη και τη θρησκεία.

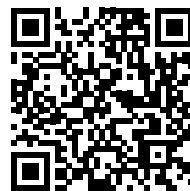
[...] Η αλήθεια του ανθρώπου συνδέεται αδιάρρηκτα με την υπόλοιπη υλική κτίση. Η αλήθεια αυτή θεμελιώνεται στο ότι ο άνθρωπος δημιουργήθηκε από τον Θεό στο τέλος της Δημιουργίας και αφού είχε προηγηθεί η δημιουργία του υλικού κόσμου και όλου του ζωικού βασιλείου. Είναι χαρακτηριστικό ότι στα γνωστικά συστήματα ο άνθρωπος εμφανίζεται πριν δημιουργηθεί ο υλικός και ο ζωικός

κόσμος. Στην Αγία Γραφή συμβαίνει το αντίστροφο. Αυτό δηλώνει την εξάρτηση του ανθρώπου από όλη την προηγούμενη δημιουργία και ιδιαίτερα από το ζωικό βασίλειο.

Η θεωρία της εξελίξεως, και εδώ άπτομαι ίσως ενυαισθησιών, κανένα πρόβλημα δεν παρουσιάζει για τη θεολογία από την άποψη αυτή. Αντίθετα είναι ευπρόσδεκτη, καθώς αποδεικνύει ότι ο άνθρωπος είναι άρρηκτα δεμένος με την υπόλοιπη υλική κτίση, καθώς και κατά το ότι η νοημοσύνη για την οποία τόσο πολύ καυχάται και με την οποία καθυποτάσσει και εκμεταλλεύεται την υλική κτίση, δεν αποτελεί αποκλειστικό ιδίωμα του ανθρώπου αλλά μόνο διαφορά βαθμού, όχι είδους, από τα ζώα, όπως παρατήρησε ο Δαρβίνος. Η θεωρία της εξελίξεως στη σοβαρή και όχι στη γελοιοποιημένη εκδοχή της, καταγωγή από τον πίθηκο κ.λπ., αναφέρεται όχι στο ποιος, αλλά στο πώς δημιουργήθηκε ο κόσμος. Και μόνο η σύγχυση των δύο αυτών ερωτημάτων, όπως συμβαίνει σε μια φονταμενταλιστική προσέγγιση της γραφής, μπορεί να αποτελέσει απειλή για τη χριστιανική πίστη. Μια προσεκτική μελέτη των ομιλιών του Μ. Βασιλείου στην «Εξαήμερο» πείθει περί της εξελικτικής δημιουργίας των ειδών. Θεολογία και βιολογία δεν έχουν λόγο να διαφωνούν στο ζήτημα αυτό. [...]

Ιωάννης Ζηζιούλας, Μητρ. Περγάμου,
 «Ο άνθρωπος και το περιβάλλον: Ορθόδοξη θεολογική προσέγγιση»,
 Έπιστήμες, τεχνολογίες αίχμης και Όρθοδοξία,
 έκδ. Ίεραῖς Συνόδου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 2002, σ. 281.

Σκάνναρε εδώ:

Τι μάθατε τελικά;

- Διαπιστώσατε ότι η επιστήμη και η θρησκεία προσεγγίζουν την αλήθεια με διαφορετικούς τρόπους.
- Κατανοήσατε ότι ο Θεός γνωρίζεται μέσα από ελεύθερη προσωπική σχέση.

5

Διάλογος με τη Θρησκευτική ετερότητα από τη σκοπιά της Ορθόδοξης Πίστεως

Μια Πρώτη Ματιά: Μέσα στο νέο παγκόσμιο περιβάλλον της πληροφορίας και της παγκοσμιοποίησης, το οποίο χαρακτηρίζεται από τη ρευστότητα και τις ραγδαίες αλλαγές, η Ορθόδοξη Εκκλησία και Θεολογία καλείται να συνδιαλεχθεί με την πολιτιστική και θρησκευτική ετερότητα του σύγχρονου κόσμου.

Τι θα μάθετε σήμερα

- Να αναγνωρίζετε τη σημασία του διαλόγου στη ζωή και την πίστη.
- Να εκτιμάτε τη στάση του Χριστού απέναντι στην ετερότητα.

ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Ο διάλογος στηρίζεται στον λόγο και ο λόγος αποτελεί το μέσο με το οποίο εκφράζονται τα ανθρώπινα συναισθήματα και οι σκέψεις. Τα μέρη που κάνουν διάλογο βρίσκονται σε μια διαδικασία ανταλλαγής απόψεων και ιδεών με τη χρήση επιχειρημάτων. Ο διάλογος, για να είναι γόνιμος, θα πρέπει να είναι καλοπροαίρετος. Μέσα από το διάλογο και την παράθεση επιχειρημάτων οι άνθρωποι μαθαίνουν νέα πράγματα και διαφορετικές απόψεις και γίνονται καλύτεροι. Μέσω του διαλόγου, λύνονται ακόμη και οι μεγαλύτερες διαφορές και διευρύνεται η οπτική των ανθρώπων, ενώ πολλές φορές οι άνθρωποι διαμορφώνουν νέες απόψεις και στάσεις ζωής. Ο διάλογος αποτελεί την ουσία της δημοκρατίας, το κύριο μέσο επικοινωνίας και επίλυσης διαφορών.

Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΕ ΤΗ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΑ

Η Ευαγγελική περικοπή περιγράφει τη συνάντηση του Χριστού με μια Σαμαρείτιδα. Η συνάντηση έγινε στην περιοχή της Συχέμ, μιας πόλης στη Σαμάρεια. Ο Χριστός έφτασε εκεί, φεύγοντας προσωρινά από την Ιουδαία, επειδή προκάλεσε την οργή των Φαρισαίων. Ο Χριστός σταμάτησε να ξεκουραστεί στο πηγάδι του Ιακώβ. Οι μαθητές Του είχαν πάει στη Συχέμ για να βρουν τρόφιμα και ο Χριστός έμεινε μόνος στο πηγάδι. Τότε, μια Σαμαρείτιδα ήρθε για να πάρει νερό. Ο Χριστός της ζήτησε να του δώσει λίγο να πιει.

(Ιω.4, 1-42)

Ο Ιησούς και η Σαμαρείτιδα

Ο Ιησούς και η Σαμαρείτιδα
στο Πηγάδι της Συχέμ

Η γυναίκα ξαφνιασμένη γύρισε και τον ρώτησε πώς ήταν δυνατόν αυτός, ένας Ιουδαίος, να ζητήσει νερό από μια γυναίκα από τη Σαμάρεια. Η γυναίκα τον ρώτησε, επειδή οι Ιουδαίοι και οι Σαμαρείτες δεν είχαν καλές σχέσεις. Ο Ιησούς της απάντησε ότι, αν γνώριζε ποιο είναι το δώρο του Θεού και ποιος της ζητάει νερό, τότε θα του ζητούσε και η ίδια να της δώσει το νερό της ζωής. Ακούγοντας αυτά, η γυναίκα συγκλονίστηκε και παρακάλεσε τον Χριστό να της το δώσει, ώστε να μην έχει πια την ανάγκη να έρχεται στο πηγάδι.

Ο Χριστός τότε της είπε να καλέσει τον άντρα της. Εκείνη απάντησε ότι δεν έχει άντρα και ο Χριστός της αποκρίθηκε πως σωστά το ομολογεί, διότι είχε πέντε άντρες και αυτός με τον οποίο ζει τώρα δεν είναι στην πραγματικότητα σύζυγός της. Η γυναίκα ξαφνιάστηκε που ο Χριστός γνώριζε τόσα για εκείνη και του είπε πως οι πρόγονοί της λάτρευαν τον Θεό σε αυτό το βουνό, ενώ η ίδια γνωρίζει ότι μια μέρα θα έρδει ο Μεσσίας, ο οποίος θα εξηγήσει τα πάντα. Τότε ο Χριστός της αποκάλυψε: «Η ώρα αυτή ήρθε, γιατί εγώ είμαι ο Μεσσίας». Εκείνη τη στιγμή έφτασαν και οι μαθητές Του, που είχαν πάει στη Συχέμ. Η γυναίκα, ακούγοντας τα λόγια του Χριστού, άφησε τη στάμνα της και έφυγε τρέχοντας για την πόλη. Εκεί έλεγε στον κόσμο: «Ελάτε να δείτε έναν άνθρωπο που μου είπε όλα όσα έχω κάνει στη ζωή μου. Μήπως είναι αυτός ο Μεσσίας;» Οι άνθρωποι, ακούγοντας τα λόγια της, άρχισαν να κατευθύνονται προς το πηγάδι για να συναντήσουν τον Χριστό.

Σκάνναρε εδώ:

ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΚΟΠΗΣ:

Εκείνη την περίοδο οι κάτοικοι της Σαμάρειας και της Ιουδαίας δεν είχαν καλές σχέσεις μεταξύ τους, παρόλο που η Σαμάρεια ήταν γειτονική περιοχή και βρισκόταν ανάμεσα στη Γαλιλαία και την Ιουδαία. Έτσι εξηγείται η απορία της γυναίκας, όταν ο Χριστός της ζήτησε νερό να πει. Η Σαμαρείτιδα απόρησε, καθώς σκεφτόταν με βάση τον εγωισμό και τα στερεότυπα της εποχής της. Λαμβάνοντας υπόψη την καταγωγή της, ρώτησε έκπληκτη πώς ήταν δυνατόν ένας Ιουδαίος να ζητάει νερό από μια Σαμαρείτιδα.

Όμως με αυτή την απάντησή της ουσιαστικά οικειοποιήθηκε την πηγή, αφού μη δίνοντας νερό στον Χριστό, συμπεριφέρθηκε σαν να ήταν η πηγή κτήμα της, αλλά το κυριότερο είναι ότι αρνήθηκε να βοηθήσει έναν συνάνθρωπό της.

Ο σκοπός του Ιησού είναι να αποκαλύψει στη Σαμαρείτιδα την ταυτότητά Του, την ταυτότητα του Θεού, και έτσι να την οδηγήσει στη μετάνοια και την πίστη. Η Σαμαρείτιδα δεν γνώριζε ποιος ήταν ο Χριστός και όταν της αποκάλυψε με λεπτομέρειες τον αμαρτωλό της βίο, τότε η Σαμαρείτιδα συγκλονίστηκε από το γεγονός ότι γνώριζε τόσα για εκείνη.

Η συνάντηση του Χριστού με τη Σαμαρείτιδα, αν και ξεκίνησε με μια απλή παράκληση να Του δώσει λίγο νερό να πει, κατέληξε να συγκλονίσει συθέμελα όλο της το είναι και να την κάνει να αναλογιστεί τόσο τη ζωή της όσο και τη σχέση της με τους άλλους. Το περιστατικό αυτό την άλλαξε βαθιά και την οδήγησε στην πίστη στον Χριστό. Η συζήτησή της μαζί Του ήταν η ευκαιρία που της δόθηκε για να μεταμορφώσει τη ζωή της, να αλλάξει η ίδια και να επαναπροσδιορίσει τον εαυτό της.

ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΠΤΩΧΙΑΣ ΛΟΓΟΣ

Ας μη γίνουμε κακοί διαχειριστές των αγαθών που μας δόθηκαν.

Ας μην κοπιάζουμε για να θησαυρίζουμε [...] ενώ άλλοι συνάνθρωποί μας υποφέρουν και πεθαίνουν από την πείνα.

Ας μιμηθούμε τον ανώτατο [...] νόμο του Θεού [...].

Αυτός έκανε τη ζωή ευρύχωρη για όλα τα ζώα στο έδαφος, [...] και έδωσε σε όλα τα όντα άφθονα τα απαραίτητα για τη ζωή τους στοιχεία [...]

Οι άνθρωποι όμως αφότου έβγαλαν από τη γη το χρυσάφι, το ασήμι και τα πολύτιμα πετράδια, αφότου έφτιαξαν ρούχα μαλακά και περιττά [...], κυριεύθηκαν από παράλογη υπεροψία. Έτσι, δε δείχνουν ευσπλαχνία στους δυστυχημένους συνανθρώπους τους και δε θέλουν ούτε με τα περισσία τους να δώσουν στους άλλους τα αναγκαία. Τι βαναυσότητα! Τι σκληρότητα! Εσύ όμως να κοιτάς την αρχική ενότητα και ισότητα, όχι την τελική διαίρεση, όχι το νόμο που επικράτησε αλλά το νόμο του Δημιουργού.

Γρηγορίου του Θεολόγου, Περί φιλοπτωχίας, PG 35, 14.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1 · 2 · 3 · 4 · 5

1. Να αφηγηθείτε την παραβολή που αναφέρεται στη συνάντηση του Χριστού με τη Σαμαρείτιδα.

2. Χωριστείτε σε ομάδες και περιγράψτε τη Σαμαρείτιδα αναφέροντας πληροφορίες για την ταυτότητα και την αντιπαλότητα των Σαμαρειτών με τους Ιουδαίους.

3. Να κάνετε ένα παιχνίδι ρόλων στο οποίο μια μαθήτρια θα υποδυθεί τη Σαμαρείτιδα και ένας μαθητής τον Χριστό. Κατόπιν να συζητήσετε τις σκέψεις σας στην τάξη.

4. Να σκεφτείτε και να καταγράψετε διάφορα κοινωνικά θέματα για τα οποία οι δρασκείες θα είχαν λόγο και ρόλο.

5. Ποια είναι η σημασία του αλληλοσεβασμού και της κατανόησης για την ειρηνική συνύπαρξη;

Τι μάδατε τελικά;

- Μάδατε την αξία της μετάνοιας και της πνευματικής ανανέωσης.
- Την αποδοχή του άλλου χωρίς προκαταλήψεις.
- Η Σαμαρείτιδα, μετά τη συνάντησή της με τον Ιησού, μεταφέρει το μήνυμα στους υπόλοιπους κατοίκους της πόλης. Μέσα από αυτό, κατανοούμε το νόημα της «Ιεραποστολής».

6

Οι Χριστιανοί της Αιγύπτου, της Αιθιοπίας, της Αρμενίας, της Συρίας και της Ινδίας

Μια Πρώτη Ματιά: Θα αναφερθούμε στους Χριστιανούς που, αν και έχουν Ορθόδοξη αυτοσυνειδησία, αποσπάστηκαν από τις λοιπές Ορθόδοξες Εκκλησίες για διάφορους λόγους και σήμερα βρίσκονται σε περιοχές όπως η Αίγυπτος, η Αρμενία, η Ινδία, η Ερυθραία, το Σουδάν, η Συρία, ο Λίβανος κ.ά.

Τι θα μάθετε σήμερα

- Να αναγνωρίζετε τις θρησκευτικές, πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες που οδήγησαν στη ρήξη.
- Να αναφέρετε τις θεολογικές διαφορές που οδήγησαν στη Σύνοδο της Χαλκηδόνας.

Οι συνθήκες που οδήγησαν στη ρήξη ήταν θρησκευτικές, πολιτικές και κοινωνικές, προκαλώντας αρχικά διαφοροποιήσεις στην πίστη και το δόγμα. Οι υποβόσκουσες διαφορές οδήγησαν σε θεολογικές αποκλίσεις, με ιδιαίτερες προσεγγίσεις και ερμηνείες. Με την πάροδο των ετών, οι αποκλίσεις αυτές εντάθηκαν λόγω διαφόρων πολιτικών και πολιτισμικών παραγόντων, οδηγώντας τελικά στη ρήξη, όπως αυτή εκφράστηκε στη Σύνοδο της Χαλκηδόνας, η οποία συνήλθε για να επιλύσει ακριβώς αυτά τα θεολογικά ζητήματα.

• **Το ιστορικό πλαίσιο και τα γεγονότα:** Το 451 μ.Χ. έλαβε χώρα η Δ΄ Οικουμενική Σύνοδος στη Χαλκηδόνα με σκοπό την επίλυση ενός ζητήματος που ταλάνιζε την Εκκλησία για περίπου εκατό χρόνια. Το ζήτημα ήταν σχετικό με τις δύο φύσεις του Χριστού, τη θεία και την ανθρωπίνη. Το ζήτημα των δύο φύσεων του Χριστού πραγματεύτηκαν οι Σχολές της Αλεξάνδρειας και της Αντιόχειας. Η Σύνοδος κατέληξε σε αποδοχή των θέσεων της Άντιοχειανής, κυρίως, Σχολής, που υποστήριζε ότι ο Χριστός είναι ένα πρόσωπο (ή μία υπόσταση), με δύο φύσεις, τη θεία και την ανθρωπίνη. Όμως, η παραπάνω απόφαση δεν έγινε αποδεκτή από όλες τις Εκκλησίες. Ορισμένες από αυτές, γνωστές ως Αρχαίες Ανατολικές Εκκλησίες, δεν αναγνώρισαν τις αποφάσεις της Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου. Αυτές οι Εκκλησίες ονομάστηκαν Προχαλκηδόνιες ή Αντιχαλκηδόνιες και έτειναν προς τον Μονοφυσιτισμό, που είχε ήδη κάνει την εμφάνιση του νωρίτερα, με κύριο εκπρόσωπο τον Ευτυχί. Βασική του δοξασία ήταν ότι στη μία υπόσταση του Χριστού, η θεία φύση απορρόφησε την ανθρωπίνη κατά την ένωσή τους. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι εκείνη την περίοδο το Βυζάντιο, με κέντρο τη νεοσύστατη πρωτεύουσά του, την Κωνσταντινούπολη, είχε σε μεγάλο βαθμό παραμελήσει τις ανατολικές και τις αφρικανικές επαρχίες του. Αυτό σταδιακά οδήγησε στην υποβάθμισή τους, γεγονός που εξόργισε και απογοήτευσε τόσο τους ηγέτες των

περιοχών αυτών –εκκλησιαστικούς και πολιτικούς– όσο και τον απλό λαό. Δημιουργήθηκε έτσι η πεποίθηση ότι οι περιοχές αυτές ήταν παραγκωνισμένες από την κεντρική εξουσία. Συνεπώς, στη Σύνοδο της Χαλκηδόνας επήλθε η οριστική ρήξη.

- **Ποιοι ονομάζονται Κόπτες:** Κόπτες είναι οι αυτόχθονες Χριστιανοί της Αιγύπτου. Η ονομασία προέρχεται από την ελληνική λέξη Αἴγυπτος, που μέσω της αραβικής (Qubṭ) κατέληξε να δηλώνει τους Χριστιανούς της περιοχής. Αποσχίσθηκαν από την πλειονότητα των Εκκλησιών της εποχής μετά τη Σύνοδο της Χαλκηδόνας (451 μ.Χ.), καθώς δεν αποδέχθηκαν τις αποφάσεις της για τις δύο φύσεις του Χριστού, υποστηρίζοντας τη μία φύση Του ως Θεού Λόγου «σεσαρκωμένου», σύμφωνα με τη διδασκαλία του Κυρίλλου Αλεξανδρείας.

- **Υπάρχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά;** Ναι, η Κοπτική Εκκλησία έχει μακρά μοναστική παράδοση, που ξεκίνησε στις ερήμους της Αιγύπτου τον 4ο αιώνα μ.Χ. Επίσης, η κοπτική γλώσσα, με ελληνικά και αιγυπτιακά στοιχεία, καθιερώθηκε ως γραπτή γύρω στον 2ο-3ο αιώνα μ.Χ. και χρησιμοποιείται κυρίως στη λατρεία. Παρέμεινε σε χρήση μέχρι τον 13ο αιώνα, οπότε επικράτησαν τα αραβικά. Σήμερα, οι Κόπτες μιλούν αραβικά αλλά διατηρούν τη γλώσσα τους στη λατρεία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι Κόπτες τηρούν αυστηρό μοναχισμό και νηστείες, μαζί με πολλές παραδόσεις που διατηρούνται μέχρι σήμερα.

Χάρτης περιοχών Αρχαίων Ανατολικών Εκκλησιών

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΞΑΠΛΩΣΗ

Η εξάπλωση εντοπίζεται κυρίως στα ανατολικά τμήματα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, κυρίως στην Αίγυπτο, τη Συρία, την Αρμενία και την Παλαιστίνη. Οι λόγοι ήταν κυρίως πολιτικοί, καθώς επρόκειτο για περιοχές απομακρυσμένες από την κεντρική διοίκηση, με αυξημένη αυτονομία και χαλαρούς δεσμούς με το κέντρο. Επιπλέον, ως παραμεθόριες ζώνες και εμπορικά περάσματα, δέχονταν επιρροές από άλλες θρησκείες και πολιτισμούς, όπως ο Περσικός και ο Αραβικός.

Στις εν λόγω Εκκλησίες ανήκουν η Κοπτική Εκκλησία της Αιγύπτου, η Συρορθόδοξη Εκκλησία, η Αιθιοπική Εκκλησία, η Εκκλησία του Μαλαμπάρ στην Ινδία, η Αποστολική Αρμενική Εκκλησία και η Εκκλησία της Ερυθραίας.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

- **Η Κοπτική Εκκλησία της Αιγύπτου** εξαπλώνεται κυρίως στην Αίγυπτο, το Σουδάν, τη Μ. Ανατολή και στη διασπορά. Η έδρα της είναι σήμερα στο Κάιρο της Αιγύπτου και διοικείται από τον Κόπτη Πάπα. Ιδρυτής της, σύμφωνα με τη δική της παράδοση, είναι ο Άγιος Μάρκος. Οι πιστοί της είναι πολυάριθμοι και αντιπροσωπεύουν περίπου το 12-15% του συνολικού πληθυσμού της Αιγύπτου. Τα στοιχεία της πίστης τους έχουν αναμιχθεί με αρχαίες ελληνικές παραδόσεις και έχουν επηρεαστεί ειδικότερα από τα «γνωστικά κείμενα». Με τη μεταφορά της πρωτεύουσας της Αυτοκρατορίας στην Κωνσταντινούπολη και την αύξηση της επιρροής και του κύρους της, η Αλεξάνδρεια, που ήταν μεγάλη μητρόπολη και κέντρο του Αφρικανικού Χριστιανισμού, έχασε τη σπουδαιότητά της. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τον οικονομικό μααρασμό των κατοίκων της. Η προσοχή της αυτοκρατορίας ήταν στραμμένη κυρίως στις κοντινές περιοχές και όχι τόσο σε πιο απομακρυσμένες, όπως η Αίγυπτος. Σταδιακά, οι αντιδράσεις των κατοίκων εντάθηκαν και η αποξένωση της περιφέρειας από τη μητρόπολη μεγάλωσε. Το αρχικά θεολογικό χάσμα μετατράπηκε σταδιακά σε πολιτικό και οικονομικό, οδηγώντας τελικά σε ρήξη με τις άλλες Εκκλησίες. Αυτό οδήγησε στην αποδυνάμωση του χριστιανικού στοιχείου στην περιοχή της Αφρικής και της Παλαιστίνης και με την έλευση των Αράβων ολοκληρώθηκε η απώλεια αυτών των περιοχών για τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Μέσα στο πλαίσιο της αραβικής κατάκτησης, οι Κόπτες αντιμετώπισαν πολλές διώξεις κατά καιρούς, αλλά επιβίωσαν έως και σήμερα. Η διασπορά τους είναι αξιόλογη και πολυάριθμη και βρίσκεται κυρίως στην Ευρώπη (ιδιαίτερα στη Μεγάλη Βρετανία) και την Αμερική.
- **Η Συρορθόδοξη Εκκλησία** εντοπίζεται στη Συρία, τον Λίβανο και σε μικρές κοινότητες της Μέσης Ανατολής. Κατά την παράδοσή της ιδρύθηκε το 37 μ.Χ. από τον ίδιο τον Απόστολο Πέτρο. Διαδέτει αξιόλογη διασπορά στις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Ευρώπης. Παλαιό κέντρο της ήταν η Αντιόχεια και η Έδεσσα, ενώ σήμερα η πλειοψηφία των πιστών της εδρεύει στη Δαμασκό.
- **Η Εκκλησία του Μαλαμπάρ** βρίσκεται κυρίως στην Ινδική επαρχία της Κεράλα και οι πιστοί της ονομάζονται Θωμαϊστές, καθώς κατά την παράδοση η Εκκλησία τους ιδρύθηκε από τον Απόστολο Θωμά.
- **Η Αποστολική Εκκλησία της Αρμενίας** αντιπροσωπεύει το πρώτο έθνος που ανακήρυξε τον Χριστιανισμό ως επίσημη θρησκεία. Κατά την παράδοσή της, ιδρυτές ήταν οι Απόστολοι Ιούδας ο Θαδδαίος και ο Βαρδολομαίος. Κέντρο της είναι η Αρμενία και υπάρχει πολυπληθής αρμενική διασπορά.
- **Η Εκκλησία της Αιθιοπίας** είναι αυτοκέφαλη από το 1959. Ανήκε στην Κοπτική Εκκλησία της Αιγύπτου, αλλά σήμερα είναι η πολυπληθέστερη από όλες τις Αρχαίες Ανατολικές Εκκλησίες.
- **Η Εκκλησία της Ερυθραίας** είναι αυτοκέφαλη Εκκλησία και βρίσκεται στην Ερυθραία της Ανατολικής Αφρικής από το 1998. Απέκτησε το αυτοκέφαλο καθεστώς της το 1993, μετά την ανεξαρτησία του κράτους από την Αιθιοπία. Οι πιστοί της βρίσκονται κυρίως στην Ερυθραία, όπου αποτελούν σχεδόν το ήμισυ του πληθυσμού, ιδιαίτερα στις επαρχίες που συνορεύουν με την Αιθιοπία (π.χ. επαρχία Τιγκράι).

Ο ναός του Αγίου Γεωργίου στην Αιθιοπία

Σκάνναρε εδώ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1 · 2 · 3 · 4 · 5 · 6 · 7

1. Πού και πότε έλαβε χώρα το Σχίσμα μετά τη σύνοδο της Χαλκηδόνας;

2. Ποιος/ποιοι εμπλέκονται; _____

3. Ποιο ήταν το πρόβλημα που προκάλεσε το Σχίσμα; _____

4. Πότε αυτό έλαβε χώρα; _____

5. Σκεφτείτε αν γίνεται να ξεπεραστεί και πώς.

6. Να αναφέρετε ποιοι είναι οι Κόπτες και πού βρίσκονται.

7. Παρόλο που οι Κόπτες έχουν Ορθόδοξη αυτοσυνειδησία, να αναφέρετε τις διαφορές που έχουν με την Ορθόδοξη Εκκλησία.

Τι μάθατε τελικά;

- Μάδατε ποιοι είναι οι Κόπτες.
- Μάδατε πώς προέκυψαν και πότε.
- Μάδατε πού βρίσκονται σήμερα.
- Μάδατε τις διαφορές μας με αυτούς.

7

Η πορεία του Χριστιανισμού στη Δύση

Μια Πρώτη Ματιά: Η πορεία του Χριστιανισμού στη Δύση αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της ιστορίας και της ευρωπαϊκής κληρονομιάς. Θα εξετάσουμε ορισμένα βασικά σημεία, ώστε να κατανοήσουμε τον ρόλο και τη συμβολή του Χριστιανισμού στον δυτικό κόσμο.

Ιστορικό Υπόβαθρο: Ο Χριστιανισμός έχει ως σημείο εκκίνησης τη Μέση Ανατολή. Η χριστιανική πίστη εξαπλώνεται εντός της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και σταδιακά επικρατεί.

Επικράτηση και Αναγνώριση: Η αναγνώριση του Χριστιανισμού ως νόμιμης θρησκείας της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας από τον αυτοκράτορα Μέγα Κωνσταντίνο το 313 μ.Χ. (Διάταγμα των Μεδιολάνων ή αλλιώς Διάταγμα Περί Θρησκευτικής Ελευθερίας) έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της χριστιανικής ταυτότητας.

Μεσαιωνική Ευρώπη: Κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα (6^{ος}-16^{ος} αι.), η χριστιανική θρησκεία κυριάρχησε στην Ευρώπη, διαμορφώνοντας την κοινωνία και τα ιδανικά της. Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία ήταν η κυρίαρχη δύναμη, ενώ οι κληρικοί είχαν σημαντική επιρροή σε πολιτικά και κοινωνικά θέματα.

Διαίρεση και Μεταρρυθμίσεις: Κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα, η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία βίωσε εσωτερικές διαμάχες και διαιρέσεις. Η Μεταρρύθμιση του 16ου αιώνα έθεσε τα θεμέλια για βαθιές αλλαγές τόσο σε θρησκευτικό όσο και σε πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο.

Τι θα μάθετε σήμερα

- Θα μάθετε την πιο σημαντική διάσπαση που υπέστη η χριστιανική κοινότητα λόγω του Σχίσματος του 1054.
- Θα παρατηρήσετε τη σταδιακή διαφοροποίηση του δυτικού από τον ανατολικό Χριστιανισμό και τις συνέπειές της.
- Θα συνοψίσετε σημαντικά γεγονότα από την ιστορική πορεία του Χριστιανισμού στη Δύση.

1. Όταν ο Πάπας έγινε «βασιλιάς» (8ος αι.)

Στη Δυτική Ευρώπη του 700 μ.Χ. ο Πάπας ήταν ήδη ο θρησκευτικός ηγέτης των Χριστιανών. Σύντομα, όμως, απέκτησε και στρατό, φόρους και εδάφη. Πώς; Το 754-756 οι Φράγκοι –ένα γερμανικό βασίλειο με ηγέτη τον **Πεπίνο Γ' τον Βραχύ**– του χάρισαν γη στην κεντρική Ιταλία. Έτσι γεννήθηκε το **Παπικό Κράτος**. Από εδώ και πέρα ο Πάπας ήταν κάτι σαν «μικρός βασιλιάς», ενώ οι αυτοκράτορες της Κωνσταντινούπολης έβλεπαν τη δύναμή του να μεγαλώνει.

2. Το «Φώτιο Σχίσμα» (858-880)

Ποιος ήταν ο Φώτιος; Ένας λόγιος της εποχής που μέσα σε μία εβδομάδα (Δεκ. 858) «ανέβηκε» όλα τα εκκλησιαστικά αξιώματα και ενθρονίστηκε Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

Τι πυροδότησε τη ρήξη:

Η επιρροή του Πάπα: ο αυτοκράτορας Μιχαήλ Γ΄ έκοψε προνόμια του Πάπα στη Βυζαντινή επικράτεια.

Η κεντρική πλατεία του Βατικανού

Ο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Μιχαήλ Κηρουλάριος και ο απεσταλμένος του Πάπα

Μία μικρή λέξη-μεγάλο ζήτημα: το filioque («και εκ του Υιού»). Οι Δυτικοί πρόσθεσαν τη φράση στο Σύμβολο της Πίστεως, λέγοντας ότι το Άγιο Πνεύμα προέρχεται και από τον Πατέρα και από τον Υιό. Η Ανατολή διαφωνούσε έντονα, θεωρώντας την αλλαγή αυθαίρετη.

Η κλιμάκωση: ο Πάπας Νικόλαος Α΄ αφόρισε τον Φώτιο (863). Ο Φώτιος απάντησε με δική του σύνοδο (867), που αφόρισε τον Πάπα.

Πώς λύθηκε: ο νέος αυτοκράτορας **Βασίλειος Α΄** (870) αναζητούσε ειρηνικές σχέσεις με τη Δύση. Απομάκρυνε τον Φώτιο, τοποθέτησε ξανά τον Ιγνάτιο, αλλά τελικά ο Φώτιος επανήλθε (879-880) στον πατριαρχικό θρόνο. Παρά την προσωρινή συμφιλίωση, οι πληγές έμειναν ανοιχτές.

3. Οι Νορμανδοί, οι κατηγορίες και το 1054

Νέος πονοκέφαλος: από το 1040 οι **Νορμανδοί** κατέλαβαν βυζαντινά εδάφη στη Νότια Ιταλία. Τελικά συμμαχούν με τον Πάπα. Πατριάρχης την περίοδο αυτή είναι ο ισχυρογνώμων **Μιχαήλ Κηρουλάριος**, ο οποίος κατηγορεί τους Λατίνους για:

- Τη χρήση άζυμου ψωμιού στη Θεία Ευχαριστία.
- Διαφορετικές νηστείες (π.χ. νηστεία Σαββάτου).
- Επιμονή στο filioque.

Ο Πάπας Λέων Θ΄ στέλνει τρεις απεσταλμένους (**Ουμβέρτος** κ.ά.). Οι συζητήσεις αποτυγχάνουν. Στις 16 Ιουλίου 1054 οι απεσταλμένοι αφήνουν στο ιερό της Αγίας Σοφίας έγγραφο που **αφορίζει** τον Πατριάρχη. Ο Κηρουλάριος απαντά με δικό του αφορισμό εναντίον τους. Αυτή η ανταλλαγή

αφορισμών θεωρείται το **Οριστικό Σχίσμα**: η Χριστιανική Εκκλησία χωρίζεται αμετάκλητα σε **Ορθόδοξη Ανατολική** και **Ρωμαιοκαθολική Δυτική**.

4. Μετά το Σχίσμα

1204: Σταυροφόροι από τη Δύση καταλαμβάνουν και λεηλατούν την Κωνσταντινούπολη. Το χάσμα μεγαλώνει.

Συνομιλίες επανένωσης: έγιναν αρκετές (1274, 1439), μα καμία δεν καρποφόρησε.

1965 - Ιερουσαλήμ: ο Πατριάρχης **Αθηναγόρας** και ο Πάπας **Παύλος ΣΤ'** αίρουν αμοιβαία τους αφορισμούς του 1054. Ήταν μια θερμή χειρονομία, όχι όμως πλήρης ένωση.

Σήμερα, οι δύο Εκκλησίες σέβονται η μία την άλλη, συνεργάζονται σε πολλά θέματα, αλλά παραμένουν ξεχωριστές - απόδειξη ότι θεολογικές και πολιτικές διαφωνίες του Μεσαίωνα μπορούν να φτάσουν μέχρι τον 21ο αιώνα.

Από μια διένεξη περί πρωτείου και μία παραλλαγή σε μία φράση πίστης φτάσαμε σε έναν χωρισμό που κρατά σχεδόν χίλια χρόνια. Τα γεγονότα αυτά μας θυμίζουν πόσο σημαντικός –και πόσο εύθραυστος– είναι ο διάλογος ανάμεσα σε διαφορετικές παραδόσεις.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος Η', Εκδοτική Αθηνών.

Αλέξιος Γ. Κ. Σαββίδης, Από την Ύστερη Αρχαιότητα στον Μεσαίωνα: Ιστοριογραφική Δοκιμή, εκδ. Ηρόδοτος, 2006. Διαδικτυακή πηγή: «Το οριστικό σχίσμα των Χριστιανικών Εκκλησιών (1054)»,

Πρώτο Θέμα, (<https://www.protothema.gr/stories/article/1060890/to-oristiko-shisma-ton-hristianikon-ekklision-1054/>, τελευταία πρόσβαση 10/2/2025)

ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΚΤΟΠΙΣΜΑ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Γλυπτά αγίων
σε Ρωμαιοκαθολική
Εκκλησία

Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, μετά το Σχίσμα (τη διάσπαση της Χριστιανικής Εκκλησίας), έγινε εξαιρετικά ισχυρή και πλούσια. Η δύναμή της είχε φτάσει στο αποκορύφωμά της και οι παπικοί ηγέτες επιδίωκαν να ελέγχουν όλο και περισσότερες υποδέσεις, αναμειγνύομενοι ενεργά στην πολιτική ζωή των κρατών. Αντί, όμως, να επικεντρωθούν στην πνευματική καθοδήγηση των πιστών, άρχισαν να ασχολούνται περισσότερο με τη συσσώρευση πλούτου και την εφαρμογή νόμων που

τους απέφεραν μεγάλα οικονομικά οφέλη. Ακόμα και το φιλανθρωπικό έργο της Εκκλησίας, που βοηθούσε τους φτωχούς στις τοπικές ενορίες, έγινε πιο «κοσμικό» και λιγότερο πνευματικό. Αυτό συνέβη επειδή οι εφημέριοι (ιερείς) συχνά απουσίαζαν, καθώς σπούδαζαν στα πανεπιστήμια, αφήνοντας τις ενορίες χωρίς καθοδήγηση και στήριξη. Αυτή η κατάσταση προκάλεσε απογοήτευση σε όλους τους πιστούς.

Από τον 12ο αιώνα και έπειτα, άρχισαν να μεταφράζονται οι Γραφές (η Βίβλος) στις γλώσσες των ευρωπαϊκών λαών, γεγονός που βοήθησε τους λαϊκούς (τους απλούς ανθρώπους) να κατανοήσουν καλύτερα τη Βίβλο και να εντοπίσουν τα λάθη της Εκκλησίας. Παράλληλα, η Εκκλησία κατηγορήθηκε για ανηθικότητα, πλουτισμό και υπερβολική ανάμιξη στην πολιτική ζωή. Οι σταυροφορίες και η Ιερά Εξέταση, που αποτελούσαν ακραίες ενέργειες της Εκκλησίας, επιδείνωσαν ακόμα περισσότερο την κατάσταση. Αυτές οι απογοητεύσεις και οι αντιφάσεις οδήγησαν στη δημιουργία μεταρρυθμιστικών κινήματων, τα οποία επιδίωκαν να επιστρέψουν στις αρχές του Ευαγγελίου, όπως αυτές παραδόθηκαν από τον Χριστό στους μαθητές Του. Οι πιστοί που άρχισαν να διαβάζουν την Αγία Γραφή στη δική τους γλώσσα διαπίστωναν ότι η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία είχε αλλοιώσει το αυθεντικό νόημα της χριστιανικής πίστης.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Διαβάστε το κείμενο που ακολουθεί. Πρόκειται για τον σύντομο βίο του Ρωμαιοκαθολικού Αγίου Αντωνίου της Πάδοβας (1195 - 1231). Σημειώστε τα πιο σημαντικά γεγονότα της ζωής του Αντωνίου και δώστε τον δικό σας τίτλο. Αναζητήστε κοινά σημεία και διαφορές με αντίστοιχες βιογραφίες αγίων της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Άγιος Αντώνιος της Πάδοβας

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΤΗΣ ΠΑΔΟΒΑΣ (1195-1231):

«Η γλυκιά “βακτηρία” των πτωχών»

Ο Αντώνιος γεννήθηκε το 1195 στη Λισαβόνα της Πορτογαλίας με το όνομα Φερνάντο. Έζησε μια ζωή βαθιά αφοσιωμένη στην προσευχή, τη μελέτη και το ιεραποστολικό έργο. Από νεαρή ηλικία ανέπτυξε έντονο δρησκευτικό ζήλο και αφιερώθηκε στις σπουδές και στην πνευματική άσκηση.

Τα κυριότερα σημεία του βίου του:

- **Πνευματική και Ακαδημαϊκή Ζωή:**

Σπούδασε στο Σάντα Κρουζ στην Κοϊμπρα (1212-1220), το σημαντικότερο πνευματικό κέντρο της Πορτογαλίας. Εντυπωσίασε με τη θεολογική κατάρτιση και τη βαθιά γνώση της Αγίας Γραφής. Σημείο καμπής στη ζωή του ήταν το 1220, όταν εντάχθηκε στο Τάγμα των Φραγκισκανών και έλαβε το όνομα Αντώνιος. Επιχείρησε να μεταβεί στο Μαρόκο ως ιεραπόστολος, αλλά κάποια αρρώστια τον οδήγησε πίσω στην Ευρώπη.

- **Θαυματουργική Άφιξη στην Ιταλία:**

Η περιπετειώδης επιστροφή του από την Αφρική τον έφερε στη Σικελία και αργότερα στην Ασίζη (1221). Αφιερώθηκε στην προσευχή και την άσκηση στο Μοντεπάολο και στη συνέχεια ανέλαβε το έργο του κηρύγματος.

- **Κήρυγμα και Ιεραποστολή:**

Ταξίδεψε σε διάφορες περιοχές της Ιταλίας και της Γαλλίας, όπως Ρίμινι, Ρομάνια, Λιμόζ και Προβηγκία. Εντυπωσίασε με τη ρητορική του δεινότητα, προσελκύνοντας πλήθη πιστών και αναδείχθηκε σε υπερασπιστή των φτωχών και των κατατρεγμένων. Θεωρείται ιδρυτής της Φραγκισκανικής Σχολής Θεολογίας.

- **Η Παρουσία του στην Πάδοβα:**

Από το 1227 έως το 1231 ο Αντώνιος επικεντρώθηκε στην περιοχή της Πάδοβας. Συνέγραψε τους Λόγους, ενώ κήρυξε κατά τη διάρκεια της Σαρακοστής το 1231. Κατάφερε να πετύχει τη μεταρρύθμιση του νομικού πλαισίου για την προστασία των ενδεών.

- **Η Κοίμησή του:**

Στις 13 Ιουνίου του 1231, κοιμήθηκε στη μονή της Αρτσέλλα στην Πάδοβα, έχοντας πει τα τελευταία του λόγια: «Βλέπω τον Κύριό μου». Αγιοκατατάχθηκε ταχύτατα, στις 30 Μαΐου 1232, από τον Πάπα Γρηγόριο Θ'.

- **Η Υστεροφημία του:**

Ο Αντώνιος έγινε σύμβολο προστασίας των φτωχών και των παιδιών. Ονομάζεται «Άγιος των Θαυμάτων», καθώς η λαϊκή πίστη τον συνδέει με πλήθος θαυματουργικών γεγονότων. Το 1946 ανακηρύχθηκε «Διδάσκαλος του Ευαγγελίου» από τον Πάπα Πίο ΙΒ'. Ο Αντώνιος της Πάδοβας παραμένει μια σημαντική φυσιογνωμία που ξεπερνά τα γεωγραφικά και θρησκευτικά σύνορα, εμπνέοντας με την πνευματικότητα, την ταπεινότητα και την αγάπη του προς τους ανθρώπους. Η απήγηση που είχε ο Αντώνιος, τόσο εν ζωή όσο και μετά την κοίμησή του, αποτυπώνεται στις εκδόσεις του βίου του, οι οποίες συντάχθηκαν λίγα χρόνια μετά τον θάνατό του, με σκοπό την ενημέρωση των πιστών για νέα θαύματα ή άγνωστες πτυχές της ζωής του που διαδόθηκαν είτε γραπτά είτε προφορικά.

«Ο πρώιμος βίος του Αντωνίου της Πάδοβας»

Πρβλ. *La vita del Santo, rac- contata dai contemporanei As- sidua-Rigaldina*, επιμ. Vergilio Gamboso, Edizioni Messaggero, Padova 2012, σ. 1-95.

Μετάφραση του βίου στα ελληνικά: Λιθηρόπουλος Κ. Χαρ., *Αντώνιος της Πάδοβας, «η γλυκιά "βακτηρία" των πτωχών»*, (μεταπτυχιακή εργασία), Θεσσαλονίκη 2013.

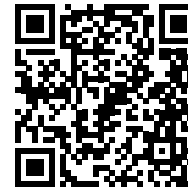

Ο Χριστός Πάσχων

Τι μάδατε τελικά;

- Να παρατηρείτε την πορεία του Χριστιανισμού στη Δύση και τις επιπτώσεις του.
- Να εξηγείτε τη σημασία του Σχίσματος του 1054 και της Μεταρρύθμισης.
- Να συνοψίζετε τη δράση του Αγίου Αντωνίου της Πάδοβας.

Σκάνναρε εδώ:

8

Όψεις θεολογίας και ζωής στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία σήμερα

Μια Πρώτη Ματιά: Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία αποτελεί έναν σημαντικό δεσμό στην ευρωπαϊκή κοινωνία, ο οποίος επηρεάζει πολλές πτυχές της δραστηριοποιητικής, κοινωνικής και πολιτικής ζωής. Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία κατέχει εξέχουσα θέση στην καθημερινότητα εκατομμυρίων πιστών. Η θεολογία και η ζωή εντός της «αγκαλιάς» της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας αντικατοπτρίζουν τις πολυποίκιλες ανάγκες, τις αναζητήσεις των πιστών της, καθώς και τους ρόλους της στη σύγχρονη κοινωνία.

Ρωμαιοκαθολικός ναός

Τι θα μάθετε σήμερα

- Βασικά χαρακτηριστικά από τη σύγχρονη θεολογία και ζωή της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας.
- Θα εξετάσετε πρόσωπα και ιστορίες σχετικά με τις προσπάθειες συνάντησης της Δυτικής Εκκλησίας με τον σύγχρονο κόσμο.
- Θα εξετάσετε όψεις και πτυχές της ποιμαντικής διακονίας εντός της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας.

ΑΓΙΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ: Ο ΦΩΤΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ

Ο Άγιος Πατρίκιος, ο φωτιστής των Ιρλανδών, είναι μια από τις σημαντικότερες μορφές της Χριστιανικής ιστορίας, ιδιαίτερα για τον ρόλο του στη μεταστροφή της Ιρλανδίας στον Χριστιανισμό. Παρακάτω συνοψίζονται τα βασικά σημεία της ζωής και του έργου του:

Σύμβολο του Αγίου Πατρίκιου

Άγιος Πατρίκιος:
Ο φωτιστής
της Ιρλανδίας

- **Γέννηση και Καταγωγή:**

Ο Άγιος Πατρίκιος γεννήθηκε γύρω στο 383 μ.Χ. στη Μεγάλη Βρετανία, πιθανότατα στο Μπάναβερν Ταβερνιέ. Η οικογένειά του ήταν κελτικής καταγωγής, αλλά είχε εκρωμαϊστεί. Ο πατέρας του, Καλπούρνιος, ήταν διάκονος και γιος Χριστιανού ιερέα. Η μητέρα του ονομαζόταν Κοντσέσσα.

- **Αιχμαλωσία και Κλήση από τον Θεό:**

Σε ηλικία 16 ετών, ο Πατρίκιος αιχμαλωτίστηκε από Ιρλανδούς πειρατές και πουλήθηκε ως δούλος σε ένα γαιοκτήμονα στην Ιρλανδία, όπου εργάστηκε ως βοσκός για έξι χρόνια. Εκεί, η πίστη του άρχισε να ανθεί μέσω της προσευχής και της δοκιμασίας. Όταν άκουσε μια φωνή από τον ουρανό να του λέει να επιστρέψει στην πατρίδα του, κατάφερε να αποδράσει και να επιστρέψει στη Βρετανία.

- **Μοναστική Ζωή και Εκπαίδευση:**

Μετά την επιστροφή του, ο Πατρίκιος συνελήφθη για δεύτερη φορά από πειρατές, αλλά απελευθερώθηκε με δαυμαστό τρόπο. Στη συνέχεια, μετέβη στη Γαλατία, όπου παρέμεινε για 15 χρόνια στην Οσέρ, μαθητεύοντας κοντά στον Άγιο Γερμανό. Εκεί έλαβε θεολογική εκπαίδευση, χειροτονήθηκε ιερέας και κατόπιν έγινε Επίσκοπος της Ιρλανδίας.

- **Ιεραποστολή στην Ιρλανδία:**

Ο Πατρίκιος πήγε στην Ιρλανδία το 432 μ.Χ., μετά από προτροπή του Αγίου Γερμανού. Παρά την αντίσταση των ειδωλολατρών Δρυίδων, ο Πατρίκιος κατάφερε να κηρύξει το Ευαγγέλιο και να μεταστρέψει πολλούς Ιρλανδούς στον Χριστιανισμό. Στο Άρμαγκ ίδρυσε ένα μοναστήρι, το οποίο έγινε κέντρο ιεραποστολής και μετέπειτα η Αρχιεπισκοπή της Ιρλανδίας.

- **Εκκλησιαστικό Έργο και Διδασκαλία:**

Ο Πατρίκιος χειροτόνησε ιερείς και επισκόπους, δημιουργώντας μια ισχυρή τοπική Εκκλησία που σεβόταν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του ιρλανδικού λαού. Ήταν χαρακτηριστικό ότι οι επίσκοποι είχαν για έδρα μοναστήρια αντί για πόλεις, γεγονός που έκανε την Ιρλανδία να ονομαστεί «Νέα Θηβαΐδα».

- **Πνευματική Ζωή:**

Ο Πατρίκιος συνδύασε την ιεραποστολική δράση με την αυστηρή μοναστική ζωή. Λέγεται ότι: Διάβαζε καθημερινά το Ψαλτήρι και άλλα βιβλικά κείμενα. Σχημάτιζε το σημείο του σταυρού 100 φορές κάθε ώρα. Δεν δεχόταν δώρα ή αμοιβές για βαπτίσεις και προσέφερε ο ίδιος χρήματα στους κληρικούς.

- **Τελευταία Περίοδος και Κοίμηση:**

Στα 80 του χρόνια, ο Άγιος Πατρίκιος πραγματοποίησε μια τελευταία περιοδεία, κατά την οποία είχε ένα όραμα με μια φλεγόμενη βάτο και άκουσε τη φωνή ενός αγγέλου, που του μετέφερε δείκτες υποσχέσεις προστασίας και πνευματικής καθοδήγησης για τη σωτηρία και την πίστη του ιρλανδικού λαού. Κοιμήθηκε στις 17 Μαρτίου 461 μ.Χ. και ετάφη στο Ντάουν-Πάτρικ.

- **Κληρονομιά:**

Ο Άγιος Πατρίκιος τιμάται ευρύτατα ως ο προστάτης της Ιρλανδίας και η μνήμη του εορτάζεται κάθε 17 Μαρτίου με μεγαλοπρεπείς εορτασμούς σε όλο τον κόσμο. Ο Άγιος Πατρίκιος υπήρξε όχι μόνο ο φωτιστής της Ιρλανδίας, αλλά και σύμβολο πίστης, αφοσίωσης και ταπεινότητας. Η επιρροή του ξεπέρασε τα όρια της Ιρλανδίας, καθιστώντας τον έναν από τους πιο αγαπημένους αγίους στη χριστιανική παράδοση.

Ζαρωτιάδης, Ν., Ιωαννίδης, Γ., Λιδηρόπουλος, Π., Τσακλίδης, Β., *Άγιος Πατρίκιος: Ο Φωτιστής της Ιρλανδίας*, πρόλογος της Πρέσβευς της Ιρλανδίας στην Αθήνα κας Orla O'Hanrahan, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη, 2018, σσ. 9-26.

Ο ΦΤΩΧΟΥΛΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ο Φραγκίσκος της Ασίζης (1181/2-1226), ιδρυτής του κινήματος των Ελασσόνων Αδελφών (Ordo Fratrum Minorum), υπήρξε μία από τις πιο σημαντικές μορφές του Μεσαίωνα, με βαθιά επιρροή στην πνευματική και κοινωνική ζωή της εποχής του. Με τη ζωή του και το έργο του ενέπνευσε μια ριζική ανανέωση της Εκκλησίας, προτάσσοντας το ιδεώδες της ευαγγελικής πτωχείας και της μίμησης του Χριστού.

- **Βίος και Μεταστροφή:** Ο Φραγκίσκος Μπερναρντόνε γεννήθηκε στην Ασίζη της Ιταλίας, σε μία ευκατάστατη οικογένεια εμπόρων υφασμάτων. Η απόφασή του να ακολουθήσει τον Χριστό ως πρότυπο μίμησης σφράγισε όλη του τη ζωή. Ο Φραγκίσκος προέκρινε την απόλυτη φτώχεια, το ευαγγελικό κήρυγμα και την κοινωνική προσφορά ως θεμέλια της πνευματικής του πορείας. Για τον ίδιο, η μίμηση του Ιησού προϋπέθετε:

- **Εκούσια φτώχεια:** Απαρνήθηκε την υλική περιουσία σε μια εποχή κυριαρχούμενη από το ανερχόμενο πρόταγμα της συγκέντρωσης πλούτου.

- **Κήρυγμα και ιεραποστολή:** Επικεντρώθηκε στην πνευματική αφύπνιση των πιστών και στη μεταστροφή αιρετικών, προσαρμόζοντας το κήρυγμα στις ανάγκες της εποχής.

- **Βιβλικός προσανατολισμός:** Η μελέτη της Αγίας Γραφής έγινε ο πυρήνας της πνευματικής ζωής. Ο Φραγκίσκος της Ασίζης, με τον τρόπο ζωής και την έμφαση στη φτώχεια, την απλότητα και την αγάπη για τον συνάνθρωπο, παραμένει μία από τις πιο αγαπημένες και διαχρονικές μορφές του Χριστιανισμού, που άσκησε βαθιά επιρροή τόσο στη θεολογία όσο και στην κοινωνία της εποχής του.

Π. Άρ. Υφαντής, *Η θεολογία του Φραγκίσκου της Ασίζης: Ορθόδοξη κριτική προσέγγιση*, διδακτορική διατριβή, Θεσσαλονίκη, 2004, σ. 120.

Σκάναρε εδώ:

Ο Φραγκίσκος της Ασίζης

Το σύμβολο του τάγματος των Φραγκισκανών μοναχών

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Με βάση τους βίους του Αγίου Πατρικίου και του Φραγκίσκου της Ασίζης σημειώστε κοινά σημεία και διαφορές. Ποιον τίτλο θα βάzaτε εσείς;

Τίτλος για τον Άγιο Πατρίκιο:

Τίτλος για τον Φραγκίσκο της Ασίζης:

Κοινά σημεία:

Διαφορές:

ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΠΑ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟ ΣΤΟΝ ΠΑΠΑ ΛΕΟΝΤΑ ΙΔ΄

Ο Πάπας Φραγκίσκος, το κατά κόσμο όνομα του οποίου ήταν Χόρχε Μάριο Μπεργκόλιο, γεννήθηκε στην Αργεντινή το 1936. Ήταν παιδί μιας απλής οικογένειας ιταλικής καταγωγής. Ο πατέρας του ήταν εργάτης και η μητέρα του νοικοκυρά. Από μικρός αγαπούσε την ταπεινότητα και τη σιωπή. Είχε σπουδάσει χημεία και εργαζόταν σε εργαστήριο, ενώ παράλληλα εργαζόταν και ως θυρωρός για να βοηθά την οικογένειά του. Παρά τις δυσκολίες, ακολούθησε τον δρόμο της πίστης και έγινε ιερέας, επιλέγοντας να ενταχθεί στο τάγμα των Ιησουιτών, γνωστών για τη μόρφωση, τη σοβαρότητα και τη δράση τους υπέρ της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Το 2013, μετά την παραίτηση του Πάπα Βενέδικτου ΙΣΤ΄, ο Μπεργκόλιο εξελέγη Πάπας και έγινε ο πρώτος Πάπας από την Αμερική και ο πρώτος Ιησουΐτης που ανέλαβε αυτόν τον ρόλο. Πήρε το όνομα «Φραγκίσκος» προς τιμήν του Αγίου Φραγκίσκου της Ασίζης, που είχε αφιερώσει τη ζωή του στην ειρήνη, στους φτωχούς και στο περιβάλλον.

Πάπας Φραγκίσκος

Ο τρούλος του Αγίου Πέτρου, Βατικανό

Κλίμακα εντός του μουσείου του Βατικανού

Πάπας Λέων ΙΔ΄

Ο Πάπας Φραγκίσκος ξεχώρισε αμέσως για την απλότητά του. Αντί να ζήσει στα πολυτελή παπικά διαμερίσματα, προτίμησε δύο απλά δωμάτια στον ξενώνα του Βατικανού. Κυκλοφορούσε με ένα μικρό αυτοκίνητο και φορούσε ταπεινά ρούχα. Επέλεξε να μιλάει απλά και κατανοητά στον λαό και ήταν ενεργός στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Πίστευε πως η Εκκλησία δεν πρέπει να είναι απομακρυσμένη από τους ανθρώπους, αλλά να είναι κοντά τους - ιδιαίτερα κοντά σε όσους υποφέρουν. Κατά τη διάρκεια της παποσύνης του, ασχολήθηκε με πολλά σημαντικά ζητήματα. Έδωσε έμφαση στην αντιμετώπιση της φτώχειας, στην υποστήριξη των μεταναστών, στην προστασία του περιβάλλοντος (με την εγκύκλιο "Laudato si") και στην ενότητα των Χριστιανών. Με τη στάση του έγινε σύμβολο ελπίδας για εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Αφού υπηρέτησε με αφοσίωση και απλότητα για πολλά χρόνια, ο Πάπας Φραγκίσκος κοιμήθηκε ειρηνικά. Ο θάνατός του σκόρπισε παγκόσμια συγκίνηση, καθώς ο κόσμος αποχαιρετούσε έναν Πάπα που βίωσε το Ευαγγέλιο στην πράξη.

Μετά την κοίμηση του Φραγκίσκου, οι καρδινάλιοι συγκεντρώθηκαν στο κονκλάβιο, τη μυστική συνέλευση εκλογής νέου Πάπα. Έπειτα από προσευχή και σκέψη, εξέλεξαν τον **Ρόμπερτ Φράνσις Πρέμποστ**, έναν καρδινάλιο από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ήταν η πρώτη φορά που Πάπας καταγόταν από τις ΗΠΑ. Ο νέος Πάπας επέλεξε το όνομα **Λέων ο 14ος**, εμπνεόμενος από τον Πάπα Λέοντα ΙΓ΄, ο οποίος είχε ασχοληθεί με τα κοινωνικά προβλήματα των εργατών τον καιρό της Βιομηχανικής Επανάστασης.

Ο νέος Πάπας είχε ζήσει πολλά χρόνια στη Λατινική Αμερική, συγκεκριμένα στο Περού, και είχε υπηρετήσει ως ιεραπόστολος. Εκεί γνώρισε από κοντά τη φτώχεια και τις δυσκολίες των λαών της Νότιας Αμερικής. Εκτός από τη βοήθεια που προσέφερε ως ιερέας, έχει και μεγάλη μόρφωση - είναι ειδικός στο Κανονικό Δίκαιο, το νομικό σύστημα της Εκκλησίας. Θεωρείται ήρεμος, συμφιλιοτικός και νουνεχής. Ο Λέων ΙΔ΄ έχει αποφασίσει να συνεχίσει το έργο του προκατόχου του, αλλά κρατώντας ισορροπίες. Στην πρώτη του εμφάνιση, φόρεσε τη λιτή παπική κάπα, αλλά όχι τα παραδοσιακά κόκκινα παπούτσια. Χαιρέτησε στα ισπανικά και ιταλικά, δείχνοντας την επιθυμία του να ενώνει και να μιλά απλά. Παρότι ζει στο επίσημο παπικό διαμέρισμα, λέγεται πως ζήτησε να γίνουν αλλαγές ώστε να είναι πιο λιτό. Επισκέφθηκε επίσης τον τάφο του Πάπα Φραγκίσκου και μίλησε με συγκίνηση για την ταπεινότητά του.

Μπροστά του έχει μεγάλες προκλήσεις: τη διατήρηση της ενότητας της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, την αντιμετώπιση της φτώχειας, την υποστήριξη των νέων, το περιβάλλον, τις σχέσεις με τις άλλες Εκκλησίες και θρησκείες και τα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου - από τους πολέμους έως τη μοναξιά και την απελπισία πολλών ανθρώπων. Μάλιστα, έχει ήδη ανακοινώσει ότι σκοπεύει να ταξιδέψει στην Κωνσταντινούπολη για να συναντήσει τον Οικουμενικό Πατριάρχη και να μεταβούν από κοινού

στη Νίκαια, τιμώντας τα 1700 χρόνια από την Πρώτη Οικουμενική Σύνοδο. Με αυτή του την πράξη δείχνει ότι θέλει η Ρωμαιοκαθολική και η Ορθόδοξη Εκκλησία να είναι πιο κοντά - ίσως όχι ακόμη σε πλήρη ένωση, αλλά σε πνεύμα διαλόγου, αγάπης και αμοιβαίου σεβασμού.

Ένα βλέμμα προς το μέλλον

Η μετάβαση από τον Πάπα Φραγκίσκο στον Πάπα Λέοντα ΙΔ΄ σηματοδοτεί μια νέα εποχή για τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία. Οι δύο άνδρες έχουν πολλά κοινά: τη λιτή ζωή, την προέλευσή τους από χώρες εκτός Ευρώπης και το ενδιαφέρον τους για κάθε άνθρωπο. Ο Πάπας Φραγκίσκος άνοιξε δρόμους και έφερε την Εκκλησία πιο κοντά στον κόσμο. Ο Πάπας Λέων ΙΔ΄ φαίνεται έτοιμος να περπατήσει σ' αυτούς τους δρόμους και να προσθέσει τη δική του σοφία και φωνή σε μια εποχή με πολλά ερωτήματα και προκλήσεις. Για εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο, ο νέος Πάπας είναι σύμβολο ελπίδας, ενότητας και αλήθειας - όπως και ο Φραγκίσκος πριν από αυτόν.

Σταύρος Γιαγκάζογλου: Τα πρώτα θήματα πορείας του Πάπα Λέοντα 14ου,
<https://www.libre.gr/2025/05/17/stavros-giagkazoglou-ta-prota-vimata/>

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1·2·3

1. Διαβάστε το ακόλουθο άρθρο και περιγράψτε συνοπτικά την άποψη της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας σχετικά με την ΤΝ (τεχνητή νοημοσύνη). Κατόπιν, δώστε έναν δικό σας τίτλο στο άρθρο.

Ο μοναχός που χτυπούσε το καμπανάκι

Μιλώντας στο Politico (ειδησεογραφικό μέσο που εστιάζει κυρίως σε πολιτική, δημόσια διοίκηση και διεθνείς σχέσεις) ο καθολικός ιερέας και καθηγητής βιοηθικής Πάολο Μπενάντι δήλωσε ότι: «μερικοί άνθρωποι αντιμετωπίζουν την ΤΝ σαν είδωλο, σαν χρησμό, σαν ημίθεο», κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου για την περίπτωση που «εκχωρηθεί κριτική σκέψη και εξουσία λήψης αποφάσεων στις μηχανές». Ο 50χρονος ιερέας άφησε το αποτύπωμά του μέσω ενός στρατηγικού κειμένου, που ονόμασε «Rome Call for AI Ethics», και στο οποίο τοποθετεί τον άνθρωπο στο επίκεντρο της ανάπτυξης της τεχνητής νοημοσύνης.

Αυτό το σύνολο δεμελιωδών αρχών για τον σχεδιασμό της ΤΝ –**διαφάνεια, συμπερίληψη, λογοδοσία, αμεροληψία, αξιοπιστία, ασφάλεια και απόρρητο**– έχει εξασφαλίσει την υποστήριξη τεχνολογικών κολοσσών, όπως είναι η Microsoft και η IBM, δημοσκοπημένων ηγετών σε όλο τον κόσμο, της ιταλικής κυβέρνησης και του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας του ΟΗΕ.

Εντοπίζει ένα εφιαλτικό ρίσκο στην εξέλιξη της ΤΝ, καθώς δεν αποκλείει να βαδίσουμε σε ένα μονοπάτι στο οποίο «οι αποφάσεις για τις ζωές των ανθρώπων λαμβάνονται με λανθάνοντα και μη δημοκρατικό τρόπο». Και προσθέτει: «Γι' αυτό χρειαζόμαστε μια διαδικασία διακυβέρνησης βάσης που οδηγεί την καινοτομία προς την πρόοδο». Ο Πάολο Μπενάντι είναι φραγκισκανός μοναχός και καθηγητής Βιοηθικής. Ο Μπενάντι εισήγαγε στον δημόσιο διάλογο και μία νέα έννοια: Την «αλγορ-ηθική». Η επιρροή του γύρω από την τεχνητή νοημοσύνη, σε υψηλό επίπεδο, δείχνει πώς η Εκκλησία και οι κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο έχουν αποδουδί σε μία κούρσα ταχύτητας προκειμένου να προλάβουν τις εξελίξεις στην τεχνολογία.

Καθώς η παραγωγική τεχνητή νοημοσύνη (GenAI), με δεσπόζον παράδειγμα το ChatGPT της OpenAI, κυριαρχεί, ο Μπενάντι ανησυχεί για δύο πιθανές συνέπειες:

- **Πρώτον:** Τον αντίκτυπο που μπορεί να έχει η ΤΝ, ειδικά αν ελέγχεται από μονοπώλια των Big Tech.

• **Δεύτερον:** Τον κίνδυνο που ελλοχεύει για τις θέσεις εργασίας.

«Αυτό που βλέπουμε αυτή τη στιγμή δεν είναι ένα καναρίνι στο ανδρακωρυχείο, αλλά ένας γύπας που προσπαθεί να φάει τα πτώματά μας», είχε δηλώσει, αναφερόμενος στις πρώτες επιπτώσεις της τεχνητής νοημοσύνης στην εργασία.

Εκφράζει δε έντονη ανησυχία ενώπιον της προοπτικής ορισμένοι άνθρωποι να εξαρτώνται υπερβολικά από συστήματα τεχνητής νοημοσύνης για βασικές επιλογές. «Πρέπει να δώσουμε πίσω στους ανθρώπους τη δυνατότητα να αποφασίζουν βάσει της συνείδησής τους», είπε.

Όλα τα παραπάνω δεν περιορίζουν την πίστη του στα πλεονεκτήματα της τεχνολογίας. Προτείνει, για παράδειγμα, τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης να εκπαιδευτούν στο τεράστιο πλήθος των **γραφών και των δρασκευτικών κειμένων** της Εκκλησίας για να γίνουν πιο προσιτά.

«Θα μπορούσε να δημιουργηθεί μια διεπαφή, ένας τρόπος επικοινωνίας μεταξύ ανθρώπου και μηχανής, που θα κάνει τη δρασκευτική γνώση διαθέσιμη σε όλους τους πολιτισμούς και τις κοινωνικές τάξεις», είπε στο Politico και πρόσθεσε: «Η γραπτή και καλλιτεχνική κληρονομιά της Εκκλησίας είναι γεμάτη από περίπλοκα σύμβολα. Με την ΤΝ θα μπορούσαν να εξηγηθούν με πιο απλό τρόπο».

Δεν είναι αρνητής, δεν μπορείς να τον αποκαλέσεις λουδίτη. Είναι γνώστης των δομών της τεχνολογίας και σκεπτικιστής με λογικά επιχειρήματα. Είναι στοχαστής μπροστά από την εποχή του, με αμφίεση από το βαθύ παρελθόν.

(Λουκάς Βελιδάκης, άρθρο στην εφημερίδα Καθημερινή)

<https://www.kathimerini.gr/world/562881400/anthropos-toy-theoy-kai-apostolos-tis-ai/>

2. Γράψτε μια επιστολή στον Πάπα. Ποια θα ήταν η βασική θεματολογία της επιστολής σας και γιατί;

3. Διαβάστε το ακόλουθο κείμενο και περιγράψτε ποια χαρακτηριστικά έκαναν τον Άγιο Πατρίκιο σημαντικό για την Εκκλησία και τους ανθρώπους της εποχής του. Αναζητήστε ήδη και έδιμα που σχετίζονται με τον εορτασμό της αγιολογικής του μνήμης σε όλο τον κόσμο.

Η ζωή του Πατρίκιου ως πρότυπο πίστης και αγιότητας

Διαβάζοντας τους πρώτους στίχους και των δύο έργων που συνέταξε ο Πατρίκιος, μπορούμε άμεσα να διακρίνουμε τους αγιολογικούς «οδοδείκτες» σύμφωνα με τους οποίους πορεύτηκε και εν τέλει «τελειώθηκε» εν Χριστώ. Η δυναμική του πορεία προς την αγιότητα, έχει ως αφετηρία έναν αγροίκο και αμόρφωτο, έναν Εθνικό, που αγνοεί την ύπαρξη του αληθινού Θεού, έναν ελεύθερο με τους κοινωνικούς όρους της εποχής του. Έτσι αποκαλεί τον εαυτό του (αγροίκο και αμαθή) ο Άγιος Πατρίκιος στην αυτοβιογραφία του (Confessio). Ωστόσο, η μεταστροφή και η βιοτή του θα τον καταξιώσουν στη συνείδηση της πιστεύουσας κοινότητας ως μέγα ιεραπόστολο των Ιρλανδών.

Πιο συγκεκριμένα, η περίοδος της αιχμαλωσίας του θα αποτελέσει το εφελτήριο για τη γνωριμία του με τον αληθινό Θεό. Ο Πατρίκιος οδηγήθηκε αιχμάλωτος στην Ιρλανδία, στη χώρα δηλαδή που μετέπειτα θα κήρυττε με ζέση, ως ιεραπόστολος της αγάπης του Χριστού. Η πατρική στοργή

και μέριμνα που βίωνε τη σχέση του με τον Θεό με αγάπη και εμπιστοσύνη, όπως το παιδί με τον πατέρα του, του έδινε κίνητρο να επιτελεί αδιάκοπα την αποστολή του. [...]

Ο δυναμικός χαρακτήρας του, ωστόσο, συμβάδιζε και με την πνευματική του πορεία. Χειροτονήθηκε διάκονος και μετέπειτα επίσκοπος. Στην Ιρλανδία θα τελούσε το ποιμαντικό του έργο και εκεί θα έσπερνε τους σπόρους της χριστιανικής πίστης. Ίδρυσε μονές, επανδρώνοντας τις με ιερείς και μοναχούς που τον ακολουθούσαν και τον συνεπικουρούσαν στα ταξίδια του.

Ως στοργικός ποιμένας, δεν φοβάται να έλθει σε ρήξη ακόμα και με βασιλείς, όπως ο βρετανός Κορότικος, όταν εκείνος σκότωσε ή αιχμαλώτισε νεοφώτιστους Χριστιανούς, σε μια επιδρομή του στην Ιρλανδία. Ο Πατρίκιος με το δυναμισμό που τον διέκρινε, απέστειλε μια επιστολή ζητώντας να απελευθερωθούν οι αιχμάλωτοι πιστοί. Η απάντηση που εισέπραξε ήταν το χλευαστικό γέλιο του βασιλιά. Ο άγιος, μόλις πληροφορήθηκε το συμβάν, έγραψε μια δεύτερη επιστολή στην οποία επιτίθεται κατά του ηγεμόνα και των στρατιωτών του, χωρίς όμως να έχουμε στη διάθεσή μας περισσότερες πληροφορίες για το τι ακολούθησε μετά την αποστολή της επιστολής.

Πέρα από στοργικός ποιμένας, ήταν και άριστα θεολογικά καταρτισμένος, γεγονός που αποδεικνύεται και μέσα από τα συγγράμματά του.

Εν κατακλείδι, ο άγιος Πατρίκιος με το παράδειγμα του ταραχώδους βίου του, γίνεται μιμητής των Αποστόλων και ακόλουθος του Χριστού. Ανταποκρίνεται στο κάλεσμά Του και, δίχως δισταγμό, αφιερώνεται με ζήλο στον εκχριστιανισμό των Ιρλανδών. Τα ταξίδια του και οι περιπέτειες που συνάντησε, τον «σφυρηλάτησαν» πνευματικά και συνέβαλαν καθοριστικά, ώστε να ανταποκριθεί με επιτυχία σε όσες ευθύνες και αξιώματα του είχαν ανατεθεί.

Από τον θάνατό του μέχρι και τις μέρες μας, αναγνωρίστηκε από τους πιστούς ως σύμβολο της Χριστιανοσύνης των Κελτών. Η μνήμη του τιμάται με λαμπρές εορταστικές εκδηλώσεις στις 17 Μαρτίου.

Ζαρωτιάδης, Ν., Ιωαννίδης, Γ., Λιθηρόπουλος, Π., Τσακλίδης, Β., Άγιος Πατρίκιος: Ο Φωτιστής της Ιρλανδίας, πρόλογος της Πρέσβευς της Ιρλανδίας στην Αθήνα κας Orla O’Hanrahan, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη, 2018.

Τι μάθατε τελικά;

- Κατανοήσατε με ποιους όρους διαλέγεται η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία και πως απαντά στις σύγχρονες προκλήσεις.
- Μάθατε ότι η Δυτική Εκκλησία προσπαθεί, με διάφορους τρόπους, να προσεγγίσει τον σύγχρονο κόσμο.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Αναζητήστε πληροφορίες και συντάξτε ένα παρόμοιο βιογραφικό για τον προκαδήμενο των Ορθόδοξων Χριστιανών, Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρδολομαίο.

Η πορεία της ανθρωπίνης ύπαρξης στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία

Ο άνθρωπος που νοιάζεται μόνο για τα χρήματα και ζει με φιλαργυρία τρέχει συνεχώς σε όλη του τη ζωή. Δεν σταματά να κυνηγά πλούτη και δεν βρίσκει ποτέ πραγματική ηρεμία. Εξαιτίας αυτού, δεν καταφέρνει να πλησιάσει τον αληθινό σκοπό του: τον Θεό. Ο Άγιος Αυγουστίνος έλεγε πως η καρδιά του ανθρώπου δεν βρίσκει γαλήνη, αν δεν στραφεί προς τον Θεό: «Κύριέ μου, η καρδιά μου είναι ταραγμένη, μέχρι να έρδει κοντά Σου». Μόνο όταν ο άνθρωπος ενωθεί με τον Θεό, νιώθει ειρήνη μέσα του. Η ζωή του ανθρώπου έχει τέσσερις βασικές στιγμές ή κατευθύνσεις (όπως ο σταυρός): Την Ανατολή, που συμβολίζει τη γέννηση. Τη Δύση, που συμβολίζει τον θάνατο. Τον Νότο, που δείχνει την ευτυχία και τον Βορρά, που συμβολίζει τις δυσκολίες και τα προβλήματα.

Μέσα σε αυτές τις φάσεις της ζωής, καλούμαστε να πορευτούμε ως μαθητές του Χριστού. Πώς συμπεριφερόμαστε όταν όλα πηγαίνουν καλά ή όταν δυσκολευόμαστε; Αν σε όλες αυτές τις στιγμές παρατηρούμε τον εαυτό μας με προσοχή, θα μάθουμε πολλά. Από αυτόν τον συλλογισμό προκύπτουν τέσσερα σημαντικά πνευματικά οφέλη:

Να σεβόμαστε τον εαυτό μας και να μην έχουμε μεγάλη ιδέα για όσα κάνουμε. Να μην αγαπάμε υπερβολικά τα υλικά πράγματα και τη δόξα. Να είμαστε εγκρατείς, αλλά χωρίς υπερηφάνεια.

Να δείχνουμε υπομονή και αντοχή, χωρίς να τα παρατάμε όταν συναντάμε δυσκολίες.

Διαβάστε το παραπάνω απόσπασμα που αναφέρεται στη διδασκαλία του Αγίου Αντωνίου της Πάδοβας και προσπαθήστε να καταλάβετε τι λέει για τη ζωή και τον σκοπό του ανθρώπου. Σκεφτείτε τι σημαίνουν οι τέσσερις κατευθύνσεις (Την Ανατολή· τη Δύση· τον Νότο· τον Βορρά) και πώς συνδέονται με στιγμές της ανθρωπίνης πορείας. Στο τέλος, βρείτε λίγες πληροφορίες για τον Άγιο Αυγουστίνο και σημειώστε ποιος ήταν και γιατί είναι σημαντικός για τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία.

Βιτρό τεχνοτροπία

9

Η Μεταρρύθμιση και οι συνέπειές της

Μια Πρώτη Ματιά: Η Προτεσταντική Μεταρρύθμιση του 16ου αιώνα αποτέλεσε κομβικό γεγονός στην ιστορία του Χριστιανισμού και της Δυτικής Ευρώπης γενικότερα. Προέκυψε ως απάντηση σε πολλές αυθαιρεσίες και αντιφάσεις που είχαν εμφανιστεί στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα. Οι συνέπειές της ήταν πολλές και σημαντικές:

Η Βίβλος

- **Θρησκευτικό επίπεδο:** Η Μεταρρύθμιση οδήγησε στην απόσχιση από τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία και στη δημιουργία της Λουθηρανικής και της Καλβινιστικής Ομολογίας. Παράλληλα ιδρύθηκε και η Αγγλικανική Εκκλησία. Αυτό διαμόρφωσε μια νέα θρησκευτική ανθρωπογεωγραφία στην Ευρώπη, με πληθώρα εκκλησιαστικών κοινοτήτων που διαφέρουν ως προς την πίστη και τις λατρευτικές πρακτικές τους.
- **Πολιτικό Επίπεδο:** Η Μεταρρύθμιση είχε επίσης σημαντικές πολιτικές επιπτώσεις. Τα εθνικά κράτη αξιοποίησαν τις διαμάχες μεταξύ των Ρωμαιοκαθολικών και των Προτεστάντων, για να ενισχύσουν την εθνική τους ταυτότητα και την επιρροή τους στον ευρωπαϊκό χάρτη. Οι θρησκευτικές συγκρούσεις που ακολούθησαν ήταν αποτέλεσμα των πολιτικών εξελίξεων.
- **Μετασχηματισμός στην Εκπαίδευση:** Η Μεταρρύθμιση επηρέασε επίσης τον τομέα της εκπαίδευσης. Ιδρύθηκαν νέα πανεπιστήμια και σχολεία, προσφέροντας μια νέα εκπαιδευτική προσέγγιση, που έδωσε έμφαση στην προσωπική μελέτη της Βίβλου και στην κατήχηση των πιστών.
- **Πολιτισμικές Αλλαγές:** Οι θρησκευτικές εξελίξεις και οι καινούργιες αντιλήψεις προώθησαν την ανάπτυξη νέων ηθών, επιστημονικών γνώσεων και πολιτιστικών δρωμένων που επέφεραν ριζικές αλλαγές εντός της «Γηραιάς Ηπείρου».

Τι θα μάθετε σήμερα

- Θα εντοπίσετε σημαντικά γεγονότα από τη ζωή και τη δράση του Μαρτίνου Λούθηρου.
- Θα μελετήσετε το ιστορικό πλαίσιο στο οποίο γεννήθηκε ο Προτεσταντισμός.
- Θα προσεγγίσετε τις θρησκευτικές διαστάσεις του ρόλου της Μεταρρύθμισης στην πυροδότηση σημαντικών ιστορικών εξελίξεων.

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΝΟΥ ΛΟΥΘΗΡΟΥ

(10 Μαρτίου 1483 - 18 Φεβρουαρίου 1546)

Στις 31 Οκτωβρίου 1517, ο Μαρτίνος Λούθηρος, Αυγουστινιανός μοναχός, διδάκτορας θεολογίας και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Βιτεμβέργης, ανήρτησε τις 95 θέσεις του στην πύλη της εκκλησίας του κάστρου της Βιτεμβέργης. Με αυτόν τον τρόπο κατήγγειλε τα συγχωροχάρτια και τις αυδαιρεσίες της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας, που είχε απομακρυνθεί από τον πνευματικό της ρόλο. Η πράξη αυτή σηματοδότησε την έναρξη της Θρησκευτικής Μεταρρύθμισης και προκάλεσε ισχυρές αντιδράσεις. Ο Λούθηρος, έπειτα από βαθιά μελέτη της Αγίας Γραφής και έντονες πνευματικές αναζητήσεις, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η σωτηρία δεν εξαρτάται από τα συγχωροχάρτια, τις αξιωμαθίες ή τη μεσιτεία των αγίων, αλλά μόνο από την πίστη στον Χριστό και τη σταυρική Του θυσία. Οι απόψεις του έρχονταν σε αντίθεση με τη διδασκαλία της Εκκλησίας, η οποία υποστήριζε ότι τα καλά έργα και η υπακοή στον Πάπα ήταν απαραίτητα για τη σωτηρία. Αρχικά, ο Λούθηρος πίστευε στην εξουσία της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και θεωρούσε τον Πάπα πνευματικό ηγέτη. Ωστόσο, απογοητεύτηκε βαθιά όταν αντιλήφθηκε ότι η Εκκλησία ενδιαφερόταν κυρίως για τη συσσώρευση πλούτου και την πολιτική ισχύ. Μέσα από τα φυλλάδιά του, που διαδόθηκαν ευρέως χάρη στην τυπογραφία, επιδίωξε να ενημερώσει τους πιστούς και να τους οδηγήσει σε άμεση και προσωπική σχέση με τον Θεό, μακριά από τον φόβο και τον έλεγχο της παπικής εξουσίας.

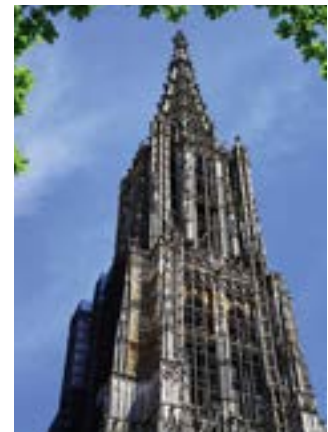
Η Μεταρρύθμιση που ξεκίνησε ο Λούθηρος είχε τεράστιο αντίκτυπο, όχι μόνο στη θρησκεία, αλλά και στην πολιτική και την κοινωνία της Ευρώπης. Δημιούργησε νέες χριστιανικές Ομολογίες, άλλαξε την εκκλησιαστική δομή και επηρέασε την εξέλιξη της εκπαίδευσης και της πολιτιστικής ζωής.

Μαρτίνος Λούθηρος

Ζωγραφική απεικόνιση της σύναξης κλήρου και ευγενών

Προτεσταντικός ναός

Η ΕΥΡΩΠΗ ΜΕΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

Έναν αιώνα μετά την έναρξη της Μεταρρύθμισης, η χριστιανική Ευρώπη παραμένει πνευματικά διαιρεμένη. Ο Προτεσταντισμός κυριάρχησε στη Βόρεια Ευρώπη, ενώ ο Ρωμαιοκαθολικισμός διατήρησε τη δύναμή του στον Νότο. Παράλληλα, η Ορθοδοξία παρέμεινε κυρίαρχη στον ελληνικό χώρο, τα Βαλκάνια και τη Ρωσία. Η Προτεσταντική Μεταρρύθμιση δεν προκάλεσε μόνο θρησκευτικές αλλαγές, αλλά επέφερε βαθύτερες μεταβολές στον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Η μετά-

φραση της Βίβλου στις εθνικές γλώσσες ενίσχυσε την ανάπτυξη των εθνικών λογοτεχνιών και συνέβαλε στη διαμόρφωση εθνικής συνείδησης. Παράλληλα, η απελευθέρωση των δημιουργικών δυνάμεων του ανθρώπου έθεσε τις βάσεις για την πρόοδο των επιστημών, την αναμόρφωση των δεσμών, την οικονομική ανάπτυξη και την ενίσχυση της κοινωνικής ελευθερίας.

Δημητρούκας Ι., Ιωάννου Θ., Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία Β΄ Γυμνασίου, 2016, σ. 123.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Χωριστείτε σε ομάδες και διαβάστε τις 31 πρώτες δέσεις του Μαρτίνου Λουθήρου. Περιγράψτε για ποιους λόγους στρέφεται ενάντια στον Πάπα. Ο εκπρόσωπος κάθε ομάδας θα αναπτύξει στην τάξη τα επιχειρήματά του.

Γλυπτό, ο Μαρτίνος Λούθηρος

ΟΙ ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΡΤΙΝΟΥ ΛΟΥΘΗΡΟΥ

1. Ο Ιησούς Χριστός μας κάλεσε να μετανοούμε, δηλαδή να αλλάξουμε τρόπο ζωής. Όλη η ζωή ενός Χριστιανού πρέπει να είναι μια συνεχής πορεία μετάνοιας.
2. Αυτό δεν σημαίνει μόνο ότι πρέπει να εξομολογούμαστε στους ιερείς, όπως γινόταν τότε στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία.
3. Η μετάνοια δεν είναι μόνο μέσα μας - πρέπει να φαίνεται και στον τρόπο που ζούμε, με ταπεινότητα και αλλαγή συμπεριφοράς.
4. Ο Χριστιανός παλεύει με την αμαρτία σε όλη του τη ζωή, μέχρι να βρεθεί κοντά στον Θεό.
5. Ο Πάπας δεν έχει τη δύναμη να συγχωρεί όλες τις αμαρτίες - μόνο αυτές που έχει ορίσει η Εκκλησία.
6. Μόνο ο Θεός συγχωρεί πραγματικά την ενοχή, όχι ο Πάπας.
7. Για να συγχωρεθεί κάποιος, χρειάζεται πραγματική μετάνοια και ειλικρινής διάθεση υπακοής στον Θεό.
8. Οι κανόνες της Εκκλησίας ισχύουν μόνο όσο ο άνθρωπος ζει - δεν μπορούν να επιβληθούν στους νεκρούς.
9. Γι' αυτό και ο Πάπας πρέπει να είναι νουνεχής, όταν μιλά για τιμωρίες μετά τον θάνατο.
10. Είναι λάθος να λέγεται ότι οι νεκροί μπορούν να τιμωρούνται από την Εκκλησία, π.χ. στο καθάρτήριο.
11. Οι τιμωρίες του καθαρτηρίου πυρός είναι ανθρωπινή επιπόνηση, όχι κάτι που ξεκάθαρα διδάσκει η Γραφή.

12. Στο παρελθόν, η Εκκλησία επέβαλλε ποινές στους ανθρώπους για να τους βοηθήσει να μετανοήσουν πριν λάβουν συγχώρεση - όχι το αντίστροφο.
13. Με τον θάνατο, ο άνθρωπος ελευθερώνεται από τις ποινές της Εκκλησίας.
14. Αν κάποιος πεδάνει χωρίς να έχει αγαπήσει αρκετά τον Θεό, τότε θα φοβηθεί πολύ - κι αυτός ο φόβος μοιάζει με τιμωρία.
15. Ο φόβος αυτός είναι αρκετός ως τιμωρία στο καθαρτήριο πυρ, ακόμη κι αν δεν υπάρχουν άλλες ποινές.
16. Η κόλαση, το καθαρτήριο πυρ και ο παράδεισος μοιάζουν με την απόγνωση, τον φόβο και τη βεβαιότητα της σωτηρίας αντίστοιχα.
17. Οι ψυχές στο καθαρτήριο πυρ χρειάζονται αγάπη, όχι μόνο να απαλλαγούν από τον φόβο.
18. Δεν ξέρουμε σίγουρα αν οι ψυχές εκεί μπορούν να αγαπήσουν περισσότερο - η Γραφή δεν το λέει ξεκάθαρα.
19. Επίσης, δεν γνωρίζουμε αν όλες οι ψυχές στο καθαρτήριο πυρ είναι σίγουρο ότι τελικά θα σωθούν.
20. Όταν ο Πάπας λέει «απαλλάσσω απ' όλες τις ποινές», εννοεί μόνο όσες έχει επιβάλει η Εκκλησία, όχι όλες γενικά.
21. Είναι λάθος να λέγεται ότι κάποιος σώζεται μόνο επειδή αγόρασε συγχωροχάρτι.
22. Ο Πάπας δεν μπορεί να συγχωρεί ανομήματα στο καθαρτήριο πυρ, που έπρεπε να αντιμετωπιστούν όσο ο άνθρωπος ζούσε.
23. Αν η άφεση κάθε είδους αμαρτίας μπορούσε να χορηγηθεί σε οποιονδήποτε, ασφαλώς θα χορηγούνταν μόνο στους τελειότερους, δηλαδή σε ελάχιστους.
24. Πολύς κόσμος έχει παραπλανηθεί πιστεύοντας ότι η συγχώρεση είναι κάτι που αγοράζεται εύκολα.
25. Η εξουσία που έχει ο Πάπας εν γένει επί του καθαρτηρίου πυρός αντιστοιχεί στην εξουσία που έχει οποιοσδήποτε επίσκοπος ή εφημέριος στη δική του επισκοπή ή ενορία. (Πρβλ: Ελληνική Ευαγγελική Εκκλησία Κατερίνης: <https://web.archive.org/web/20120419141332/http://www.eeek.gec.gr/faith/95thesen.html>)
26. Όσοι λένε ότι κάθε φορά που πέφτει ένα νόμισμα στο παγκάρι μια ψυχή σώζεται, λένε ανθρωπινές -όχι θεϊκές- διδασκαλίες.
27. Τα χρήματα αυξάνουν τα έσοδα, αλλά μόνο ο Θεός παρέχει σωτηρία.
28. Δεν ξέρουμε αν όλες οι ψυχές θέλουν να σωθούν.
29. Κανείς δεν μπορεί να είναι απόλυτα σίγουρος ότι έχει μετανοήσει πλήρως ή ότι έχει συγχωρεθεί εντελώς.
30. Είναι πολύ σπάνιο να αγοράσει κάποιος συγχωροχάρτι και να έχει και αληθινή μετάνοια. Όποιος νομίζει ότι έχει σίγουρη τη σωτηρία επειδή πλήρωσε, κάνει μεγάλο λάθος και παρασύρει και άλλους στο λάθος.
31. Πρέπει να είμαστε προσεκτικοί με όσους λένε ότι η συγχώρεση του Πάπα είναι ο μόνος τρόπος συμφιλίωσης με τον Θεό.

Σκάνναρε εδώ:

10

Σύγχρονες όψεις θεολογίας και ζωής στον χώρο του Προτεσταντισμού

Μια Πρώτη Ματιά: Ο Προτεσταντισμός, ως μία από τις μεγαλύτερες χριστιανικές Ομολογίες, αντιμετωπίζει τις σύγχρονες προκλήσεις και ευκαιρίες στον σύγχρονο τρόπο ζωής. Οι πιο σημαντικές πτυχές αυτής της προσαρμογής περιλαμβάνουν:

Ξύλινος Σταυρός εντός Προτεσταντικής Εκκλησίας

Προτεσταντική Εκκλησία

Ζωγραφική αποτύπωση Προτεσταντικής Εκκλησίας στην Ισλανδία

Τι θα μάθετε σήμερα

- Θα αναγνωρίσετε βασικά στοιχεία από την πίστη και τη θρησκευτική ζωή στον χώρο του Προτεσταντισμού σήμερα.
- Θα ανακαλύψετε πτυχές της χριστιανικής ζωής (αγάπη, ελευθερία, αλληλεγγύη προς το συνάνθρωπο) μέσα από πρόσωπα και γεγονότα της πρόσφατης ιστορίας του Προτεσταντικού κόσμου.
- Θα έρθετε σε επαφή με τη σύγχρονη Προτεσταντική χριστιανική γραμματεία.

Κοινωνική Δικαιοσύνη και Ανθρώπινα Δικαιώματα: Πολλές Προτεσταντικές Εκκλησίες εστιάζουν στην προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό περιλαμβάνει την αντιμετώπιση της φτώχειας, του ρατσισμού, της ανισότητας και άλλων κοινωνικών αδικιών. Τα παραπάνω αιτήματα εκφράζονται και διαχέονται στην κοινωνία, μεταξύ άλλων, μέσω της μουσικής. Τα Προτεσταντικά συγκροτήματα (Protestant bands) είναι μουσικά σύνολα που δημιουργούν και ερμηνεύουν χριστιανική μουσική, συχνά ενσωματώνοντας σύγχρονα μουσικά είδη όπως ροκ, ποπ, γκόσπελ και χιπ-χοπ. Παίζουν κεντρικό ρόλο στη λατρεία πολλών Προτεσταντικών Εκκλησιών, όπου η μουσική χρησιμοποιείται για να ενισχύσει το θρησκευτικό συναίσθημα και να προ-

σελκύσει νεότερα ακροατήρια. Γνωστά Προτεσταντικά συγκροτήματα περιλαμβάνουν τους Hillsong Worship, Elevation Worship, Bethel Music και Casting Crowns, τα οποία έχουν μεγάλη επιρροή στην παγκόσμια χριστιανική μουσική σκηνή. Η τεχνολογία και οι διαδικτυακές πλατφόρμες έχουν συμβάλει σημαντικά στη διάδοση της μουσικής τους, επιτρέποντας την εύκολη πρόσβαση σε ύμνους και τραγούδια λατρείας μέσω streaming υπηρεσιών και κοινωνικών δικτύων.

Οικουμενικός Διάλογος: Οι Προτεσταντικές Εκκλησίες συμμετέχουν ενεργά σε οικουμενικούς διαλόγους με άλλες χριστιανικές εκκλησίες και Ομολογίες.

Χρήση της τεχνολογίας: Πολλές Προτεσταντικές Εκκλησίες αξιοποιούν την τεχνολογία για τη διάδοση του μηνύματός τους, την ενίσχυση της κοινότητας και τη διευκόλυνση της λατρευτικής σύναξης. Πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, ζωντανές μεταδόσεις (livestreams) και podcasts χρησιμοποιούνται για το κήρυγμα και τη διδασκαλία, επιτρέποντας την πρόσβαση στο ευρύ κοινό. Εφαρμογές και ιστότοποι παρέχουν υλικό μελέτης της Βίβλου, ενώ τα ηλεκτρονικά μέσα διευκολύνουν τις δωρεές και την προβολή των δραστηριοτήτων της πιστεύουσας κοινότητας. Τα τεχνολογικά μέσα χρησιμοποιούνται επίσης για τη διαδικτυακή συμμετοχή στις λατρευτικές τελετές, ειδικά μετά την πανδημία Covid -19.

Διεπιστημονικότητα: Η θεολογία δεν παραμένει στάσιμη, αλλά συμβαδίζει δυναμικά με τις τρέχουσες εξελίξεις. Πολλές Προτεσταντικές Εκκλησίες αναζητούν πώς να ερμηνεύσουν τη Βίβλο σε σχέση με τις φυσικές επιστήμες, τη φιλοσοφία και την κοινωνιολογία.

Η ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο όρος Ευαγγελική Εκκλησία αναφέρεται σε χριστιανικές κοινότητες που ανήκουν στη μεγάλη οικογένεια του Προτεσταντισμού (ή Διαμαρτυρόμενης Ομολογίας), ο οποίος προέκυψε από τη Θρησκευτική Μεταρρύθμιση του 16ου αιώνα. Ο όρος «Ευαγγελικοί» χρησιμοποιείται για να δώσει έμφαση στον κεντρικό ρόλο του Ευαγγελίου στη ζωή και στην πίστη αυτής της Εκκλησίας.

Ομολογία Πίστης

Η Ευαγγελική Εκκλησία δέχεται το Σύμβολο της Πίστewς με την προσθήκη του filioque, δηλαδή την αναφορά ότι το Άγιο Πνεύμα «εκπορεύεται εκ του Πατρός και εκ του Υιού». Η λέξη filioque είναι λατινική και σημαίνει «και από τον Υίο». Προστέθηκε στη Δυτική Εκκλησία (δηλαδή στη Ρωμαιοκαθολική) μέσα στο Πιστεύω, στη φράση που αναφέρεται στο Άγιο Πνεύμα: «το Πνεύμα το Άγιον, το εκ του Πατρός και εκ του Υιού εκπορευόμενον» (αντί του ορθόδοξου: «το εκ του Πατρός εκπορευόμενον»). Αν και δεν αποτελεί κύριο σημείο αναφοράς στην πίστη των Προτεσταντών, διατηρείται από πολλές Ευαγγελικές Εκκλησίες μέχρι σήμερα.

Η Ευαγγελική Εκκλησία αποδέχεται τα βασικά δόγματα της χριστιανικής πίστης:

- Την Αγία Τριάδα.
- Τη Θεανθρωπότητα του Ιησού Χριστού.
- Τη Γέννηση του Χριστού από την Παρθένο Μαρία.
- Τη Θεοπνευστία της Αγίας Γραφής.

Τονίζει ιδιαίτερα ότι η σωτηρία δεν είναι αποτέλεσμα ανθρώπινων έργων αλλά δώρο της χάρις του Θεού, που προσφέρεται μέσα από την πίστη στο λυτρωτικό έργο του Χριστού στον σταυρό. Τα καλά έργα θεωρούνται καρπός αυτής της πίστης και όχι μέσο για τη σωτηρία. Η Ευαγγελική Εκκλησία καλεί τους πιστούς σε προσωπική σχέση με τον Χριστό, τον οποίο αναγνωρίζει ως μοναδικό σωτήρα.

Ιστορική Αφετηρία

Η Ευαγγελική Εκκλησία έχει τις ρίζες της στην Εκκλησία του Ιησού Χριστού και, ιστορικά, στο κίνημα της Θρησκευτικής Μεταρρύθμισης του 16ου αιώνα. Η Μεταρρύθμιση ξεκίνησε από θεολόγους, όπως ο Μαρτίνος Λούθηρος, που διαμαρτυρήθηκαν για καταχρήσεις και δογματικές παρεκκλίσεις της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας. Βασικές αρχές της Μεταρρύθμισης περιλαμβάνουν:

- Προτεραιότητα στην Αγία Γραφή έναντι της εκκλησιαστικής παράδοσης.
- Μετάφραση της Βίβλου στη γλώσσα του λαού.
- Κατάργηση των συγχωροχαρτιών και άλλων πρακτικών.
- Χρήση της καθομιλουμένης στη Θεία Λειτουργία.

Η Ευαγγελική Εκκλησία στην Ελλάδα

Η Ευαγγελική Εκκλησία της Ελλάδος ιδρύθηκε το 1858 και αποτελεί ιδρυτικό μέλος του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών. Στα 160 χρόνια της ιστορίας της, μέλη της Ευαγγελικής κοινότητας έχουν συμβάλει σημαντικά στην ελληνική κοινωνία, διαπρέποντας στον χώρο των γραμμάτων, των τεχνών, της εκπαίδευσης, της υγείας, του αθλητισμού και του πολιτισμού.

Γνωρίζοντας τις Προτεσταντικές Ομολογίες

Στην πορεία της ιστορίας, από τη Μεταρρύθμιση και μετά, δημιουργήθηκαν πολλές διαφορετικές ομάδες μέσα στον Προτεσταντισμό. Οι ομάδες αυτές ονομάζονται Ομολογίες και η καθεμία έχει τις δικές της θεολογικές προσεγγίσεις και παραδόσεις.

Μερικές από τις πιο γνωστές είναι:

Λουθηρανοί: Οι πρώτοι Προτεστάντες, που ακολούθησαν τις ιδέες του Μαρτίνου Λούθηρου.

Καλβινιστές: Ακολούθησαν τον Ιωάννη Καλβίνο και έδωσαν έμφαση στην αυστηρή ηθική και στην πίστη στον Θεό ως απόλυτο κυρίαρχο.

Μεθοδιστές: Ξεκίνησαν στην Αγγλία και δίνουν έμφαση στην προσωπική πίστη και την κοινωνική δράση.

Αναμορφωμένες ή Μεταρρυθμισμένες Εκκλησίες: Προήλθαν από την Ευρωπαϊκή Μεταρρύθμιση.

Πρεσβυτεριανοί: Έχουν ρίζες στη Σκωτία και διοικούνται από συμβούλια πρεσβυτέρων.

Κουάκεροι: Δίνουν σημασία στην εσωτερική σιωπή και απλότητα.

Αρμινιανοί: Τονίζουν την ελευθερία του ανθρώπου να αποδεχτεί ή όχι τη σωτηρία.

Ευαγγελικοί: Τονίζουν τη σημασία της Αγίας Γραφής και της προσωπικής σχέσης με τον Ιησού.

Νεοπροτεσταντικά κινήματα: Νεότερες ομάδες, όπως οι Ευαγγελικοί Ελευθέρας Εκκλησίας και οι Χαρισματικοί, με μεγάλη δράση κυρίως στις ΗΠΑ και τη Λατινική Αμερική.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Συνέντευξη: Τι θα ήθελα να ρωτήσω έναν σημερινό Προτεστάντη;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

Μάρτιν Λούδερ Κινγκ

Μελέτη περίπτωσης: Προτεστάντης ιερέας Μάρτιν Λούδερ Κινγκ (15 Ιανουαρίου 1929 - 4 Απριλίου 1968). Αναζητήστε πληροφορίες για τη ζωή και τη δράση του. Διαβάστε προσεκτικά το απόσπασμα του λόγου που εκφώνησε το 1963 στην Πορεία προς την Ουάσιγκτον και αναζητήστε τα αιτήματα που δέτει προς την Κυβέρνηση των ΗΠΑ και προς την κοινωνία της εποχής του. Είναι επίκαιρα τα λόγια του;

**“I HAVE A DREAM”
(ΕΧΩ ΕΝΑ ΟΝΕΙΡΟ)**

[...] Δεν μπορούμε να είμαστε ποτέ ικανοποιημένοι, όσο τα παιδιά μας χάνουν την ατομικότητα και την αξιοπρέπειά τους από επιγραφές που γράφουν: «Μόνο για λευκούς». Δεν μπορούμε να είμαστε ικανοποιημένοι όσο ο νέγρος στο Μισισιπή δεν έχει δικαίωμα ψήφου και ο νέγρος στην Νέα Υόρκη νιώθει πως δεν έχει τίποτα να ψηφίσει. Όχι, όχι, δεν είμαστε ικανοποιημένοι, και δεν θα ικανοποιηθούμε μέχρι η δικαιοσύνη να τρέχει σαν νερό και το δίκιο σαν δυνατός χείμαρρος. Δεν παραβλέπω πως μερικοί έχετε έρδει εδώ από μεγάλες δοκιμασίες και βάσανα. Κάποιοι από εσάς έχετε μόλις βγει από τα στενά κελιά της φυλακής. [...] Έχω ένα όνειρο ότι μια μέρα αυτό το έθνος θα ξεσηκωθεί και θα ζήσει το αληθινό νόημα της πεποίθησής του: Πιστεύουμε ως αυταπόδεικτη αλήθεια ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι. Έχω ένα όνειρο πως μια μέρα στους κόκκινους λόφους της Τζόρτζια, οι γιοι των πρώην σκλάβων και οι γιοι των πρώην αφεντάδων θα μπορούν να καθίσουν μαζί στο τραπέζι της αδελφοσύνης. Έχω ένα όνειρο πως μια ημέρα ακόμη και η πολιτεία του Μισισιπή, μια πολιτεία πνιγμένη στην αδικία και την καταπίεση, θα μεταμορφωθεί σε μια όαση ελευθερίας και δικαιοσύνης. Έχω ένα όνειρο ότι τα τέσσερα μικρά παιδιά μου θα ζήσουν μια μέρα σε ένα έθνος όπου δεν θα κρίνονται από το χρώμα του δέρματός τους αλλά από το περιεχόμενο του χαρακτήρα τους. Έχω ένα όνειρο σήμερα! Έχω ένα όνειρο ότι μια μέρα, πέρα στην Αλαμπάμα με τους φαύλους ρατσιστές της -με τον κυβερνήτη της που μιλά συνεχώς για «παρεμβολή» και «εξουδετέρωση»- [...] Και αυτή θα είναι η μέρα - αυτή

δα είναι η μέρα, που όλα τα παιδιά του Θεού θα μπορούν να τραγουδούν με νέο νόημα τους στίχους: «Χώρα μου, γλυκιά γη της ελευθερίας, για σένα τραγουδώ. Γη των προγόνων μου που πέθαναν, γη των προσκυνητών, από κάθε σου βουνοπλαγιά, ας ηχήσει η ελευθερία!» [...] Από κάθε βουνοπλαγιά, ας ηχήσει η ελευθερία. Και όταν συμβεί αυτό, όταν επιτρέψουμε να ηχήσει η ελευθερία, όταν την αφήσουμε να αντηχήσει από κάθε χωριό και κάθε κωμόπολη, από κάθε πολιτεία και κάθε πόλη, τότε θα μπορούσαμε να επιταχύνουμε εκείνη την ημέρα προς τα μπρος, όπου όλα τα παιδιά του Θεού, μαύροι και λευκοί, Εβραίοι και εθνικοί, Προτεστάντες και Καθολικοί, θα ενώσουν τα χέρια και θα τραγουδήσουν τα λόγια του παλιού νέγρικού ύμνου: «Επιτέλους ελεύθεροι! Επιτέλους ελεύθεροι! Ευχαριστούμε τον Παντοδύναμο Θεό, είμαστε επιτέλους ελεύθεροι!».

(Μετάφραση από το Children's Exploration Museum)

https://www.exploration.gr/assets/uploads/files/ECM_-_Black_Month_-_Speech_I_Have_A_Dream_Luther.pdf

Υπάρχει και το βίντεο της ομιλίας με ελληνικούς υπότιτλους στο youtube:

<https://www.youtube.com/watch?v=XWlo7rgCpIQ>

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Συνάντηση και γνωριμία με τον Ντίτριχ Μπονχέφερ.

Ντίτριχ Μπονχέφερ

Ο Ντίτριχ Μπονχέφερ ήταν Γερμανός Λουθηρανός ποιμένας και θεολόγος. Συμμετείχε στο Γερμανικό κίνημα αντίστασης κατά του Ναζισμού και ήταν ιδρυτικό μέλος της Ομολογητικής Εκκλησίας, η οποία εκδήλωνε αντίθεση στον Ναζισμό.

Διαβάστε και σχολιάστε τα ακόλουθα αποφθέγματα του:

Η δράση δεν πηγάζει από τη σκέψη, αλλά από την ετοιμότητα για ανάληψη ευθύνης. Είναι χαρακτηριστικό -και πλεονέκτημα- των δυνατών αντρών, να ανασύρουν τα κρίσιμα θέματα και να σχηματίζουν μια ξεκάθαρη γνώμη γι' αυτά. Οι αδύναμοι πάντα πρέπει να αποφασίσουν μεταξύ εναλλακτικών απόψεων που δεν είναι δικές τους. Μόνο αυτός που πιστεύει είναι υπάκουος και μόνο αυτός που είναι υπάκουος πιστεύει. Ένας θεός που μας αφήνει να διαπιστώσουμε την ύπαρξή του είναι είδωλο.

Τι μάδατε τελικά;

- Μάδατε να αναγνωρίζετε τα βασικά χαρακτηριστικά του Προτεσταντισμού.
- Εξετάσατε τον ρόλο της Ευαγγελικής Εκκλησίας της Ελλάδος και τη συμβολή της στην κοινωνία.

Σκάνναρε εδώ:

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Τι γνωρίζετε για την εικόνα; Τι σας θυμίζει; Αναζητήστε πληροφορίες για τη «Συνομωσία της Πυρίτιδας», της 5^η Νοεμβρίου του 1605 στη Μεγάλη Βρετανία. Ποιος ήταν ο Γκάι Φωκς;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1 · 2 · 3 · 4

1. Αναζητήστε πληροφορίες μέσα από το ιστολόγιο της Ευαγγελικής Εκκλησίας της Ελλάδος www.gec.gr σχετικά με το κοινωνικό έργο που επιτελεί. Ποιες είναι οι κοινωνικές δράσεις αυτής της Εκκλησίας;

2. Ακούστε το προτεσταντικό χριστιανικό ροκ συγκρότημα Skillet. Επιλέξτε ένα από τα τραγούδια τους και παρουσιάστε το νόημα των στίχων στην τάξη.

3. Ακούστε το προτεσταντικό χριστιανικό ποπ συγκρότημα Hillsong United. Παρουσιάστε το νόημα των στίχων του τραγουδιού Oceans (Where Feet May Fail) στην τάξη.

4. Αναζητήστε εικόνες από το διαδίκτυο και δημιουργήστε ένα κολάζ εικόνων από σπουδαίες προσωπικότητες της Προτεσταντικής Εκκλησίας.

Οικουμενικός διάλογος

Μια Πρώτη Ματιά: Ο διάλογος ως μέσον αλληλοκατανόησης και ενδεχόμενης σύγκλισης στον σύγχρονο κόσμο.

Τι θα μάθετε σήμερα

- Θα μελετήσετε τις θεολογικές και κοινωνικές συνθήκες που συνέβαλαν στην ανάπτυξη του οικουμενικού διαλόγου.
- Θα μελετήσετε τη δράση προσώπων και φορέων που συνδέονται με τον οικουμενικό διάλογο.
- Τη χρησιμότητα του διαλόγου και τις προσπάθειες που καταβάλλει η Ορθόδοξη Εκκλησία στηριζόμενη στην αλήθεια του Ευαγγελίου για την αλληλοκατανόηση με τις άλλες Ομολογίες και περαιτέρω εμβάθυνση της επικοινωνίας μαζί τους.

Θεολογικός διάλογος: Διάλογος είναι η συζήτηση μεταξύ δύο ή περισσότερων μερών με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων, την αντιμετώπιση προβλημάτων και την αναζήτηση της αλήθειας. Ο θεολογικός διάλογος αποσκοπεί στη γνωριμία, την αλληλοκατανόηση και την επικοινωνία μεταξύ των συνδιαλεγόμενων μερών, τα οποία προέρχονται από διαφορετικά θρησκευτικά, κοινωνικά ή και εθνικά πλαίσια. Ο διάλογος αποτελεί βασικό στοιχείο του Χριστιανισμού. Αν ανατρέξουμε στην ιστορική του πορεία, θα δούμε ότι ο διάλογος και η ανταλλαγή επιχειρημάτων ήταν πάντα τα μέσα με τα οποία η χριστιανική πίστη εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο. Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, ο ειλικρινής και απαλλαγμένος από προκαταλήψεις διάλογος είναι η καλύτερη απάντηση στα μεγάλα και σύνθετα προβλήματα της Χριστιανοσύνης. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει μεταβολή ή αλλοίωση των αληθειών της Ορθοδοξίας, οι οποίες παραμένουν σταθερές μέσα από τη διςχιλιετή πορεία της.

Κοινή Διακήρυξη Ορθοδόξων - Ρωμαιοκαθολικών (2006)

[...] Η συνάντησή μας μακάρι να είναι σημείο και ενθάρρυνση όλων μας για να συμεριζόμαστε τα ίδια αισθήματα και τις ίδιες διαθέσεις αδελφότητας, συνεργασίας και κοινωνίας μέσα από την αγάπη και την αλήθεια. Το Άγιο Πνεύμα είδε να μας οδηγήσει στην προετοιμασία της μεγάλης ημέρας της αποκαταστάσεως της πλήρους ενότητας, όταν και όπως το θελήσει ο Θεός. Τότε θα μπορούσαμε να ευφρανθούμε και να αγαλλιαστούμε αληθινά. Προτρέπουμε τους πιστούς μας να αναλάβουν ενεργό ρόλο στη διαδικασία αυτή μέσω της προσευχής και μέσω σημαντικών ενεργειών. Ως Ποιμένες δεν μπορούμε να αγνοήσουμε την έξαρση της εκκοσμικεύσεως, της σχετικοκρατίας ή και του μηδενισμού, ιδιαίτερα στον δυτικό κόσμο. Για το λόγο αυτό οφείλουμε να ενισχύσουμε την συνεργασία και την κοινή μαρτυρία μας προς πάντα τα έθνη. Αξιολογήσαμε θετικά την πορεία για τη διαμόρφωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι πρωταγωνιστές της μεγάλης αυτής πρωτοβουλίας ασφαλώς θα λάβουν υπόψη όλα όσα άπτονται του ανθρώπινου προσώπου και των αναπαλλοτριώτων δικαιών του, ιδιαίτερα την θρησκευτική ελευθερία, η οποία είναι απόδειξη και εγγύηση του σεβασμού κάθε άλλης ελευθερίας. Ρωμαιοκαθολικοί και Ορθόδοξοι καλούνται να αναλάβουν από κοινού δράση υπέρ του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κάθε ανθρώπου που πλάστηκε κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν Θεού, όπως και υπέρ της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής ανάπτυξης. Θέλουμε πρωτίστως να διακηρύξουμε ότι ο φόνος αδών στο όνομα του Θεού είναι προσβολή προς Αυτόν και προς την ανθρωπίνη αξιοπρέπεια. Οφείλουμε να δεσμευτούμε όλοι για μια ανανεωμένη διακονία του ανθρώπου και για την προστασία της ανθρωπίνης ζωής, κάθε ανθρωπίνης ζωής. Σήμερα, μπροστά στους μεγάλους κινδύνους για το φυσικό περιβάλλον, θέλουμε να εκφράσουμε την αγωνία μας ως προς τις αρνητικές συνέπειες για την ανθρωπότητα και για όλη τη δημιουργία μιας άνευ ορίων οικονομικής και τεχνολογικής προόδου.

Κοινή διακήρυξη του Πάπα Βενέδικτου ΙΣΤ΄ και του Πατριάρχου Βαρδολομαίου Α΄, Κωνσταντινούπολη, 30-11-2006.

Το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών

Το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών είναι οργάνωση παγκόσμιας εμβέλειας, η οποία στοχεύει στην αλληλοπροσέγγιση και αλληλοκατανόηση. Αποτελείται από 340 εκκλησίες εκπροσωπώντας περίπου 550.000.000 ανθρώπους σε 110 χώρες. Η ίδρυσή του χρονολογείται το 1948 στο Άμστερνταμ της Ολλανδίας. Σε αυτόν τον υπερεθνικό οργανισμό συμμετέχουν από την πρώτη στιγμή το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως μαζί με την Εκκλησία της Ελλάδος και την Εκκλησία της Κύπρου. Εκτός από τις Ορθόδοξες Εκκλησίες της Βουλγαρίας (που αποσύρθηκε το 1998) και της Γεωργίας (που αποσύρθηκε το 1997), όλες οι υπόλοιπες Ορθόδοξες Εκκλησίες είναι μέλη του. Μαζί με αυτές, συμμετέχουν η Αγγλικανική Εκκλησία και άλλες Προτεσταντικές Ομολογίες. Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία συμμετέχει ως παρατηρητής. Ο ρόλος του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών είναι να ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ των Ομολογιών ως διεθνής οργανισμός. Πρέπει να αναφερθεί ότι δεν μπορεί να επιβάλει αποφάσεις στις οποίες έχει καταλήξει, ούτε να υποχρεώσει τα μέλη του να τις εφαρμόσουν. Ο σκοπός του ειλικρινούς θεολογικού διαλόγου και της έντιμης ανταλλαγής απόψεων είναι η προώθηση της κατανόησης, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι θα πρέπει να υιοθετηθούν νέες θέσεις ή να εγκαταλειφθούν παλαιότερες.

Η Διορθόδοξη Προπαρασκευαστική Διάσκεψη Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών στην Κύπρο (2022)

Το σύμβολο του Παγκοσμίου Συμβουλίου των Εκκλησιών

Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι μία από τις μεγαλύτερες δυσκολίες αυτού του εγχειρήματος είναι ότι το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών απαρτίζεται από μέλη με διαφορετικές αντιλήψεις, προσεγγίσεις, πεποιδήσεις και εκκλησιαστικές παραδόσεις.

Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΣΕ ΔΙΑΛΟΓΟ

Η Ορθόδοξη Εκκλησία, ακολουθώντας την Αποστολική της παράδοση και έχοντας ως δεμέλιο την πατερική θεολογία, καθώς και τη λειτουργική εμπειρία και ζωή, είναι πάντα ανοικτή στον διάλογο. Επιπλέον, συμμετέχει σε διάφορα συνέδρια και συμπόσια, όπου έχει την ευκαιρία να παρουσιάσει τις θέσεις της και να συνεργαστεί με τα υπόλοιπα μέλη. Παράλληλα, διεξάγονται διμερείς διάλογοι με τους Προτεστάντες Λουθηρανούς, τους Μεταρρυθμισμένους, τις Αρχαίες Ανατολικές Εκκλησίες, τους Αγγλικανούς, τους Ρωμαιοκαθολικούς κ.ά.

Ο διάλογος διεξάγεται με βάση την παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας, με ειλικρίνεια και διάθεση επικοινωνίας, χωρίς όμως να τίθεται σε αμφισβήτηση η Ορθόδοξη παράδοση, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί από τις αποφάσεις των Οικουμενικών Συνόδων.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο διάλογος επεκτείνεται και σε θέματα πέρα από τα καθαρά θεολογικά, όπως το περιβάλλον. Η περιβαλλοντική κρίση και η διαρκής υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος έχουν δημιουργήσει ένα ανοιχτό και γόνιμο πεδίο διαλόγου. Το ζήτημα της οικολογικής καταστροφής έχει αναγκάσει όλες τις χριστιανικές Ομολογίες, μαζί με τις κυβερνήσεις των διαφόρων κρατών, να το αντιμετωπίσουν, άλλες σε μεγαλύτερο και άλλες σε μικρότερο βαθμό.

Έτσι, έχουν διοργανωθεί και συνεχίζουν να διοργανώνονται διεθνή συνέδρια, συμπόσια και σεμινάρια, όπου οι διάφορες χριστιανικές Ομολογίες εκφράζουν τις θέσεις τους σχετικά με τα περιβαλλοντικά ζητήματα, προτείνοντας λύσεις με βάση την αντίληψη του κόσμου ως θείας δημιουργίας και έρχονται πιο κοντά. Επιπλέον, πεδία διαλόγου αποτελούν, μεταξύ άλλων, οι διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις, καθώς και κοινωνικά ζητήματα, όπως η φτώχεια και οι κοινωνικές ανισότητες.

Τι μάθατε τελικά;

- Μάθατε ότι ο διάλογος είναι το κατεξοχήν μέσο επίλυσης των διαφορών.
- Μάθατε ότι η Εκκλησία μας είναι σε συνεχή διάλογο καλοπροαίρετα για θεολογικά ζητήματα.
- Μάθατε ότι η Εκκλησία μας είναι σε διαρκή διάλογο και για άλλα ζητήματα που αφορούν τον κόσμο, όπως το περιβάλλον.
- Μάθατε ότι η διαδικασία του διαλόγου μας κάνει να βρεθούμε κοντά, να γνωριστούμε και να εντοπίσουμε τα σημεία στα οποία συμφωνούμε, αλλά και αυτά για τα οποία διαφωνούμε.

Σκάνναρε εδώ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1·2·3·4

1. Να σκεφτείτε και να αναφέρετε τους παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση ενός θετικού κλίματος επικοινωνίας.

2. Πώς θα μπορούσα εγώ να συνεισφέρω στη διαμόρφωση ενός θετικού κλίματος σε μια ανάλογη συζήτηση;

3. Πώς θα μπορούσαν να συνεισφέρουν οι άλλοι άνθρωποι;

4. Σκεφτείτε σε ποια πεδία θα μπορούσαν οι Εκκλησίες να καθίσουν στο ίδιο τραπέζι και να συζητήσουν προτείνοντας λύσεις και ανταλλάσσοντας απόψεις με ειλικρίνεια και σεβασμό.

12

Ο Ιουδαϊσμός στην ιστορία και στο παρόν

Μια Πρώτη Ματιά: Ο Ιουδαϊσμός είναι μία από τις παλαιότερες μονοθεϊστικές θρησκείες. Αναπτύχθηκε στην Ανατολική Μεσόγειο πριν από περίπου 4000 χρόνια. Σήμερα υπάρχουν περίπου 15 εκατομμύρια Εβραίοι, γεγονός που καθιστά τον Ιουδαϊσμό τη δέκατη πιο διαδεδομένη θρησκεία σ' ολόκληρο τον κόσμο.

Τι σημαίνει όμως η λέξη Ιουδαίος και από πού προέκυψε αυτός ο όρος; Ποιοι άλλοι όροι υπάρχουν για να περιγράψουν τους πιστούς αυτής της θρησκείας; Μελετήστε τη σύντομη ιστορική αναδρομή και το τμήμα περί ιουδαϊκής ταυτότητας στο τέλος του μαθήματος και καταλήξτε στα συμπεράσματά σας.

*Το εξάκτινο αστέρι του Δαβίδ,
σύμβολο του Ιουδαϊσμού*

Η λέξη «Εβραίος» προέρχεται από την εβραϊκή λέξη “ivri/hever”, που σημαίνει «περνάω απέναντι» και συνδέεται είτε με το πέρασμα της Ερυθράς Θάλασσας από τους Εβραίους, όταν έφυγαν από την Αίγυπτο για τη Γη της Χαναάν, είτε με το πέρασμα του Ευφράτη από τον Αβραάμ όταν μετακινήθηκε από τη Μεσοποταμία. Ο όρος αναφέρεται σε οποιονδήποτε πιστεύει στην εβραϊκή θρησκεία ή συνδέεται με τις θρησκευτικές και πολιτισμικές παραδόσεις του εβραϊκού λαού. Από την άλλη, η λέξη «Ιουδαίος» είναι συνώνυμο της λέξης «Εβραίος» και προέρχεται από τον Πατριάρχη Ιούδα.

Ορθόδοξος Εβραίος προσεύχεται.

Τι θα μάθετε σήμερα

- Μια σύντομη ιστορία της Ιουδαϊκής θρησκείας.
- Τις βασικές θεολογικές αρχές του Ιουδαϊσμού.
- Τις σημαντικότερες εορτές και λατρευτικές συνήθειες του Ιουδαϊσμού.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Ο Ιουδαϊσμός θεμελιώνεται στην Πεντάτευχο, δηλαδή στα πέντε βιβλία του Μωυσή (τα πέντε πρώτα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης σύμφωνα με τον Χριστιανισμό), τα οποία ονομάζονται Τορά (Νόμος). Η Τορά αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της αποκάλυψης του Θεού στην ανθρωπότητα μέσω του Ισραήλ, του εκλεκτού λαού Του.

Η ταυτότητα του Ισραήλ ορίζεται γενεαλογικά, καθώς παρουσιάζεται ως ένας λαός που προήλθε από την οικογένεια του Αβραάμ και της Σάρας. Περί το 1.800 π.Χ., στη Μεσοποταμία, ο Θεός συνάπτει διαθήκη (= συμφωνία) με τον Αβραάμ, σηματοδοτώντας την απαρχή του λαού Ισραήλ. Στο πλαίσιο αυτής της διαθήκης, ο Θεός υπόσχεται στον Αβραάμ ότι από τη δική του γενιά θα προέλθει ένα μεγάλο έθνος, το οποίο θα κατοικήσει στη Γη της Επαγγελίας, στη Χαναάν (σημερινό Ισραήλ και Παλαιστίνη). Η επικύρωση αυτής της συμφωνίας γίνεται μέσω της περιτομής όλων των αρρένων απογόνων του. Η γενεαλογική διαδοχή συνεχίζεται με τον γιο του Αβραάμ, τον Ισαάκ, και στη συνέχεια με τον Ιακώβ, ο οποίος έλαβε από τον Θεό το όνομα Ισραήλ και απέκτησε δώδεκα γιους. Από αυτούς προήλθαν οι δώδεκα φυλές του Ισραήλ. Αργότερα, οι Ισραηλίτες βρέθηκαν υπόδουλοι στην Αίγυπτο, ώσπου, περίπου το 1250 π.Χ., ο Μωυσής, καθοδηγούμενος από τον Θεό, τους απελευθέρωσε και τους οδήγησε στην έξοδο από τη χώρα. Κατά την πορεία τους στην έρημο, ο Θεός παρέδωσε στον Μωυσή, στο Όρος Σινά, τον Νόμο, ο οποίος απαιτεί την αποκλειστική λατρεία Του και την τήρηση των εντολών Του. Σε αντάλλαγμα, ο Θεός υπόσχεται την ευλογία Του και την παράδοση της Γης της Επαγγελίας στον λαό Ισραήλ.

Οι Ισραηλίτες εγκαταστάθηκαν στη Χαναάν και διαμόρφωσαν βασίλειο. Ο Δαβίδ όρισε πρωτεύουσα τα Ιεροσόλυμα και ενοποίησε τις δώδεκα φυλές. Ο γιος του, Σολομώντας, έκτισε τον Ναό των Ιεροσολύμων, όπου φυλάχθηκε η Κιβωτός της Διαθήκης, καθιστώντας τον κέντρο της ιουδαϊκής λατρείας. Αργότερα, το βασίλειο χωρίστηκε: στο βασίλειο του Ισραήλ (βόρεια, πρωτεύουσα η Σαμάρεια) και στο βασίλειο του Ιούδα (νότια, πρωτεύουσα η Ιερουσαλήμ). Το 722 π.Χ. οι Ασσύριοι κατέκτησαν το βασίλειο του Ισραήλ, ενώ το 586 π.Χ. οι Βαβυλώνιοι κατέστρεψαν τον Ναό και εξόρισαν τους Ιουδαίους στη Βαβυλώνα. Η κατάσταση άλλαξε με την κυριαρχία των Περσών, όταν ο βασιλιάς Κύρος επέτρεψε την επιστροφή των Ιουδαίων και την ανοικοδόμηση του Ναού.

Κιβωτός της Διαθήκης*

* Η Κιβωτός της Διαθήκης περιγράφεται στην Παλαιά Διαθήκη ως ένα ιερό κιβώτιο, μέσα στο οποίο φυλάσσονταν οι πέτρινες πλάκες όπου ήταν γραμμένες οι Δέκα Εντολές που είχε παραδώσει ο Θεός στον Μωυσή. Εξαφανίστηκε μετά την καταστροφή της Ιερουσαλήμ από τους Βαβυλώνιους και τη λεηλασία του Ναού του Σολομώντα.

Εβραίοι προσεύχονται στο Δυτικό Τείχος.

Το 70 μ.Χ., οι Ρωμαίοι κατέστρεψαν ολοσχερώς τον Ναό και την Ιερουσαλήμ, σηματοδοτώντας μια νέα εποχή για τον Ιουδαϊσμό. Σήμερα, το μόνο τμήμα του Ναού που διασώζεται είναι το Δυτικό Τείχος.

Οι ραβίνοι (διδάσκαλοι και ερμηνευτές του νόμου) είναι εκείνοι που αναλαμβάνουν την ερμηνεία του Νόμου και την καθοδήγηση του λαού, ώστε να επιβιώσει σε μη ιουδαϊκά περιβάλλοντα. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο διαμόρφωσαν μια γραμματεία κειμένων, όπως κυρίως το Ταλμούδ, για να συγκεντρώσουν αυτή τη σοφία καθοδήγησης για τις κοινότητές τους. Έτσι, διαμορφώνονται ιουδαϊκές κοινότητες της διασποράς σ' όλη την Ευρώπη, τη Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή, που ανά περιόδους υπέστη διώξεις, πογκρόμ και γενοκτονίες. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου περίπου έξι εκατομμύρια Εβραίοι δολοφονήθηκαν συστηματικά από το Ναζιστικό καθεστώς του Χίτλερ. Αυτή η μαύρη στιγμή στην ανθρώπινη ιστορία ονομάστηκε από τους Εβραίους Σόα (=ολοκαύτωμα).

Κρεματώριο του Άουσβιτς

Η μετανάστευση, η εκδίωξη και η εξόντωση των Εβραίων από τις πατρίδες τους οδήγησαν στο να θεωρούνται πλέον το Ισραήλ και η Βόρεια Αμερική ως οι κύριες περιοχές όπου ζει η πλειοψηφία τους. Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, και συγκεκριμένα το 1947, προέκυψε η διαίρεση της Παλαιστίνης και η ίδρυση του σύγχρονου κράτους του Ισραήλ το 1948.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Στον Ιουδαϊσμό υπάρχουν μερικές βασικές αρχές που γίνονται αποδεκτές από τους περισσότερους πιστούς του Ιουδαϊσμού, παρά τη μεγάλη ποικιλία στη θρησκευτική σκέψη.

- Ο Θεός είναι ένας και μοναδικός: Η πίστη στον Θεό (Γιαχβέ ή Αδωνάι*) βασίζεται στην αντίληψη ότι δεν υπάρχει κανένας άλλος Θεός, ούτε κάποιο άλλο ον που να μπορεί να συγκριθεί μαζί Του.

* Κύριος.

- Ο άνθρωπος είναι ελεύθερος και υπεύθυνος: Ο άνθρωπος θεωρείται ότι έχει λογική, συνείδηση και ελευθερία. Επειδή είναι φτιαγμένος «κατ' εικόνα Θεού», έχει ευθύνη για τις πράξεις του και ακολουθεί ηθικές αρχές που τον καθοδηγούν στη ζωή.
- Η σχέση Θεού και ανθρώπου βασίζεται στην ηθική: Αυτή η σχέση συνδέεται με την προσπάθεια του ανθρώπου να ζει δίκαια και ηθικά, όπως καθορίζεται από τον Θεό. Ο λαός Ισραήλ αντιπροσωπεύει τον άνθρωπο ως σύνολο, και η σχέση αυτή στηρίζεται στις διδασκαλίες του Νόμου, της Τορά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

1. Με βάση την παραπάνω ενότητα, μπορείτε να εντοπίσετε τα χαρακτηριστικά του Θεού στον Ιουδαϊσμό και ποια είναι η σχέση του με τον άνθρωπο; Αναγνωρίζετε κάποια διαφορά ή ομοιότητα με τον Χριστιανισμό;

ΙΕΡΑ ΒΙΒΛΙΑ

Τανάχ

Η λέξη Τανάχ είναι το εβραϊκό όνομα για την Εβραϊκή Βίβλο, γνωστή στους Χριστιανούς ως Παλαιά Διαθήκη. Η Εβραϊκή Γραφή περιλαμβάνει 24 βιβλία, ενώ η Παλαιά Διαθήκη των Ορθόδοξων Χριστιανών περιέχει 49 βιβλία, των Ρωμαιοκαθολικών 46 και των Προτεσταντών 39, που είναι τα ίδια μ' αυτά του εβραϊκού κανόνα, αλλά με διαφορετική διαίρεση. Ο όρος Τανάχ αναφέρεται σε μια τριλογία, που αποτελείται από τα τρία διακριτά μέρη της Εβραϊκής Βίβλου, Τορά (Νόμος), Νεβίμ (Προφήτες) και Κετουβίμ (Αγιόγραφα).

Ο Νόμος (Τορά)

Ο Νόμος παρέχει ένα πλαίσιο αρχών που καθοδηγεί τη ζωή των ανθρώπων.

Αυτό το σύστημα αξιών διαμορφώνει έναν τρόπο ζωής βασισμένο στη θεϊκή αποκάλυψη και τις προδέσεις του Θεού, όπως εκφράζονται μέσω του Νόμου. Ωστόσο, πέρα από τον ίδιο τον Νόμο, έχουν αναπτυχθεί επιπλέον ηθικές αρχές και κριτήρια που συμβάλλουν στη διαμόρφωση ενός ηθικού τρόπου ζωής. Ιδιαίτερα οι ραβινικές ερμηνείες του Νόμου, οι οποίες εξελίχθηκαν μετά τη βιβλική περίοδο, έχουν διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην καθοδήγηση της εβραϊκής κοινωνίας.

Ειλητάριο του Νόμου ανοιγμένο σε μία συναγωγή

Μισνά

Η Μισνά αποτελεί έναν φιλοσοφικό-νομικό κώδικα, ο οποίος ασχολείται με το πώς το Ισραήλ μπορεί να διατηρήσει την ιερότητά του, ακόμη και χωρίς την Ιερουσαλήμ και τον Ναό της.

Ταλμούδ (Διδασκαλία)

Το Ταλμούδ ασχολείται με ποικίλα θέματα, συμπεριλαμβανομένου του σχολιασμού του Τανάχ και της Μισνά. Αποτελεί θεμελιώδες έργο του Ιουδαϊσμού και έχει καθορίσει τη διαμόρφωση της ιουδαϊκής σκέψης και πρακτικής.

Λατρεία

Το εβραϊκό έτος, βασισμένο στο σεληνιακό ημερολόγιο, περιλαμβάνει πέντε σημαντικές και δύο δευτερεύουσες γιορτές. Τρεις από τις σημαντικότερες είχαν αρχικά γεωργικό χαρακτήρα και συνδέονται με τις εποχές.

Πάσχα-Πεντηκοστή-Σκηνοπηγία

- **Πάσχα (Πεσάχ):** Η γιορτή της άνοιξης σηματοδοτεί την έναρξη της συγκομιδής του κριθαριού και αποτελεί ανάμνηση της εξόδου των Ισραηλιτών από την Αίγυπτο.
- **Πεντηκοστή (Σαβουόθ):** Γιορτάζεται 50 ημέρες μετά το Πάσχα, σηματοδοτώντας το τέλος της συγκομιδής. Θεωρείται η ημέρα που ο Θεός παρέδωσε την Τορά στον Μωυσή στο Όρος Σινά, και στη συναγωγή διαβάζονται οι Δέκα Εντολές.
- **Σκηνοπηγία (Σουκότ):** Γιορτάζεται το φθινόπωρο, κατά τη συγκομιδή των καρπών. Συνδέεται επίσης με την περίοδο που οι Ισραηλίτες ζούσαν σε σκηνές κατά την πορεία τους προς τη Γη της Επαγγελίας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

2. Μπορείτε να συγκρίνετε το Ιουδαϊκό Πάσχα και την Πεντηκοστή με τις αντίστοιχες χριστιανικές εορτές; Καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας ακολουθώντας.

Σκάναρε εδώ:

Νέο έτος

Η εορτή της έναρξης του εβραϊκού ημερολογιακού έτους ονομάζεται Ρος Χασανά. Διαρκεί δύο ημέρες και είναι περίοδος περισυλλογής, προσευχής και ανανέωσης. Οι πιστοί πηγαίνουν στη συναγωγή, όπου ακούγεται ο ήχος του σοφάρ (ενός κέρατος κριαριού), που καλεί σε πνευματική αφύπνιση. Τρώγονται τροφές με συμβολικό νόημα, όπως μήλα με μέλι, που εκφράζουν την ευχή για μια γλυκιά χρονιά. Η Ρος Χασανά οδηγεί στις Δέκα Ημέρες Μετάνοιας, που κορυφώνονται με το Γιομ Κιπούρ, τη Μέρα της Εξιλέωσης, μια ημέρα νηστείας, μετάνοιας και προσευχής.

Χανουκά και άλλες εορτές

Οι γιορτές Χανουκά και Πουρίμ εισήχθησαν αργότερα από τις πέντε μεγάλες γιορτές, οι οποίες βασίζονται σε γεγονότα της Πεντατεύχου.

Η Χανουκά (Αφιέρωση) τιμά τη νίκη των Μακκαβαίων επί του Έλληνα βασιλιά Αντίοχου Δ' το 164 π.Χ. και συμβολίζει την επανακαθιέρωση της λατρείας στον Ναό της Ιερουσαλήμ. Το Πουρίμ (Κλήροι) γιορτάζει την απελευθέρωση του εβραϊκού λαού, όπως περιγράφεται στο βιβλίο της Εσθήρ, και πραγματοποιείται έναν μήνα πριν από το Πάσχα, συνοδευόμενο από την εορταστική ανάγνωση του βιβλίου στη συναγωγή. Επιπλέον, η μνήμη για την πολιορκία και την καταστροφή των δύο Ναών*, το 586 π.Χ. και το 70 μ.Χ., τιμάται με τέσσερις ημέρες νηστείας, που σηματοδοτούν και το τέλος του λειτουργικού έτους.

Επτάφωτος λυχνία

Το Σάββατο

Το Σάββατο είναι η εβδομαδιαία ημέρα ανάπαυσης για τους Εβραίους και ξεκινά λίγο πριν από τη δύση του ήλιου την Παρασκευή και τελειώνει το Σάββατο το βράδυ. Είναι αφιερωμένο στην ανάμνηση της ημέρας που ο Θεός ξεκουράστηκε μετά από έξι ημέρες δημιουργίας. Το Σάββατο είναι πολύ σημαντικό στην εβραϊκή θρησκεία και συνοδεύεται από κανόνες. Το βράδυ της Παρασκευής, η γυναίκα του σπιτιού ανάβει δύο ή περισσότερα κεριά, λέγοντας μια ευλογία για να καλωσορίσει το Σάββατο. Το γεύμα ξεκινά με το Κιντούς, μια ευχή που λέγεται πάνω από ένα ποτήρι κρασί, και το Μόχντζι, μια ευχή για το ψωμί. Συνήθως, στο τραπέζι υπάρχουν δύο πλεκτά ψωμιά, που ονομάζονται χαλάχ. Κατά τη διάρκεια του Σαββάτου απαγορεύεται να γίνονται ορισμένες δραστηριότητες που θεωρούνται «έργο» (μελακχάχ).

* Ο πρώτος ναός της Ιερουσαλήμ κατασκευάστηκε από τον βασιλιά Σολομώντα, υιό του Δαβίδ, και καταστράφηκε από τους Βαβυλώνιους το 586 π.Χ. Ο δεύτερος ναός κατασκευάστηκε μετά το διάταγμα του Πέρση βασιλιά Κύρου, που επέτρεψε στους Ιουδαίους να επιστρέψουν στην πατρίδα τους μετά την αιχμαλωσία τους στη Βαβυλώνα. Ο δεύτερος ναός και ολόκληρη η πόλη των Ιεροσολύμων καταστράφηκαν από τους Ρωμαίους το 70 μ.Χ.

Αυτό δεν αφορά μόνο τη δουλειά όπως την ξέρουμε, αλλά και πράξεις όπως το άναμμα φωτιάς, το γράψιμο, η χρήση χρημάτων ή η μεταφορά αντικειμένων σε δημόσιο χώρο. Στη σύγχρονη εποχή, αυτό περιλαμβάνει την οδήγηση αυτοκινήτου (λόγω της καύσης καυσίμου) και τη χρήση ηλεκτρικών συσκευών. Το Σάββατο είναι μια ημέρα αφιερωμένη στην ξεκούραση, την προσευχή και την οικογενειακή αρμονία.

Η Συναγωγή

Το κέντρο της ιουδαϊκής λατρείας είναι η συναγωγή. Η σύγχρονη συναγωγή αποτελείται από μια αίθουσα όπου, στο κέντρο και μπροστά από τα καθίσματα των πιστών, βρίσκεται ένα υπερυψωμένο βήμα, ώστε ο ραβίνος να διαβάζει τη Γραφή και να διδάσκει. Η λατρεία περιλαμβάνει τρεις βασικές ακολουθίες, που γίνονται καθημερινά το πρωί, το απόγευμα και το βράδυ. Το Σάββατο, που είναι η κύρια λατρευτική ημέρα του Ιουδαϊσμού, καθώς και τις γιορτές, οι ακολουθίες εμπλουτίζονται με ειδικές προσευχές και τελετουργίες. Οι ραβίνοι, που προΐστανται της λατρείας και καθοδηγούν την κοινότητα, δεν είναι ιερείς αλλά θρησκευτικοί διδάσκαλοι, οι οποίοι ερμηνεύουν τον Νόμο και διδάσκουν τις αρχές του Ιουδαϊσμού.

Εσωτερικό μιας Συναγωγής
στην Αγία Πετρούπολη

Εξωτερική όψη
συναγωγής

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

3. Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα Synagogues-360 και επιχειρήστε μια ψηφιακή γνωριμία με διάφορες συναγωγές απ' όλο τον κόσμο.

Ιουδαϊκή ταυτότητα

Στη σύγχρονη εποχή, ο Ιουδαϊσμός περιλαμβάνει ποικίλα συστήματα και ερμηνείες, γεγονός που μπορεί να δυσκολεύει τον προσδιορισμό του τι σημαίνει να είναι κάποιος Εβραίος. Σύμφωνα με την Τορά, την ερμηνεία του Ταλμούδ και τη ραβινική παράδοση, Εβραίος θεωρείται όποιος έχει γεννηθεί από Εβραία μητέρα ή έχει προσηλυτιστεί στον Ιουδαϊσμό.

Ωστόσο, στον γενικό αυτόν ορισμό έχουν προστεθεί σύγχρονες ερμηνείες που αφορούν τόσο την καταγωγή όσο και τον τρόπο ζωής. Για παράδειγμα, ο Μεταρρυθμισμένος Ιουδαϊσμός αναγνωρίζει ως Εβραίο και το άτομο που έχει Εβραίο πατέρα και μητέρα άλλης θρησκείας.

Παράλληλα, πολλοί σύγχρονοι Εβραίοι δεν συμμετέχουν ενεργά στη θρησκευτική λατρεία, ενώ όσοι συμμετέχουν διαμορφώνουν διαφορετικές προσεγγίσεις ως προς την πίστη και τις απαιτήσεις του Ιουδαϊσμού, δημιουργώντας έτσι ποικίλες εκδοχές της ιουδαϊκής ταυτότητας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 4 · 5 · 6

4. Αναζητήστε πληροφορίες μέσα από το ιστολόγιο της *Άρτεμης Αλκαλάη: Έλληνες Εβραίοι επιζώντες του Ολοκαυτώματος* και προσπαθήστε να διηγηθείτε ανά ομάδες στην τάξη την ιστορία επιζησάντων Ελλήνων Εβραίων από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης.
5. Δημιουργήστε ένα κολάζ λατρευτικών στιγμών, θρησκευτικών συμβόλων, φωτογραφικών στιγμιότυπων από συναγωγές από όλο τον κόσμο.
6. Σκανάρετε το QR code και αξιολογήστε τις γνώσεις σας.

Τι μάθατε τελικά;

- Συνοψίσατε τα βασικά χαρακτηριστικά του Ιουδαϊσμού.
- Κάνατε μια σύντομη ιστορική αναδρομή στην ιστορία του Ιουδαϊσμού.

13

Ιστορία και Θεολογία του Ισλάμ

Μια Πρώτη Ματιά: Το Ισλάμ είναι μονοθεϊστική θρησκεία, γιατί πιστεύει στον έναν Θεό, τον Αλλάχ. Είναι αποκαλυπτική θρησκεία, γιατί πιστεύει ότι ο Θεός αποκάλυψε το μήνυμά του στον άνθρωπο μέσω του προφήτη Μωάμεδ. Είναι οικουμενική θρησκεία, γιατί το μήνυμά της απευθύνεται σε όλη την ανθρωπότητα. Επίσης, είναι ανεικονική θρησκεία, καθώς απαγορεύει την απεικόνιση του Θεού (Αλλάχ), του προφήτη Μωάμεδ και, σε πολλές περιπτώσεις, ανθρώπων και ζώων, ώστε να αποτραπεί η ειδωλολατρία. Ο όρος Ισλάμ είναι αραβικός και σημαίνει την πλήρη υποταγή στο θέλημα του ενός και μοναδικού Θεού: του Αλλάχ. Η αραβική ρίζα s-l-m, όπως και η αντίστοιχη εβραϊκή, σημαίνει ειρήνη, η οποία επιτυγχάνεται μέσω της πλήρους υποταγής στο θέλημα του Θεού. Αυτή η υποταγή συνδέεται με την αποδοχή του προφήτη Μωάμεδ (570-632 μ.Χ.) ως του τελευταίου αγγελιαφόρου του Θεού, γνωστού ως «σφραγίδα των προφητών». Όσοι δηλώνουν υποταγή στον Θεό «τον φοβούνται και ακολουθούν τις εντολές Του», όπως ορίζει το Κοράνι, αποκαλούνται Μουσουλμάνοι.

Ισλαμική ομολογία πίστεως στα αραβικά

Τι θα μάθετε σήμερα

- Για την ίδρυση του Ισλάμ από τον προφήτη Μωάμεδ.
- Για τις βασικές θεολογικές διδασκαλίες και τις ιερές γραφές του Ισλάμ.
- Για τις λατρευτικές υποχρεώσεις ενός Μουσουλμάνου.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

Η ισλαμική θρησκεία εμφανίζεται στις αρχές του 7ου αιώνα μ.Χ. και συνδέεται με το κήρυγμα του προφήτη Μωάμεθ, ο οποίος είναι ο ιδρυτής της. Ο Μωάμεθ κήρυξε από το 610 έως το 632 μ.Χ., μεταδίδοντας το μήνυμα του Ισλάμ.

Η κοιτίδα του Ισλάμ είναι η Αραβική Χερσόνησος, με τη Μέκκα και τη Μεδίνα να αποτελούν τα κύρια κέντρα της γέννησης και εξάπλωσής του. Στη Μέκκα, όπου γεννήθηκε ο Μωάμεθ το 570 μ.Χ., ξεκίνησε το κήρυγμά του, ενώ στη Μεδίνα, όπου πέθανε το 632 μ.Χ., ιδρύθηκε η πρώτη ισλαμική κοινότητα, σηματοδοτώντας την απαρχή του ισλαμικού κράτους το 632.

Η Αραβική Χερσόνησος εκείνη την εποχή κατοικούνταν από μεγάλες φυλές, οι οποίες συνδέονταν μεταξύ τους με συμμαχίες. Μία από αυτές, η φυλή των Κουραΐς, είχε κυριαρχήσει στη Μέκκα. Είχε τον έλεγχο του ιερού της Κάαμπα, ενός σημαντικού θρησκευτικού κέντρου, αλλά και του εμπορίου, όπως και των καραβανιών, για πολλές γενιές. Σύμφωνα με την ισλαμική παράδοση, η εμφάνιση του Μωάμεθ σηματοδότησε το τέλος μιας εποχής που ονομάζεται Τζαχιλίγια, δηλαδή μιας περιόδου άγνοιας, κατά την οποία οι άνθρωποι είχαν απομακρυνθεί από τη θεϊκή αλήθεια. Το Κοράνι αναφέρεται και σε άλλες θρησκείες, όπως ο Χριστιανισμός και ο Ιουδαϊσμός, υποστηρίζοντας ότι οι πιστοί τους είχαν αλλοιώσει τα ιερά τους κείμενα. Η έννοια της Τζαχιλίγια εκφράζει την ανάγκη να αποκατασταθεί η αληθινή πίστη, κάτι που απασχολεί ακόμα και σήμερα κάποιους Μουσουλμάνους μελετητές.

Σύμφωνα με ισλαμικές πηγές που γράφτηκαν τον 9ο αιώνα, ο Μωάμεθ έγινε προφήτης σε ηλικία 40 ετών, γύρω στο 610 μ.Χ. Σύμφωνα με τις πηγές αυτές, ενώ ο Μωάμεθ προσευχόταν ένα βράδυ σε μια σπηλιά κοντά στη Μέκκα, του εμφανίστηκε ο άγγελος Γαβριήλ. Ο άγγελος του μετέφερε ένα θεϊκό μήνυμα, δίνοντάς του την εντολή: «Διάβασε στο όνομα του Κυρίου σου... δίδαξε γραπτώς όσα ο άνθρωπος δεν γνωρίζει» (Κοράνιο, 96,1-4). Στην αρχή, ο Μωάμεθ ένιωθε φόβο και αβεβαιότητα, αλλά τα θεϊκά μηνύματα συνέχισαν να του αποκαλύπτονται σε όλη τη διάρκεια της ζωής του, μέχρι τον θάνατό του το 632 μ.Χ.

Η Αραβική χερσόνησος

Αιγιάτ αλ Κουρσί,
Κανένας δεν συγκρίνεται με τον Θεό.

Μωάμεθ στα αραβικά

Στη Μέκκα, στα πρώτα χρόνια της αποστολής του, ο Μωάμεθ επικαλούνταν μηνύματα από τον Θεό και καλούσε σύμφωνα με αυτά την τοπική κοινωνία να εγκαταλείψει την ειδωλολατρία και να ζήσει σύμφωνα με ανώτερες ηθικές αρχές. Ωστόσο, πολλοί τον χλεύαζαν και τον περιφρονούσαν. Το 622 μ.Χ., εξαιτίας των συνεχών ενοχλήσεων από την ισχυρή φυλή των Κουραΐς, ο Μωάμεθ και οι ακόλουθοί του έφυγαν από τη Μέκκα και εγκαταστάθηκαν στην πόλη Γιαδρίμπ, που αργότερα ονομάστηκε Μεδίνα («η πόλη του Προφήτη»).

Η μετανάστευση του Μωάμεθ στη Μεδίνα το 622 μ.Χ., γνωστή ως Εγίρα (Χίτζρα), είναι ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα στην ιστορία του Ισλάμ και σηματοδοτεί την έναρξη του μουσουλμανικού ημερολογίου.

Στη Μεδίνα, ο Μωάμεθ έγινε δεκτός ως προφήτης τόσο από τους πιστούς που τον ακολούθησαν όσο και από τους ντόπιους κατοίκους, που του ζήτησαν να γίνει ηγέτης τους. Εκεί, με βάση τα θεϊκά μηνύματα που επικαλούνταν, ρύθμιζε όχι μόνο τη λατρεία, αλλά και την καθημερινή ζωή και τη διακυβέρνηση της κοινότητας.

Δέκα χρόνια μετά την Εγίρα, ο Μωάμεθ πέθανε στη Μεδίνα. Μετά τον θάνατό του, προέκυψαν διαφωνίες για τη διαδοχή του, που οδήγησαν στη διάσπαση του Ισλάμ. Οι Σουνίτες υποστήριξαν ως ηγέτες τους πρώτους χαλίφηδες, ενώ οι Σίιτες θεώρησαν ως αυθεντικούς διαδόχους του προφήτη τους μάμηδες, δηλαδή δρησκευτικούς ηγέτες. Τα επόμενα χρόνια, το Ισλάμ εξαπλώθηκε στη Μέση Ανατολή, τη Βόρεια Αφρική και την Ασία.

Μέχρι το 1500, τρεις μεγάλες ισλαμικές αυτοκρατορίες κυριάρχησαν στον μουσουλμανικό κόσμο: οι Οθωμανοί στην Ανατολή, οι Σαφαβίδες στο Ιράν και οι Μουγκάλ στην Ινδία. Οι αυτοκρατορίες αυτές διατήρησαν την ισχύ τους για αιώνες, έως ότου επηρεάστηκαν από την ευρωπαϊκή αποικιοκρατία.

Πολλοί ιστορικοί θεωρούν καθοριστικό γεγονός την καταστροφή της Βαγδάτης από τους Μογγόλους το 1258, που τερμάτισε το Αββασιδικό Χαλιφάτο, αλλά όχι την επιρροή του Ισλάμ. Από τον 7ο αιώνα έως σήμερα, το Ισλάμ έχει επηρεάσει βαθιά την ιστορία και τον πολιτισμό πολλών λαών.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

1. Διαβάζοντας την παραπάνω σύντομη ιστορική αναδρομή, ποιες σημαντικές αλλαγές φέρνει ο Μωάμεθ στο δρησκευτικό κατεστημένο των συμπατριωτών του;

ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΙΣΛΑΜ

Ο Αλλάχ είναι ο ένας και μοναδικός αληθινός Θεός, ο αιώνιος δημιουργός του σύμπαντος. Όλα τα δημιουργήματα εξαρτώνται από την ύπαρξή του. Είναι αιώνιος, πανταχού παρών και παντοδύναμος. Ο άνθρωπος δημιουργήθηκε από τον Θεό· στο Ισλάμ, όμως, δεν τίθεται το ζήτημα του προπατορικού αμαρτήματος. Το Ισλάμ απαιτεί πίστη σε όλους τους προφήτες προ του Μωάμεθ, ο οποίος θεωρείται ο τελευταίος και σημαντικότερος των προφητών. Εκτός από το Κοράνιο, οι Μουσουλμάνοι θεωρούν ιερά βιβλία την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη, αν και πιστεύουν ότι έχουν υποστεί αλλοιώσεις. Το Ισλάμ δέχεται την ύπαρξη αγγέλων. Ένας απ' αυτούς, ο Γαβριήλ, αποκάλυψε στον Μωάμεθ το μήνυμα του Αλλάχ. Οι Μουσουλμάνοι πιστεύουν στη μέλλουσα ζωή και στην τελική κρίση, που σηματοδοτεί το τέλος της ιστορίας του κόσμου. Σύμφωνα με αυτή, όλοι οι άνθρωποι θα παρουσιαστούν ενώπιον του Αλλάχ. Οι άπιστοι και αμαρτωλοί θα τιμωρηθούν στην κόλαση, ενώ οι δίκαιοι και πιστοί θα ανταμειφθούν με την αιώνια ζωή στον παράδεισο.

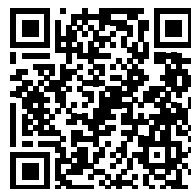
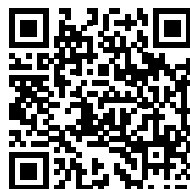

Καλλιγραφία στην αραβική γλώσσα
«δόξα στον Αλλάχ»

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

2. Μπορείτε να συγκρίνετε τον Ισλαμισμό και τον Χριστιανισμό ως προς τις θεολογικές τους αρχές; Παρατηρείτε διαφορές και ομοιότητες;

Σκάναρα εδώ:

ΙΕΡΕΣ ΠΗΓΕΣ

Κοράνιο: Η ισλαμική κοινωνία στηρίζεται εξ ορισμού στον ισλαμικό νόμο (Σαρία), που αποκαλύφθηκε στο Κοράνιο (Απαγγελία). Το Κοράνιο είναι το ιερό βιβλίο του Ισλάμ, που περιέχει τον νόμο του Θεού, γνωστό ως Σαρία. Ολοκληρώθηκε το 656 μ.Χ., κατά τη διακυβέρνηση του τρίτου χαλίφη, Οθμάν. Περιλαμβάνει 114 κεφάλαια (σούρες), γραμμένα στα αραβικά. Οι Μουσουλμάνοι θεωρούν ότι οι μεταφράσεις του δεν μπορούν να αντικαταστήσουν το αυθεντικό αραβικό κείμενο στις προσευχές.

Κοράνιο

Εξωτερική όψη τεμένους

Σαρία: Η Σαρία είναι ο θεϊκός νόμος του Ισλάμ, βασισμένος στο Κοράνιο, τις διδασκαλίες του Μωάμεθ (Σούννα), τη σύμφωνη γνώμη της κοινότητας και την ερμηνεία ανάλογα με τις συνθήκες της εκάστοτε εποχής. Περιλαμβάνει νόμους για τη σχέση με τον Θεό (ιμπαντάτ) και για τις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων (μουαμαλάτ). Οι κανόνες της δημιουργήθηκαν κυρίως ως τον 10ο αιώνα από σοφούς Μουσουλμάνους και μελετήθηκαν σε διαφορετικές σχολές, όπως οι Χαναφίτες και οι Τζαφαρίτες.

Σούννα και Χαντίθ: Η Σούννα (συνήθεια) περιλαμβάνει τις ισλαμικές πρακτικές όπως διδάχθηκαν και εφαρμόστηκαν από τον Προφήτη Μωάμεθ. Αρχικά, ο όρος αναφερόταν στις πρακτικές όλων των Συντρόφων του, αλλά με τον καιρό περιορίστηκε στις πράξεις του ίδιου του Προφήτη. Στενά συνδεδεμένα με τη Σούννα είναι τα Χαντίθ (αφηγήσεις), καταγραφές των Συντρόφων για όσα είπε, έκανε ή ενέκρινε ο Μωάμεθ. Αναφέρονται σε όλες τις πτυχές της ζωής του, όπως η υγιεινή, η συμπεριφορά και η προσευχή.

ΙΣΛΑΜΙΚΕΣ ΕΟΡΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

- **Τζαμί και Λατρεία**

Το τζαμί είναι ο κεντρικός χώρος λατρείας στο Ισλάμ. Οι μουσουλμανικές εορτές βασίζονται στο σεληνιακό ημερολόγιο.

- **Ραμαζάνι**

Ο μήνας Ραμαζάνι είναι ο πιο ιερός για τους Μουσουλμάνους, καθώς συνδέεται με τις πρώτες αποκαλύψεις του Κορανίου. Οι πιστοί νηστεύουν από το ξημέρωμα ως το βράδυ. Η λήξη του μήνα γιορτάζεται με το τριήμερο Εϊντ αλ-Φιτρ, όπου γίνονται προσευχές, μοιράζονται δώρα και δίνεται ελεημοσύνη στους φτωχούς.

• **Κουρμπάνι**

Η Γιορτή της Θυσίας (Εϊντ αλ-Άντχα), τιμά την προθυμία του Αβραάμ να θυσιάσει τον γιο του, σύμφωνα με την ισλαμική παράδοση. Οι Μουσουλμάνοι πιστεύουν ότι ο γιος αυτός ήταν ο Ισμαήλ. Στο πλαίσιο του εορτασμού, πραγματοποιούνται θυσίες ζώων και το κρέας μοιράζεται σε φτωχούς, συγγενείς και φίλους.

Άλλες Εορτές:

- Η Ισλαμική Πρωτοχρονιά (Μουχαράμ) τιμά το μαρτύριο του Ιμάμη Χουσεΐν από τους Σίιτες.
- Τα Γενέθλια του Μωάμεθ (Μαουλίντ) γιορτάζονται σε πολλές χώρες με ειδικές τελετές και φαγητά.
- Ο μήνας Σααμπάν, πριν από το Ραμαζάνι, περιλαμβάνει τιμές σε πνευματικούς ηγέτες (γουαλί).

Το Ισλάμ συνδυάζει πνευματικότητα, νόμο και πρακτικές, διαμορφώνοντας έναν ιδιαίτερο τρόπο ζωής για τους πιστούς του.

Οι Πέντε Στύλοι του Ισλάμ

Το Ισλάμ απαιτεί από τους πιστούς να εκδηλώνουν την πίστη τους μέσα από συγκεκριμένες πράξεις, που συνοψίζονται στους πέντε στύλους:

1. Η ομολογία της πίστης (Σαχάντα): Η δημόσια δήλωση ότι υπάρχει ένας μόνο Θεός (Αλλάχ) και ότι ο Μωάμεθ είναι ο προφήτης του.
2. Η προσευχή (Σαλάχ): Οι Μουσουλμάνοι προσεύχονται πέντε φορές την ημέρα, ακολουθώντας συγκεκριμένες κινήσεις και λόγια.
3. Η ελεημοσύνη (Ζακάτ): Οι πιστοί δίνουν ένα μέρος του εισοδήματός τους για τη στήριξη των φτωχών, κάτι που θεωρείται θρησκευτική υποχρέωση.
4. Η νηστεία του Ραμαζανιού (Σαούμ): Για έναν μήνα, οι Μουσουλμάνοι νηστεύουν από την ανατολή έως τη δύση του ήλιου, αποφεύγοντας φαγητό, ποτό και άλλες απολαύσεις.
5. Το προσκύνημα στη Μέκκα (Χατζ): Κάθε Μουσουλμάνος που έχει τη δυνατότητα πρέπει να επισκεφθεί τη Μέκκα τουλάχιστον μία φορά στη ζωή του.

Αυτοί οι πέντε στύλοι αποτελούν τα βασικά καθήκοντα κάθε Μουσουλμάνου και είναι θεμελιώδεις στην καθημερινή ζωή και την πίστη του.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 3 · 4

3. Αναζητήστε εικόνες στο διαδίκτυο, δημιουργήστε ένα κολάζ εικόνων με στιγμές από τη λατρεία του Ισλάμ, όπως αυτές παρουσιάζονται στην παραπάνω ενότητα, και προσπαθήστε να συζητήσετε και να σχολιάσετε στην τάξη για το ρόλο που παίζουν στην καθημερινότητα ενός Μουσουλμάνου.

4. Έχοντας πλέον μια ξεκάθαρη εικόνα από τις τρεις μονοθεϊστικές (Αβρααμικές) θρησκείες (Χριστιανισμός, Ιουδαϊσμός και Ισλάμ) μπορείτε να ετοιμάσετε έναν εννοιολογικό χάρτη και να επισημάνετε κοινά χαρακτηριστικά και διαφορές στη θεολογία, τη λατρεία, τις ιερές πηγές και την αντίληψη για τον κόσμο;

Τι μάδατε τελικά;

- Κατανοήσατε τις συνθήκες και μάδατε τα πρόσωπα που συνέβαλαν στην ανάδυση του Ισλάμ.
- Εξετάσατε τα βασικά χαρακτηριστικά της ισλαμικής θεολογίας.

14

Το Ισλάμ στον σύγχρονο κόσμο

Μια Πρώτη Ματιά: Το Ισλάμ αποτελεί μια παγκόσμια θρησκεία. Η μεγάλη πλειονότητα των Μουσουλμάνων σ' όλο τον κόσμο, περίπου το 80%, αυτοπροσδιορίζονται ως Σουνίτες και ακολουθούν μία από τις τέσσερις αποδεκτές σχολές ερμηνείας του νόμου, τους Μαλικίτες (Αφρική), τους Χαναφίτες (Αίγυπτος, Τουρκία, Κεντρική Ασία), τους Χαμπαλίτες (Σαουδική Αραβία και αραβικά κράτη του Κόλπου) και τους Σαφίτες (Μέση Ανατολή, ΝΑ Ασία). Οι υπόλοιποι Μουσουλμάνοι αυτοπροσδιορίζονται ως Σίιτες και ζουν κυρίως στο Ιράν, τη Συρία και τον Λίβανο. Παρόλο που οι Σουνίτες και οι Σίιτες τελούν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα με τον ίδιο περίπου τρόπο, υπάρχουν σημαντικές διαφορές στην κοσμοθεωρία τους, καθώς προέκυψαν βαθιές διαφωνίες μετά τον θάνατο του Μωάμεθ, κατά τη διαδικασία διαδοχής του. Βέβαια, υπάρχουν και άλλες μικρότερες μουσουλμανικές ομάδες, στις οποίες θα αναφερθούμε στη συνέχεια.

Πιστός Μουσουλμάνος προσεύχεται μέσα σ' ένα τζαμί.

Τι θα μάθετε σήμερα

- Για τις κυριότερες μουσουλμανικές ομάδες και τις κύριες διαφορές τους.
- Για τους τόπους λατρείας των Μουσουλμάνων (τέμενος ή τζαμί).
- Για τη σύγχρονη κατάσταση και αντιμετώπιση του Ισλάμ.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟ ΙΣΛΑΜ

Το Ισλάμ, όπως συνήθως συμβαίνει με όλες τις μεγάλες θρησκείες, δεν απέφυγε τον διαχωρισμό σε διάφορες θρησκευτικές ομάδες. Στην πορεία του Ισλάμ μέχρι σήμερα, έχουν αναπτυχθεί διάφορες τάσεις, διδασκαλίες, ομάδες και αποσχιστικές παρατάξεις, αλλά σ' αυτό το σημείο θα επισημάνουμε τις σημαντικότερες. Θα πρέπει να αναφέρουμε πως σήμερα, περίπου το 80% των Μουσουλμάνων είναι Σουνίτες και το 20% είναι Σίιτες.

Σουνίτες

Οι Σουνίτες είναι η μεγαλύτερη ομάδα Μουσουλμάνων. Το όνομά τους προέρχεται από τη λέξη «Σούννα», που σημαίνει την παράδοση και τις διδασκαλίες του Προφήτη Μωάμεθ. Πιστεύουν ότι μετά τον θάνατο του Μωάμεθ η θεία αποκάλυψη ολοκληρώθηκε. Έτσι, για να κατανοήσουν το δέλημα του Θεού, μελετούν το Κοράνιο (το ιερό τους βιβλίο) και τη Σούννα (τις πράξεις και τα λόγια του Μωάμεθ).

Οι Σουνίτες δέχτηκαν ότι η ηγεσία των Μουσουλμάνων έπρεπε να περάσει στους χαλίφες, που ήταν διοικητές των πιστών, ανεξάρτητα από την οικογένεια του Προφήτη. Ιστορικά, οι Σουνίτες κυριαρχούσαν πολιτικά έναντι των Σιιτών.

Σουνίτες προσεύχονται σ' ένα τζαμί.

Σίιτες

Οι Σίιτες, από την άλλη, πιστεύουν ότι ο διάδοχος του Μωάμεθ έπρεπε να είναι από την οικογένειά του. Επέλεξαν τον Άλι, ξάδελφο και γαμπρό του Μωάμεθ, ως ηγέτη. Οι Σίιτες τιμούν ιδιαίτερα τον Άλι και τους Ιμάμηδες, που θεωρούνται θεόσταλτοι ηγέτες, αλλά όχι προφήτες. Πιστεύουν ότι οι Ιμάμηδες έχουν θεία έμπνευση.

Σίιτες προσέρχονται στο τέμενος.

Ιστορικά, οι Σίιτες καταπιέστηκαν από τους Σουνίτες. Όμως, στον 20ό αιώνα άρχισαν να διεκδικούν περισσότερα δικαιώματα. Πιστεύουν ότι ο Μάχντι, ένας θεόσταλτος ηγέτης, θα επιστρέψει για να φέρει ειρήνη και δικαιοσύνη.

Περιστρεφόμενοι Δερβίσηδες

Σουφισμός

Ο Σουφισμός είναι η μυστικιστική και ασκητική διάσταση του Ισλάμ. Οι Σούφι επιδιώκουν να έρθουν πιο κοντά στον Θεό μέσω περισυλλογής, προσευχής και ασκητικής ζωής. Βασικός στόχος τους είναι να υπερβούν το «εγώ» τους και να παραδοθούν ολοκληρωτικά στον Θεό.

Ο Σουφισμός άνθισε μέσω σημαντικών δασκάλων και ποιητών, όπως ο Τζαλαλατίν Ρούμι, που με τα έργα του βοήθησε τους Μουσουλμάνους να προσεγγίσουν τη μυστική ένωση με τον Θεό. Σήμερα, οι Σούφι οργανώνονται σε τάγματα που ακολουθούν συγκεκριμένες πνευματικές πρακτικές.

Κααμπά, Μέκκα, Σ. Αραβία

Ταξ Μαχάλ, Ινδία

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

1. Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα Virtual Large Mosques (3dmekanlar.com/en/3d-large-mosques.html) και επιχειρήστε μια ψηφιακή γνωριμία με διάφορα τεμένη απ' όλο τον κόσμο, ενώ με την καθοδήγηση της ακόλουθης εικόνας εντοπίστε τα κύρια σημεία ενός τεμένους.

Σχεδιάγραμμα τεμένους

Σκάνναρε εδώ:

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ

Μέχρι τα μέσα του 20ού αιώνα, δεν υπήρχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον στη δυτική κοινή γνώμη για το Ισλάμ και την καθημερινότητα των λαών που ακολουθούσαν αυτή τη θρησκεία. Το ενδιαφέρον αυτό αυξήθηκε λόγω των συγκρούσεων στη Μέση Ανατολή και άλλες περιοχές του μουσουλμανικού κόσμου. Αυτές οι συγκρούσεις είχαν διάφορες αιτίες, αλλά σε μεγάλο βαθμό οφείλονταν στην αποικιοκρατία των ευρωπαϊκών χωρών τον 19ο και 20ό αιώνα. Τα γεγονότα που ακολούθησαν, όπως η σύγκρουση Ισραηλινών και Αράβων, η Ιρανική Επανάσταση, οι πόλεμοι στο Ιράκ και το Αφγανιστάν, αλλά και οι τρομοκρατικές επιθέσεις, δημιούργησαν συχνά αρνητική εικόνα για τους Μουσουλμάνους.

Το Ισλάμ είναι η νεότερη από τις μεγάλες θρησκείες και η δεύτερη μεγαλύτερη στον κόσμο μετά τον Χριστιανισμό. Οι περισσότερες μουσουλμανικές χώρες βρίσκονται στην Αφρική και την Ασία και έχουν χαμηλό επίπεδο διαβίωσης, εκτός από τις πλούσιες χώρες του Περσικού Κόλπου. Παρόλο που οι κάτοικοι αυτών των χωρών έχουν υψηλά εισοδήματα, οι κοινωνίες τους είναι πολύ συντηρητικές λόγω της θρησκευτικής παράδοσης.

Ένα συχνό στερεότυπο στη Δύση είναι ότι οι Μουσουλμάνοι είναι νομάδες με καμήλες. Αυτό όμως δεν είναι σωστό, γιατί μόνο το 2% των Μουσουλμάνων ζει έτσι. Στην πραγματικότητα, οι περισσότεροι ζουν σε αγροτικές περιοχές ή πόλεις. Στη Βόρεια Αμερική, μάλιστα, το Ισλάμ είναι η δεύτερη μεγαλύτερη θρησκεία μετά τον Χριστιανισμό, ενώ αναπτύσσεται γρήγορα σε πολλές χώρες.

Οι πόλεις παίζουν σημαντικό ρόλο στην ισλαμική θρησκεία, καθώς τα τεμένη (ή τζαμιά) δεν είναι μόνο χώροι προσευχής, αλλά και κέντρα εκπαίδευσης και κοινωνικής δραστηριότητας. Η μεσημεριανή προσευχή της Παρασκευής είναι πολύ σημαντική για τους Μουσουλμάνους.

Η αραβική γλώσσα έχει ιδιαίτερη σημασία για το Ισλάμ, γιατί το Κοράνι γράφτηκε στα αραβικά. Πολλοί Μουσουλμάνοι προσπαθούν να μάθουν αραβικές φράσεις από το Κοράνι, καθώς θεωρούν ότι η γλώσσα αυτή έχει ιερό χαρακτήρα. Πολλά στερεότυπα για το Ισλάμ, όπως ότι συνδέεται συνεχώς με πολέμους ή ότι οι μουσουλμανικές κοινωνίες είναι όλες ομοιόμορφες, δεν είναι αληθή. Για παράδειγμα, η εικόνα του Ισλάμ ως πολεμοχαρούς θρησκείας δεν ανταποκρίνεται στη διδασκαλία του Κορανίου, που επιτρέπει τον πόλεμο μόνο για άμυνα. Επιπλέον, οι Μουσουλμάνοι σέβονται τις άλλες μονοθεϊστικές θρησκείες, όπως τον Χριστιανισμό και τον Ιουδαϊσμό, γιατί έχουν κοινές ρίζες.

Το Κοράνι

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 2·3

2. Μελετήστε το ποίημα του μυστικού του Ισλάμ Τζαλαλαντίν Ρούμι «Δίχως Αγάπη» και τον περίφημο «Ύμνο στην Αγάπη» του Αποστόλου Παύλου, που παρατίθενται ακολούθως, και επιχειρήστε μια σύγκριση μεταξύ των δύο προσπαθώντας να ορίσετε τη σημασία της αγάπης.

Όλη η λατρεία είναι ένα ασήκωτο βάρος,
ο χορός αγγαρεία, η μουσική σκέτος δόρυβος.
Ναι, όλη η βροχή τ' ουρανού πέφτει στη θάλασσα μα δίχως αγάπη
ούτε μια σταγόνα δεν γίνεται μαργαριτάρι.
Μη μένεις κοντά σε θλιμμένο άνθρωπο.
Στάσου κοντά σ' αυτούς που έχουν χάρη και μεγάλη καρδιά.
Όταν μπαίνεις σε όμορφο κήπο μην χάνεις τον καιρό σου με τα αγριόχορτα.
Μείνε κοντά στο γιασεμί και στον νάρκισσο.
Μη σκέφτεσαι. Μη χάνεσαι στις σκέψεις σου
Οι σκέψεις σου είναι ένα πέπλο στο πρόσωπο του φεγγαριού. [...]

Τζαλαλαντίν Ρούμι, «Δίχως Αγάπη», Ο Αγαπημένος, εκδ. Αρμός, 1997, σ. 35.

Αν ξέρω να μιλώ όλες τις γλώσσες των ανθρώπων και των αγγέλων, αλλά δεν έχω αγάπη, τότε έγινα σαν ένας άψυχος χαλκός που βουίζει ή σαν κύμβαλο που ξεκουφαίνει με τους κρότους του. [...]

Η αγάπη είναι μακρόθυμη, είναι ευεργετική και ωφέλιμη, η αγάπη δε ζηλεύει, η αγάπη δεν ξιπάζεται, δεν είναι περήφανη, δεν κάνει ασχήμιες, δε ζητεί το συμφέρον της, δεν ερεθίζεται, δε σκέφτεται το κακό για τους άλλους, δε χαίρει, όταν βλέπει την αδικία, αλλά συγχαίρει, όταν επικρατεί η αλήθεια. Όλα τα ανέχεται, όλα τα πιστεύει, όλα τα ελπίζει, όλα τα υπομένει. Η αγάπη ποτέ δεν ξεπέφτει.

Α΄ Κορ. 13,4-8

3. Δημιουργήστε ένα κολάζ λατρευτικών στιγμών, δρασκευτικών συμβόλων, φωτογραφικών στιγμιότυπων από τεμένη από όλο τον κόσμο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4

4. Σκάνανε τα QR codes και αξιολογήστε τις γνώσεις σας για το Ισλάμ.

Τι μάθατε τελικά;

- Κατανοήσατε τις διαστάσεις της κοινότητας των πιστών (ούμα).
- Μελετήσατε διάφορες όψεις της ισλαμικής πνευματικότητας.

Παραδοσιακές θρησκείες της Ινδίας

Μια Πρώτη Ματιά: Η θρησκεία είναι πολύ σημαντική για τους Ινδούς και έχει βαθιές ρίζες στην ιστορία τους. Από την Ινδία ξεκίνησαν δύο από τις μεγαλύτερες θρησκείες του κόσμου, ο Ινδοϊσμός και ο Βουδισμός. Ο Ινδοϊσμός δεν είναι μία ενιαία θρησκεία, αλλά περιλαμβάνει πολλές παραδόσεις, από αρχαίες φιλοσοφίες μέχρι απλές λατρείες φυλών. Η ονομασία «Ινδοϊσμός*» δόθηκε από τους Δυτικούς, για να περιγράψουν τις θρησκείες της Ινδίας συνολικά. Ο Ινδοϊσμός ξεκίνησε περίπου το 4.000 π.Χ. και δεν έχει κάποιον συγκεκριμένο ιδρυτή αλλά ούτε και κάποιο οργανωμένο θεολογικό σύστημα. Οι Ινδοϊστές ονομάζουν τη θρησκεία τους Σανατάνα Ντάρμα (αιώνια θρησκεία) και Βαϊντίκα Ντάρμα (θρησκεία των Βεδών, των ιερών τους κειμένων). Σήμερα, υπάρχουν περίπου 1,2 δισεκατομμύρια Ινδοϊστές, με τους περισσότερους από αυτούς (80%) να είναι Βισνουϊστές, δηλαδή πιστοί στον θεό Βισνού. Ο Ινδοϊσμός είναι η κύρια θρησκεία της Ινδίας και του Νεπάλ, ενώ υπάρχουν μικρές κοινότητες σε πολλές χώρες.

Ένα σημαντικό σύμβολο του Ινδοϊσμού είναι το Ομ, μια λέξη που θεωρείται ότι αντιπροσωπεύει τον πρώτο ήχο που ακούστηκε κατά τη δημιουργία του κόσμου σύμφωνα με τη διδασκαλία των Βεδών. Το Ομ χρησιμοποιείται συχνά στον διάλογο και στη γιόγκα.

Το σύμβολο του Ομ

Τι θα μάθετε σήμερα

- Για την ιστορική ανάπτυξη των διαφόρων τάσεων του Ινδοϊσμού.
- Για τις διάφορες διδασκαλίες που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο των Ινδοϊστικών παραδόσεων.
- Για τις λατρευτικές παραδόσεις και τις τάσεις που επικρατούν στη σύγχρονη Ινδία.

«Οι ναοί μας δεν είναι εκκλησίες ή τεμένη. Δεν είναι μέρη δημόσιας λατρείας, γιατί δεν υπάρχει κάτι τέτοιο στην Ινδία».

-Swami Vivekananda

* Θα πρέπει να σημειωθεί πως ο όρος Χίντου (Hindu), δηλαδή αυτός που ζει δίπλα στον Ινδό ποταμό, απ' όπου προέρχεται η λέξη Ινδοϊσμός, έχει τις ρίζες του στην αραβική λογοτεχνία και δεν εμφανίζεται πριν από τη μουσουλμανική περίοδο στην περιοχή.

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Ο Ινδοϊσμός είναι μια δρασκεία, αλλά και φιλοσοφία και τρόπος ζωής. Είναι δύσκολο να καταταχθεί απόλυτα ως μονοθεϊστική ή πολυθεϊστική δρασκεία, καθώς περιέχει στοιχεία και από τα δύο. Ορισμένοι Ινδοϊστές λατρεύουν έναν θεό, όπως τον Βισνού ή τον Σίβα, ενώ άλλοι λατρεύουν πολλούς θεούς. Παρά τις διαφορές, όλοι οι Ινδοϊστές μοιράζονται κοινές τελετές και επισκέπτονται ιερούς τόπους.

Ινδοϊστικός ναός

Αγαματίδιο του θεού Σίβα

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ

Η ιστορία του Ινδοϊσμού χωρίζεται σε πέντε περιόδους:

Βεδική περίοδος (1400 π.Χ.-400 π.Χ.)

Ήταν η εποχή που οι ιερείς (Βραχμάνοι) δημιούργησαν τις Βέδες, αρχαία ιερά κείμενα. Αυτά περιέγραφαν τελετουργίες και φιλοσοφικές ιδέες για τη ζωή και το σύμπαν.

Επική περίοδος (500 π.Χ.-400 μ.Χ.)

Γράφτηκαν μεγάλα έπη, όπως το Ραμαγιάνα και το Μαχαμπάρατα, που περιέχουν ιστορίες για θεούς και ήρωες. Εμφανίζονται οι ιδέες της πράξης (κάρμα), της γνώσης (τζνιάνα) και της αφοσίωσης σε μια θεότητα (μπάκτι).

Ένας γιόγκι διαλογίζεται.

Άγαμα του Θεού Γκανέσα

Κλασική περίοδος (400 μ.Χ.-600 μ.Χ.)

Αναπτύχθηκαν ιδιαίτερα οι λατρείες του Βισνού και του Σίβα, ενώ χτίστηκαν μεγάλοι ναοί και δημιουργήθηκαν σημαντικά έργα μυθολογικού περιεχομένου.

Μεσαιωνική περίοδος (600 μ.Χ.-1.800 μ.Χ.)

Εμφανίστηκαν ποιητές και ασκητές που εκφράζονταν με απλό λόγο για την πίστη και δίδαξαν την αφοσίωση στους θεούς.

Σύγχρονη περίοδος (1.800 μ.Χ.-σήμερα)

Ο Ινδοϊσμός εξαπλώθηκε στη Δύση και έγινε γνωστός για τον διαλογισμό και τη γιόγκα.

Η βασική ιδέα του Ινδοϊσμού είναι η σαμσάρα, δηλαδή ο κύκλος της γέννησης και του θανάτου, που επηρεάζεται από το κάρμα (τις πράξεις μας). Ο στόχος είναι η μόξα, δηλαδή η απελευθέρωση από αυτόν τον κύκλο, που επιτυγχάνεται μέσω της γνώσης του αληθινού εαυτού μας και της ένωσης με το απόλυτο (Μπράχμαν).

Οι Τριμούρτι, Βράχμα, Βισνού και Σίβα

Σκάνναρε εδώ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

1. Έχοντας μελετήσει την ιστορική εξέλιξη της θεολογικής σκέψης και τα βασικά χαρακτηριστικά της διδασκαλίας των διαφόρων τάσεων του Ινδοϊσμού, μπορείτε να συγκρίνετε τον Ινδοϊσμό και τον Χριστιανισμό ως προς αυτές τις αρχές; Τι παρατηρείτε;

ΛΑΤΡΕΙΑ

Στον Ινδοϊσμό, οι δρασκευτικές τελετές που γίνονται στο σπίτι είναι πολύ σημαντικές. Συχνά, στις τελετές συμμετέχει όλη η οικογένεια, με επικεφαλής τον αρχηγό του σπιτιού. Στόχος τους είναι να τιμηθούν οι θεοί που προστατεύουν την οικογένεια. Οι τελετές αυτές γίνονται σύμφωνα με το καθημερινό πρόγραμμα της οικογένειας και τις δρασκευτικές γιορτές.

Κατά τη Βεδική εποχή, υπήρχαν οδηγίες για το πώς να γίνονται σωστά οι τελετές. Ο αρχηγός της οικογένειας θεωρούνταν υπεύθυνος για τις θυσίες, συχνά με τη βοήθεια της συζύγου του. Με την πάροδο του χρόνου, οι τελετές απλοποιήθηκαν και διαφοροποιήθηκαν, προσαρμοζόμενες στις οικογενειακές συνήθειες, τις τοπικές παραδόσεις και τις προσωπικές θεότητες κάθε οικογένειας.

Οι καθημερινές θυσίες περιλαμβάνουν προσφορές όπως τροφή, νερό ή μικρές προσευχές. Οι οικογένειες διαθέτουν συχνά έναν μικρό χώρο στο σπίτι για να τοποθετούν εικόνες ή αγάλματα θεοτήτων και να προσεύχονται σε αυτές. Σε ορισμένες οικογένειες, η πρωινή προσευχή γίνεται από τον αρχηγό της οικογένειας και διαρκεί από μία έως τρεις ώρες. Η κουζίνα, ως κέντρο του σπιτιού, παίζει σημαντικό ρόλο στις δρασκευτικές πρακτικές. Σε πολλές περιπτώσεις, οι γυναίκες προσφέρουν τροφή στις θεότητες και τιμούν τους προγόνους με ειδικές τελετουργίες.

Ινδοϊστικός ναός

Ινδοϊστικός ναός

Ετήσιες γιορτές και αφιερώσεις

Υπάρχουν δύο βασικά είδη γιορτών:

Οντσάβα - Εορτές σε ναούς, συνήθως για να τιμηθεί ένα σημαντικό γεγονός στη ζωή μιας θεότητας. Συχνά περιλαμβάνουν πομπές, μουσική και χορό.

Βράτα - Θρησκευτικές αφιερώσεις που γίνονται από οικογένειες ή άτομα. Περιλαμβάνουν νηστεία, προσευχές και τελετές, συνήθως σε περιόδους αλλαγών, όπως η αρχή μιας νέας σελήνης.

Ένα γνωστό παράδειγμα νrata είναι η «Νύχτα του Σίβα», που γίνεται το Φεβρουάριο για να ζητηθεί προστασία από τον θεό Σίβα.

Το σημάδι στο μέτωπο

Πολλοί πιστοί Ινδοϊστές βάζουν στο μέτωπό τους ένα σημάδι, που συμβολίζει το «τρίτο μάτι» και την εσωτερική σύνδεση με τον θεό. Σήμερα, πολλές γυναίκες το χρησιμοποιούν και ως στολίδι, συνδυάζοντας το χρώμα με τα ρούχα τους, αλλά συνήθως υποδεικνύει ότι αυτή η γυναίκα είναι παντρεμένη.

Ινδοϊστής με το χαρακτηριστικό σημάδι στο μέτωπο

Γυναίκες προσεύχονται στον Γάγγη ποταμό που θεωρείται ιερός τόπος.

Ιεροί τόποι για τους Ινδοϊστές είναι το Μπαντρινάδ στα Ιμαλάια, το Ραμεσβαράμ στα νότια, η Ντβάρα στα δυτικά παράλια, το Πούρι στην Ορίσσα και το Βαρανάσι στο Ουτάρ Πραντές.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

2. Αναζητήστε εικόνες από τους ιερούς τόπους των Ινδοϊστών και δημιουργήστε ένα ψηφιακό δημόσιο πίνακα/κολάζ μέσω Padlet ή Lino, όπου μπορείτε να προσθέτετε σχόλια, συνδέσμους, εικόνες και σύντομα κείμενα με λατρευτικά έθιμα Ινδοϊστών από τις παραπάνω περιοχές.

Οι κάστες (κοινωνικές τάξεις)

Παρότι το νεοσύστατο ινδικό κράτος τις κατήργησε με νόμο ήδη από το 1949, το σύστημα των καστών είναι ακόμη και σήμερα, κυρίως στις αγροτικές περιοχές, μια πολύ σημαντική παράμετρος της ινδικής κοινωνίας. Το σύστημα των καστών, αν και είναι διαποτισμένο από τον Ινδοϊσμό, αφορά σχεδόν τους πάντες, ακόμη και τους Μουσουλμάνους της Ινδίας. Τι είναι οι κάστες; Πολύ απλά, από τα πολύ παλιά χρόνια κάθε Ινδός ανήκε σε μια μικρή κοινότητα. Με τα χρόνια, αυτές οι μικρές κοινότητες ενοποιήθηκαν και σχημάτισαν τέσσερις κοινωνικές ομάδες: τους ιερείς (ή βραχμάνους), τους πολεμιστές και ευγενείς (ή ξατρίγιας), τους εμπόρους και γεωργούς (δηλ. τους βαϊσίγιας) και τους σούντρας (τους τεχνίτες και τους εργάτες). Μια πέμπτη ομάδα αποτελούν οι χάριτζανς ή νταλίτ, οι «άνθρωποι του θεού», όπως τους έλεγε ο Μαχάτμα Γκάντι. Οι τελευταίοι κάνουν δουλειές που είναι απαγορευμένες στους άλλους και κάθε επαφή και σχέση μαζί τους απαγορεύεται. Η αγελάδα θεωρείται ιερό ζώο στην Ινδία και απαγορεύεται η βρώση της. Σύμφωνα με τις Βέδες, από τα τμήματα του σώματος της αγελάδας προέκυψαν οι κάστες.

Σύμφωνα με τους ειδικούς μελετητές, στα παλιότερα χρόνια το σύστημα των καστών ήταν ανοιχτό και οι μετακινήσεις ανθρώπων από μια ομάδα σε άλλη ήταν συνηθισμένες.

Σταδιακά από το 500 π.Χ. μέχρι το 500 μ.Χ. (εδώ οι εκτιμήσεις διαφέρουν) το σύστημα γίνεται αυστηρό και άκαμπτο. Κάθε μετακίνηση σταματά. Όπως είναι φυσικό, στη σύγχρονη Ινδία το σύστημα αυτό προκαλεί διάφορα προβλήματα.

Άνθρωποι από τις κατώτερες κάστες μεταστρέφονται σε άλλες δρασκείες, όπως ο Βουδισμός ή ο Χριστιανισμός, σε μια προσπάθεια να ξεφύγουν και να βελτιώσουν τη ζωή τους.

Ιερή αγελάδα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 3 · 4 · 5

3. Μπορείτε να δημιουργήσετε μια πυραμίδα και να τοποθετήσετε τις κάστες των Ινδών στα κατάλληλα επίπεδα, χρησιμοποιώντας διαφορετικά χρώματα για κάθε μία; (Κάστες: Παρίας, Βαϊσίγιας, Ξατρίγιας, Βραχμάνοι, Σούντρας).

Παιχνίδι ρόλων - Οι κάστες

4. Η κάθε κάστα του Ινδοισμού θα αντιπροσωπευθεί από έναν μαθητή, που θα προσπαθήσει να παρουσιάσει τα χαρακτηριστικά της κάστας όπου ανήκει, στην τάξη, αλλά και τις δυσκολίες που ενδεχομένως αντιμετωπίζουν για την αναβάθμισή τους από τη μία κάστα στην άλλη σύμφωνα με το αυστηρό σύστημα των μετενσαρκώσεων. Εν συνεχεία, οι υπόλοιποι μαθητές θα απευθύνουν ερωτήματα στα «μέλη» της κάθε κάστας, για να αντλήσουν όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες για την κατάστασή τους και να συζητήσουν τρόπους πιθανής διαφυγής από αυτήν.

5. Μπορείτε να εξηγήσετε πώς λειτουργεί το σύστημα των μετενσαρκώσεων (σαμσάρα) και πώς μπορεί αυτό να διακοπεί για να επιτευχθεί η μόκσα;

Σύγχρονη κατάσταση

Η σύγχρονη πολιτικοποιημένη μορφή του Ινδοισμού αποτελεί μια πραγματικότητα που διαφέρει ριζικά από το αρχικό της πλαίσιο. Χαρακτηριστικό είναι ότι έχει διεισδύσει στις αγροτικές, λαϊκές και κοσμικές εκφάνσεις του Ινδοισμού, εξελίχθηκε μέσα από την αποικιοκρατική του αναδιαμόρφωση, τροφοδότησε ινδοϊστικά κινήματα κατά της αποικιοκρατίας και προκάλεσε αντιδράσεις από άλλες δρασκευτικές κοινότητες (Χριστιανούς, Σιχ, Μουσουλμάνους, Βουδιστές) σε διάφορες περιοχές της Νότιας Ασίας.

Στη σύγχρονη εποχή, η αντίδραση ενάντια στην εκκοσμίκευση της Ινδίας έχει οδηγήσει στην άνοδο ινδοϊστικών πολιτικών κινήματων. Σε αυτό το πλαίσιο, εξέχουσες προσωπικότητες, όπως οι αναμορφωτές Ραμακρίσνα Παραμαχάμσα και Σβάμι Βιβεκανάντα, καθώς και οι πολιτικοί Μαχάτμα Γκάντι, Βινάγιακ Σαβαρκάρ και Σαρβεπάλι Ραντακρίσανα, προώθησαν και εδραίωσαν μια ενοποιημένη εκδοχή του Ινδοισμού.

Μαχάτμα Γκάντι,
1869-1948

Τι μάδατε τελικά;

- Αναγνωρίσατε τα βασικά χαρακτηριστικά διάφορων φάσεων του Ινδοισμού.
- Συνοψίσατε τις βασικές δρασκευτικές διδασκαλίες του.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 6

6. Σκάναρε το QR code και αξιολογήστε τις γνώσεις σας.

16

Παραδοσιακές μορφές του Βουδισμού

Μια Πρώτη Ματιά: Ο Βουδισμός είναι η τέταρτη μεγαλύτερη θρησκεία στον κόσμο, με περίπου 520 εκατομμύρια πιστούς. Η ίδρυσή του τοποθετείται την περίοδο δράσης του Σιντάρτα Γκαουτάμα (περ. 566-486 π.Χ.), ο οποίος, σύμφωνα με τη βουδιστική παράδοση, τιμάται ως ο Βούδας («ο αφυπνισμένος»).

Ο Βουδισμός ξεκίνησε από τη Βόρεια Ινδία και σταδιακά εξαπλώθηκε στην ινδική ενδοχώρα και σε μεγάλο μέρος της Ασίας. Υπό την προστασία του αυτοκράτορα Άσόκα, η βουδιστική διδασκαλία έφτασε στη Σρι Λάνκα τον 3ο αιώνα π.Χ. και από εκεί διεδόθη στη Νοτιοανατολική Ασία. Βουδιστές μοναχοί μετέφεραν την παράδοσή τους στην Κίνα τον 2ο αιώνα π.Χ., στην Κορέα τον 4ο αιώνα μ.Χ. και στην Ιαπωνία και το Θιβέτ τον 7ο αιώνα μ.Χ.

Από τον 19ο αιώνα, ο Βουδισμός εξαπλώθηκε και στη Δύση, φτάνοντας στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική. Σήμερα, αποτελεί μία από τις πιο διαδεδομένες και επιδραστικές θρησκείες παγκοσμίως.

Άγαλμα του Βούδα ιαπωνικής τεχνοτροπίας

Τι θα μάθετε σήμερα

- Για τη ζωή του Βούδα και την ιστορική εξέλιξη των βουδιστικών κλάδων.
- Για τα βασικά σημεία της διδασκαλίας του Βουδισμού.
- Για τη λατρεία και την πνευματικότητα του Βουδισμού.

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΒΟΥΔΑ

Ο Βοδισάτβα και οι ζωές του:

Ο Βοδισάτβα ήταν κάποιος που προοριζόταν να γίνει Βούδας. Σύμφωνα με τη βουδιστική παράδοση, έζησε πολλές ζωές, προετοιμάζοντας την τελική του γέννηση ως Σιντάρτα Γκαουτάμα. Σε αυτές τις ζωές έπραττε πράξεις καλοσύνης, δυσίας και βοήθειας προς τους άλλους. Οι ιστορίες του Βοδισάτβα, γνωστές ως Τζατάκα, θυμίζουν τους μύθους του Αισώπου, καθώς χρησιμοποιούν ζώα και ανθρώπους για να μεταδώσουν ηθικά διδάγματα.

Η γέννηση του Σιντάρτα:

Ο Σιντάρτα Γκαουτάμα γεννήθηκε το 566 π.Χ. σε μια βασιλική οικογένεια, στην περιοχή που σήμερα ανήκει στο Νεπάλ. Σύμφωνα με την παράδοση, η γέννησή του συνοδεύτηκε από θαύματα, όπως το ότι περπάτησε και μίλησε αμέσως μετά τη γέννησή του.

Η αναζήτηση της αλήθειας:

Μεγαλωμένος μέσα σε πλούτη και άνεση, ο Σιντάρτα συγκλονίστηκε όταν αντίκρισε έναν ηλικιωμένο, έναν άρρωστο και έναν νεκρό. Συνειδητοποίησε ότι η ζωή συνοδεύεται από πόνο και θάνατο. Όταν, όμως, είδε έναν ασκητή που έδειχνε γαλήνιος, αποφάσισε να εγκαταλείψει την οικογένεια και τα πλούτη του για να αναζητήσει την αλήθεια.

Η ζωή του ως ασκητής:

Για χρόνια, ο Σιντάρτα δοκίμασε διάφορους τρόπους αναζήτησης της αλήθειας. Έγινε μαθητής δασκάλων, επιδόθηκε σε αυστηρές ασκήσεις, αλλά δεν βρήκε τις απαντήσεις που έψαχνε. Τελικά κατάλαβε ότι χρειάζεται μέτρο στη ζωή: ούτε υπερβολική πολυτέλεια ούτε υπερβολική αυστηρότητα.

Το Νεπάλ στην Ασία

Άγαλμα Βούδα

Ο Φωτισμός του Βούδα:

Καθισμένος κάτω από μια συκιά, ο Σιντάρτα αποφάσισε να μη σηκωθεί αν δε λύσει το μυστήριο της ζωής. Μετά από σκληρή εσωτερική μάχη «φωτίστηκε» και έγινε Βούδας. Ανακάλυψε τις τέσσερις «ευγενείς αλήθειες», που εξηγούν τον πόνο και πώς να τον ξεπεράσουμε.

Η διδασκαλία του Βούδα:

Ο Βούδας δίδαξε για 40 χρόνια τη μέση οδό, έναν ισορροπημένο τρόπο ζωής που οδηγεί στην απελευθέρωση από τον πόνο.

Οι διδασκαλίες του συνοψίζονται στις Τέσσερις Ευγενείς Αλήθειες:

Ο πόνος είναι μέρος της ζωής.

Ο πόνος προέρχεται από την επιθυμία.

Ο πόνος μπορεί να ξεπεραστεί.

Υπάρχει ένας δρόμος που οδηγεί στην απελευθέρωση, η «Οκταπλή Ατραπός».

Το τέλος του Βούδα:

Ο Βούδας πέθανε σε ηλικία 80 ετών. Η διδασκαλία του, που οδηγεί στη νιρβάνα (την απελευθέρωση από τον κύκλο του πόνου και της αναγέννησης), εξακολουθεί να εμπνέει εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο.

Η ιδιότητα του άνθους του λωτού να παραμένει αγνό, ακόμη και αν περιβάλλεται από θρομιά, το οδήγησε στο να γίνει ένα βουδιστικό σύμβολο αγνότητας και απάρνησης. Στην αρχιτεκτονική το σχήμα του λωτού χρησιμοποιείται για να δηλώσει την καθαρότητα ενός χώρου και την παρουσία του Βούδα.

Ο τροχός με τις οκτώ ακτίνες συμβολίζει τις πτυχές της Ευγενούς Οκταπλής Ατραπού, το σύνολο πρακτικών που, σύμφωνα με τον Βουδισμό, οδηγούν στην απελευθέρωση από τον κύκλο της αναγέννησης. Σε ορισμένες βουδιστικές τοποθεσίες, ο τροχός χρησιμοποιούνταν ως σύμβολο του ίδιου του Βούδα.

Ο ατελείωτος κόμπος είναι σύμβολο της απέραντης σοφίας και συμπόνιας του Βούδα, καθώς και της αιώνιας αρμονίας. Όταν συνδέεται με τις διδασκαλίες του Βούδα, αντιπροσωπεύει τον ατελείωτο κύκλο της αναγέννησης.

Σκάνναρε εδώ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1·2

1. Έχοντας γνωρίσει στην προηγούμενη Θεματική Ενότητα τη διδασκαλία του Ινδοϊσμού, μπορείτε να πραγματοποιήσετε μια σύγκριση ανάμεσα στη διδασκαλία του Ινδοϊσμού και του Βουδισμού; Καταγράψτε τις διαφορές και τις ομοιότητες.

2. Επίλυση προβλήματος

Τελικά, πώς μπορεί να επιτευχθεί η απελευθέρωση από τον πόνο και τα δεινά του αέναου κύκλου των μετενσαρκώσεων σύμφωνα με τη βουδιστική διδασκαλία;

ΒΟΥΔΙΣΤΙΚΟΙ ΚΛΑΔΟΙ

- **Θεραβάδα ή Χιναγιάνα (Μικρό Όχημα)**

Οι μοναχοί αφιερώνουν τη ζωή τους στην απλότητα, ακολουθώντας το παράδειγμα του Βούδα, και ζουν σε μοναστήρια. Οι λαϊκοί επιδιώκουν να συγκεντρώσουν «καλές πράξεις» για να εξασφαλίσουν καλύτερη τύχη στη ζωή τους και στις επόμενες μετενσαρκώσεις. Στη νοτιοανατολική Ασία, οι μοναχοί χαίρουν μεγάλου σεβασμού. Σύμφωνα με την παράδοση, ζητούν τροφή από τους λαϊκούς, κάτι που συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Οι λαϊκοί το θεωρούν ευκαιρία να συσσωρεύσουν καλό κάρμα μέσω αγαθοεργιών. Ο Θεραβάδα Βουδισμός είναι ιδιαίτερα διαδεδομένος στη Σρι Λάνκα, την Ταϊλάνδη και την Καμπότζη.

- **Μαχαγιάνα (Μεγάλο Όχημα)**

Επικεντρώνεται στο ιδανικό του Βοδισάτθα, δηλαδή του ατόμου που επιλέγει να καθυστερήσει τη νιρβάνα του για να βοηθήσει τους άλλους. Δίνει έμφαση στη σοφία και τη συμπόνια, ενώ περιλαμβάνει τη λατρεία ουράνιων Βοδισάτθα, όπως του Αβαλοκιτεσβάρα, που θεωρείται σύμβολο συμπόνιας. Στην Κίνα, εμφανίζεται με τη μορφή της Κουάν Γιν, θεότητας της συμπόνιας. Ο Μαχαγιάνα Βουδισμός είναι πιο διαδεδομένος στην Κίνα, την Ιαπωνία, την Κορέα και το Θιβέτ.

- **Βατζραγιάνα (Αδαμάντινο Όχημα)**

Αυτός ο κλάδος του Βουδισμού έχει μυστικιστικό χαρακτήρα και περιλαμβάνει τελετουργίες, σύμβολα όπως τα μάνταλα, καθώς και διδασκαλίες που δίνουν έμφαση στη μη δυαρχία (π.χ. η ηρεμία και ο θυμός θεωρούνται μέρος της ίδιας αλήθειας). Ο Βατζραγιάνα Βουδισμός άνθισε στο Θιβέτ και επηρέασε τη βουδιστική πρακτική σε χώρες όπως η Ιαπωνία.

Οι τρεις αυτοί κλάδοι του Βουδισμού διαφέρουν στον τρόπο που ερμηνεύουν και εφαρμόζουν τη διδασκαλία του Βούδα, αλλά όλοι στοχεύουν στη σοφία, τη συμπόνια και τη φώτιση.

Βουδιστής μοναχός που διαλογίζεται.

Άγαλμα του Βούδα που ανήκει στον Μαχαγιάνα Βουδισμό. Η τεχνοτροπία παρουσιάζει έναν εντραφή Βούδα.

Η συγκεκριμένη ομάδα μοναχών αποτέλεσε τον Θεραβάδα ή Χιναγιάνα* Βουδισμό (Μικρό Όχημα), που είναι κυρίαρχος στη Σρι Λάνκα, τη Νότια Ινδία, την Ταϊλάνδη, τη Βιρμανία, την Καμπότζη, το Λάος και το Βιετνάμ. Ωστόσο, ο διαχωρισμός μεταξύ μοναχών και λαϊκών δεν προκάλεσε συγκρούσεις ή βίαιη διάσπαση.

Βοδισάτθα

Δαλαί Λάμα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

3. Μπορείτε να καταγράψετε τις κεντρικές διαφορές μεταξύ των βουδιστικών κλάδων;

* Αξίζει να σημειωθεί ότι ο όρος Χιναγιάνα εμφανίζεται σπάνια στα παλαιότερα βουδιστικά κείμενα και καταγράφηκε αργότερα, μετά την εμφάνιση του όρου Μαχαγιάνα, με σκοπό να τον διαφοροποιήσει. Σήμερα, ο επικρατέστερος διεθνώς όρος γι' αυτόν τον κλάδο του Βουδισμού είναι Θεραβάδα.

ΒΟΥΔΙΣΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Η παλαιότερη συλλογή βουδιστικών κειμένων είναι ο Κανόνα Πάλι, που δημιουργήθηκε στη Σρι Λάνκα τον 1ο αιώνα π.Χ. και περιέχει τρεις συλλογές βιβλίων (Τρεις Κάλαθοι ή Τριπιτάκα). Αυτή η συλλογή ανήκει στον Θεραβάδα Βουδισμό. Αργότερα, δημιουργήθηκαν κείμενα και για τον Μαχαγυάνα Βουδισμό, ενώ ο Κανόνας μεταφράστηκε σε διάφορες γλώσσες, όπως τα κινεζικά (4ος αιώνας) και τα διβετιανά (7ος αιώνας). Η γραμματεία του Μαχαγυάνα περιλαμβάνει πολλές διδασκαλίες σε μορφή **Σούτρα** (συλλογές διδαχών) από τον 1ο έως τον 6ο αιώνα μ.Χ. Επίσης, περιέχει φιλοσοφικά και διδακτικά έργα, όπως η «Διήγηση του Παιχνιδιού», «Το Μεγάλο Γεγονός», κ.ά. Ο Βατζραγυάνα Βουδισμός έχει επίσης πλούσια γραμματεία, με κείμενα όπως **μάντρα** (ρυθμικοί ύμνοι) και **τάντρα** (κείμενα διδασκαλίας και τελετουργιών του Θιβέτ).

ΒΟΥΔΙΣΤΙΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

Η λατρεία στον Βουδισμό συνδέεται με τον σεβασμό στα ιερά του Βούδα. Οι πιστοί προσφέρουν **άνδη**, **θυμίαμα** ή **κεριά**, και κάνουν περισυλλογή ή προσευχές σε έναν χώρο λατρείας, όπως:

Στούπας (ιερά κτίσματα)

Εικόνες και αγάλματα του Βούδα

Τα μεγάλα προσκυνήματα, όπως το **Μποδ Γκάγια** (όπου ο Βούδας φωτίστηκε) και το **Σαρνάθ** (όπου έκανε το πρώτο του κήρυγμα), είναι σημαντικά. Άλλοι γνωστοί ναοί είναι ο **Ναός του Τουθ** στη Σρι Λάνκα και ο **Ναός του Σμαραγδένιου Βούδα** στην Ταϊλάνδη.

Οι Τρεις Κάλαθοι (Τριπιτάκα)

Η διδασκαλία του Βουδισμού καταγράφεται στα Τρία Κάλαθα, που είναι τα εξής:

- **Βιναγιά-Πιτάκα (Κάλαθος Πειθαρχίας):** Περιέχει κανόνες για τη ζωή των μοναχών και των μοναζουσών.
- **Σούττα-Πιτάκα (Κάλαθος Διδασκαλίας):** Περιλαμβάνει τις διδαχές και τις ομιλίες του Βούδα.
- **Αμπιντάμμα-Πιτάκα (Κάλαθος Ανώτερων Διδασκαλιών):** Αναλύει τις βασικές έννοιες του Βουδισμού σε φιλοσοφικό επίπεδο.

Εορτές και Παράδοση

Οι βουδιστικές εορτές διακρίνονται σε τρεις βασικές κατηγορίες. Πρώτον, υπάρχουν οι εορτές οι αφιερωμένες στον Βούδα και τη διδασκαλία του, με πιο σημαντική το Βεσάκ, που τιμά τη γέννηση, τη φώτιση και τον θάνατό του. Δεύτερον, συναντάμε τις παραδοσιακές γιορτές κάθε χώρας, οι οποίες συχνά έχουν βουδιστικές επιρροές. Τέλος, υπάρχουν οι εορτές που σχετίζονται με τις εποχές και τη γεωργία, όπως αυτές που σηματοδοτούν τη σπορά και τη συγκομιδή. Σκοπός της λατρείας και των εορτών είναι η καλλιέργεια της ηρεμίας του πνεύματος, η συγκέντρωση καλών πράξεων και η επιδίωξη της πνευματικής φώτισης.

Στούπα

Παγόδα, Βουδιστικός ναός Ιαπωνικής αρχιτεκτονικής

Προσφορές στο εσωτερικό βουδιστικού ναού στην Κίνα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4

4. Αναζητήστε εικόνες από τους ιερούς τόπους των Βουδιστών και δημιουργήστε έναν ψηφιακό δημόσιο πίνακα/κολάζ μέσω Padlet ή Lino, όπου μπορείτε να προσθέτετε σχόλια, συνδέσμους, εικόνες και σύντομα κείμενα με λατρευτικά έθιμα Βουδιστών.

Τι μάθατε τελικά;

- Περιγράψατε την εξέλιξη του Βουδισμού.
- Μελετήσατε τις Τέσσερις Ευγενείς Αλήθειες.
- Εξετάσατε παραδείγματα βουδιστικής πνευματικής παράδοσης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 5

5. Σκάναρε το QR code και αξιολογήστε τις γνώσεις σας.

Θρησκείες και θρησκευτικός πολιτισμός στην Κίνα

Μια Πρώτη Ματιά: Ο όρος «κινεζική θρησκεία» περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα θρησκευτικών παραδόσεων από οργανωμένες θρησκείες, όπως ο Βουδισμός και ο Ταοϊσμός, μέχρι κρατικά αναγνωρισμένες τελετουργίες, όπως ο Κομφουκισμός, καθώς και τοπικές λατρευτικές πρακτικές. Ουσιαστικά, ο όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει τον συγκρητιστικό και ιδιαίτερα διαδεδομένο λαϊκό χαρακτήρα της θρησκευτικότητας της Κίνας.

Τι θα μάθετε σήμερα

- Για τη στενή σύνδεση της προγονολατρείας με τη λαϊκή θρησκευτικότητα της Κίνας.
- Για τη ζωή και το έργο του Κομφούκιου και του Λάο-Τσε, ιδρυτών κατά τη λαϊκή παράδοση, του Κομφουκισμού και του Ταοϊσμού αντίστοιχα.
- Για το περιεχόμενο και τα σύμβολα αυτών των θρησκειών.

• Προγονολατρεία

Στην Κίνα, η λατρεία των προγόνων αποτελεί τη βάση της θρησκευτικής πίστης. Η κινεζική κοινωνία ήταν πατριαρχική, δηλαδή ο άνδρας είχε τον κύριο λόγο στην οικογένεια. Αρχηγός ήταν ο γηραιότερος άνδρας και, μετά τον θάνατό του, η εξουσία περνούσε στους άρρενες απογόνους. Οι γυναίκες, όταν παντρεύονταν, γίνονταν μέλη της οικογένειας του συζύγου τους και ζούσαν με τους γονείς του. Το σημαντικότερο καθήκον ενός παντρεμένου ζευγαριού ήταν να αποκτήσει έναν γιο, ο οποίος θα διαίωνιζε την οικογενειακή γραμμή. Επίσης, είχαν την ευθύνη να φροντίσουν για την ταφή και τις τελετές πένθους των γονιών του συζύγου.

Χάρτης της Κίνας

Οι πρόγονοι θεωρούνταν πάντα παρόντες στη μνήμη της οικογένειας. Έπρεπε να τιμώνται με σεβασμό, προσφορές και ειδικές τελετές. Κάθε οικογένεια είχε συνήθως ένα μικρό ιερό για τους προγόνους, όπου γίνονταν οι προσφορές, ενώ οι συγγενείς περιποιούνταν τους οικογενειακούς τάφους, ειδικά σε περιόδους αφιερωμένες στους νεκρούς.

Η λατρεία των προγόνων στην Κίνα συχνά συνδυάζεται με άλλα θρησκευτικά συστήματα, όπως ο Βουδισμός, ο Κομφουκισμός και ο Ταοϊσμός, ενώ έχει επηρεάσει και κοινότητες που ακολουθούν το Ισλάμ και τον Χριστιανισμό.

γία, τα βουνά, τα ποτάμια, διάφορα τοπογραφικά σημεία, αλλά και το σπίτι, με ιδιαίτερη έμφαση στη θύρα και την εστία. Ορισμένες τοπικές θεότητες απέκτησαν εθνική αναγνώριση, όπως η θεότητα του ποταμού Σιάνγκ, που έγινε γνωστή μέσα από τη μυθολογία και τα έργα ποιητών και λογίων.

Επιπλέον, η λατρεία της θεάς Ματσού, προστάτιδας των ψαράδων και των ναυτικών, ξεκίνησε από τις παράκτιες κοινότητες της Νότιας Κινεζικής Θάλασσας και αργότερα αναγνωρίστηκε επίσημα από την αυτοκρατορική κυβέρνηση. Παρόμοια, πολλές άλλες θεότητες λατρεύονταν σε ολόκληρη την Κίνα, κυρίως μέσα από μικρά ιερά που βρίσκονταν σε χωράφια και ορυζώνες. Αν και η παρουσία τους ήταν διαδεδομένη σε όλη τη χώρα, η δράση τους παρέμενε τοπική, καλύπτοντας συγκεκριμένες ανάγκες των κοινοτήτων.

• Φαντάσματα

Στην Κίνα, οι θεοί και οι πρόγονοι θεωρούνται σεβαστές μορφές, ενώ τα φαντάσματα συνδέονται με κακόβουλες δυνάμεις. Οι πρώτοι προσφέρουν προστασία, ενώ τα δεύτερα φέρνουν δυστυχία, όπως αρρώστιες, ατυχήματα και κακή τύχη.

Τα φαντάσματα, γνωστά ως Κουί, θεωρούνται «κακές ψυχές». Σύμφωνα με την κινεζική πίστη, η ανθρωπινή ψυχή έχει δύο όψεις: μια θετική, που συνδέεται με τον ουρανό, και μια αρνητική, που ανήκει στη γη και σχετίζεται με τα φαντάσματα. Γίνονται κακά όταν είναι δυσαρεστημένα ή ξεχασμένα, κυρίως αν δεν έχουν απογόνους να τα φροντίσουν και πέθαναν άδικα ή μακριά από το σπίτι τους. Αντίθετα, οι ψυχές που τιμώνται από τους απογόνους τους παραμένουν ήρεμες και δεν ενοχλούν τους ζωντανούς.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

2. Βήμα 3^ο Αναρωτηθείτε με βάση όσα αναπτύξαμε στο μάθημα για το θέμα των «φαντασμάτων» στη λαϊκή θρησκευτικότητα της Κίνας γιατί οι Κινέζοι λατρεύουν τους προγόνους τους.

• Λατρεία

Στην παραδοσιακή κινεζική θρησκεία, οι άνθρωποι προσέφεραν θυσιάς στους θεούς για προστασία και ευημερία. Στην αρχή περιλάμβαναν ζώα, φαγητό και κρασί. Με την πάροδο του χρόνου, αντικαταστάθηκαν από συμβολικές προσφορές, όπως φρούτα και χαρτιά, χάρη στην επιρροή του Βουδισμού και του Ταοϊσμού.

Οι θυσιάς γίνονταν σε ναούς και ιερά, που υπήρχαν παντού, από τα παλάτια μέχρι τα πιο απλά σπίτια. Εκεί, οι πιστοί προσεύχονταν και ζητούσαν συμβουλές μέσω της μαντείας, χρησιμοποιώντας τεχνικές όπως η ανάγνωση συμβόλων σε καβούκια χελωνών.

Κομφουκισμός

Ο Κομφουκισμός δεν είναι θρησκεία, αλλά ένα σύστημα ηθικών και κοινωνικών αξιών.

Ο Κομφούκιος (551-479 π.Χ.) δίδασκε την αρμονία, τη δικαιοσύνη και την ανθρωπιά ως θεμέλια της κοινωνίας. Πίστευε ότι ο άνθρωπος πρέπει να βελτιώνει τον εαυτό του ώστε να βελτιώσει και τον κόσμο γύρω του. Η διδασκαλία του στηριζόταν στον σεβασμό, την καλή συμπεριφορά και την αφοσίωση στις ανθρώπινες σχέσεις. Αν και δεν επικεντρωνόταν στη θρησκεία, πίστευε σε μια ανώτερη δύναμη που κυβερνά τον κόσμο, τον Ουρανό.

Άγαλμα του Κομφούκιου

Κομφουκιανός Ναός (Κίνα)

Κομφουκιανή λατρεία (N. Κορέα)

Ταοϊσμός

Ο Ταοϊσμός ξεκίνησε ως φιλοσοφία και εξελίχθηκε σε θρησκεία. Κεντρική του έννοια είναι το Τάο, δηλαδή ο δρόμος ή η οδός, που εκφράζει την ισορροπία στη φύση. Οι Ταοϊστές δεν λατρεύουν έναν προσωπικό θεό, αλλά πιστεύουν ότι όλα στο σύμπαν είναι αλληλένδετα. Το βασικό του σύμβολο, το Γιν-Γιανγκ, εκφράζει την ισορροπία των αντιθέτων, όπως το φως και το σκοτάδι. Για τους Ταοϊστές, ο χρόνος δεν κινείται ευθύγραμμα, όπως στη δυτική σκέψη, αλλά κυκλικά. Ο στόχος τους είναι να ζουν σε αρμονία με τη φύση, χρησιμοποιώντας τον διαλογισμό και την παρατήρηση για να κατανοήσουν τον κόσμο. Ο Κομφουκισμός και ο Ταοϊσμός επηρέασαν βαθιά την κινεζική κουλτούρα και εξακολουθούν να καθορίζουν τη ζωή πολλών ανθρώπων στην Ασία.

Σκάνναρε εδώ:

Σύμβολο Γιν-Γιανγκ.

Το βασικό σύμβολο του Ταοϊσμού, το Γιν-Γιανγκ, εκφράζει την ισορροπία των αντιθέτων. Το Γιν αντιπροσωπεύει το σκοτάδι, τη νύχτα και το παθητικό στοιχείο, ενώ το Γιανγκ συμβολίζει το φως, τη μέρα και τη δραστηριότητα. Η αρμονία επιτυγχάνεται όταν αυτά τα δύο συνυπάρχουν. Τίποτα στον κόσμο δεν είναι απόλυτα φωτεινό ή σκοτεινό, γι' αυτό και μέσα σε κάθε μισό του συμβόλου υπάρχει ένας μικρότερος κύκλος του αντίθετου στοιχείου, δείχνοντας ότι κάθε δύναμη περιέχει ένα μέρος της αντίθετής της.

Γιν-Γιανγκ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 3 · 4 · 5

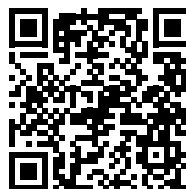
3. Δημιουργήστε έναν κατάλογο με κοινά χαρακτηριστικά των δύο οργανωμένων κινεζικών δραστηριοτήτων (Κομφουκισμός-Ταοϊσμός).
4. Παιχνίδι ρόλων: Μια ομάδα μαθητών/τριών θα υποδυθεί Κινέζους μαθητές/τριες που έχουν επισκεφθεί το σχολείο σας με πρόγραμμα ανταλλαγής και οι υπόλοιποι/ες μαθητές/τριες της τάξης θα επιχειρήσουν μέσα από μια συζήτηση αλληλογνωριμίας να μάθουν όσα περισσότερα μπορούν σχετικά με τις δρασκείες και τη λαϊκή θρησκευτικότητα της Κίνας.
5. Δημιουργήστε ένα κολάζ με εικόνες από λατρευτικές τελετές, θρησκευτικά σύμβολα, ναούς και έργα θρησκευτικής τέχνης της Κίνας. Στη συνέχεια, συζητήστε στην τάξη τη σημασία τους, τον ρόλο που παίζουν στην κινεζική κουλτούρα και τα συναισθήματα που σας προκαλούν.

Τι μάθατε τελικά;

- Μελετήσατε τον συγκρητιστικό χαρακτήρα του θρησκευτικού πολιτισμού στην Κίνα.
- Αναγνωρίσατε βασικά χαρακτηριστικά του θρησκευτικού Ταοϊσμού.
- Μελετήσατε βασικά σημεία της διδασκαλίας του Κομφουκισμού.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 6

6. Σκάναρε τα QR codes και αξιολογήστε τις γνώσεις σας:

18

Σίντο και θρησκείες της Ιαπωνίας

Μια Πρώτη Ματιά: Η θρησκεία στην Ιαπωνία αποτελείται από διάφορες παραδόσεις που αναπτύχθηκαν στη χώρα. Κάποιες από αυτές είναι οργανωμένες, όπως ο Βουδισμός και το Σίντο που υποστηριζόταν από το κράτος, ενώ άλλες είναι πιο χαλαρές, όπως ο Κομφουκισμός και ο Ταοϊσμός. Επίσης, υπάρχουν τοπικές λατρείες και παραδοσιακές τελετές. Στην Ιαπωνία, οι θρησκείες συχνά συνδυάζονται και δεν έχουν πάντα ξεκάθαρους διαχωρισμούς. Αν και οι ιαπωνικές θρησκευτικές παραδόσεις έχουν επηρεαστεί από την Κορέα και την Κίνα εδώ και αιώνες, πολλοί μελετητές θεωρούν ότι το Σίντο, η παραδοσιακή ιαπωνική θρησκεία που συνδέεται με την αυτοκρατορική λατρεία, έχει ξεχωριστή ταυτότητα.

Ινάρι Κάμι-το κάμι των αλεπούδων

Χάρτης της Ιαπωνίας

Τι θα μάθετε σήμερα

- Για την ιστορική εξέλιξη της Ιαπωνικής θρησκείας.
- Για τη σχέση της Ιαπωνικής θρησκείας με το περιβάλλον και τη φύση.
- Για τη σχέση του ανθρώπινου με το θείο.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΙΑΠΩΝΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Στην ιαπωνική θρησκεία, η φύση έχει μεγάλη σημασία και θεωρείται ιερή. Πιστεύεται ότι μπορεί να βοηθήσει τους ανθρώπους στην πνευματική τους σωτηρία. Σύμφωνα με την ιαπωνική μυθολογία, ο κόσμος χωρίζεται σε τρία μέρη: τον Ουρανό, τον κόσμο των ανθρώπων και τον Κάτω Κόσμο.

Παρόλα αυτά, οι θεότητες (κάμι) συνδέονται κυρίως με τη φύση. Όπως ο Δίας στην ελληνική μυθολογία κατοικεί στον Όλυμπο, έτσι και τα κάμι σχετίζονται με φυσικά τοπία, όπως τα βουνά. Για παράδειγμα, οι κορυφές του όρους Τσουκούμπα θεωρούνται ιερές επειδή συνδέονται με τις θεότητες Ιζανάγκι και Ιζανάμι. Στον ιαπωνικό Βουδισμό, ο κόσμος θεωρείται συχνά ως τόπος σωτηρίας. Ορισμένες περιοχές θεωρούνται βουδιστικοί παράδεισοι, ενώ άλλες χρησιμοποιούνται για διαλογισμό.

Ακόμη και όταν ο κόσμος περιγράφεται ως γεμάτος δυσκολίες, όπως στην έννοια του μάπο (που αναφέρεται στην παρακμή της σύγχρονης εποχής), υπάρχει η πεποίθηση ότι τόσο ο κόσμος όσο και οι άνθρωποι μπορούν να σωθούν. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω τελετών εξαγνισμού ή με τη βοήθεια ενός φωτισμένου όντος, όπως ενός Βοδισάτβα, που προσφέρει σοφία και συμπόνια.

Όρος Φούτζι

Άγαλμα κάμι

Η Σχέση Ανθρώπων και Θεοτήτων

Λόγω της σημασίας της φύσης, οι Ιάπωνες πίστευαν ότι οι άνθρωποι μπορούσαν να έχουν μια ιδιαίτερη σχέση με τις θεότητες. Για παράδειγμα, τα μέλη της αυτοκρατορικής οικογένειας θεωρούνταν ζωντανές θεότητες (κάμι). Επίσης, ορισμένοι θρησκευτικοί ηγέτες, όπως ο πρίγκιπας Σοτόκου και Κουκάι, θεωρήθηκαν ενσαρκώσεις Βοδισάτβα.

Κατά τη μεσαιωνική περίοδο, υπήρχε η πεποίθηση ότι άνθρωποι που είχαν αδικηθεί (όπως εκείνοι που είχαν εκτελεστεί ή εξοριστεί) μπορούσαν να γίνουν γκόριο, δηλαδή πνεύματα που έπρεπε να τιμώνται για να ηρεμήσουν τους νεκρούς ως χοτόκ ή Βούδες.

Η σημασία της συλλογικότητας

Γενικότερα, η Ιαπωνική θρησκεία είχε την τάση να οργανώνεται συλλογικά και να μη δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ατομική πίστη. Στην προϊστορική και αρχαία Ιαπωνία, η λατρεία επικεντρωνόταν στα οικιάμι, δηλαδή στα κάμι των εκτεταμένων οικογενειών (ουι), με βάση περισσότερο τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συμμαχίες, παρά τη συγγενική σχέση.

Αργότερα, η οικογένεια, συμπεριλαμβανομένων των ζωντανών και των νεκρών, έγινε το κύριο επίκεντρο της λατρευτικής δραστηριότητας, με ιδιαίτερη έμφαση στις προγονικές τελετές. Κατά την περίοδο του κρατικού Σίντο, από τα μέσα του 19ου αιώνα έως το πρώτο μισό του 20ού αιώνα, ο αυτοκράτορας παρουσιαζόταν ως ο «πατέρας» της εθνικής οικογένειας.

Σήμερα, οι κοινότεροι τόποι λατρείας σε μια ιαπωνική οικία περιλαμβάνουν έναν βωμό Σίντο (καμιντάνα), έναν βουδιστικό βωμό (μπουτσουντάν) ή τον τάφο ενός νεκρού συγγενή. Στην Ιαπωνία,

είναι δύσκολος ο διαχωρισμός μεταξύ Σίντο και Βουδισμού, καθώς η πλειοψηφία της χώρας ακολουθεί και τις δύο θρησκείες. Οι ίδιοι οι πιστοί δεν αυτοπροσδιορίζονται ως ανήκοντες αποκλειστικά στη μία ή στην άλλη θρησκεία.

Επομένως, ανάλογα με την ανάγκη που έχουν ή την περίπτωση μπορεί να χρησιμοποιήσουν τον έναν ή τον άλλο βωμό, για να ικανοποιήσουν το αίτημά τους. Οι κοινοτικές τελετές συνήθως επικεντρώνονται γύρω από τοπικά ιερά ή τις εορτές των ναών (ματσούρι). Ακόμη και οι οργανωμένες θρησκείες σε εθνικό επίπεδο τείνουν πλέον να πραγματοποιούν τις εορταστικές τους εκδηλώσεις μέσω των προσωπικών αφιερώσεων των πιστών, κυρίως σε τοπικά παρά σε εθνικά ιερά.

Άγαλμα κάμι σε Σιντοϊστικό ναό

Η ΙΑΠΩΝΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η θρησκευτική ιστορία της Ιαπωνίας έχει εξελιχθεί μέσα από διάφορες περιόδους, επηρεαζόμενη από πολιτιστικές και κοινωνικές αλλαγές. Παρακάτω παρουσιάζονται οι σημαντικότερες φάσεις της:

1. Προϊστορική Ιαπωνία

Στην προϊστορική Ιαπωνία, οι θρησκευτικές πρακτικές βασίζονταν κυρίως στη φύση και τη λατρεία των προγόνων. Οι αρχαιολόγοι χωρίζουν αυτή την εποχή σε δύο περιόδους:

- Περίοδος Γιόμόν (περ. 14.000 π.Χ.-300 π.Χ.): Οι άνθρωποι ζούσαν ως κυνηγοί και συλλέκτες και ανέπτυξαν πρώιμες μορφές τελετουργιών.
- Περίοδος Γιαόι (περ. 300 π.Χ.-250 μ.Χ.): Η καλλιέργεια ρυζιού και η κοινωνική οργάνωση οδήγησαν στην εμφάνιση ιεραρχικών δομών.

Από τον 3ο αιώνα μ.Χ., τα ταφικά μνημεία (κοφούν) δείχνουν την επίδραση των πολιτισμών της Κορέας και της Κίνας.

2. Αρχαία Ιστορική Περίοδος

Η ιστορία της Ιαπωνίας καταγράφεται για πρώτη φορά τον 8ο αιώνα σε κείμενα όπως το Κογίκι (712) και το Νίχον Σόκι (720). Αυτά τα έργα περιγράφουν τη σύνδεση της αυτοκρατορικής οικογένειας με τη θεότητα του ήλιου, Αματεράσου.

Με την εισαγωγή του Βουδισμού από την Κορέα και την Κίνα τον 6ο αιώνα, η θρησκεία έγινε εργαλείο πολιτικής και κοινωνικής ενοποίησης. Ο πρίγκιπας Σοτόκου (574-622) υποστήριξε τον Βουδισμό και τον προώθησε ως εθνική θρησκεία.

3. Εξέλιξη του Βουδισμού

Κατά την περίοδο Καμακούρα (1192-1333), ο Βουδισμός αναπτύχθηκε περισσότερο. Δημιουργήθηκαν νέες σχολές, όπως:

- Γιόντο: Διδασκαλία που επικεντρώνεται στη σωτηρία μέσω της πίστης στον Βούδα Αμίτα.
- Ζεν: Έμφαση στον διαλογισμό και τη βαθύτερη κατανόηση της πραγματικότητας.

Οι ιδέες αυτές επηρέασαν την τέχνη, τη ζωγραφική και την ποίηση.

4. Εποχή των Τοκουγκάβα

Σε αυτή την περίοδο, η κοινωνία οργανώθηκε με βάση τον Κομφουκισμό, ενώ όλοι οι πολίτες ήταν υποχρεωμένοι να εγγράφονται σε βουδιστικούς ναούς. Το Σίντο άρχισε να αναδεικνύεται ως ξεχωριστή παράδοση.

5. Εποχή των Μείτζι και σύγχρονη Ιαπωνία

Από το 1868, η Ιαπωνία εκσυγχρονίστηκε. Το Σίντο καθιερώθηκε ως κρατική δρασκεία, ενώ η επίδραση του Βουδισμού μειώθηκε. Παράλληλα, εμφανίστηκαν νέα δρασκευτικά ρεύματα, που συνδυάζουν στοιχεία από διάφορες παραδόσεις.

Σκάνναρε εδώ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1·2

1. Επίλυση προβλήματος.

Με βάση την παράγραφο «Σύγχρονη Ιαπωνία» συζητήστε στην τάξη αν η έννοια της δρασκείας είναι ξεκάθαρη στην ιαπωνική παράδοση και σε ποιο βαθμό τα κάμι επηρεάζουν την καθημερινή ζωή των ανθρώπων.

2. Παιχνίδι ρόλων.

Με βάση τα αποτελέσματα της παραπάνω συζήτησης, ένας από τους συμμαθητές σας θα παίξει το ρόλο ενός Ιάπωνα πολίτη που έρχεται στην Ελλάδα για διακοπές και θα συζητήσετε μαζί του για να συγκεντρώσετε όσες περισσότερες πληροφορίες μπορείτε για τη δρασκεία της Ιαπωνίας και τη μέση αντίληψη της Ιαπωνικής κοινωνίας για το θέμα «δρασκεία».

ΛΑΤΡΕΙΑ

Η λατρεία στον Σιντοϊσμό πραγματοποιείται στον ναό (τζίντζα), όπου θεωρείται ότι κατοικεί το πνεύμα ενός κάμι. Πριν από την είσοδο στον ναό, προηγείται η χαρακτηριστική πύλη τορί, που σηματοδοτεί τον ιερό χώρο. Ο σιντοϊστικός ναός αποτελείται από τρία κύρια μέρη: α) το κυρίως ιερό, β) την αίθουσα των προσφορών, γ) την αίθουσα λατρείας, όπου βρίσκεται το σιντάι (συχνά ένας καθρέφτης), το οποίο συμβολίζει τη θεότητα. Στο προαύλιο υπάρχει χώρος καθαρισμού, όπου οι πιστοί πλένονται με νερό πριν εισέλθουν στον ναό.

Τζίντα

Πύλη Τορί

Χώρος κάθαρσης

Οι ιαπωνικές εορτές (ματσούρι) διακρίνονται σε αυτόχθονες και εισηγμένες. Τα παραδοσιακά ματσούρι οργανώνονται για να εξασφαλίσουν την υλική ευημερία (κυρίως τη γονιμότητα), την προστασία από φυσικές καταστροφές και την πνευματική ευεξία της κοινότητας. Οι τελετές αυτές περιλαμβάνουν την υπηρεσία των κάμι και των ψυχών των νεκρών.

Ένα τυπικό ματσούρι ξεκινά με τελετές εξαγνισμού, ώστε οι συμμετέχοντες να απαλλαγούν από κακές επιρροές. Ακολουθούν προσφορές, όπως κέικ ρυζιού, ρυζόκρασο (σάκε) και άλλες τροφές, ενώ πραγματοποιούνται προσευχές για δεική εύνοια. Τέλος, οι πιστοί μοιράζονται ένα κοινό γεύμα με τις προσφορές, συμβολίζοντας τη σύνδεση ανθρώπων και θεών. Άλλα χαρακτηριστικά δρώμενα περιλαμβάνουν τη μεταφορά ενός φορητού βωμού (μικοσί), τον τελετουργικό χορό (καγκούρα) και θεάματα, όπως ιπποδρομίες, διελκυστίνδα και ιστιοδρομίες.

Αναθηματικές πλάκες

Το Σιμενάουσα είναι ένα σχοινί από στρωμένο άχρρο ρυζιού, που συναντάται κρεμασμένο στην είσοδο των σιντοϊστικών ναών. Χρησιμοποιείται για να οριοθετεί τον ιερό χώρο και να αποτρέπει την είσοδο κακόβουλων πνευμάτων.

Το Χαμάγια είναι ένα διακοσμητικό βέλος που δίνεται ως γούρι σε σιντοϊστικούς και βουδιστικούς ναούς κατά την Ιαπωνική Πρωτοχρονιά. Πιστεύεται ότι απομακρύνει την κακή τύχη και φέρνει καλοτυχία στο νέο έτος.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

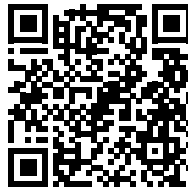
3. Αναζητήστε εικόνες από σιντοϊστικά ιερά και πύλες τόρι σε όλη την Ιαπωνία. Δημιουργήστε έναν ψηφιακό δημόσιο πίνακα αναρτήσεων μέσω Wakelet, όπου μπορείτε να προσδέτετε σχόλια, συνδέσμους, εικόνες και βίντεο σχετικά με λατρευτικά έθιμα από διάφορες περιοχές της Ιαπωνίας.

Τι μάθατε τελικά;

- Μελετήσατε στοιχεία της θρησκείας και των λατρευτικών παραδόσεων της Ιαπωνίας.
- Μάθατε να διακρίνετε τη σχέση ανάμεσα στην ιαπωνική θρησκεία και την καθημερινότητα των πολιτών.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4

4. Σκανάρετε εδώ:

Αρχέγονη δρασκευτικότητα

Μια Πρώτη Ματιά: Οι δρασκείες των λεγόμενων «παραδοσιακών» λαών ή κατά φύσιν ζώντων λαών περιλαμβάνουν τις πεποιδήσεις και πρακτικές των ανθρώπων που ζουν σε μικρές φυλετικές κοινωνίες, κυρίως στην Αφρική, την Αμερική, την Ωκεανία και την Ινδονησία. Μέχρι την εποχή της αποικιοκρατίας, αυτοί οι πολιτισμοί παρέμεναν σε μεγάλο βαθμό ανεπηρέαστοι από ξένες επιρροές. Πολλοί ανθρωπολόγοι και ερευνητές μελέτησαν αυτούς τους λαούς και κατέγραψαν τα χαρακτηριστικά και την καθημερινότητά τους. Κάθε παραδοσιακός πολιτισμός έχει τη δική του αντίληψη για τον κόσμο, που ονομάζεται κοσμολογία. Παρόλο που οι παραδοσιακές δρασκείες διαμορφώθηκαν σε απομονωμένες κοινωνίες, πολλά από τα στοιχεία τους εμφανίζονται και στις μεγάλες οργανωμένες δρασκείες. Αυτό δείχνει ότι οι άνθρωποι, ανεξαρτήτως τόπου και χρόνου, προσπαθούν να απαντήσουν σε κοινά υπαρξιακά ερωτήματα. Επιπλέον, η ομοιότητα στις δρασκευτικές εκδηλώσεις διαφορετικών φυλών, που δεν είχαν επαφή μεταξύ τους, ίσως φανερώνει βαθύτερες, πανανθρώπινες τάσεις στη δρασκευτική αναζήτηση. Μήπως, τελικά, η δρασκευτικότητα είναι μια έμφυτη ανάγκη του ανθρώπου για σύνδεση με το υπερβατικό;

Φυλή Μασσάι, Κένυα

Τι θα μάθετε σήμερα

- Τα βασικά χαρακτηριστικά «παραδοσιακών λαών».
- Τις αρχές και τις μορφές δρασκευτικότητάς τους.
- Γιατί είναι δύσκολο να κατανοήσουμε και να συγκρίνουμε τη δρασκευτικότητά τους με αυτή του σύγχρονου δυτικού κόσμου.

Κύρια χαρακτηριστικά των παραδοσιακών κοινωνιών

Οι παραδοσιακές κοινωνίες, δηλαδή όσες ζουν μακριά από τις επιρροές του σύγχρονου κόσμου, έχουν τρία βασικά χαρακτηριστικά:

1. Προφορική παράδοση,
2. Σύνδεση με τον χρόνο και τον τόπο,
3. Τελετές μετάβασης.

Αυτόχθονες Ινδιάνοι

Προφορική παράδοση

Στις κοινωνίες αυτές δεν υπάρχουν γραπτά κείμενα. Οι άνθρωποι μεταδίδουν γνώσεις, ιστορίες και δρασκευτικές αντιλήψεις μέσω του προφορικού λόγου. Τραγούδια, μύθοι και αφηγήσεις διατηρούν την ιστορία και τις παραδόσεις τους. Οι τελετές που οργανώνουν περιλαμβάνουν τραγούδια, προσευχές, χορούς και παραδοσιακά έθιμα. Αυτά μας δείχνουν πώς βλέπουν τη ζωή και τον κόσμο. Κάθε τελετή έχει έναν σκοπό, όπως μια γιορτή, μια θεραπεία ή τη μετάβαση σε ένα νέο στάδιο της ζωής.

Τελετουργικό χορευτικό

Χρόνος και τόπος

Η δρασκεία τους συνδέεται πάντα με συγκεκριμένους τόπους και χρονικές περιόδους. Οι άνθρωποι αυτοί βασίζονται στη ζωή τους σε μύθους και αφηγήσεις για το παρελθόν, τους θεούς ή τους προγόνους τους. Μέσα από τις τελετουργίες τους, συνεχίζουν αυτές τις «ιερές» πράξεις και δίνουν νόημα στη ζωή τους.

Μάσκα από τη φυλή
των Μάορι

Μάορι

Πολεμικός χορός
φυλής στην Αφρική

Πιστεύουν ότι ο κόσμος δημιουργήθηκε από θεούς ή προγόνους και προσπαθούν να ζουν σύμφωνα με αυτές τις παραδόσεις.

Τελετές μετάβασης

Οι τελετές μετάβασης σηματοδοτούν σημαντικά στάδια στη ζωή, όπως η γέννηση, η ενηλικίωση, ο γάμος ή ο θάνατος. Αυτές οι τελετές περιλαμβάνουν τρία στάδια:

1. Διαχωρισμός: Το άτομο απομακρύνεται από την προηγούμενη κατάστασή του.
 2. Μεταβατική φάση: Βρίσκεται σε μια ενδιάμεση κατάσταση, «ανάμεσα» στο παλιό και το νέο.
 3. Ενσωμάτωση: Επιστρέφει στην κοινότητα με νέα ταυτότητα, π.χ. ως ενήλικας.
- Κάθε στάδιο περιλαμβάνει σύμβολα, χορούς, μάσκες και άλλες παραδόσεις.

Ασθένεια και θεραπεία

Στις κοινωνίες αυτές, οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν την ασθένεια όχι μόνο ως πρόβλημα του σώματος αλλά και της ψυχής ή της κοινωνίας. Αντί να ψάχνουν μόνο ιατρικούς λόγους, εστιάζουν στα πνευματικά αίτια. Οι τελετές θεραπείας περιλαμβάνουν προσευχές και άλλες δρασκευτικές πράξεις, με στόχο την αποκατάσταση της ισορροπίας.

Αυτές οι παραδοσιακές κοινωνίες είναι πλούσιες σε τελετουργίες και μύθους, που μας βοηθούν να κατανοήσουμε τις δρασκευτικές τους πρακτικές και τη σχέση τους με τον κόσμο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

1. Αναζητήστε εικόνες από τελετές διαφόρων παραδοσιακών λαών σε όλο τον κόσμο. Στη συνέχεια δημιουργήστε έναν ψηφιακό πίνακα ή κολάζ στο Padlet ή το Lino, όπου μπορείτε να προσδέτετε σχόλια, συνδέσμους, εικόνες και σύντομα κείμενα σχετικά με τις τελετουργίες μετάβασης.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΡΧΕΓΟΝΗΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Κοσμολογία

Σε πολλές αρχαίες κοινωνίες υπήρχε η πίστη ότι ένας θεός δημιούργησε τον κόσμο και στη συνέχεια αποσύρθηκε, χωρίς να επεμβαίνει άμεσα στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Ωστόσο, θεωρούνταν ότι υπήρχαν μικρότερες θεότητες που λειτουργούσαν ως μεσολαβητές μεταξύ του θεού και των ανθρώπων. Οι άνθρωποι τις τιμούσαν με λατρευτικές τελετές και θυσίες, ελπίζοντας σε προστασία και ευνοϊκή τύχη.

Τοτεμισμός

Το τοτέμ είναι ένα ζώο, φυτό ή φυσικό φαινόμενο που συνδέεται στενά με μια ομάδα ανθρώπων. Το τοτέμ θεωρείται:

- Προστάτης της ομάδας,
- Πρόγονός τους,
- Ιερό στοιχείο που πρέπει να σέβονται.

Οι άνθρωποι δε σκοτώνουν ούτε τρώνε το τοτέμ τους. Συχνά το απεικονίζουν σε σύμβολα ή αντικείμενα και αποτελεί βασικό στοιχείο της κοινωνικής και δρασκευτικής τους ζωής.

Τοτέμ

Σαμανισμός

Ο σαμανισμός είναι ένα δρασκευτικό σύστημα που βασίζεται στον σαμάνο. Ο σαμάνος είναι ένα άτομο που:

- Έχει γνώσεις που τον κάνουν ξεχωριστό στην κοινότητά του,
- Μπορεί να θεραπεύει,
- Επικοινωνεί με πνεύματα ή τον κόσμο των νεκρών.

Ο όρος προέρχεται από μια λέξη που σημαίνει «αυτός που ξέρει». Σαμάνοι υπάρχουν σε πολλούς λαούς, όπως στην Ασία, την Αφρική, την Αμερική και την Αρκτική.

Σαμάνος

Ανιμισμός

Ο ανιμισμός είναι η πίστη ότι όλα τα στοιχεία της φύσης, όπως τα ζώα, τα φυτά, τα ποτάμια και οι βράχοι, έχουν τη δική τους ψυχή ή πνευματική ουσία. Οι άνθρωποι τα θεωρούν «ζωντανά» και πιστεύουν ότι διαθέτουν δέληση. Αυτή η αντίληψη είναι διαδεδομένη σε πολλούς αυτόχθονες λαούς και διαφέρει από τις οργανωμένες θρησκείες που εμφανίστηκαν αργότερα. Οι ανιμιστικές πεποιθήσεις αποκαλύπτουν πώς οι πρώτες κοινωνίες προσπάθησαν να εξηγήσουν τον κόσμο γύρω τους και να δώσουν νόημα στη ζωή τους.

Σκάνναρε εδώ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

2. Μελετήστε τον μύθο της Χαΐνουβέλε από τη Δυτική Νέα Γουϊνέα. Στη συνέχεια, αναζητήστε πληροφορίες για τη σημασία του μύθου πριν και μετά την επαφή των αυτοχθόνων της Μελανησίας με τους Ευρωπαίους αποικιοκράτες από τον 16^ο αιώνα και μετά.

Ο Μύθος της Χαΐνουβέλε (Δυτική Νέα Γουϊνέα)

Ένας πρόγονος με το όνομα Αμέτα βρήκε μια καρύδα απλωμένη στον χαυλιόδοντα ενός γουρουνιού και ύστερα από ένα όνειρο που είδε, του δόθηκε η εντολή να τη φυτέψει. Μέσα σε έξι μέρες φύτρωσε ένας φοίνικας, ο οποίος άνηψε. Ο Αμέτα έκοψε το δάκτυλό του και το αίμα του έπεσε σ' ένα άνθος του φοίνικα. Τότε, μετά από εννέα μέρες ένα κορίτσι μεγάλωσε από το άνθος στο οποίο έπεσε το αίμα του Αμέτα, και με το πέρας τριών ημερών το κορίτσι έγινε ενήλικο. Ο Αμέτα την έκοψε από το δέντρο και την ονόμασε Χαΐνουβέλε, δηλαδή το κορίτσι της καρύδας. Η Χαΐνουβέλε ήταν ένα διαφορετικό ον, καθώς τα περιττώματά της αποτελούνταν από πολύτιμα αντικείμενα, με αποτέλεσμα ο Αμέτα να γίνει πλούσιος. Έτσι, κατά τη διάρκεια της δρασκευτικής περιόδου που περιελάμβανε το έδιμο της ανταλλαγής, η Χαΐνουβέλε δεν αντάλλαξε καρύδες και φύλλα φοίνικα, αλλά πολύτιμα αντικείμενα, όπως πορσελάνινα σκεύη, μεταλλικά μαχαίρια, χρυσά σκουλαρίκια, κ.ά. Οι άνθρωποι που συμμετείχαν στις εορτές παραξελεύτηκαν από το γεγονός και ζήλεψαν τη Χαΐνουβέλε που μπορούσε να διαθέσει τόσο πλούσια αντικείμενα και γι' αυτό αποφάσισαν να την σκοτώσουν. Οι άνθρωποι έσκαψαν έναν λάκκο στη μέση του χορού, έριξαν τη Χαΐνουβέλε και χόρεψαν από πάνω της. Ο Αμέτα ξέθαψε το σώμα της, το διαμέλισε και στη συνέχεια έθαψε τα κομμένα κομμάτια. Από τα κομμάτια του σώματός της φύτρωσαν άγνωστα έως εκείνη την εποχή φυτά.

Τι μάδατε τελικά;

- Μάδατε τα βασικά γνωρίσματα της αρχέγονης δρασκευτικότητας.
- Μελετήσατε τις δρασκευτικές πρακτικές των παραδοσιακών κοινωνιών.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

3. Αξιοποιήστε τις πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά της αρχέγονης δρασκευτικότητας και συγκρίνετέ τις με τις αντιλήψεις και τα χαρακτηριστικά των δρασκευιών που μελετήσατε στα προηγούμενα κεφάλαια.

20

Αρχαιοελληνική θρησκεία

Μια Πρώτη Ματιά: Για να κατανοήσετε την αρχαία ελληνική θρησκεία, πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ορισμένα βασικά σημεία:

1. **Τι σημαίνει «θρησκεία» για τους αρχαίους Έλληνες:** Για τους αρχαίους Έλληνες η θρησκεία περιελάμβανε:

- Σεβασμό προς τους θεούς (ευσέβεια),
- Συμμετοχή σε τελετές και γιορτές που γίνονταν στα ιερά των θεών της πόλης.

2. **Χρονικό πλαίσιο:** Η αρχαία ελληνική θρησκεία αναφέρεται κυρίως στην περίοδο από τον 8ο έως τον 4ο αιώνα π.Χ. (αρχαϊκή και κλασική εποχή).

3. **Δεν ήταν οργανωμένη θρησκεία:** Σε αντίθεση με τις σημερινές θρησκείες, δεν υπήρχε ιεραρχία ή κεντρική οργάνωση. Η θρησκεία ήταν μέρος της δημόσιας και πολιτικής ζωής. Οι πληροφορίες που έχουμε προέρχονται κυρίως από αρχαιολογικές ανακαλύψεις, ιδιαίτερα στην Αθήνα.

Συνοψίζοντας, η αρχαία ελληνική θρησκεία ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνικής και πολιτικής ζωής, όχι μια ανεξάρτητη πνευματική πρακτική, όπως τη θεωρούμε σήμερα.

Ακρόπολη Αθηνών

Τι θα μάθετε σήμερα

- Τα χαρακτηριστικά της αρχαίας ελληνικής θρησκείας και τον ρόλο των θεών σε αυτήν.
- Πώς εξελίχθηκε η αντίληψη των αρχαίων Ελλήνων για τη θρησκεία.
- Τις λατρευτικές πρακτικές και τις συνήθειες που διαμορφώθηκαν στην αρχαία ελληνική θρησκεία.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Αρχαιολογικός χώρος, Λίνδος-Ρόδος

Μαντείο Δελφών

Δεν είχε προφήτες ή Μεσσία, ούτε ένα ενιαίο και σταθερό σύστημα πίστης. Δεν υπήρχε επίσημο ιερατείο, ιερό βιβλίο ή ένα σύνολο δογμάτων που να επιβάλλεται στους πιστούς.

Αντίθετα, η δρασκευτική παράδοση στηριζόταν στην ιδιαίτερη φυσιογνωμία κάθε πόλης-κράτους, επηρεάζοντας τις τελετές, τη γλώσσα, τις αξίες και τους κανόνες της κοινωνικής ζωής. Οι πεποιδήσεις ήταν πολλές και ποικίλες, επιτρέποντας την ελεύθερη ερμηνεία και ακόμη και την κριτική στάση απέναντι στη δρασκεία, χωρίς αυτό να σημαίνει απαραίτητα έλλειψη πίστης.

Μαντεία

Οι μάντεις και οι χρησμοί είχαν σημαντικό ρόλο στη ζωή των Ελλήνων. Συμβουλευόνταν τους μάντεις για σοβαρά ζητήματα, όπως πολέμους, επιδημίες ή την αποδοχή νέων θεοτήτων στο πάνθεον της πόλης.

Θεοί

Οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν σε πολλούς θεούς (πολυθεϊσμός), που είχαν ανθρώπινη μορφή και συμπεριφέρονταν σαν άνθρωποι, με συναισθήματα και αδυναμίες. Κάθε θεός είχε τη δική του αρμοδιότητα και λατρευόταν ιδιαίτερα σε ορισμένες περιοχές. Για παράδειγμα, η Άρτεμις λατρευόταν ως Βραυρωνία στην Αθήνα και ως Ορθία στη Σπάρτη.

Άγαλμα Ηρακλή

Ο Δίας, ο Απόλλωνας και η Αθηνά

Αρχαία Ολυμπία

Σεβασμός στη θρησκεία άλλων πόλεων:

Οι Έλληνες σέβονταν τους θεούς και τις λατρείες άλλων πόλεων. Όταν μια πόλη-κράτος κατακτούσε μια άλλη, έπρεπε να σεβαστεί τις θρησκευτικές της παραδόσεις.

Ο ρόλος της θρησκείας στην κοινωνία:

Κάθε πόλη-κράτος είχε τους δικούς της θεούς-προστάτες. Η θρησκεία συνέβαλε στη διατήρηση της ενότητας των πολιτών και συνδέθηκε με την πολιτική και κοινωνική ζωή. Οι γιορτές και οι τελετές έφεραν τους ανθρώπους κοντά και ενίσχυαν την κοινότητα.

Παραδείγματα:

Μια σημαντική θρησκευτική γιορτή ήταν τα Ελευσίνια Μυστήρια, αφιερωμένα στη θεά Δήμητρα, και τελούνταν στην Ελευσίνα, κοντά στην Αθήνα. Μέσα από αυτά, οι Αθηναίοι συμμετείχαν ενεργά στη θρησκευτική ζωή και ενίσχυαν τη σύνδεση της πόλης με την ευρύτερη περιοχή.

Θυσίες

- Η πιο συνηθισμένη τελετή στην αρχαία ελληνική θρησκεία ήταν η θυσία.
- Συνήθως θυσιάζαν ζώα, όπως αγελάδες, κασίκες, πρόβατα και γουρούνια.
- Οι θυσίες γίνονταν για να ευχαριστήσουν ή να εξευμενίσουν τους θεούς.
- Υπήρχαν δύο βασικοί τύποι θυσιών:
 - ο Ολοκαύτωμα: Όπου το ζώο καιγόταν ολόκληρο ως προσφορά στους θεούς.
 - ο Καθαρτικές θυσίες: Για τον εξαγνισμό από σοβαρά παραπτώματα, όπως ένας φόνος.
- Εκτός από τις θυσίες ζώων, οι αρχαίοι Έλληνες τελούσαν τη σπονδή, προσφέροντας κρασί, μέλι ή λάδι στους θεούς. Συνήθως γινόταν χύνοντας λίγο από το υγρό στο έδαφος ή στον βωμό, ως ένδειξη σεβασμού και ευγνωμοσύνης προς τους θεούς.

Ναός Ποσειδώνα

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

1. Αφού μελετήσετε την ενότητα για τη δρασκεία στις αρχαίες πόλεις, μπορείτε να εντοπίσετε ομοιότητες με τη δρασκευτική παράδοση στις σύγχρονες ελληνικές πόλεις; Συζητήστε στην τάξη και καταγράψτε τις παρατηρήσεις σας στον πίνακα.

Αρχαίος ελληνικός μυστικισμός

Εκτός από τη δημόσια λατρεία, υπήρχαν και μυστικιστικές ομάδες που αναζητούσαν μια πιο προσωπική σχέση με τους θεούς. Αυτές οι ομάδες πίστευαν στην αθανασία της ψυχής και τελούσαν ειδικές τελετές μύησης. Σημαντικά παραδείγματα μυστικιστικών λατρειών ήταν τα Ελευσίνια Μυστήρια, αφιερωμένα στη Δήμητρα και την Περσεφόνη, τα Διονυσιακά Μυστήρια, που σχετιζόνταν με τη λατρεία του Διονύσου, και ο Ορφισμός, ένα δρασκευτικό κίνημα που δίδασκε έναν νέο τρόπο ζωής και σκέψης.

Ιδέες του Ορφισμού και Φιλόσοφοι

Ο Ορφισμός υποστήριζε ότι η ψυχή είναι αιώνια και πρέπει να εξαγνιστεί για να επιστρέψει στον τέλειο κόσμο από όπου προέρχεται. Αυτή η ιδέα επηρέασε σημαντικά τον Πυθαγόρα, ο οποίος την υιοθέτησε, ενώ ο Πλάτωνας την ανέπτυξε περισσότερο. Σύμφωνα με τον Πλάτωνα, υπάρχει ένας ανώτερος κόσμος, το «Αγαθό», από όπου προέρχεται η ψυχή. Ωστόσο, η ψυχή έχει πέσει στον γήινο κόσμο και ο σκοπός της ζωής είναι η «κάθαρση» που θα της επιτρέψει να επιστρέψει στην ανώτερη πραγματικότητα. Ο ίδιος περιέγραψε αυτή τη διαδικασία με τη γνωστή παραβολή του σπηλαίου, όπου η έξοδος από το σκοτάδι συμβολίζει τη μετάβαση από τον κόσμο των αισθήσεων στην αλήθεια.

Ο φιλόσοφος Πλωτίνος ανέπτυξε ένα μυστικιστικό σύστημα που έδινε έμφαση στην πνευματική ένωση με τον ανώτερο κόσμο. Οι ιδέες αυτές δείχνουν ότι οι αρχαίοι Έλληνες δεν έβλεπαν τη δρασκεία μόνο ως μέρος της κοινωνικής τους ζωής, αλλά και ως ένα μέσο για την κατανόηση του βαθύτερου νοήματος της ύπαρξης.

Πλωτίνος

Σκάνναρε εδώ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 2·3·4

2. Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα *Ακρόπολη: Εικονική περιήγηση της Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης (ΥΣΜΑ)*, επιχειρήστε μια ψηφιακή γνωριμία με την Ακρόπολη και αναζητήστε τη δρασκευτική σημασία των συγκεκριμένων χώρων.

3. Παιχνίδι ρόλων/Ταξίδι στον χρόνο και στην ιστορία: Φανταστείτε ότι βρίσκεστε στην αρχαία Αθήνα και συναντάτε μια ομάδα συνομήλικών σας. Έχετε την ευκαιρία να συζητήσετε μαζί τους για την καθημερινότητά τους και τον τρόπο ζωής τους. Μια ομάδα μαθητών/τριών θα υποδυθεί τους «αρχαίους Αθηναίους», ενώ οι υπόλοιποι/ες θα τους κάνουν ερωτήσεις και θα συζητήσουν μαζί τους για τη δρασκεία της εποχής. Για την προετοιμασία της συζήτησης, μπορείτε να αξιοποιήσετε πληροφορίες από τα μαθήματα ιστορίας σχετικά με την αρχαία ελληνική κοινωνία.

4. Αναζητήστε εικόνες από αρχαία ελληνικά ιερά και δημιουργήστε έναν ψηφιακό δημόσιο πίνακα αναρτήσεων στο Wakelet. Εκεί μπορείτε να προσδέτετε σχόλια, συνδέσμους, εικόνες και βίντεο σχετικά με λατρευτικά έθιμα και αρχαίες ελληνικές εορτές.

Τι μάδατε τελικά;

- Μάδατε να αναγνωρίζετε βασικά χαρακτηριστικά της αρχαιοελληνικής δρασκείας.
- Μελετήσατε γιορτές και μνημεία της αρχαιοελληνικής δρασκείας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 5

5. Σκάνναρε το QR code και αξιολογήσατε τις γνώσεις σας.

21

Νέα θρησκευτικά κινήματα

Μια Πρώτη Ματιά: Ο όρος «Νέες Θρησκείες» αναφέρεται σε θρησκευτικές ομάδες που προέκυψαν από τον συνδυασμό παλιών θρησκευτικών παραδόσεων, κυρίως μετά την εποχή της αποικιοκρατίας. Αυτά τα κινήματα προσφέρουν στους πιστούς τους, έναν νέο τρόπο θρησκευτικής έκφρασης, συνδυάζοντας παλιά και νέα στοιχεία. Μέσα από αυτά, οι άνθρωποι βρίσκουν νέο νόημα στη ζωή και τις τελετές, αποκτώντας πνευματικές εμπειρίες και μια διαφορετική οπτική για τον κόσμο.

Η πνευματική μορφή ανθρώπου σε πολλές ομάδες των «Νέων Θρησκειών»

Τι θα μάδετε σήμερα

- Πώς διαμορφώθηκε η έννοια των νέων θρησκειών.
- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των νέων θρησκευτικών κινήματων και πώς διαφέρουν από τις παραδοσιακές θρησκείες.
- Ποιες θρησκείες ανήκουν σε αυτή την κατηγορία.

ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΘΡΗΣΚΕΙΩΝ

Η προσπάθεια κατανόησης των νέων δρασκευτικών κινήματων απαιτεί την ανάπτυξη ενός θεωρητικού μοντέλου, ώστε να μην προχωρούμε σε γενικευμένους χαρακτηρισμούς του παρελθόντος, αποκαλώντας αυτά τα κινήματα αιρέσεις, σέκτες ή γενικά λατρείες. Από τη δεκαετία του '50, που ξεκίνησε μια συστηματική μελέτη αυτών των νέων τάσεων δρασκευτικότητας, αναπτύχθηκαν τέσσερις θεματικές μελέτες. Η πρώτη έδινε ιδιαίτερη έμφαση στην ανάλυση του περιβάλλοντος στο οποίο αναπτύχθηκαν οι νέες θρησκείες, η δεύτερη στις σχέσεις τους με τις κυρίαρχες δρασκευτικές παραδόσεις, η τρίτη στην εξέλιξη μιας εσωτερικής κοινωνικής δομής για την κάθε ομάδα ή τις διακριτές δρασκευτικές μορφές της και η τέταρτη στο δρασκευτικό περιεχόμενο. Αυτές οι στρατηγικές μελέτες βοήθησαν να κατανοήσουμε τα βασικά χαρακτηριστικά των νέων θρησκειών και να τις ξεχωρίσουμε από άλλα δρασκευτικά κινήματα ή αλλαγές που έγιναν μέσα στις παραδοσιακές θρησκείες.

Χαρακτηριστικά

Το πρώτο πρότυπο ανάπτυξης νέων θρησκειών εμφανίζεται σε περιόδους κατακτήσεων και αποικιοκρατίας, όταν διαφορετικές δρασκευτικές παραδόσεις έρχονται σε επαφή ή συνδυάζονται με νέους τρόπους. Η σύγκρουση αποικιακών δυνάμεων με τους αυτόχθονες πολιτισμούς έχει οδηγήσει στη δημιουργία νέων δρασκευτικών ρευμάτων.

Το δεύτερο πρότυπο δεν βασίζεται στη δρασκευτική καταπίεση, αλλά στη μακροχρόνια αλληλεπίδραση δρασκευτικών παραδόσεων, όπως συνέβαινε στην Ασία και τα νησιά της. Παρόλο που νέες δρασκευτικές ομάδες μπορεί να εμφανίζονται σε περιόδους πολιτικής ή οικονομικής κρίσης, η ιστορία δείχνει ότι δημιουργούνται τακτικά. Συνήθως, προσαρμόζουν ή ανανεώνουν παραδοσιακές θρησκείες, ενσωματώνοντας σύμβολα και αξίες από διαφορετικά δρασκευτικά ρεύματα.

Το τρίτο πρότυπο αφορά τις σύγχρονες θρησκείες, κυρίως τα κινήματα της Νέας Εποχής. Από τη δεκαετία του 1960 και μετά, στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική, ορισμένοι άνθρωποι επιδίωξαν να συνδυάσουν διάφορες δρασκευτικές παραδόσεις σε ενιαία συστήματα. Αυτή η προσέγγιση οδήγησε σε νέες δρασκευτικές αντιλήψεις, στις οποίες δυτικές θρησκείες συγχωνεύτηκαν με αρχαίες ασιατικές ιδέες για τη ζωή και τον θάνατο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

1. Καταγράψτε τα χαρακτηριστικά και τα πρότυπα ανάπτυξης των Νέων Θρησκειών. Στη συνέχεια, προσπαθήστε να τα αναγνωρίσετε στις νέες θρησκείες του κόσμου, όπως παρουσιάζονται παρακάτω.

Γεωγραφική παρουσία

Η μελέτη των νέων θρησκειών μπορεί να οργανωθεί με βάση κοινά μοτίβα και διαπολιτισμικές προσεγγίσεις. Συνήθως ιδρύονται από έναν χαρισματικό ηγέτη που παρουσιάζει νέες διδασκαλίες ή μια διαφορετική ερμηνεία παλαιότερων θρησκειών. Συχνά δίνουν έμφαση στην πνευματική αφύπνιση, την προσωπική εμπειρία και την αυτοβελτίωση. Πολλές από αυτές υιοθετούν στοιχεία από διάφορες θρη-

σκευτικές παραδόσεις, ενώ κάποιες περιλαμβάνουν μυστικιστικά ή αποκρυφιστικά στοιχεία. Επίσης, συχνά υπόσχονται έναν καλύτερο κόσμο ή μια βαθύτερη κατανόηση της ζωής, ελκύνοντας ανθρώπους που αναζητούν νόημα ή κοινότητα. Όμως, για να καλύψουμε καλύτερα τη διάδοσή τους και τη σύνδεσή τους με τη θρησκευτική ζωή, επιλέξαμε να τις παρουσιάσουμε ανά γεωγραφική περιοχή. Έτσι, αναδεικνύονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους.

Αφρική

Στην υποσαχάρια Αφρική, από τα μέσα του 19ου αιώνα, έχουν εμφανιστεί εκατοντάδες νέες θρησκείες. Αυτές προέκυψαν από την αλληλεπίδραση των παραδοσιακών θρησκειών με τα χριστιανικά δόγματα, ενώ λίγες εστιάζουν στο Ισλάμ ή στις ιθαγενείς θρησκείες. Η αποικιακή κυριαρχία και οι ξένοι δεσμοί επηρέασαν τη θρησκευτική ζωή, οδηγώντας στη δημιουργία νέων ομάδων που προσπαθούσαν να δώσουν νόημα στις αλλαγές.

Η εξάπλωση αυτών των θρησκειών συνδέεται με τη δράση των Προτεσταντών ιεραποστόλων. Η αδυναμία των χριστιανικών εκκλησιών να προσαρμόσουν τις τοπικές παραδόσεις και να δώσουν ηγετικό ρόλο στους Αφρικανούς οδήγησε στη δημιουργία νέων ομάδων. Αυτές είτε αποσχίστηκαν από τις υπάρχουσες εκκλησίες είτε σχημάτισαν προφητικές κοινότητες με νέες θρησκευτικές ταυτότητες.

Λεγεώνα της Εκκλησίας της Μαρίας

Αμερική και Καραϊβική

Στην Κεντρική και Νότια Αμερική αναπτύχθηκαν νέες θρησκείες με δύο βασικούς τρόπους:

- Συνδυάζοντας ιθαγενή και χριστιανικά στοιχεία.
- Επηρεαζόμενες από αφρικανικές παραδόσεις και μεταγενέστερες πνευματικές πρακτικές.

Αυτές οι θρησκείες αποτέλεσαν συχνά μορφή αντίστασης στην ευρωπαϊκή κυριαρχία και την υποδούλωση των ιθαγενών. Πολλές από αυτές, αν και θεωρήθηκαν αιρετικές από τους Ρωμαιοκαθολικούς ιερείς, χρησιμοποίησαν χριστιανικά σύμβολα και συνδύασαν τις δικές τους παραδόσεις με χριστιανικές αντιλήψεις. Για παράδειγμα, η πίστη των ιθαγενών στην περιοδική ανανέωση του κόσμου συνδέθηκε με τη δεύτερη έλευση του Χριστού, ενώ ο Μεσσίας Ιησούς ταυτίστηκε με ιθαγενείς σωτήρες, όπως ο βασιλιάς των Ίνκας. Στην Κεντρική Αμερική, οι Ρωμαιοκαθολικοί άγιοι απέκτησαν

ιδιαίτερη σημασία, ενώ εμφανίσεις της Παναγίας, όπως η Παναγία της Γουαδελούπης, αποτέλεσαν κεντρικά σύμβολα. Στην Ονδούρα, οι Γκαριφούνα, αφρικανικής καταγωγής, δημιούργησαν μια ανεξάρτητη θρησκεία, συνδυάζοντας αφρικανικές, ρωμαιοκαθολικές και ινδιάνικες παραδόσεις. Στον 20ό αιώνα, νέες θρησκείες επικεντρώθηκαν σε νέες γραφές και πρακτικές πνευματικής θεραπείας, αντανakλώντας τόσο τις εξελίξεις στις ιθαγενείς κοινότητες όσο και τις αντιδράσεις στις προτεσταντικές αποστολές. Στις πόλεις της Βραζιλίας, αναπτύχθηκαν αфро-βραζιλιάνικες θρησκείες, όπου οι Ρωμαιοκαθολικοί άγιοι ταυτίστηκαν με αφρικανικές θεότητες μέσω εκστατικών τελετών.

Βόρεια Αμερική

Στη Βόρεια Αμερική εμφανίστηκαν τρεις βασικές κατηγορίες νέων θρησκειών:

- Οι θρησκείες των ιθαγενών Αμερικανών.
- Οι αφροαμερικανικές* θρησκείες.
- Τα κινήματα Νέας Εποχής (New Age), από τη δεκαετία του 1960 και μετά.

Γκαριφούνα

Οι νέες θρησκείες των ιθαγενών προέκυψαν ως απάντηση στην ευρωπαϊκή κατάκτηση. Με καθοδήγηση από οραματιστές ηγέτες, συνδύασαν χριστιανικά στοιχεία, όπως προφητείες ή βιβλικές ιστορίες, με την αντίληψη ότι η θρησκεία είναι μέρος της καθημερινής ζωής. Οι αφροαμερικανικές θρησκείες λειτούργησαν ως μέσο αντίστασης στη δουλεία και τις φυλετικές διακρίσεις. Ορισμένοι Αφροαμερικανοί σχημάτισαν ανεξάρτητες χριστιανικές κοινότητες, ενώ άλλοι απέρριψαν τον Χριστιανισμό και στράφηκαν στο Ισλάμ ή τον Ιουδαϊσμό. Κινήματα όπως ο Moorish Science Temple (Μαυριτανικός Επιστημονικός Ναός) και οι Μαύροι Μουσουλμάνοι συνδύασαν την αφρικανική κληρονομιά με τον ισλαμικό πολιτισμό. Ταυτόχρονα, αναπτύχθηκαν δρασκευτικά κινήματα επηρεασμένα από τον ευρωπαϊκό εσωτερισμό, τη μασονία και τη θεοσοφία. Η μασονία είναι μια παγκόσμια κλειστή οργάνωση που επικεντρώνεται στην αυτοβελτίωση, τη φιλανθρωπία και την αναζήτηση της αλήθειας, χρησιμοποιώντας σύμβολα και παραδόσεις εμπνευσμένες από την αρχαία τέχνη των χριστών.

* Αφροαμερικανοί χαρακτηρίζονται οι Αμερικανοί πολίτες με μερική ή ολική καταγωγή από την Αφρική.

Διάφοροι τύποι τυμπάνων, που χρησιμοποιούνται στο τελετουργικό άγγιγμα του αγίου της Σαντεριά.

Η **θεοσοφία** αποτελεί μια φιλοσοφική και πνευματική κίνηση που συνδυάζει στοιχεία από διάφορες δρησκείες και φιλοσοφίες, επιδιώκοντας την πνευματική αναζήτηση, τη γνώση του θείου και την κατανόηση της φύσης του κόσμου. Από τη δεκαετία του 1960, τα κινήματα Νέας Εποχής (New Age) συνδύασαν στοιχεία από ασιατικές δρησκευτικές παραδόσεις, όπως η γιόγκα και ο διαλογισμός, με δυτικά μυστικιστικά σύμβολα, διαμορφώνοντας έναν σύγχρονο πνευματικό συγκρητισμό.

Καραϊβική

Στα νησιά της Καραϊβικής δημιουργήθηκαν πολλές ισχυρές δρησκευτικές κοινότητες. Ορισμένες, όπως το Βουντού στην Αϊτή και η Σαντεριά στην Κούβα, προήλθαν από τον συνδυασμό ρωμαιοκαθολικών και αφρικανικών παραδόσεων, εστιάζοντας σε τελετουργίες και πνευματική θεραπεία. Άλλες, όπως το κίνημα των Ρασταφάρι, συνδέθηκαν με την αφρικανική ταυτότητα, προσφέροντας μια νέα ερμηνεία της δουλείας και της ελευθερίας. Πολλές από αυτές τις δρησκείες απέκτησαν υποστηρικτές και σε άλλες περιοχές, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες και ο Καναδάς. Οι νέες δρησκείες της Καραϊβικής εξέφρασαν τόσο την πολιτική και κοινωνική κατάσταση της περιοχής όσο και την ανάγκη των ανθρώπων να συνδέσουν την πίστη τους με την καθημερινή τους ζωή.

Σημαία των Ρασταφάρι

3. Ασία

Οι παραδόσεις της Ασίας δημιούργησαν νέες θρησκείες, συνδυάζοντας παλαιότερα σύμβολα και τελετές με στοιχεία από τον Ταοϊσμό, τον Σιντοϊσμό, τον Κομφουκισμό και τον Βουδισμό. Αυτές οι νέες θρησκείες προσπαθούν να εναρμονίσουν τις παλαιότερες παραδόσεις και να αναβιώσουν τοπικά θρησκευτικά στοιχεία. Αν και οι περισσότερες είναι μικρές και δεν διαρκούν πολύ, μερικές ενσωματώνονται σε μεγαλύτερα θρησκευτικά ρεύματα. Στην Κίνα, ομάδες όπως η Εταιρεία του Ελέους και η Ουράνια Διδασκαλία της Αρετής ενώθηκαν στην παράδοση του Λευκού Λωτού, λατρεύοντας τη θεϊκή Βασίλισσα Μητέρα της Δύσης. Άλλες κινήσεις, όπως ο Δρόμος της Ένωσης, επικεντρώθηκαν στην ηθική ανανέωση, ενώ κάποιες επανεμήνευσαν ταοϊστικά σύμβολα. Μέχρι τα τέλη του 20ού αιώνα, αυτές οι θρησκείες περιορίζονταν κυρίως στην Ταϊβάν και τις κινεζικές κοινότητες του εξωτερικού. Στην Κορέα, νέες θρησκείες εμφανίστηκαν τον 19ο αιώνα ως απάντηση στις κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές. Συνδύαζαν τοπικές μαντικές παραδόσεις με στοιχεία από τον Ταοϊσμό, τον Κομφουκισμό, τον Βουδισμό και τον Χριστιανισμό. Πολλές από αυτές, υπό την ηγεσία χαρισματικών ηγετών, συνδύαζαν θρησκεία και εθνικιστικές ιδέες. Από αυτές, μόνο η Εκκλησία της Ενοποίησης απέκτησε παγκόσμια εμβέλεια.

Βουδιστές μοναχοί

Στην Ιαπωνία, οι νέες θρησκείες αναπτύχθηκαν κυρίως από τα μέσα του 19ου αιώνα, με μεγάλη άνοδο τη δεκαετία του 1950 και ξανά τη δεκαετία του 1980. Ο Σιντοϊσμός και ο Βουδισμός υιοθέτησαν επιλεγμένα χριστιανικά στοιχεία, δημιουργώντας σύγχρονες θρησκευτικές προσεγγίσεις. Ομάδες όπως οι Τενρίκιο και Κονκόκιο τόνισαν τη θεία αποκάλυψη και την καθημερινή πνευματικότητα, ενώ βουδιστικές ομάδες όπως οι Σόκα Γκακκάι και Σίσο Κοσεικάι έδωσαν νέα έμφαση στον διαλογισμό. Σύγχρονες κινήσεις, όπως οι Αγκόσου και Μαχικάρι, ενίσχυσαν την πνευματική αναζήτηση μεταξύ των νέων.

Στη Νοτιοανατολική Ασία, νέες θρησκείες προέκυψαν λόγω των αποικιακών επιδράσεων. Στις Φιλιππίνες, οι ντόπιοι αντέδρασαν στην ισπανική κυριαρχία, συνδυάζοντας προτεσταντικά στοιχεία με τοπικές παραδόσεις. Αργότερα, γεννήθηκαν ανεξάρτητες χριστιανικές εκκλησίες, όπως η Εκκλησία του Χριστού, η οποία εξαπλώθηκε και στις Ηνωμένες Πολιτείες. Στην Ινδονησία, αντι-αποικιακά κινήματα ενσωμάτωσαν μουσουλμανικά και ινδοϊαβικά στοιχεία. Με τον 20ό αιώνα, οι νέες θρησκείες είχαν πιο χαλαρούς δεσμούς με το Ισλάμ και αναβίωσαν ινδοϊστικές, βουδιστικές ή μυστικιστικές παραδόσεις. Η ινδονησιακή κυβέρνηση απαιτούσε την ένταξή τους σε μια επίσημα αναγνωρισμένη θρησκεία ή μια αποδεκτή μορφή της. Λίγα είναι γνωστά για τις νέες θρησκείες άλλων περιοχών της Ασίας, εκτός από το Βιετνάμ, όπου η θρησκεία Τσάο Ντάι συνδυάζει στοιχεία από τον Βουδισμό, τον Ταοϊσμό και τον Κομφουκισμό, μαζί με τη λατρεία της Μητέρας Θεάς (Ντέβι).

Εκκλησία του Χριστού στις ΗΠΑ

Λατρεία σε ναό Τσάο Ντάι

4. Ευρώπη

Νέα θρησκευτικά κινήματα εμφανίστηκαν στην Ευρώπη στα τέλη της δεκαετίας του 1960, κυρίως σε χώρες της Δυτικής Ευρώπης με προτεσταντική παράδοση, πριν εξαπλωθούν και στην Ανατολική Ευρώπη. Αυτά τα κινήματα προσέλκυσαν κυρίως νέους της μεσαίας τάξης που δεν ανήκαν σε κάποια εκκλησία. Δεν προέκυψαν λόγω κοινωνικών κρίσεων, αλλά επηρεάστηκαν από την αύξηση των μεταναστών, την εξάπλωση ασιατικών θρησκειών, τα ταξίδια των Ευρωπαίων εκτός ηπείρου και την έλξη που ασκούσαν οι εξωτικές διδασκαλίες σε ανθρώπους με θρησκευτικές αναζητήσεις.

Σε αντίθεση με παλαιότερα θρησκευτικά κινήματα, που είχαν επιρροές από τον Χριστιανισμό ή τον Ιουδαϊσμό, οι νέες θρησκείες ενσωμάτωσαν στοιχεία από την Ασία, την Αφρική, τους ιθαγενείς της Αμερικής και τους Νεοπαγανιστές, συνδυάζοντάς τα με πιο σύγχρονες φιλοσοφίες.

Οι πιο γνωστές από αυτές, που διαδέχονται και ιερά κείμενα, είναι η Εκκλησία της Ενοποίησης, τα Παιδιά του Θεού, η Διεθνής Κοινότητα της Συνείδησης του Κρίσνα και η Μεγάλη Λευκή Αδελφότητα. Παράλληλα, οι ομάδες της Νέας Εποχής, αν και δεν είναι οργανωμένες θρησκείες, έχουν σημαντική επιρροή, προσελκύοντας συνεχώς νέο κόσμο μέσα από εκδηλώσεις, εορτασμούς και δημοσιεύσεις.

*Ευρωπαίοι ακόλουθοι
του κινήματος Χάρε Κρίσνα*

5. Ωκεανία

Οι νησιωτικοί πολιτισμοί της Μελανησίας επηρεάστηκαν σημαντικά από την ευρωπαϊκή αποικιοκρατία τον 19ο αιώνα. Οι αποικιοκρατικές δυνάμεις, μαζί με προτεσταντικές και ρωμαιοκαθολικές ιεραποστολές, προκάλεσαν ανταγωνισμό μεταξύ των θρησκευτικών δογμάτων και οδήγησαν σε νέες μορφές διακυβέρνησης που διαίρεσαν τις αυτόχθονες κοινότητες. Πολλοί ιθαγενείς αντέδρασαν εχθρικά στις ιεραποστολές, καθώς τις θεωρούσαν συνδεδεμένες με τους αποικιοκράτες.

Καθώς οι ιεραπόστολοι και οι αποικιακοί αξιωματούχοι επηρέασαν τις παραδοσιακές εμπορικές σχέσεις των Μελανησίων, οι κοινότητες προσπάθησαν να αποκτήσουν τον ευρωπαϊκό πλούτο μέσα από τελετουργίες. Έτσι, δημιουργήθηκαν οι λεγόμενες «λατρείες φορτίου» (cargo cults), οι οποίες, αν και σύντομης διάρκειας, ενέπνευσαν αργότερα πολιτικά κινήματα. Οι Μελανήσιοι Χριστιανοί προσάρμοσαν τη χριστιανική πίστη στη δική τους παράδοση, βλέποντας τον Ιησού ως πρόγονο ή σύμβολο συνεργασίας. Αυτό οδήγησε στη δημιουργία ανεξάρτητων εκκλησιών και στην προσπάθεια των διεθνών αποστολών να προσαρμοστούν στις τοπικές συνθήκες.

Εκκλησία Ράτανα

Αβορίγινες

Από τον 19ο αιώνα, οι Μάορι στη Νέα Ζηλανδία χρησιμοποίησαν τα χριστιανικά σύμβολα για να εκφράσουν την ανάγκη τους για ανεξαρτησία. Συνδύασαν τελετές και εικόνες από την Παλαιά Διαθήκη με τις παραδόσεις τους, ακολουθώντας ηγέτες που ισχυρίζονταν ότι επικοινωνούσαν με τα αρχαία πνεύματα. Στις αρχές του 20ού αιώνα, προφήτες όπως η Μέρε Ρικιρίκι και ο Ράτανα υποστήριξαν τον Μάορι εθνικισμό και ίδρυσαν εκκλησίες που συνδύαζαν τη χριστιανική πίστη με παραδοσιακά στοιχεία. Ωστόσο, τη δεκαετία του 1980, οι ανεξάρτητες Μάορι-Χριστιανικές Εκκλησίες ήρθαν αντιμέτωπες με μια αναβίωση των παλαιών τοπικών παραδόσεων.

Οι Αβορίγινες της Αυστραλίας, από τις αρχές του 20ού αιώνα, ενσωμάτωσαν χριστιανικές ιδέες στις παραδοσιακές τους πεποιθήσεις. Πολλά κινήματα υποστήριξαν ότι η θρησκευτική πίστη θα τους απελευθέρωνε από την κυριαρχία των Ευρωπαίων. Κάποιοι πίστευαν στην επιστροφή ενός νέου «Κάπτεν Κουκ (Captain Cook)», ενώ άλλοι, κυρίως στις νότιες ακτές, ανέπτυξαν μια νέα ερμηνεία των αρχαίων θεραπευτικών τελετών για τις σύγχρονες πνευματικές αναζητήσεις.

Σκάνναρε εδώ:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2

2. Χωριστείτε σε ομάδες ανά ήπειρο και επιχειρήστε μια σύγκριση των νέων δρασκευτικών κινήματων της ηπείρου σας με τα χαρακτηριστικά των παραδοσιακών και οργανωμένων δρασκευιών στα οποία αναφερθήκαμε στα δεματικά πεδία 3 και 4.

Τι μάδατε τελικά;

- Μάδατε τα βασικά χαρακτηριστικά των νέων δρασκευτικών κινήματων.
- Μελετήσατε διάφορα νέα δρασκευτικά κινήματα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3

3. Με βάση τις προτεινόμενες δραστηριότητες μπορείτε να αντιληφθείτε και να καταγράψετε τις νέες τάσεις που φέρνουν οι νέες δρασκευίες στη δρασκευτικότητα του 21^{ου} αιώνα;

22

Θρησκευτικότητα του 21^{ου} αιώνα

Μια Πρώτη Ματιά: Έχει παρατηρηθεί ως μια γενικότερη τάση του ανθρώπου κάθε εποχής η αναζήτηση ηρώων, η προσκόλληση σε ανθρώπους με μεγάλη φήμη, η φαντασική κατασκευή και παρουσίαση όντων που κάνουν κάτι το εντυπωσιακό που μπορεί να χαρακτηριστεί ακόμη και ως υπερφυσικό. Αυτό πολλές φορές επιτυγχάνεται μέσω του μύθου, των ιστοριών, της χρήσης της εικόνας, της υπέρμετρης προβολής, ακόμη και με τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης. Αυτή η κατάσταση μοιάζει να συνδέεται εν πολλοίς με την καδιέρωση ενός πλαισίου εκκοσμίκευσης της κοινωνίας, που δεν εξαρτάται από τη θρησκεία, καθώς σε πολλές περιπτώσεις οι λεγόμενες «παραδοσιακές» θρησκείες δεν επηρεάζουν με τον ίδιο τρόπο την καθημερινότητα του ανθρώπου, ο οποίος αναζητά να καλύψει τα αδιέξοδά του με διαφορετικούς τρόπους.

Τι θα μάθετε σήμερα

- Για το πλαίσιο λειτουργίας μιας εκκοσμικευμένης κοινωνίας.
- Για τις νέες μορφές θρησκευτικότητας που έχουν αναπτυχθεί στη σύγχρονη εποχή.
- Για τη μελλοντική κατάσταση της θρησκείας και της θρησκευτικότητας.

Η ΕΚΚΟΣΜΙΚΕΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Η εκκοσμίκευση είναι η διαδικασία με την οποία μια κοινωνία μεταβαίνει από ένα σύστημα που βασίζεται σε θρησκευτικές αξίες και κανόνες, σε ένα σύστημα που στηρίζεται σε κοσμικές, δηλαδή μη θρησκευτικές, αρχές και δεσμούς. Η αλλαγή αυτή συμβαίνει σταδιακά και συχνά συνδέεται με την πρόοδο της επιστήμης, την ανάπτυξη της τεχνολογίας και την ενίσχυση της κριτικής σκέψης. Με την πάροδο του χρόνου, η θρησκεία μπορεί να χάσει μέρος της επιρροής της στη δημόσια ζωή και στη διοίκηση της κοινωνίας, καθώς οι αποφάσεις λαμβάνονται με βάση τον λόγο, τα δικαιώματα του ανθρώπου και τη δημοκρατία. Παρόλα αυτά, η θρησκεία δεν εξαφανίζεται, αλλά προσαρμόζεται στις νέες συνθήκες, αποδεχόμενη κάποια κοσμικά στοιχεία και αναπτύσσοντας νέες μορφές σύνδεσης με την κοινωνία.

Ποιες είναι όμως οι συνέπειες μιας τέτοιας κατάστασης;

Η εκκοσμίκευση έχει σημαντικές επιπτώσεις στη ζωή των ανθρώπων και στη λειτουργία της κοινωνίας. Μία από τις βασικές αλλαγές είναι ότι η θρησκεία περιορίζεται κυρίως στον προσωπικό χώρο των ανθρώπων, δηλαδή στην ατομική τους πίστη και στις προσωπικές τους πεποιθήσεις. Οι νόμοι και οι κανόνες που ρυθμίζουν την καθημερινότητα προέρχονται από κοσμικούς, δημοκρατικούς δεσμούς και όχι από θρησκευτικά δόγματα. Αυτό σημαίνει ότι η εκπαίδευση, η πολιτική, η οικονομία και άλλοι σημαντικοί τομείς της κοινωνίας λειτουργούν ανεξάρτητα από τη θρησκεία.

Ωστόσο, αυτή η αλλαγή δεν είναι πάντα εύκολη ή αποδεκτή από όλους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η απομάκρυνση από τις θρησκευτικές αξίες μπορεί να οδηγήσει σε συγκρούσεις μεταξύ διαφορετικών ομάδων ανθρώπων, ειδικά όταν υπάρχουν απόψεις που βλέπουν τη θρησκεία ως αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας. Επιπλέον, ορισμένοι υποστηρίζουν ότι όταν οι ηθικές αξίες βασίζονται αποκλειστικά στην ανθρωπινή λογική και στα ατομικά συμφέροντα, μπορεί να δημιουργηθεί έλλειψη κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης. Από την άλλη πλευρά, η εκκοσμίκευση συχνά ενισχύει την ελευθερία και τα ατομικά δικαιώματα. Οι άνθρωποι έχουν τη δυνατότητα να επιλέγουν ελεύθερα τις πεποιθήσεις τους, χωρίς να πιέζονται από κοινωνικές ή θρησκευτικές επιταγές. Επίσης, δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην επιστημονική γνώση και στην εξέλιξη της κοινωνίας μέσω της έρευνας και της τεχνολογίας.

ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, οι άνθρωποι σε όλους τους πολιτισμούς δημιουργούν ιστορίες και μύθους για να εξηγήσουν τον κόσμο γύρω τους. Συχνά αναζητούν σπουδαίες προσωπικότητες για να τις θαυμάσουν και να ταυτιστούν μαζί τους. Αυτή η τάση είναι ακόμα πιο έντονη στη σημερινή εποχή και αποτελεί βασικό στοιχείο της θρησκευτικότητας του 21ου αιώνα. Οι καθημερινές εμπειρίες και καταστάσεις εξηγούνται μέσα από σύμβολα και μύθους, που συνδέονται με την πίστη και τις ιδέες των ανθρώπων. Έτσι, ακόμη και σήμερα, οι άνθρωποι συχνά υπερβάλλουν όταν περιγράφουν την πραγματικότητα. Παραδείγματα αυτής της τάσης στη σύγχρονη κουλτούρα («pop culture») είναι η υπερβολική λατρεία τραγουδιστών, ηθοποιών, αθλητών και φανταστικών ηρώων, όπως οι υπερήρωες, που αρχικά έγιναν γνωστοί από τα κόμικς και στη συνέχεια από τον κινηματογράφο.

Έλβις Πρίσλεϊ

Σπίτι/Μουσείο για τον Έλβις Πρίσλεϊ

Τζόνι Ντεπ

Βιβλία κόμικς

Αφίσα με υπερήρωες

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1·2·3

1. Παρατηρώντας τις παραπάνω εικόνες, μπορείτε να ανασύρετε άλλες αντίστοιχες περιπτώσεις καλλιτεχνών, αθλητών ή φανταστικών πρωταγωνιστών κινουμένων σχεδίων ή κόμικς που αποδώνονται συστηματικά στις ημέρες μας;
2. Αναζητήστε περιπτώσεις θαυμαστών των υπερηρώων των βιβλίων κόμικς στο διαδίκτυο μέσα από αναρτήσεις σε συνέδρια comic con και συζητήστε κατά πόσο φαίνεται να έχει επηρεάσει τη ζωή τους.
3. Αναλογιστείτε και μοιραστείτε την εμπειρία σας στην τάξη, αν έχετε διαπιστώσει αντίστοιχη επιρροή και εξάρτηση στην καθημερινότητά σας από την εξέλιξη μιας ιστορίας ενός υπερήρωα ή από την πορεία της ζωής ενός διάσημου καλλιτέχνη ή αθλητή.

Η «λατρεία» των υπερηρώων είναι ένα ψυχαγωγικό μέσο για τους νέους, που συχνά έχει πολιτική και κοινωνική σημασία. Βοηθά τους ανθρώπους να ξεφεύγουν από τα προβλήματά τους, δίνοντας προσωρινά λύσεις μέσα από τη φαντασία και την υπερβολή. Μέσα από τους υπερήρωες, αμφισβητούνται δεσμοί όπως η πολιτεία και η θρησκεία, που φαίνεται να μην ικανοποιούν τις ανάγκες των ανθρώπων.

Παρόμοια, στην αρχαιότητα, οι μύθοι και οι ιστορίες για ήρωες όπως ο Ηρακλής, ο Άχιλλέας και ο Γκιλγκαμές ήταν το αντίστοιχο της σημερινής ποπ κουλτούρας. Ξεκίνησαν από μικρές ομάδες και μέσω της αφήγησης έγιναν ευρύτερα γνωστοί. Έτσι, μπορούμε να συγκρίνουμε τους αρχαίους ήρωες με χαρακτήρες όπως ο Σούπερμαν ή Μπάτμαν. Υπό αυτή την έννοια, οι υπερήρωες των κόμικς μπορεί να θεωρηθούν μέρος μιας «αστικής θρησκείας», διαφορετικής από τις παραδοσιακές οργανωμένες θρησκείες.

Σούπερμαν, Χάλκ και Σπάιντερμαν

Μπάτμαν και Ρόμπιν

Γόντερ Γούμαν

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4

4. Έχοντας μελετήσει όσα αναφέρθηκαν στο θέμα των νέων μορφών θρησκευτικότητας, μπορείτε να αξιολογήσετε κατά πόσο αυτού του είδους η αποδέωση ή θρησκευτικότητα έχει επηρεάσει την καθημερινή ζωή του σύγχρονου ανθρώπου;

Τι μάθατε τελικά;

- Μάθατε για τις νέες μορφές θρησκευτικότητας του 21ου αιώνα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 5

5. Στη σύγχρονη εποχή έχουμε διαπιστώσει ένα διαφορετικό πλαίσιο θρησκευτικότητας, όπου η θρησκεία έχει τεθεί στον χώρο της ιδιωτικής σφαίρας της καθημερινότητας του ανθρώπου. Μέσα από τις συζητήσεις που πραγματοποιήσατε στην τάξη, εσείς σε ποια συμπεράσματα καταλήγετε ως προς το παρόν και το μέλλον της θρησκείας και της θρησκευτικότητας του ανθρώπου;

Προτού εκφράσετε την άποψή σας με επιχειρήματα, μελετήστε τα ακόλουθα σημεία, για να διευκολυνθείτε στην εξαγωγή των συμπερασμάτων σας.

- Δεν υπάρχει περίπτωση να εκλείψει η θρησκευτικότητα των ανθρώπων, καθώς είναι έμφυτη στον άνθρωπο.
- Το μέλλον της θρησκείας εξαρτάται από το αν ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ανθρώπων και αν είναι κοινωνικά ενεργή.
- Όσο υπάρχει το ερώτημα ποιο είναι το νόημα της ζωής, η θρησκεία θα λειτουργεί ως ανεξάρτητη πηγή που δίνει νόημα στη ζωή των ανθρώπων.
- Η ίδια η κοινωνία είναι ο εγγυητής της ύπαρξης της θρησκείας.
- Η θρησκεία είναι αδύνατο να αλλάξει σε μια ιδιωτική υπόθεση.
- Η απώλεια της θρησκείας θα σημάνει επίσης την ηθική παρακμή της κοινωνίας.
- Μπορεί να θεωρηθεί ως αντίδοτο στην ανθρώπινη απανθρωπιά.
- Η θρησκευτική σταθερότητα και μονιμότητα προσφέρουν την ειρήνη που χρειάζεται η κοινωνία με την εξελισσόμενη αναταραχή.

Σκάναρε εδώ:

23

Θεία Οικονομία

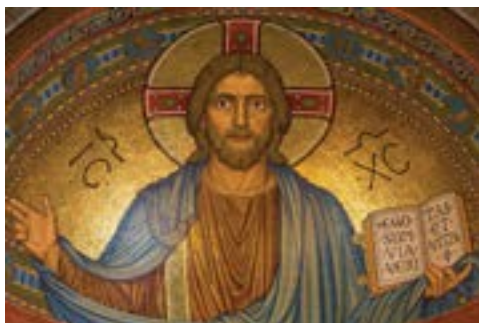
Μια Πρώτη Ματιά: «Εγώ είμαι το κλήμα, εσείς οι κληματοβέργες. Εκείνος που μένει ενωμένος μαζί μου κι εγώ μαζί του, αυτός δίνει άφθονο καρπό, γιατί χωρίς εμένα δεν μπορείτε να κάνετε τίποτε. Αν κάποιος δεν μένει ενωμένος μαζί μου, θα τον πετάξουν έξω σαν την κληματοβέργα και θα ξεραθεί. Τις βέργες αυτές τις μαζεύουν, τις ρίχνουν στη φωτιά και καίγονται.» (Ιω. 15, 5-6).

Η Θεία Οικονομία είναι το σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου. Από τη δημιουργία έως την έλευση του Χριστού και την ημέρα της ανακαίνισης των πάντων, ο Θεός δεν εγκατέλειψε την κτίση Του, αλλά φρόντισε γι' αυτήν. Ο άνθρωπος, όντας ελεύθερος, καλείται να συμμετέχει στο θείο σχέδιο, αποδεχόμενος τη σωτηρία που προσφέρεται μέσω του Χριστού. Το παράδειγμα του κατά Ιωάννην Ευαγγελίου υπενθυμίζει τη ζωτική σχέση του ανθρώπου με τον Θεό: μακριά Του, η ζωή χάνει το πραγματικό της νόημα.

Τι θα μάθετε σήμερα

- Θα μάθετε να διακρίνετε τις τρεις φάσεις της Θείας Οικονομίας.
- Θα μελετήσετε την ιστορία του Ιωνά και τη σύνδεση που έχει με το μήνυμα της σωτηρίας του Ιησού Χριστού.

Ο Παντοκράτωρ

Θεία Οικονομία

Ο Υιός και Λόγος του Θεού έγινε άνθρωπος και φανερώθηκε στον κόσμο, αποκαλύπτοντας τη θεία οικονομία. Η αποστολή Του αποτελεί το αποκορύφωμα της σχέσης Θεού και δημιουργίας, καθώς μέσω της σάρκωσης ο Θεός προσλαμβάνει την ανθρώπινη φύση για τη σωτηρία του ανθρώπου. Ο Ιησούς Χριστός, ως ο Υιός και Λόγος του Θεού, είναι το κέντρο της ανθρώπινης ιστορίας. Με τη σάρκωση, τη διδασκαλία, το Πάθος, τη Σταύρωση και την Ανάστασή Του, αποκαλύπτει την οδό της σωτηρίας και προσφέρει στον άνθρωπο τη δυνατότητα της δέωσης.

Ο Ιησούς Χριστός είναι «η οδός, η αλήθεια και η ζωή» (Ιω. 14:6), και στο πρόσωπό Του αποκαλύπτεται η Βασιλεία των Ουρανών, η οποία αποτελεί την τελική ελπίδα του ανθρώπου. Η Βασιλεία αυτή είναι η αιώνια κοινωνία του ανθρώπου με τον Θεό, η οποία αρχίζει ήδη από αυτή τη ζωή και ολοκληρώνεται στην αιωνιότητα. Ο Ιησούς Χριστός δεμελίωσε τα μυστήρια της Εκκλησίας ως μέσα μετάδοσης της θείας χάριτος και της κοινωνίας με τον Θεό. Από την ενανδρώπηση του Χριστού και μετά, τα μυστήρια της Εκκλησίας αποτελούν τα μέσα με τα οποία ο άνθρωπος μετέχει στη θεία χάρη και προετοιμάζεται για τη Βασιλεία των Ουρανών.

Οι τρεις φάσεις της Θείας Οικονομίας

Το σχέδιο της Θείας Οικονομίας διακρίνεται σε τρεις φάσεις: Η πρώτη φάση αφορά την περίοδο της Παλαιάς Διαθήκης, όπου αποκαλύπτεται σταδιακά το δέλημα του Θεού μέσα από την ιστορία του Ισραήλ. Οι Βασιλείς, οι Προφήτες και τα γεγονότα που σημάδεψαν τον εκλεκτό λαό προετοίμασαν την ανθρωπότητα για την έλευση του Μεσσία. Ο Θεός αποκαλύπτεται στους ανθρώπους μέσω της Διαθήκης, του Νόμου, της λατρείας στον Ναό και των προφητικών λόγων που προαναγγέλλουν τη σωτηρία.

Η δεύτερη φάση σηματοδοτείται από την ενανδρώπηση του Υιού και Λόγου του Θεού, του δευτέρου προσώπου της Αγίας Τριάδας. Ο Χριστός έρχεται στον κόσμο, προσλαμβάνοντας την ανθρωπινή φύση και ανακαινίζοντάς τη μέσα από τη ζωή, τη διδασκαλία, τα θαύματα, τα Πάθη, τη Σταύρωση και την Ανάστασή Του. Με την ενανδρώπηση, η σωτηρία καθίσταται προσιτή σε όλη την ανθρωπότητα, καθώς ο Χριστός νικά τον θάνατο και ανοίγει στον άνθρωπο το δρόμο προς τη θέωση.

Η τρίτη φάση αρχίζει με την ίδρυση της Εκκλησίας, η οποία αποτελεί τη συνέχεια του έργου του Χριστού στον κόσμο. Η Πεντηκοστή σηματοδοτεί την έναρξη της αποστολής της Εκκλησίας, καθώς το Άγιο Πνεύμα καθοδηγεί τους Αποστόλους και όλη την Εκκλησία στο έργο της σωτηρίας. Τα μυστήρια, οι Άγιοι, οι Απόστολοι και το αποστολικό τους έργο στην Οικουμένη, καθώς και οι μάρτυρες με τα μαρτύριά τους, γίνονται πρότυπα ζωής για τους Χριστιανούς. Η Εκκλησία, ως σώμα του Χριστού, είναι ο χώρος όπου οι πιστοί αγωνίζονται για την ένωση με τον Θεό, αλλά και ο χώρος από όπου στέλνονται να διακονήσουν τον κόσμο, κατά το παράδειγμα των Αποστόλων.

Η πορεία της Εκκλησίας μέσα στην ιστορία μαρτυρεί τη διαρκή πνευματική πορεία των Χριστιανών προς τη Βασιλεία του Θεού. Αυτή η πορεία θα φτάσει στην πλήρη ολοκλήρωσή της με τη Δευτέρα Παρουσία του Χριστού και την τελική κρίση, όπου θα αποκαλυφθεί σε όλη της τη δόξα η Βασιλεία Του και θα συντελεστεί η ανακαίνιση της δημιουργίας.

«Η Ανάστασις» του Χριστού (Μωσαϊκό ΙΙου αιώνα)

Ο Προφήτης Ιωνάς και το κήτος

Ο Θεός ζήτησε από τον προφήτη Ιωνά να πάει στην πόλη Νινευή και να προειδοποιήσει τους κατοίκους της ότι, λόγω της ασέβειάς τους, είχε αποφασίσει να καταστρέψει την πόλη. Ωστόσο, ο Ιωνάς δεν υπάκουσε στην εντολή του Θεού· αντί να κατευθυνθεί προς τη Νινευή, πήγε στην Ιόππη, όπου βρήκε ένα πλοίο με προορισμό τη Θαρσίς και επιβιβάστηκε για να διαφύγει.

Λίγο μετά την αναχώρηση του πλοίου, ξέσπασε μεγάλη θαλασσοταραχή και το πλοίο κινδύνεψε να βυθιστεί. Οι ναυτικοί, φοβισμένοι από την πρωτοφανή ένταση της καταιγίδας, δέωρησαν πως κάποιος από τους επιβαίνοντες ήταν υπεύθυνος για τη συμφορά. Έριξαν κλήρο για να μάθουν ποιος ήταν ο ένοχος και ο κλήρος έπεσε στον Ιωνά. Τότε εκείνος ομολόγησε πως είχε επιβιβαστεί στο πλοίο για να αποφύγει την αποστολή που του ανέθεσε ο Θεός. Οι ναυτικοί, αν και αρχικά δίστασαν, τον έριξαν τελικά στη θάλασσα, ελπίζοντας ότι έτσι θα σταματούσε η θύελλα. Τότε ο Θεός έστειλε ένα μεγάλο κήτος, το οποίο κατάπιε τον Ιωνά. Ο προφήτης έμεινε στην κοιλιά του κήτους τρεις ημέρες και τρεις νύχτες, προσευχόμενος και ζητώντας το έλεος του Θεού. Ο Θεός άκουσε την προσευχή του και διέταξε το κήτος να τον αφήσει ελεύθερο· έτσι, το κήτος τον ξέβρασε στην ακτή.

Ο Ιωνάς και το κήτος, Γκουστάβ Ντόρε

Ο Ιωνάς έζησε τρεις ημέρες μέσα στο κήτος, γεγονός που αργότερα ο Χριστός χρησιμοποίησε ως προεικόνιση του δικού Του θανάτου και της Ανάστασής Του, λέγοντας: «Όπως δηλαδή ο προφήτης Ιωνάς ήταν τρεις μέρες και τρεις νύχτες στην κοιλιά του κήτους, έτσι θα είναι κι ο Υιός του Ανθρώπου μέσα στη γη τρεις μέρες και τρεις νύχτες». (Ματθ. 12, 40). Έτσι, η ιστορία του Ιωνά δεν περιορίζεται απλώς σε μια αφήγηση ανυπακοής και μετάνοιας, αλλά λειτουργεί ως προεικόνιση του Χριστού, ο οποίος με τον θάνατο και την Ανάστασή Του έφερε τη σωτηρία σε όλη την ανθρωπότητα.

Ο Θεός επανέλαβε την εντολή του και αυτή τη φορά ο Ιωνάς υπάκουσε. Πήγε στη Νινευή και κήρυξε στους κατοίκους πως η πόλη τους θα καταστρεφόταν σε σαράντα ημέρες, εξαιτίας της ασέβειάς τους. Ο βασιλιάς και οι κάτοικοι, συγκλονισμένοι από το μήνυμα, μετανόησαν ειλικρινά, νήστεψαν και ζήτησαν συγχώρεση. Τότε, ο Θεός, βλέποντας τη μετάνοιά τους, αποφάσισε να μην καταστρέψει την πόλη. Ο Ιωνάς, όμως, στενοχωρήθηκε που ο Θεός έδειξε έλεος στους κατοίκους της Νινευή. Οι κάτοικοι της Νινευή ήταν εχθροί των Ισραηλιτών. Ο προφήτης Ιωνάς θεωρούσε

πως η αγάπη του Θεού ήταν μόνο για τους Ισραηλίτες, συνεπώς η συγχώρεση των Νινευιτών από τον Θεό ήταν γι' αυτόν αδιανόητη. Τότε ο Ιωνάς αποφάσισε να φύγει από την πόλη, να στήσει μια σκηνή και εκεί να περιμένει την εξέλιξη των γεγονότων. Ο Θεός, θέλοντας να δώσει ένα μάθημα στον Ιωνά, έκανε να φυτρώσει μια κολοκυδιά, η οποία του πρόσφερε σκιά. Ο προφήτης χάρηκε για το φυτό, αλλά την επόμενη ημέρα ο Θεός επέτρεψε να ξεραθεί και ο Ιωνάς ένιωσε απογοήτευση και θυμό.

Τότε ο Θεός του είπε: «Πρόσεξε, Ιωνά: Εσύ ούτε κοπιάσες γι' αυτό το φυτό ούτε το 'κανες να μεγαλώσει. Μόνο του μεγάλωσε μέσα σε μια νύχτα και την άλλη μέρα ξεράθηκε. Κι όμως λυπηθήκες γι' αυτό! Εγώ δεν έπρεπε να λυπηθώ για τη Νινευή, τη μεγάλη πόλη; Σ' αυτήν υπάρχουν περισσότεροι από εκατόν είκοσι χιλιάδες άνθρωποι, που δεν ξέρουν να ξεχωρίσουν το αριστερό τους χέρι από το δεξί. Επίσης εκεί υπάρχουν και πολλά ζώα». (Ιων. 4, 10-11)

Η ιστορία του Ιωνά αναδεικνύει το μήνυμα ότι η αγάπη και το έλεος του Θεού δεν περιορίζονται σε έναν μόνο λαό, αλλά απευθύνονται σε όλους τους ανθρώπους. Ο Ιωνάς αρχικά αδυνατούσε να κατανοήσει αυτή την αλήθεια, καθώς πίστευε ότι ο Θεός νοιαζόταν μόνο για τον λαό Ισραήλ. Ωστόσο, μέσα από την προσωπική του δοκιμασία, έμαθε πως το δέλημα του Θεού είναι η σωτηρία όλων των ανθρώπων, ανεξαρτήτως καταγωγής.

Αυτή η καθολική διάσταση της σωτηρίας επιβεβαιώνεται και από τη διδασκαλία του Χριστού, ο οποίος ήρθε στον κόσμο για να φέρει τη σωτηρία σε όλη την ανθρωπότητα. Όπως ο Θεός έδειξε έλεος στη Νινευή, έτσι και ο Χριστός προσφέρει τη σωτηρία όχι μόνο στους Ιουδαίους, αλλά και στους Εθνικούς. Η ιστορία του Ιωνά είναι μια προτύπωση αυτού του σχεδίου της θείας σωτηρίας, στο οποίο η χάρη του Θεού απλώνεται πέρα από εθνικά και πολιτισμικά όρια, φανερώνοντας την παγκόσμια αγάπη Του για τον άνθρωπο.

Σκάνναρε εδώ:

Τι μάδατε τελικά;

- Μάδατε ότι ο Θεός φροντίζει τον κόσμο και δεν τον αφήνει στην τύχη του, αλλά επεμβαίνει στη σωτηρία του ανθρώπου μέσω της Θείας Οικονομίας.
- Ότι το θρησκευτικό φαινόμενο είναι καθολικό και διαχρονικό.
- Μελετήσατε την ιστορία του Προφήτη Ιωνά, που δείχνει ότι η αγάπη και το έλεος του Θεού επεκτείνονται σε όλους τους ανθρώπους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ 1·2·3·4·5

1. Να αριθμήσετε τα παρακάτω στάδια από τις φάσεις της θείας οικονομίας σύμφωνα με τη χρονική σειρά που πραγματοποιήθηκαν:

- Οι προφήτες και η επερχόμενη έλευση του Μεσσία 1)
- Ο Μωυσής και η πορεία στη Γη της Επαγγελίας 2)
- Ο Ιησούς Χριστός και η πορεία του προς τον Γολγοθά 3)
- Ο Σολομών και το βασίλειό του 4)
- Ίδρυση της Εκκλησίας 5)
- Ο Απόστολος Παύλος 6)
- Η Πεντηκοστή 7)

Το σχέδιο του Θεού ονομάζεται:

- α. Θεία οικονομία
- β. Οικονομία
- γ. Σχέδιο σωτηρίας
- δ. Θείο σχέδιο σωτηρίας

Η τρίτη φάση της θείας οικονομίας είναι:

- α. Η περίοδος των προφητών
- β. Η περίοδος της Εκκλησίας, των Αγίων και της εξάπλωσής της
- γ. Η πορεία του Μωυσή στην Γη της Επαγγελίας

2. Να αναπτύξετε σε λίγες γραμμές ό,τι έρχεται στο νου σας διαβάζοντας τις παρακάτω λέξεις:

Δημιουργία: _____

Θεός: _____

Κτίση: _____

Περιβάλλον: _____

Σωτηρία: _____

Αναμόρφωση: _____

Ανακαίνιση: _____

3. Να δημιουργήσετε ομάδες και να συζητήσετε μεταξύ σας για το σχέδιο της Θείας Οικονομίας. Κατόπιν να παρουσιάσετε στην τάξη τις απόψεις σας.

4. Να αναφέρετε λέξεις που σας έρχονται στο μυαλό όταν σκέφτεστε τον Προφήτη Ιωνά και την περιπέτειά του.

5. Σε μια μικρή παράγραφο να σκεφτείτε και να αναφέρετε πώς ο Θεός, κάνοντας την παρουσία του αισθητή στον κόσμο, φροντίζει γι' αυτόν.

